

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ РАЧА

Рача, 09.05.2024. године – број 8

САДРЖАЈ

О д л у к е	
Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине општине Рача	2
Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине општине Рача	3
Одлука о давању сагласности за деобу катастарских парцела у циљу издвајања површине јавног од осталог земљишта и отуђења непокретности из јавне својине општине Рача непосредном погодбом	4
Одлука о усвајању Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола	6
Одлука о усвајању Извештаја о раду Штаба за ванредне ситуације општине Рача за 2023. годину	155
П л а н о в и	
Оперативни план за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача за 2024. годину	155
Локални план запошљавања општине Рача за период од 2024. године до 2026. године	240

На основу члана 72. став 1.,3.,4. и 5. и члана 73. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) и члана 34. Статута општине Рача („Сл. гласник општине Рача“, бр. 3/2019), Скупштина општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године, донела је:

ОДЛУКУ о потврђивању мандата одборника Скупштине општине Рача

I Потврђује се мандат одборника Скупштине општине Рача Аници Благојевић, рођеној 1991. године, дипломираном економисти, из Доњих Јарушица, са Изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ- Рача не сме да стане, изабраној на изборима одржаним дана 17. децембра 2023. године.

II Мандат одборника из става I ове Одлуке почиње да тече од дана када му је Скупштина потврдила мандат и може трајати најдуже до истека времена на које је изабран одборник коме је престао мандат.

III Ову Одлуку објавити у „Службеном гласнику општине Рача“ и на веб - презентацији Републичке изборне комисије.

О б р а з л о ж е њ е

Скупштина општине Рача, на седници одржаној дана 12.04.2024. године, донела је Одлуку о престанку мандата одборника у Скупштини општине Рача, број: 020-70/2024-I-01, којом је констатовано да је Борку Петровићу из Раче, изабраном за одборника Скупштине општине Рача са Изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ- Рача не сме да стане, престао мандат одборника пре истека времена на које је изабран, због подношења усмене оставке.

Предметна одлука је достављена Општинској изборној комисији општине Рача ради поступања у складу са чланом 72. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) којим је прописано да мандат који престане одборнику пре него што истекне време на које је изабран изборна комисија решењем додељује првом наредном кандидату са исте изборне листе којем није био додељен мандат одборника у року од два дана од дана када је констатовано да је престао мандат.

Чланом 73. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) је прописано да мандат који одборнику предложеном на коалиционој изборној листи престане пре истека времена на које је изабран додељује се првом следећем кандидату исте политичке странке на тој изборној листи којем није био додељен мандат одборника.

На основу члана 72. и члана 73. Закона о локалним изборима, у поступку попуњавања упражњеног одборничког места, Општинска изборна комисија општине Рача је, на седници одржаној дана 12.04.2024. године, донела Решење број: 013-33/2024-I-04, којим је мандат одборника доделила првом следећем кандидату исте политичке странке са изборне листе којем није био додељен мандат одборника и то Аници Благојевић, рођеној 1991. године, дипломираном економисти, из Доњих Јарушица, са Изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ-Рача не сме да стане.

Мандатно-имунитетска комисија Скупштине општине Рача, на седници одржаној дана 18.04.2024.године, утврдила је да је Уверење о избору за одборника Скупштине општине Рача у сагласности са подацима из Решења Општинске изборне комисије о додели мандата кандидату за одборника Скупштине општине Рача и предложила Скупштини општине Рача да Аници Благојевић из Доњих Јарушица потврди мандат одборника Скупштине општине Рача.

Чланом 72. став 3. Закона о локалним изборима прописано је да мандат новог одборника почиње да тече од дана када му је Скупштина потврдила мандат.

Чланом 72. став 4. истог Закона прописано је да мандат новог одборника може трајати најдуже до истека времена на које је изабран одборник коме је престао мандат.

Чланом 34. Статута општине Рача („Сл. гласник општине Рача“, бр. 3/2019), прописано је да се одборници бирају на четири године и да одборнику почиње и престаје одборнички мандат под условима и на начин утврђен законом.

На основу наведеног, Скупштина општине Рача је донела Одлуку као у диспозитиву.

ПРАВНА ПОУКА: Против ове Одлуке подносилац проглашене изборне листе која је освојила мандате, одборник и кандидат за одборника на изборној листи са које је изабран нови одборник могу преко Скупштине општине Рача, поднети жалбу Вишем суду у Крагујевцу у року од 7 дана од дана доношења Одлуке.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-73/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

На основу члана 72. став 1.,3.,4. и 5. и члана 73. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) и члана 34. Статута општине Рача („Сл. гласник општине Рача“, бр. 3/2019), Скупштина општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године, донела је:

ОДЛУКУ

о потврђивању мандата одборника Скупштине општине Рача

I Потврђује се мандат одборника Скупштине општине Рача Драгану Матићу, рођеном 1951. године, пензионеру, из Поповића, са Изборне листе ИВИЦА ДАЧИЋ-ПРЕМИЈЕР СРБИЈЕ, изабраном на изборима одржаним дана 17. децембра 2023. године.

II Мандат одборника из става I ове Одлуке почиње да тече од дана када му је Скупштина потврдила мандат и може трајати најдуже до истека времена на које је изабран одборник коме је престао мандат.

III Ову Одлуку објавити у „Службеном гласнику општине Рача“ и на веб - презентацији Републичке изборне комисије.

О б р а з л о ж е њ е

Скупштина општине Рача, на седници одржаној дана 12.04.2024. године, донела је Одлуку о престанку мандата одборника у Скупштини општине Рача, број: 020-71/2024-I-01, којом је констатовано да је Душану Ђоковићу из Раче, изабраном за одборника Скупштине општине Рача са Изборне листе ИВИЦА ДАЧИЋ-ПРЕМИЈЕР СРБИЈЕ,

престао мандат одборника пре истека времена на које је изабран, због подношења усмене оставке.

Предметна одлука је достављена Општинској изборној комисији општине Рача ради поступања у складу са чланом 72. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) којим је прописано да мандат који престане одборнику пре него што истекне време на које је изабран изборна комисија решењем додељује првом наредном кандидату са исте изборне листе којем није био додељен мандат одборника у року од два дана од дана када је констатовано да је престао мандат.

Чланом 73. став 1. Закона о локалним изборима („Сл. гласник РС“, бр. 14/2022) је прописано да мандат који одборнику предложеном на коалиционој изборној листи престане пре истека времена на које је изабран додељује се првом следећем кандидату исте политичке странке на тој изборној листи којем није био додељен мандат одборника.

На основу члана 72. и члана 73. Закона о локалним изборима, у поступку попуњавања упражњеног одборничког места, Општинска изборна комисија општине Рача је, на седници одржаној дана 12.04.2024. године, донела Решење број: 013-34/2024-I-04, којим је мандат одборника доделила првом следећем кандидату исте политичке странке са изборне листе којем није био додељен мандат одборника и то Драгану Матићу, рођеном 1951. године, пензионеру, из Поповића, са Изборне листе ИВИЦА ДАЧИЋ-ПРЕМИЈЕР СРБИЈЕ.

Мандатно-имунитетска комисија Скупштине општине Рача, на седници одржаној дана 18.04.2024. године, утврдила је да је Уверење о избору за одборника Скупштине општине Рача у сагласности са подацима из Решења Општинске изборне комисије о додели мандата кандидату за одборника Скупштине општине Рача и предложила Скупштини општине Рача да Драгану Матићу из Поповића, потврди мандат одборника Скупштине општине Рача.

Чланом 72. став 3. Закона о локалним изборима прописано је да мандат новог одборника почиње да тече од дана када му је Скупштина потврдила мандат.

Чланом 72. став 4. истог Закона прописано је да мандат новог одборника може трајати најдуже до истека времена на које је изабран одборник коме је престао мандат.

Чланом 34. Статута општине Рача („Сл. гласник општине Рача“, бр. 3/2019), прописано је да се одборници бирају на четири године и да одборнику почиње и престаје одборнички мандат под условима и на начин утврђен законом.

На основу наведеног, Скупштина општине Рача је донела Одлуку као у диспозитиву.

ПРАВНА ПОУКА: Против ове Одлуке подносилац проглашене изборне листе која је освојила мандате, одборник и кандидат за одборника на изборној листи са које је изабран нови одборник могу преко Скупштине општине Рача, поднети жалбу Вишем суду у Крагујевцу у року од 7 дана од дана доношења Одлуке.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-74/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

На основу члана 65. став 4. Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС, 24/2011, 121/12, 42/2013-одлука УС, 50/13-одлука УС, 98/2013-одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019-др. закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023), члана 29. став 4. Закона о јавној својини („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016-др. закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018 и 153/2020), члана 3. став 2. и став 3. Уредбе о условима прибављања и отуђења непокретности непосредном погодбом и давања у закуп ствари у јавној својини, односно прибављања и уступања искоришћавања других имовинских права, као и поступцима јавног надметања и прикупљања писмених понуда („Сл. гласник РС“, бр. 16/2018 и 79/2023), члана 64. став 2., став 9. и став 11. Одлуке о грађевинском земљишту („Службени гласник општине Рача“, бр. 3/2021), члана 40. став 1. тачка 36) Статута општине Рача („Сл. гласник општине Рача“, бр. 3/2019, Мишљења Општинског правобранилаштва број: 46-137/23-IV-01-1 од 09.04.2024. године и у складу са Планом генералне регулације градског насеља Рача („Службени гласник општине Рача“, број 11/12 и 14/15), Скупштина општине Рача, на предлог Општинског већа општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године, донела је:

О Д Л У К У

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА ДЕОБУ КАТАСТАРСКИХ ПАРЦЕЛА У ЦИЉУ ИЗДВАЈАЊА ПОВРШИНЕ ЈАВНОГ ОД ОСТАЛОГ ЗЕМЉИШТА И ОТУЂЕЊА НЕПОКРЕТНОСТИ ИЗ ЈАВНЕ СВОЈИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА НЕПОСРЕДНОМ ПОГОДБОМ

Члан 1.

ДАЈЕ СЕ САГЛАСНОСТ за деобу катастарских парцела и то:

- Кп.бр. **574/2КО Рача**, у укупној површини од 323 м², намена земљишта: грађевинско земљиште за остале и грађевинско земљиште за јавне намене, намена површина: део кп. бр. 574/2 КО Рача намењен је за мешовито становање (вишепородично и породично), док део парцеле по намени површине представља основну уличну мрежу и дата парцела налази се у приватној својини Слободана Миловановића из Ђурђева, са уделом 1/1. Међутим након деобе у циљу издвајања јавног од осталог земљишта формиране су нове две парцеле: кп.бр. **574/7 КО Рача** у површини од 311м² и кп.бр. **574/4 КО Рача** у површини од 12м², обе парцеле уписане су у листу непокретности број 1164 и по врсти земљишта представљају градско грађевинско земљиште и налазе се у приватној својини Слободана Миловановића из Ђурђева и
- кп.бр.**574/3КО Рача**, у укупној површини од 150 м², уписана у лн. број 1201 КО Рача, која се налази у јавној својини општине Рача и представља грађевинско земљиште за остале и грађевинско земљиште за јавне намене, где су након деобе у циљу издвајања јавног од осталог земљишта формиране нове две парцеле, кп.бр. **574/6КО Рача**, у површини од 147м² и кп.бр. **574/5КО Рача** у површини од 3 м², обе парцеле уписане су у листу непокретности број 1201 и налазе се у јавној својини општине Рача са уделом 1/1 и представљају градско грађевинско земљиште, с тим што кп. бр. 574/5 КО Рача по намени површине представља основну уличну мрежу. Наведене парцеле налазе се у оквиру Плана генералне регулације градског насеља Рача („Службени гласник општине Рача“, број 11/12 и 14/15) и **истовремено отуђење катастарске парцеле број 574/6 КО Рача** у површини од 147 м², у јавној својини општине Рача са уделом 1/1, непосредном погодбом, имаоцу права на суседним парцелама.

Члан 2.

Вредност предметне непокретности биће одређена на основу просечне тржишне вредности непокретности, утврђене од стране вештака грађевинске струке.

Члан 3.

Поступак непосредне погодбе спровешће Комисија за спровођење поступка прибављања непокретности у јавну својину, отуђења непокретности из јавне својине и давања у закуп ствари у јавној својини општине Рача и прибављања и отуђења грађевинског земљишта.

Комисија ће након утврђивања тржишне вредности непокретности, одредити време и место постизања споразума међу странкама, учесницима у поступку непосредне погодбе и прецизирати све елементе за отуђење предметне непокретности у складу са позитивним прописима који регулишу област располагања јавном својином.

Члан 4.

Уговор о отуђењу грађевинског земљишта између уговорних страна закључиће се након коначности Решења Скупштине општине Рача, којим ће се прецизирати сви услови, начин и рок плаћања купопродајне цене за отуђење непокретности.

Члан 5.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

Образложење

Општинској управи општине Рача, обратио се Слободан Миловановић из Ђурђева, власник дела кп.бр. 574/2 и кп.бр. 573, обе у КО Рача, са захтевом за куповину парцеле кп.бр. 574/3 КО Рача, у површини од 150 м², уписана у лн. број 1201 КО Рача, која се налази између његових парцела и која је у јавној својини општине Рача са уделом 1/1, како би формирао јединствену парцелу у склопу хотела „Шумадија“, за потребе паркинг простора који је неопходан за пословање хотела и како би регулисао имовинско правне односе, у циљу озакоњења објекта.

Након тога Агенција за геодетске услуге „Geo Team Future“ из Смедеревске Паланке израдила је Пројекат геодетског обележавања деобе катастарских парцела бр. 574/2 и 574/3 КО Рача, у циљу издвајања површине јавног од осталог земљишта, на основу Информације о локацији издате од стране Одељења за урбанизам, изградњу, локални економски развој општине Рача.

Међутим након деобе у циљу издвајања јавног од осталог земљишта уместо досадашње кп.бр. 574/2 КО Рача формиране су нове две парцеле: кп.бр. **574/7 КО Рача** у површини од 311 м² и кп.бр. **574/4 КО Рача** у површини од 12 м², у власништву Слободана Миловановића из Ђурђева и уместо досадашње кп.бр. 574/3 КО Рача, формиране су нове две парцеле кп.бр. **574/6 КО Рача**, у површини од 147 м² и кп.бр. **574/5 КО Рача** у површини од 3 м², обе у јавној својини општине Рача, са уделом 1/1.

На основу наведеног, донета је одлука као у диспозитиву.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-75/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

На основу члана 20. став 1. тачке 1) Закона о локалној самоуправи („Сл. гласник РС”, бр 129/2007, 83/2014-др. закон, 101/2016-др.закон, 47/2018 и 111/2021-др.закон) и члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 30/2018), Скупштина општине Рача, на предлог Општинског већа општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године, донела је:

О Д Л У К У

о усвајању Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола

Члан 1.

Усваја се Стратегија развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола.

Члан 2.

Стратегија развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола, је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Рача“.

О б р а з л о ж е њ е

Правни основ за доношење ове одлуке садржан је у одредбама члана 20. став 1. тачки 1) Закона о локалној самоуправи („Сл. гласник РС”, бр. 129/2007, 83/2014-др. закон, 101/2016-др.закон, 47/2018 и 111/2021-др.закон), којим је прописано да општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја и одредбама члана 38. става 3. Закона о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС“, број 30/2018), којим је утврђено да документ јавних политика јединице локалне самоуправе усваја скупштина јединице локалне самоуправе, осим ако је другачије прописано посебним законом.

Разлог за доношење ове одлуке је реализација Одлуке о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола.

Циљ доношења ове одлуке је усвајање Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, чијом реализацијом се доприноси одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија, примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног

развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

На основу наведеног, донета је одлука као у тексту.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-76/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА АРАНЂЕЛОВАЦ, БАТОЧИНА, КНИЋ, ЛАПОВО, РАЧА И ТОПОЛА

СПИСАК УЧЕСНИКА

Градоначелник**Никола Дашић****Савет за развој урбаног подручја****Никола Дашић**, председник Савета**Радна група за израду Стратегије развоја урбаног подручја****Иван Радловић**, Главни урбаниста Града Крагујевца, координатор**Данка Андоновски**, Члан Градског већа Града Крагујевца за инвестиције и управљање пројектима, члан**Стефан Никезић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за унапређење и заштиту животне средине, члан**Гордана Дамњановић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за здравствену и социјалну заштиту, члан**Миљан Бјелетић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за културу, члан**Ана Радојевић**, Енергетски менаџер Града Крагујевца, члан**Стефан Јовановић**, Помоћник Градоначелника града Крагујевца за омладину и сарадњу са Универзитетом, члан**Љиљана Секулић**, Град Крагујевац, Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, члан**Марија Ђорђевић**, Град Крагујевац, Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, члан**Драгош Радовановић**, Град Крагујевац, Градска управа за послове органа Града, члан**Љиљана Шобић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Саша Соковић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Предраг Димитријевић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Никола Пауновић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Дарко Ђорић**, MIND Group доо, члан**Владимир Марковић**, Форум младих са инвалидитетом Крагујевац, члан**Ана Радаковић**, Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац, члан**Марија Симић Савић**, Удружење за промоцију и еколошки маркетинг природних вредности "Екомар" Крагујевац, члан**Лазар Мандић**, ЈП "Урбанизам" Крагујевац, члан**Мирјана Маринковић Габарић**, ЈП "Урбанизам" Крагујевац, заменик члана**Наташа Ивановић**, ЈП "Урбанизам" Крагујевац, члан**Весна Јовановић Милошевић**, ЈП "Урбанизам" Крагујевац, заменик члана**Трајко Станић**, ЈКП "Водовод и канализација" Крагујевац, члан**Јурица Петровић**, ЈКП "Водовод и канализација" Крагујевац, заменик члана**Ненад Петковић**, ЈКП "Шумадија" Крагујевац, члан**Срђан Марковић**, ЈКП "Шумадија" Крагујевац, заменик члана**Бојан Павловић**, Градска туристичка организација Крагујевац, члан**Маријана Беџ**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, члан**Ива Поскурица Глишовић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, заменик члана**Зоран Јаглић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, члан**Снежана Станковић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, заменик члана

Јелена Атанасијевић, Универзитет у Крагујевцу, члан
Душан Гордић, Универзитет у Крагујевцу, заменик члана
Ненад Поповић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан
Марица Гајић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан
Мирјана Божић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан
Момчило Сретеновић, Бизнис иновациони центар д.о.о. Крагујевац, члан
Предраг Ивковић, Центар за социјални рад "Солидарност" Крагујевац, члан
Љубомир Драгојловић, Општинска управа општине Аранђеловац, члан
Ивана Марјановић, Општинска управа општине Аранђеловац, заменик члана
Јелена Стризовић, Општинска управа општине Аранђеловац, члан
Александра Лукић, Општинска управа општине Аранђеловац, заменик члана
Срђан Биорац, Општинска управа општине Баточина, члан
Јелена Драгељевић, Општинска управа општине Баточина, заменик члана
Ненад Милић, Општинска управа општине Баточина, члан
Радмила Илић, Општинска управа општине Баточина, заменик члана
Снежана Ђокић, Општинска управа општине Кнић, члан
Сара Ђаловић, Општинска управа општине Кнић, заменик члана
Иванка Гемаљевић, Општинска управа општине Кнић, члан
Јована Пантовић, Општинска управа општине Кнић, заменик члана
Марко Рајић, Општинска управа општине Лапово, члан
Милан Крстић, Општинска управа општине Лапово, заменик члана
Момчило Петровић, Општинска управа општине Лапово, члан
Весна Голубовић, Општинска управа општине Лапово, заменик члана
Драгана Антонијевић, Општинска управа општине Рача, члан
Кристина Јанковић, Општинска управа општине Рача, заменик члана
Ивана Богдановић, Општинска управа општине Рача, члан
Милица Стевановић, Општинска управа општине Рача, заменик члана
Милан Вукићевић, Општинска управа општине Топола, члан
Весна Павловић Костић, Општинска управа општине Топола, заменик члана
Немања Костић, Општинска управа општине Топола, члан
Маријана Андрић, Општинска управа општине Топола, заменик члана
Јелена Петковић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, секретар

УНОПС / ЕУ ПРО Плус програм

Марко Вујачић, шеф програма, УНОПС
Оливера Костић, менаџерка, ЕУ ПРО Плус
Виктор Вељовић, менаџер сектора за развијање капацитета и руководиоца процеса израде стратегија развоја урбаних подручја, ЕУ ПРО Плус
Ратка Чолић, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО Плус
Велимир Шећеров, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Марија Максин, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус

Урош Радосављевић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Ана Граовац, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Милена Зиндовић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Александар Ђукић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Предраг Цветковић, стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Штефан Ках, саветник за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Николаос Карадимитриу, специјалиста за развијање капацитета и територијални
развој, ЕУ ПРО Плус
Мартејн де Бројн, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ
ПРО Плус
Лорис Сервило, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО
Плус
Александра Радивојевић, сарадница сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Марија Косић, виша асистенткиња сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Маја Тања, виша асистенткиња сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус

Садржај

1	УВОД	15
2	ПРИСТУП И КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	16
2.1	ОПИС ИНТЕГРАЛНОГ ПРИСТУПА	17
2.2	ОПИС УКЉУЧИВАЊА ПАРТНЕРА	18
2.3	ПРИСТУП У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	21
2.4	КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	22
3	ОПИС ТЕРИТОРИЈЕ	25
4	ТЕРИТОРИЈАЛНИ КОНТЕКСТ	27
5	КОНТЕКСТУАЛНА АНАЛИЗА	32
5.1	ДРУШТВО	32
5.1.1	Демографија	32
5.1.2	Социјално укључивање и социјална заштита	33
5.1.3	Становање	34
5.1.4	Објекти друштвеног стандарда	36
5.2	ЕКОНОМИЈА	42
5.2.1	Општа економска кретања и тржиште рада	42
5.2.2	Привреда и пословно окружење	45
5.2.3	Туризам и култура	47
5.3	УРБАНО ОКРУЖЕЊЕ	51
5.3.1	Историјски приказ просторног и урбаног развоја града	51
5.3.2	Урбано подручје	54
5.3.3	Природно окружење	55
5.3.4	Квалитет чинилаца животне средине, изложеност еколошким ризицима и ризицима климатских промена	60
5.3.5	Примарна комунална инфраструктура	63
5.3.6	Примарна саобраћајна инфраструктура и саобраћај	65
5.4	УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ / ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	69
5.4.1	Пристап управљању	69
5.4.2	Извори финансирања	72
5.4.3	Транспарентност и информисање	72
6	SWOT АНАЛИЗА И ПОТРЕБЕ	74
6.1	ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	74
6.2	ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНИЗИЦИЈА И МОБИЛНОСТ	76
6.3	ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА	80

6.4	ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ.....	81
6.5	УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ/ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	84
7	ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	86
7.1	ВИЗИЈА	86
7.2	ТЕМАТСКИ ЦИЉЕВИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	86
8	ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ.....	95
8.1	СТРАТЕШКИ ПРИСТУП И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА.....	95
8.2	ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ	97
8.3	СПИСАК СТРАТЕШКИХ ПРОЈЕКТА.....	99
8.3.1	Идентитет урбаног подручја	99
8.3.2	Зелена и енергетска транзиција и урбана мобилност.....	99
8.3.3	Иновативна и паметна економија.....	99
8.3.4	Друштвено благостање	100
8.3.5	Управљање урбаним/територијалним развојем.....	100
8.4	СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ	102
9	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА.....	104
10	МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	110
11	ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	118
12	ИЗВОРИ	122
13	АНЕКСИ	124
	АНЕКС 1 – ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	125
	АНЕКС 2 - СПИСАК ПРОЈЕКТНИХ ИДЕЈА	147
	АНЕКС 3 – УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	153
	АНЕКС 4 - НАЦИОНАЛНИ И МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА УРБАНОГ И ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА.....	154

1 УВОД

Програм Европске уније за локални развој – ЕУ ПРО Плус доприноси уравнотеженијем друштвено-економском развоју јачањем управљања урбаним и територијалним развојем, подршком економском расту и унапређењем социјалне кохезије у 99 локалних самоуправа у два региона: Шумадије и Западне Србије и Јужне и Источне Србије. Европска унија (ЕУ) је определила 40 милиона евра посредством Инструмента за претприступну помоћ (ИПА) 2020 за финансирање овог Програма, који води Министарство за европске интеграције Републике Србије а спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС).

Ослањајући се на резултате три претходна развојна програма, Програм у свим својим активностима посебну пажњу усмерава на добро управљање, дигитализацију и иновације, еколошке и аспекте климатских промена, као и родну равноправност. Поред тога, ЕУ ПРО Плус ће делом својих активности, где је релевантно и могуће, доприносити отклањању неких од негативних последица пандемије КОВИДА-19.

Директни корисници Програма ЕУ ПРО Плус су Министарство за европске интеграције, 99 јединица локалних самоуправа (ЈЛС), структуре локалне управе, регионалне развојне агенције (РРА), друге организације за подршку пословању, микро, мала и средња предузећа (ММСП) и организације цивилног друштва (ОЦД), док су крајњи корисници програма становници 99 градова и општина. Све програмске активности су предузете у партнерству са Владом Републике Србије, уз поштовање националних политика и приоритета, како би се обезбедило национално „власништво“ над њима и допринело развоју националних капацитета. ЕУ ПРО Плус програм је заснован на Националним приоритетима за међународну помоћ до 2025. године Републике Србије, који је од кључног значаја за привредни и друштвени развој и процес европских интеграција, при чему ће нарочито да допринесе припремама за испуњење захтева из Поглавља 22 преговора о приступању ЕУ – Регионална политика и координација структурних инструмената.

Непосредна техничка помоћ је пружена са циљем унапређења компетенција ЈЛС да уведу и спроводе интегрални приступ територијалном развоју, у складу са политикама територијалног развоја ЕУ. Како би се применио интегрални и одржив приступ планирању развоја, Програм је пружио подршку локалним самоуправа кроз израду територијалних стратегија. Путем Јавног позива за подношење пријава за израду територијалних стратегија, одабрано је укупно 12 територија - урбаних подручја које у свом саставу укључују 31 ЈЛС¹. Активности Програма су обухватиле следеће: а) подршку интердисциплинарним радним групама формираним за израду стратегија, у виду саветодавне помоћи и организације обуке и радионица за израду стратегија, б) организацију и фасилитацију укључивања стејкхолдера (тематски округли столови и радионице са стручњацима и широм јавношћу) и партиципацију грађана (анкетирање, јавни форуми и јавне расправе), в) пружање техничке подршке за консолидацију материјала и формулацију стратегија, г) припрему за штампу и штампање стратегија, и подршку јачању транспарентности кроз израду веб странице стратегије са приказом процеса израде стратегије.

Временски хоризонт предвиђен за реализацију територијалних стратегија је 2034. година, односно период који обухвата два програмска периода Кохезионе политике ЕУ.

¹ Урбана подручја града Бора, Крушевца Лесковца, Лознице, Новог Пазара, Смедерева, Шапца; Урбано подручје града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола; Урбано подручје Града Зајечара и општина Бољевац, Књажевац и Сокобања, Урбано подручје града Ниша и општина Гаџин Хан, Меровина и Сврљиг; Урбано подручје града Пирота и општина Бабушница, Бела Паланка и Димитровград и Урбано подручје града Ужица и општина Бајина Башта, Чајетина, Пожега и Прибој.

2 ПРИСТУП И КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју урбаног подручја заснованом на подстицању:

- примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма и јачању урбано-руралних веза;
- прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, одрживе и мултимодалне урбане мобилности;
- иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије, уз боље коришћење потенцијала дигиталних технологија у иновационе сврхе;
- јачања социјалне компоненте спровођењем европског стуба социјалних права у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, културе, спорта и рекреације, стварања подстицајног окружења за иницијативе и активности младих, и социјалних иновација.

Стратегија поставља приоритете одрживог и интегралног територијалног развоја, доприноси ефикаснијем удруживању извора финансирања и ефективнијем коришћењу финансијских средстава и развијању веза унутар и изван окружења.

Разлози за израду Стратегије развоја урбаног подручја су:

- подстицање одрживог и интегралног развоја урбаног подручја;
- идентификовање кључних потреба развоја урбаног подручја;
- подстицање ефективног коришћења и унапређење управљања урбаним/територијалним капиталом;
- примена ЕУ инструмената управљања развојем, која омогућава успостављање оквира за одрживи и интегрални урбани и територијални развој урбаног подручја повезивањем традиционалног система просторно-урбанистичког планирања, планског система јавних политика, унапређења финансирања урбаног развоја и управљања локалним јавним финансијама;
- побољшање услова за урбани развој у складу са Новом Кохезионом политиком ЕУ, Париским споразумом, Урбаном агендом ЕУ, Новом Лајпцишком повељом о одрживим европским градовима, Зеленим договором за Западни Балкан и другим документима ЕУ;
- имплементација Стратегије одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године: Мера 5.2.3 Примена инструмената Кохезионе политике ЕУ - интегралних територијалних инвестиција (*ITI – Integrated Territorial Investment*), у оквиру Пакета мера 5.2 - Унапређење управљања јавним финансијама за одрживи и интегрални урбани развој, и мера 5.3.3 Локалне стратегије интегралног урбаног развоја у оквиру Пакета мера 5.3 - Интегрално планирање одрживог урбаног развоја у оквиру Стратешког правца Управљање урбаним развојем;
- подстицање управљања развојем на више нивоа и примене различитих управљачких инструмената (колаборативних, командних, хибридних); подстицање приступа са више актера (привреда, образовање, наука, јавни и

цивилни сектор); унапређење међуопштинске сарадње; подстицање партиципативног приступа и укључивања локалних актера; подстицање мешања (енг: *blending*) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних); јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја;

- унапређење институционалних и кадровских капацитета и управљачких механизма за спровођење Стратегије.

2.1 ОПИС ИНТЕГРАЛНОГ ПРИСТУПА

Интеграција је један од четири кључна елемента приступа планирању интегралног и одрживог територијалног развоја (ИОТР) тестираног у оквиру програма ЕУ ПРО Плус. Интеграција има две главне димензије: просторну и тематску интеграцију. Просторна димензија интеграције, иако је важна за све типове урбаних подручја, посебно је релевантна за оне који су припремали стратегије интегралних територијалних инвестиција (ИТИ), односно урбана подручја која покривају више од једне ЈЛС. Тематски аспект интегралног приступа је кључна карактеристика територијалних стратегија који подразумева интегрални приступ међу различитим секторским политикама. Стратегије могу да покривају широк спектар политика, од различитих типова инфраструктуре, до пословне подршке, социјалних мера или инвестиција у животну средину. Инструменти тестирани у ЕУ ПРО Плус програму примењују мултисекторски приступ који превазилази традиционалне секторске политике, при томе, подржавајући предлоге решења, која су заснована на месту (енг. *place-based*) и интегрална, чиме се омогућавају међусобно повезани и међусекторски одговори на урбане изазове.

У оквиру Кохезионе политике ЕУ 2021-27, интегрални приступ је један од четири обавезна елемента територијалних стратегија, с прописима који траже „опис интегралног приступа за решавање препознатих развојних потреба и потенцијала подручја“². У ствари, интеграција је кључна димензија Кохезионе политике у ширем смислу, што подразумева не само интеграцију између различитих нивоа управљање (вертикално) и различитих просторних нивоа и области (територијално), већ, што је најважније, и координацију између различитих области политике (хоризонтално). Међусекторски приступ има за циљ превазилажење „структура силоса“, односно традиционалне поделе функција према секторима или областима политике, која је типично присутна у јавној управи. Постоји и хоризонтална и вертикална димензија међусекторског приступа: хоризонтална се односи на однос између одељења у истој управи (нпр. у ЈЛС), а вертикална се односи на однос између одељења у различитим управама, одељењима државне управе или другим пружаоцима услуга. Према Приручнику о стратегијама одрживог урбаног развоја Заједничког истраживачког центра Европске комисије, међусекторска интеграција може се постићи: 1) обезбеђивањем доследности принципа и циљева креирања политика међу различитим секторима политике у јавној управи, усклађивањем приоритета и временских оквира; и 2) сарадњом између различитих одељења на свим нивоима, како би се заједнички креирале политике³.

² Видети члан 29 Уредбе о заједничким одредбама: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN>

³ Fioretti C, Pertoldi M, Busti M and Van Heerden S (2020) Handbook of Sustainable Urban Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118841>

Баш као и у кохезионој политици ЕУ, стратегије развијене у контексту ЕУ ПРО Плус су мултисекторске, организоване у оквиру пет циљева који представљају различите тематске области, и стога захтевају међусекторску интеграцију. У пракси, ово може бити подржано јаким структурама за координацију које укључују актере и друге организације у свим фазама, чиме се обезбеђује подршка за спровођење међусекторске стратегије. Пројекти који се подржавају треба да допринесу циљевима стратегије и да буду међусекторски повезани. То захтева адекватне процедуре, као што су подобност пројекта и критеријуми одабира, јер ће они имати велики утицај на то колико ће пројекти бити интегрисани и како ће бити повезани са стратегијом⁴.

2.2 ОПИС УКЉУЧИВАЊА ПАРТНЕРА

У динамичном окружењу одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја, креирање и спровођење ефикасних стратегија је од кључног значаја за обезбеђивање просперитета и одрживости градова и ширих урбаних подручја. Територијална стратегија трасира путању за развој, обухватајући различите секторе као што су: инфраструктура, привреда, животна средина, услуге социјалне заштите и др. Међутим, сложеност савремених изазова захтева колаборативни приступ који превазилази ЈЛС. Укључивање партнера - различитих нивоа управе, непрофитних организација, приватних предузећа, друштвених група, универзитета, института, развојних и истраживачких организација, игра кључну улогу у обликовању и спровођењу успешне територијалне стратегије.

Партнери у територијалној стратегији:

Израда и спровођење територијалне стратегије имају огромну корист јер укључују различита виђења, експертизе и ресурсе које уносе различити партнери. Свеобухватна територијална стратегија укључује следеће врсте партнера:

- Управе: Општински (градски) и републички органи управе су одлучујући партнери због својих регулаторних овлашћења, финансијских ресурса и компетенција за креирање политике. Њихово учешће обезбеђује усклађеност са ширим развојним циљевима и ефикасну координацију напора.
- Непрофитне организације: Организације цивилног друштва често блиско сарађују са заједницама, бавећи се друштвеним и еколошким изазовима. Њихово познавање окружења може помоћи у идентификацији конкретних потреба, места бриге и приоритета локалног становништва.
- Приватна предузећа: Учешће приватног сектора је од виталног значаја за развој инфраструктуре, иновација и привредног раста. Сарадња с предузећима може довести до улагања у некретнине, саобраћај, енергију и технологију, чиме се подстиче напредак у урбаним подручјима.
- Академске и истраживачке институције: Универзитети и истраживачке организације доприносе интелектуалном капиталу тако што спроводе студије, анализирају податке и предлажу решења заснована на доказима. Њихово истраживање може водити формулисању стратегије засноване на здравим принципима.
- Групе у заједници и грађани: Локално становништво и организације у заједници обезбеђују да се узму у обзир стварне потребе грађана, чиме се ствара основ да се

⁴ Pertoldi M, Fioretti C, Guzzo F, Testori G, De Bruijn M, Ferry M, Kah S, Servillo L A and Windisch S (2022) Handbook of Territorial and Local Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130788>

стратегије развијају на локалном знању. Партиципација локалног становништва подстиче осећај власништва, обезбеђује инклузивност и повећава вероватноћу успешне имплементације стратегија.

- Међународне организације: Сарадња са међународним организацијама и градовима омогућава учење на примерима из најбољих светских пракси, приступ финансијама и размену искустава. Ова партнерства могу олакшати размену знања и прекограничну сарадњу.

Укључивање партнера у територијалне стратегије има неколико предности, оно ће унапредити квалитет израде стратегије и подржати њено делотворно спровођење. Стога су партнерство и партиципација важни предуслови за развијање територијалне стратегије у оквиру кохезионе политике ЕУ. Такође, иницијатива Нови европски Баухаус наглашава додатну вредност комбиновања локалног знања са интердисциплинарним приступом у остваривању креативних решења за друштвене проблеме - решења која су инклузивна, одржива и лепа.

Укључивање партнера у фази израде стратегије помоћи ће у:

- Идентификацији проблема: Партнери доприносе својом стручношћу како би свеобухватно проценили изазове и могућности развоја. Овај заједнички напор обезбеђује "нијансираније" разумевање урбаног подручја.
- Прикупљању и анализи података: Академске и истраживачке институције, заједно с невладиним организацијама, могу помоћи у прикупљању и анализи података како би се идентификовали трендови, недостаци и потенцијална решења.
- Укључивању стејкхолдера: Групе у заједници, невладине организације, управа и јавне организације раде заједно на укључивању грађана - на састанцима, радионицама и у истраживањима. Овај партиципативни приступ гарантује да је стратегија усклађена с потребама оних којима служи.
- Успостављању стратешке визије: Колаборативне радионице које укључују различите актере омогућавају креирање заједничке визије развоја урбаног подручја. Овај процес обезбеђује да стратегија одражава различита виђења.
- Формулисању решења: Црпећи знања из различитих сектора, својим идејама приватна предузећа, невладине организације и академске институције доприносе предлагању иновативних решења.

Подједнако је важно и ангажовање партнера у фази спровођења територијалне стратегије. То често представља изазов јер је лакше дати мишљење или доставити податке него се упустити у конкретне активности. Уобичајена замка у развоју територијалне стратегије је да се очекују активности од партнера који нису били укључени у развој стратегије и који се не осећају ангажовано. Или обрнуто, партнери који су ангажовали ресурсе и знање у фази израде стратегије касније нису били укључени у реализацију активности, што доводи до разочарења. Територијалне стратегије ЕУ ПРО Плус програма овоме посвећују посебну пажњу.

Улоге које партнери могу играти у спровођењу стратегије су следеће:

- Подршка путем ресурса: Партнери играју кључну улогу у обезбеђивању финансијских средстава неопходних за успешно спровођење различитих аспеката стратегије одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја. Национална и локална управа, њихове агенције и предузећа, приватна предузећа и

међународне организације издвајају средства која омогућавају реализацију инфраструктурних пројеката, програма у заједници и одрживих иницијатива. Ови ресурси су од виталног значаја за унапређење система саобраћаја, унапређење водовода и канализације, подстицање примене обновљивих извора енергије и привредног раста унутар ширег урбаног подручја.

- **Технологија и иновације:** Партнери, укључујући академске институције и приватна предузећа, у први план постављају своју стручност у технологијама и иновацијама. За суочавање са ургентним изазовима урбаног развоја они предлажу иновативна решења. Примена технологије ‘‘паметних градова’’ омогућава оптимизацију градских услуга, а решења која укључују обновљиву енергију смањују емисије угљеника. Платформе дигиталног управљања и системи за анализу података, на пример ГИС, побољшавају ефикасност деловања. Ова инфузија иновација помаже у стварању одрживог и напредног урбаног подручја.
- **Партиципација заједнице:** Партнери се активно ангажују са локалним заједницама како би обезбедили да стратегија одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја буде прилагођена конкретним потребама и аспирацијама становника. Овај процес партиципације не подстиче само осећај власништва (над процесом и одлукама) и инклузивности, већ помаже и у реализацији циљаних друштвених и еколошких пројеката и унапређује, на пример, еколошку свест, смањење количине отпада или увођење нових зелених површина. Организације цивилног друштва и групе за заговарање могу да сарађују с јавним сектором како би се залагале за промене политика које су у складу са стратегијом одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја, тиме обезбеђујући да су принципи стратегије уграде и у легални оквир.
- **Доношење одлука засновано на подацима:** Академске институције и истраживачке групе доприносе реализацији стратегије прикупљањем, анализом и коришћењем података. Овај приступ, заснован на подацима, усмерава процес доношења одлука и омогућава свим заинтересованим странама да прате напредак, идентификују области где је неопходно унапређење, и доносе одлуке на основу информација. Анализа података пружа увид у делотворност различитих иницијатива, помажући урбанистима/планерима и креаторима политике да стратегије прилагоде и унапреде у реалном времену. Овај аналитички приступ обезбеђује да територијална стратегија остане релевантна и да одговара на потребе урбаног подручја које се мења и еволуира.
- **Развијање капацитета и сарадња:** Партнери сарађују како би развили капацитете међу стејкхолдерима укљученим у имплементацију стратегије. То се одвија кроз програме обуке, радионице и иницијативе за размену знања које за циљ имају унапређење компетенција запослених у јавној управи, локалних лидера у заједници и других кључних учесника. Овај напор на развијању капацитета обезбеђује да су они који су одговорни за спровођење стратегије стекли разумевање, знање и вештине о примени различитих инструмената, неопходних за успешну имплементацију. Штавише, међусекторска сарадња међу партнерима подстиче културу заједничког решавања проблема, ослањајући се на снаге

различитих актера да се суоче са сложеним урбаним изазовима и промовишу инклузивни развој.

Шире урбано подручје је сложени миље који захтева заједнички приступ да би се створила трајна позитивна промена. Укључивање партнера у припрему и реализацију територијалне стратегије обогаћује тај процес различитим виђењима, ресурсима и стручним знањима. Подстицањем успостављања партнерства између управе, непрофитних организација, приватних предузећа, академије и истраживачких институција и различитих група у заједници, урбана подручја у ЕУ ПРО Плус програму имају прилику да развијају и спроводе висококвалитетне територијалне стратегије које ће довести до одрживе и инклузивне трансформације урбаних подручја.

2.3 ПРИСТУП У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

У изради Стратегије примењени су партиципативни и интегрални приступ уз сагледавање просторне димензије урбаног и територијалног развоја и организацију процеса којом се обезбеђује координација и сарадња.

Стратегија полази од тема садржаних у међународним и националним политикама интегралног и одрживог урбаног и територијалног развоја, које су прилагођене локалном контексту урбаног и територијалног развоја у Републици Србији. То је остварено применом партиципативног приступа кроз јавни дијалог и интер и трансдисциплинарни сарадњу широког круга актера из различитих сектора, професионалних поља и нивоа управе. Примењени партиципативни поступак одликују диверзитет (заступљених институција/учесника, нивоа управе, политика, дисциплина, и др.), интеракција применом метода консултација и активне партиципације и постојање механизма за селекцију (приоритизацију). Сврха је да се:

- идентификују кључне потребе урбаног и територијалног развоја и унапреди коришћење урбаног/територијалног капитала;
- дефинише стратешки оквир (за временски хоризонт до 2034. год., тј. два програмска периода кохезионе политике Европске уније), који је заснован на управљачким инструментима и оријентисан ка ефикасној и ефективној имплементацији;
- омогући отворен и флексибилан приступ темама управљања урбаним и територијалним развојем у локалном контексту имајући у виду административни, правни, институционални оквир, капацитете и др;
- омогући интер и трансдисциплинарни дискусија о пресечним (енг. *cross-cutting*) темама урбаног развоја како би се превазишла ограничења секторског приступа;
- обезбеди учешће заинтересованих актера у решавању кључних проблема и изазова, идентификацији подручја интервенције и приоритизацији пројеката урбаног развоја, као и да се омогући оптимално комбиновање ресурса.

Формулисање Стратегије је спроведено у складу са Законом о родној равноправности ("Службени гласник РС", бр. 52/2021) кроз примену принципа родне перспективе у планирању и доношењу јавних политика у областима планирања, саобраћаја и инфраструктуре (члан 40. Закона). Интеграција родне перспективе у процес израде Стратегија је подржана партиципативним приступом и комуникацијом као инструментима за репрезентацију различитих интереса унутар локалне заједнице који се тичу свакодневног рада, економских навика, друштвене и културне праксе, као и потреба приступа јавним наменама.

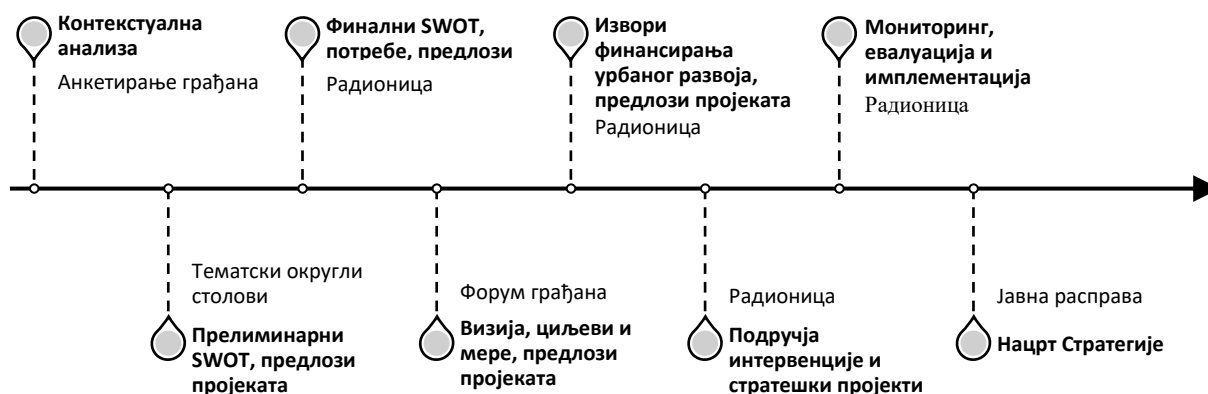
Организација процеса израде Стратегије подразумева координацију сарадње између различитих сектора и нивоа управе, олакшано вођење комуникације са учесницима процеса планирања, успостављање мрежа управе и актера на обухваћеном урбаном подручју и са окружењем, као и укључивање локалне економије, представника јавних институција, образовања и науке, и других релевантних актера у планирању и спровођењу програма и пројеката урбаног развоја.

2.4 КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Процес израде Стратегије је покренут 2022. године. Формални поступак је започет потписивањем изјаве о партнерству ЈЛС за аплицирање. Следило је доношење Одлуке о приступању изради Стратегије, коју су пратили Решење о образовању Савета за развој урбаног подручја, Решење о формирању радне групе за израду стратегије и потписивање партнерског споразума између ЈЛС. Након успостављања институционалног оквира, започет је процес израде стратегије. Задатак је био да се процене потребе, формулишу визија, циљеви и мере, и да се мапирају подручја интервенције и стратешки пројекти унутар међусекторског, транспарентног и партиципативног окружења са актерима из различитих сектора.

Коради у процесу израде Стратегије су били следећи (Графички приказ 1):

- 1) Контекстуална анализа по тематским областима;
- 2) SWOT анализа кроз идентификовање кључних проблема урбаног и територијалног развоја и процену потреба;
- 3) Визија, циљеви и мере;
- 4) Извори финансирања;
- 5) Приоритетна подручја интервенције и стратешки пројекти;
- 6) Мониторинг, евалуација, имплементација Стратегије и управљачки механизми.

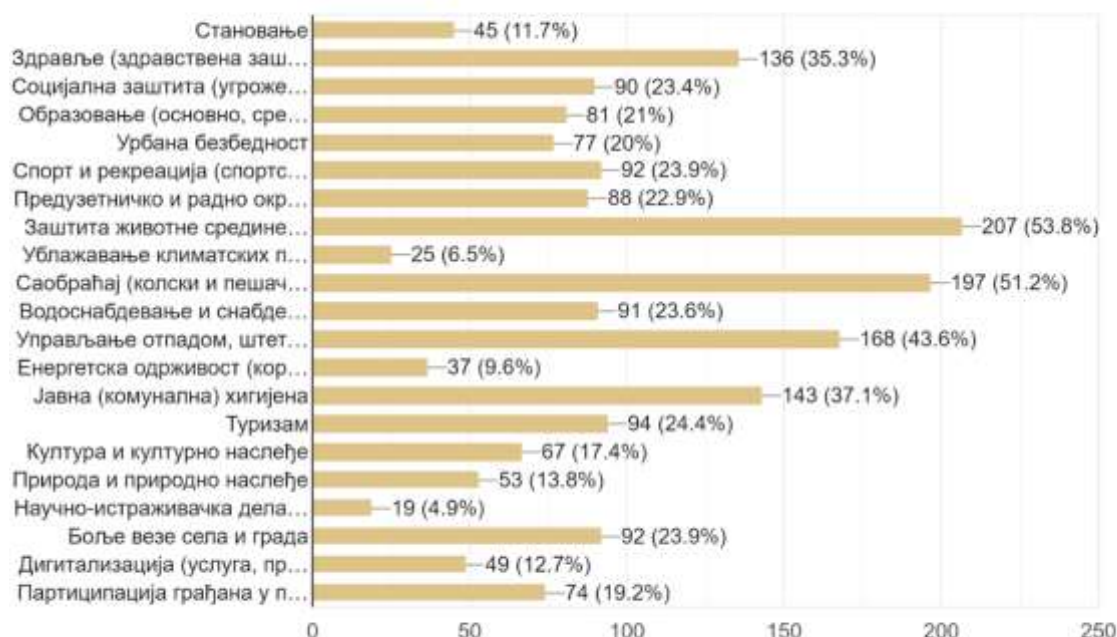
Графички приказ 1 Корази у процесу израде стратегије

У првом кораку је израђена контекстуална анализа по тематским областима: а) Друштво (демографија, социјално укључивање и услуге социјалне помоћи, социјална и здравствена инфраструктура, образовање); б) Економија (општа економска кретања, тржиште рада, пословно окружење, туризам и култура); ц) Урбано окружење (квалитет урбаних структура и јавних простора, квалитет урбаног окружења, изложеност еколошким ризицима и климатским ризицима, примарна инфраструктура, инфраструктура за мобилност и интернетску повезаност, урбани превоз, управљање урбаним развојем). Анализу стања је пратило и онлајн анкетање грађана, чији су резултати посебно приказани на тематским округлим столовима (Прилог 1).

Прилог 1 Резултати анкетирања грађана

6. У којим од следећих области Ваша локална управа треба нешто да предузме? (наведите пет)

385 responses

Након овог корака припремљена је прелиминарна SWOT анализа, која је на тематским округлим столовима презентована, дискутована и допуњена. Тематски округли столови су одржани на следеће теме: 1) Економски развој (иновативна, паметна, нискоугљенична и циркуларна економија); 2) Енергија (чиста и праведна), зелена и плава улагања; ублажавање и прилагођавање климатским променама, спречавање и управљање ризицима; 3) Одржива и мултимодална урбана мобилност; 4) Друштвено благостање - запошљавање, образовање, становање, социјална и здравствена заштита, култура, социо-економска укљученост и интеграције, социјалне иновације; 5) Урбана обнова и регенерација (урбане структуре, јавни простори, и др.), развој предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма и јачање урбано-руралних веза; и 6) Управљање урбаним и територијалним развојем. Уједно, на тематским округлим столовима су почеле да се евидентирају и прве идеје за пројекте и приоритетна подручја интервенције, за шта је коришћена техника мапирања.

У наредном кораку, након уношења свих коментара учесника и консолидације материјала, припремљена је финална SWOT анализа са проценом потреба, као и предлог циљева и мера, што је дискутовано и верификовано на првој радионици са члановима Савета за развој и Радне групе.

Сумирани резултати су приказани на Форуму грађана, који је следио. Том приликом учесници форума су давали предлоге за формулацију визије развоја урбаног подручја, допуне и преформулације мера и циљева. На форуму је дискутован предлог подручја интервенције и дати су додатни предлози идеја за пројекте. Скуп је отворен изложбом дечијих цртежа ученика основних школа на тему "Мој град/територија у будућности", а учесници су оцењивали дечије радове. На крају форума најбољи дечији радови су награђени признањима и пригодним књигама.

На наредној радионици о изворима финансирања урбаног и територијалног развоја детаљно су приказани национални и међународни извори финансирања урбаног и територијалног развоја у Србији. Учесници радионице су указали на још неке од

националних извора финансирања, и исказали задовољство најновијим прегледом могућности за коришћење различитих фондова, донација, кредита и др. Припремљени материјал у широј верзији достављен је свим локалним и регионалним партнерима ЕУ ПРО Плус програма у свих 99 ЈЛС.

На трећој по реду радионици, представљена су мапирана приоритетна подручја интервенције и консолидовани стратешки пројекти. И овде су након дискусије са локалним партнерима материјали кориговани и допуњени.

Последња у низу радионица одржана је на тему мониторинга, евалуације, имплементације стратегије и управљачким механизмима. Протекла је уз живу дискусију о неопходном развоју институционалних капацитета и сагледавању могућности за успостављање јединице за координацију пројеката.

Припремљен је Нацрт Стратегије који ће бити представљен јавности.

3 ОПИС ТЕРИТОРИЈЕ

Урбана подручја у Републици Србији дефинисана су кроз систем урбаних центара у Нацрту просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године и извештају о стратешкој процени утицаја просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године на животну средину. Градови - центри урбаних подручја који могу успоставити урбана подручја за потребе тестирања примене механизма интегралних територијалних инвестиција (ИТИ) дефинисани су Смерницама за подносиоце пријава у оквиру Јавног позива за подношење пријава за израду територијалних стратегија у оквиру ЕУ ПРО Плус програма кроз два сета критеријума:

Основни критеријуми

- а) Да су јединице локалне самоуправе (ЈЛС) класификоване као урбано подручје - центар интеграције више од 100.000 становника, или урбано подручје - центар интеграције више од 40,000 становника као што је дефинисано у систему урбаних центара у Нацрту просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године и извештају о стратешкој процени утицаја просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године на животну средину и у случају шире територије,
- б) додатно у случају шире територије,
- в) Испуњавају услов просторног континуитета територије,
- г) Обезбеђују партнерство са најмање три (3) ЈЛС што је потврдјено потписивањем изјаве о партнерству за аплицирање и партнерског споразума између ЈЛС, и
- д) Обезбеђују партнерство са Регионалном развојном агенцијом (РРА) која обухвата територију о којој је реч.

Додатни критеријуми

- а) Капацитети подносиоца пријаве да примењује инструменте територијалног развоја,
 - 1) Постојање интерних институционалних капацитета односно капацитета за урбанистичко планирање у оквиру одељења, завода или јавног предузећа ЈЛС; локалних канцеларија за економски развој или других сличних капацитета; одељења/институције за социјална и питања заштите животне средине, итд.
 - 2) Искуство у сличним акцијама – у спровођењу партиципативних процеса, примени нових метода и иновативних приступа у урбаном развоју и повезаним пројектима које је финансирала ЕУ
- б) Друштвено-економске и просторне карактеристике
 - 1) у случају уже територије: индустријско/пословне и комерцијалне зоне и браунфилд локације: бесправно изграђене и неразвијене периферне градске зоне (подручја неконтролисаног ширења урбаних насеља) и деградација руралног подручја; угрожене урбане структуре и централне градске зоне; делови урбаних насеља са концентрацијом социјалних проблема – социјално укључивање и смањење сиромаштва; насеља или делови насеља изложени проблемима заштите животне средине и климатским променама; просторне целине са културним и градителским наслеђем, важним обележјима културног и историјског развоја урбаног насеља/групације урбаних насеља и
 - 2) у случају шире територије: заједничке карактеристике – важни инфраструктурни коридори, географија, морфологија, индустријски капацитети; ендегени потенцијал; заједничке потребе, проблеми и изазови и заједнички развојни планови и иницијативе.
- в) Искуство у партнерствима (у случају шире територије)
 - 1) Релевантна партнерства успостављена ради спровођења сличних или повезаних иницијатива у претходном периоду а која могу представљати темеље

за успостављање управљачких механизма који ће обезбедити спровођење територијалне стратегије.

4 ТЕРИТОРИЈАЛНИ КОНТЕКСТ

Урбано подручје Града Крагујевца у потпуности се поклапа са границама административног управног округа Шумадија, односно истоимене области која се налази у централном делу Србије и Шумадије као географског и историјског региона. Ова област је смештена између административног подручја Београда на северу, Подунавске области на североистоку, Поморавске на истоку и југоистоку, Рашке на југу, те Моравичке и Колубарске области на западу (Графички приказ 2).

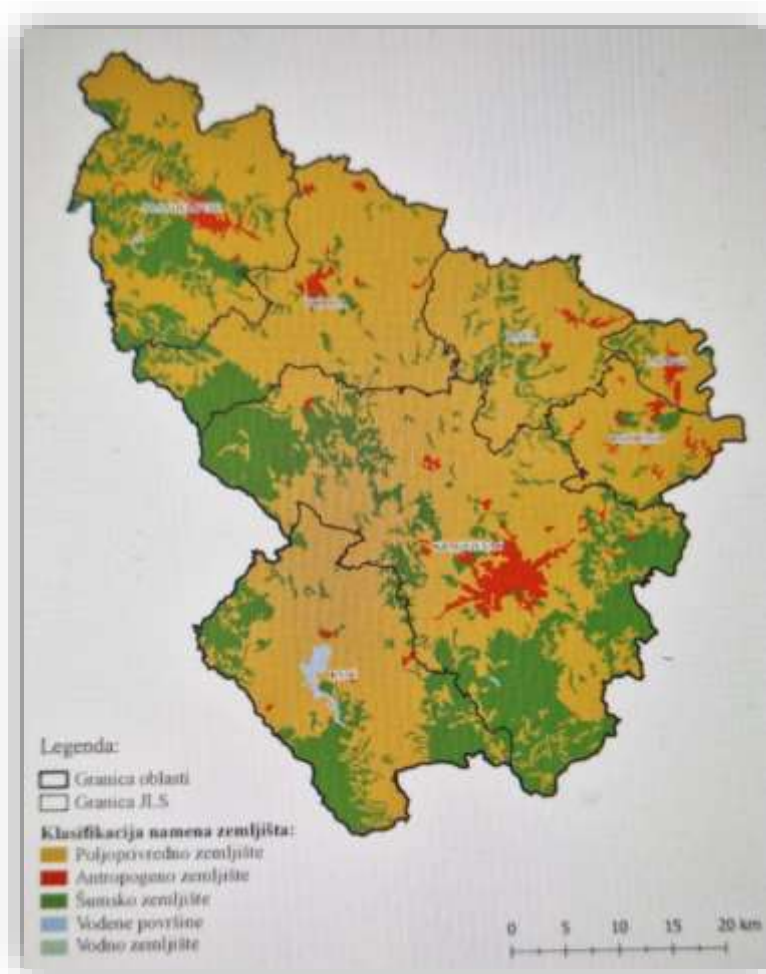
Графички приказ 2: Обухват Урбаног подручја

Физичко – географски положај је погодан, али са доста унутар-регионалних разлика. Окосница рељефа овог простора је Крагујевачка котлина која се простира у централном делу области и на чијем дну је смештено градско насеље Крагујевац. Јужно од котлине се издижу Гледићке планине (922m), источно Црни врх (707m), западно се издиже планина Рудник (1.132m). Крајњи исток области припада долини Велике Мораве, док југозапад области представља слив реке Груже. Стратешки и саобраћајни положај овог подручја је јако повољан у самом центру Србије. На северу се налази урбано подручје Града Београда и подунавска развојна осовина, на истоку Великоморавска развојна осовина и аутопут Е -75, преко којег ова област одржава везе са Подунављем на северу и Нишом на југу. На југу је западноморавска осовина развоја, док је западно од овог региона трасиран аутопут Београд – Јужни Јадран. Саобраћајницама је повезана са свим деловима Србије, аутопутем Е – 75 и мрежом државних путева (пут I – В реда 24 и

пут I – В реда 25). Шумадијска управна област еквивалент је NUTS 3 региону. Урбаном подручју, односно Шумадијској управној области припада 6 општина (Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола) и Град (Крагујевац), који је и уједно административно средиште читаве области. Према Попису из 2011. године, на овој територији живи 293.308 становника, укупна површина износи $2.386,8\text{km}^2$, а густина насељености износи $122\text{st}/\text{km}^2$, више од републичког просека. Према Попису 2022. године укупно становништво подручја је опало за 7,6%, односно 22.277 становника. Овај проценат је мањи због великог учешћа Града Крагујевца у укупној популацији области и његовом паду од 5%, док су све остале општине демографски опале од 10% - Аранђеловац, до Раче и Кнића од 17%. (Баточина 13%, Лапово 16%, Топола 14%). Густина насељености је смањена за готово 10% и износи $113,6\text{st}/\text{km}^2$. На територији ове области постоји 5 градских насеља: Крагујевац, Лапово, Топола, Аранђеловац и Рача. У градским насељима укупно живи 190.351 становника (подаци 2011.), од којих 150.835 живи у градском насељу Крагујевац, а степен урбаности ове регије износи 65%, што је изнад републичке вредности.

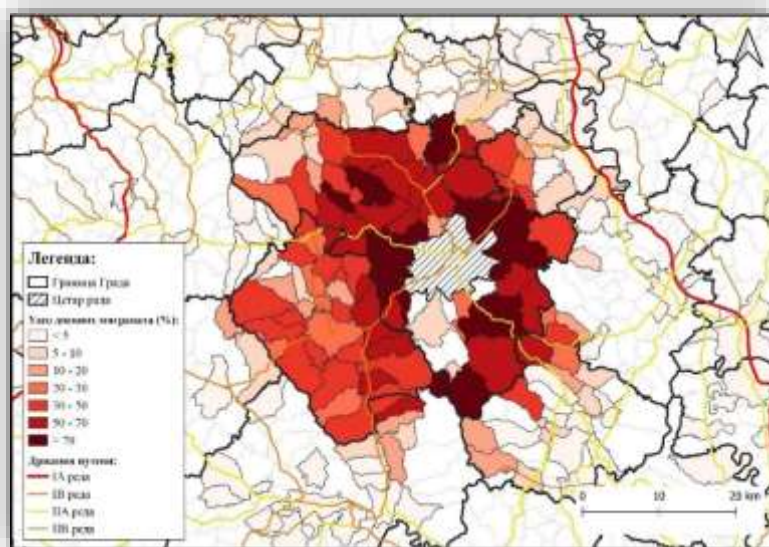
Рељеф области је углавном брежуљкаст и брдско – планински, а одлику се бројним унутар-регионалним разликама. Најкрупнији облици рељефа су планински масиви, котлине и речне долине. На западу ове области, у меридијанском правцу се пружају планине Шумадијске греде, Букуља (Столице, 696m), Венчац (658m), које се у потпуности налазе у овој области и Рудник (Цвијићев врх, 1132m). Поред планина шумадијске греде присутне су и планине динарске групе планина, као и планине српско – македонске масе. Динарске планине које се делимично пружају у овој области су вулкански масиви Јешевац (Црни врх, 902m) и Котленик (748 m) и Гледићке планине (Самар, 922m). Котленик и Јешевац се пружају на крајњем југозападу области својим северним и источним падинама, док се северне падине Гледићких планина пружају југом ове области. Родопски Црни Врх (707m) налази се на југоистоку области. Северно од Гледићких планина, источно од Рудника и западно од Црног врха налази се пространа крагујевачка котлина, најнасељенији крај ове области. На југу области се налази мања Гружанска котлина. Клима овог подручја је умерено континентална са бројним микроклиматским разликама. Већина подручја се налази под утицајима већ поменуте умерено континенталне климе, међутим присутни су и утицаји степско континенталне са североистока и истока, који из Панонске низије долином Велике Мораве утичу на долинске и котлинске крајеве ове области. Степско континентални утицаји се осећају и у Гружанској котлини. Утицаји субалпске и планинске климе се осећају само у вишим теренима. Урбано подручје Града Крагујевца представља простор релативно богат речним токовима и водом, односно, иако је речна мрежа густа, водотокова са већом количином воде не постоји. Слив Велике Мораве заузима највећу површину у овој области и овом сливу директно припадају реке Јасеница, Кубршница, Рача и Лепеница, На Гружи је изграђена и хидроакумулација Гружанско језеро, које се користи у рекреативне сврхе и за наводњавање Крагујевца и Кнића. Од осталих хидролошких објеката издвајају се: Језеро Гараши, које се користи за водоснабдевање Аранђеловца, Шумаричко језеро служи за водоснабдевање Крагујевца и за рекреацију, Грошничко језеро и језеро Бубањ. Минерални и термоминерални извори су малобројни. Најзначајније бање и извори су Буковичка бања у Аранђеловцу, позната по флашираној води „Књаз Милош“ и Страгарска бања или бања Вољавча испод Рудника.

Ово урбано подручје располаже пољопривредним земљиштем у површини од 121.339 хектара - 50,8% од укупне површине области. Најквалитетније пољопривредно земљиште се налази у нижим деловима области, на истоку области, у долини Велике Мораве, док се са повећањем надморске висине квалитет земљишта смањује. У готово свим општинама пољопривредно земљиште заузима око половине територије, највише у општини Рача (71,4%), а најмања на територији општине Лапово (34,6%). У структури коришћења највеће уделе имају оранице и баште, затим ливаде и пашњаци, воћњаци заузимају око 10% пољопривредног земљишта, док су површине под виноградима занемарљиве, са благо већим уделом у Тополи. Приметно је да ливаде и пашњаци заузимају значајне површине у општинама које се налазе на већим надморским висинама. Под шумама је 70.823,86 хектара, што значи да је пошумљеност ове области 29,6%. Шумом су најбогатије Гледићке планине, Котленик и Рудник. Пошумљеност у Лапову износи само 16, 8%, док је у Граду Крагујевцу и општини Аранђеловац је највећа, међутим ни у овим јединицама локалне самоуправе пошумљеност није оптимална. Шумско газдинство „Крагујевац“ је задужено за газдовање шумама на читавој територији. Постоји и планинско ловиште Рудник и расадник Рогот. Грађевинско земљиште заузима 3% територије, док је водно земљиште и водене површине готово занемарљивог уделе у укупној површини (Графички приказ 3).

Графички приказ 3: Намена земљишта

Становништво урбаног подручја Града Крагујевца није равномерно распоређено по територији. У градским насељима живи 190.351 становника, од којих 150.835 у градском насељу Крагујевац, а степен урбаности овог простора износи 65%. Степен урбаности износи 64,9%, за 2011. годину, што је значајно више од републичког просека (59,4%). Град Крагујевац и општина Лапово имају јако високе проценте удела градског становништва, које прелазе 80%, општина Аранђеловац има релативно уједначену вредност удела, али и даље испод републичког просека, док општине Рача и Топола имају вредности далеко испод републичког просека (нешто изнад 20%), а општине Кнић и Баточина немају насеља која припадају категорији градских насеља. У образовној структури највише учествује становништво са средњом школском спремом, са уделом од преко 50%, основна школска спрема са петином удела у структури, док су проценти вишег и високог образовања и необразованог становништва готово једнаки. Необразованог и становништва са основном школском спремом је драстично већи у односу на градска насеља, док је ситуација обрнута кад су у питању виши степени образовања. Мрежу насеља чини 175 насеља, од којих 5 насеља имају статус градског насеља, док осталих 170 насеља има статус осталих насеља, заједно са општинским центрима Баточина и Кнић који немају статус градског насеља и поред њихове административне функције, морфологије и демографске величине. Окосницу мреже насеља чине градска насеља (4) и општински центри без статуса градског насеља, који својим функцијама и саобраћајном повезаношћу чине чворишта, места где становништво мигрира, повремено, дневно или за стално, ради обављања својих потреба. Највећа и најзначајнија насеља области су: Крагујевац (150.835ст.), Аранђеловац (24.797ст.), Лапово (7.143ст.), Рача (2.603ст.), Топола (4.973ст.), Баточина (5.804ст.) и Кнић (2.181ст.). Насеља припадају типу разбијених, међу којима се налазе понеки изузеци у виду збијених и друмских насеља. Градско насеље Крагујевац својим функцијским и демографским карактеристикама врши снажан утицај и социо–економску трансформацију насеља у свом ближем окружењу, која мењају своја демографска, социјална и економска обележја, посебно у последњих 30 година. Такође, градско насеље Крагујевац има изграђен и функционалан дневни урбани систем који обухвата око 8.000 дневних миграната из околних насеља и општина (Графички приказ 4).

Графички приказ 4: Дневни урбани систем Крагујевца

Мрежа објеката предшколског васпитања и образовања за функционише са 107 објеката које користи око 8.000 корисника. Опремљеност предшколским објектима је релативно добра, посебно у градским центрима. Поред редових средњих школа постоје и две средње школе за ученике са посебним потребама у Крагујевцу. Високошколска институција је Универзитет у Крагујевцу који се састоји од 12 чланица (6 у самом Крагујевцу, док се остале налазе у околним већим урбаним центрима) Поред Универзитета у Крагујевцу се налазе и студентски домови (244 собе у три павиљона). Домови здравља функционишу и постоје у свим градским и општинским центрима, у саставу сваког од њих (осим Лапова) се налази више здравствених амбуланата и станица које се налазе у субцентрима и центрима нижег реда општина. Болнице се налазе у Крагујевцу (ту је Клинички центар) и Аранђеловцу. У свим градским и општинским центрима функционише по један центар за социјални рад, док се геронтолошки центар, боравци за одрасла и стара лица, прихватилиште за незбринуту децу, дневни боравци за особе са посебним потребама специфичне социјалне установе углавном налазе само у Крагујевцу. Мрежа објеката установа за културу су само у урбаним и општинским центрима, у чему убедљиво предњачи градско насеље Крагујевац.

Најзначајнији индустријски објекти су фабрика наоружања и аутомобилска индустрија „Застава“, чији аутомобилски департман у саставу „Фиата“. Значајни индустријски погони су текстилна индустрија „22. децембар“, метална индустрија „Филип Кљајић“, и др. У Аранђеловцу постоје погони за прераду разних неметала Бекамент и Отуа, фабрика за прераду пластичних маса Пештан, фабрика за паковање минералне воде „Књаз Милош“ и др. У осталим градским и општинским центрима се налазе мањи индустријски погони разних намена и типова. Значајан допринос развоју целокупне привредне структуре и њене ефикасности даће делом изграђени индустријски парк – MIND Park у градском насељу Крагујевац и локалитету Лужнице, као интегрисано производно, технолошко и логистичко средиште посвећено железничкој индустрији. Он је повезан са свим међународним и државним саобраћајницама и перспективно ће бити изразито добро мултимодално чвориште. Планирано је повезивање са железничким коридором Х до краја 2023, који ће бити база за развој највећег железничког логистичког терминала у региону. Парк ће се простирати на 160ha, од којих је до сада изграђено 54.550m², у изградњи је још 5,5ha До краја 2024. године биће завршена изградња ваздушне зоне у МИНД парку (37ha). Туризам и њему комплементарне делатности у овом урбаном подручју имају значајан потенцијал за развој због повољног географског и саобраћајног положаја (близина аутопута и добра мрежа државних путева), туристичких садржаја, природних и културних вредности. Природни потенцијали су углавном искоришћени за организацију излетничког, спортско – рекреативног туризма, у мањој мери наутичког, авантуристичког и планинског туризма. Урбано подручје Града Крагујевца је 2018. посетило 92.538 туриста који су остварили 209.338 ноћења. Највише туриста и ноћења је остварено у Крагујевцу, углавном у градском насељу Крагујевац и у Аранђеловцу.

5 КОНТЕКСТУАЛНА АНАЛИЗА

5.1 ДРУШТВО

5.1.1 Демографија

Према првим резултатима Пописа становништва из 2022. године, на територији Града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола живи 271.031 становник (Табела 1), што значи да је у периоду између два Пописа (2011-2022.) број становника смањен за 22.277 (7,6%). Према Попису становништва из 2011. године у Шумадијском округу живело је укупно 293.308 становника (Табела 2).

Табела 1. Број становника

	Попис становништва из 2022. године		
	Број становника	Број пописаних домаћинстава	Број пописаних станава
Крагујевац	171.628	62.738	88.518
Баточина	10.273	3.478	5.571
Лапово	6.618	2.361	3.519
Рача	9.760	3.233	5.823
Кнић	11.838	4.162	9.236
Топола	19.221	6.375	10.609
Аранђеловац	41.693	14.857	23.541

Табела 2. Број становника у Шумадијском округу према Пописима од 1948 – 2011.

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Шумадијск и округ	216.53 3	227.92 9	241.04 7	264.34 4	301.35 4	312.16 0	298.77 8	293.308
Градска насеља	53.957	66.524	85.205	121.59 7	164.83 1	187.11 8	186.86 6	190.351
Остала	162.57 6	161.40 5	155.84 2	142.74 7	136.52 3	125.04 2	111.91 2	102.957

Највећи број становника изгубиле су мање општине – Кнић 16,8%, Рача и Лапово преко 15%, Топола 14%, Баточина 12,6%, док су најмање изгубили Аранђеловац (9,8%) и Крагујевац (4,5%). Најмање становника, очекивано, изгубио је Град Крагујевац као највећи урбани центар Шумадијског округа, али и и шире територије, који је свакако преузео део миграција из мањих околних општина.

У малим општинама је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента. Стопа природног прираштаја негативна је у свим ЈЛС Шумадијског округа. Негативним природним прираштајем највише су погођене општина Топола и Рача. Просечна старост становништва у Шумадијском округу виша је од републичког просека, са тенденцијом пораста. Највећу

просечни старост има општина Кнић, а најмању Град Крагујевац. Очекивано трајање живота има тренд смањења у последње три године, с тим што је смањење више изражено код мушког него женског становништва. У Шумадијском округу до 70-тих година прошлог века преовладало рурално становништво, док од пописа 1981. до данас број градског становништва расте, а број сеоског становништва опада. Подручје града Крагујевца одликује се високом стопом урбанизације, где чак 85% становништва живи у градском насељу, што је екстреман податак и који је далеко од републичких вредности и просека. Просечна процењена густина становништва за 2021. годину у Крагујевцу износи 209 становника/ km^2 . Поред Града Крагујевца, високу стопу урбанизације има и Лапово, где, према Попису из 2011. године, од укупног становништва 90% или 7.143 становника живи у градском насељу, а преосталих 694 у руралном подручју општине. Просечна густина насељености износи 129 становника/ km^2 - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу. Сеоску средину прати депопулација услед старости становништва и немогућности биолошког обнављања, али и миграција према урбаним подручјима атрактивнијим за живот и рад. Просечна густина насељености у општини Аранђеловац је 112 ст/ km^2 . Остале општине имају просечну густину насељености нижу од републичког просека, који износи 93 ст./ km^2 и то у Баточини 78 ст/ km^2 , у општини Рача износи 47 ст/ km^2 , у општини Кнић износи 30 ст/ km^2 , у општини Топола 63 ст/ km^2 . Према етничкој структури, велика већина становника Шумадијског округа су Срби, са уделом од 95,89% у Крагујевцу и преко 97% у осталим општинама. Од етничких и националних мањина, најбројнији су Роми, док су остале мањине заступљене у занемарљивим процентима. У просеку, Роми чине око 10% становништва, и једина су национална мањина код су присутни социјална искљученост, сиромаштво и незапосленост. Ромска мањина често је и просторно диференцирана - насељена у формалним и неформалним насељима која нису легализована.

5.1.2 Социјално укључивање и социјална заштита

Просечна зарада становника

Просечне зараде у Крагујевцу и свим општинама Шумадијског округа су испод републичког просека. На свим територијама забележен је благи пораст просечних зарада у претходних неколико година. У Граду Крагујевцу просечна зарада је највиша код запослених у правним лицима за месец август 2022. године износила је 80.258 РСД, потом следи зарада у јавном сектору која је истом месецу просечно износила 78.288 РСД. Просечна зарада у привреди за месец август 2022. године износила је 74.034 РСД, а код приватних предузетника 38.983 РСД.

Услуге социјалне помоћи

Проценат економски издржаваног становништва у Граду Крагујевцу износи 27,8%. Током 2021. је евидентирао 16.016 корисника из социјално правне заштите што представља 9% укупног броја становника града Крагујевца. Укупан број корисника Центра за социјални рад показује тенденцију опадања у односу на претходне године. Социјална услуга Помоћ у кући за подручје града Крагујевца нема довољне капацитете лиценцираних пружаоца услуга како би у потпуности подмирила потребе корисника, а у потпуности недостаје у руралном подручју. Приватни пружаоци услуга задовољавају само мали део потреба на подручју Страгара и Лужница. Капацитети везани за потребе деце и старих су такође недовољни како у граду, тако и на руралном подручју. Потребе за проширењем постојећих и увођењем нових услуга социјалне заштите планиране су Стратегијом социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025 године.

Праћењем потреба деце, младих, одраслих и старих особа у стању социјалне потребе, стручне службе У активној евиденцији Центра за социјални рад општине Баточина у 2020. години било је укупно 1.260 корисника, од чега 296 младих (23,49%) и 317 старији преко 65 година (25,15%). Уочава се пораст броја корисника социјалне заштите. Недостатак понуде услуга социјалне заштите огледа се у недостатку појединих услуга (дневни боравак, сигурна кућа, прихватилиште, објекти за смештај угрожених породица...) У општини Лапово економска структура становништва показује да издржавано становништво чини 42,7% укупног броја, радно активно становништво чини 26,3%, а пензионери 24,1%. Постоји значајан проценат становништва који потражује социјалну помоћ. И у општини Рача постоји потражња за социјалним услугама и то највише за услугу помоћи у кући за старе, нарочито у руралним крајевима где је велики број старачких и самачких домаћинстава. У општини Кнић број корисника новчане социјалне помоћи (лица) износи 290, односно 2,3% укупног становништва, а проценат корисника дечијег додатка (0–17 година) је 12,3%, тј 204. На територији општине Топола корисницима социјалних услуге доступне су услуге помоћ у кући за старе – број постојећих корисника 45 лица, помоћ у кућу за децу са посебним потребама - број постојећих корисника 8 лица, лични пратилац детета - број постојећих корисника 8 лица. Недостаје помоћ у кући за старе и за децу са посебним потребама. У општини Аранђеловац број корисника новчане помоћи износи 1.056 становника (2,5%), док је укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад „Сава Илић“ у Аранђеловцу процењен на 3.025 становника (7,2%).

Угрожене зоне

На територији Града Крагујевца као зоне са израженим социјалним проблемима идентификована су ромска насеља и рурално подручје где су старија старачка домаћинства, која се искључиво баве пољопривредом. Ромска национална мањина је највише насељена у МЗ Палилуле, МЗ Лепеница, МЗ Стара радничка колонија и МЗ Грошница. На територији општине Аранђеловац постоји неколико подстандардних ромских насеља, углавном на ободима урбаног насеља. Остале општине у обухвату урбаног подручја навеле су да на њиховим територијама нема посебно издвојених зона који се истичу по зарадама запослених и зона са израженим социјалним проблемима – сиромаштво, социјална искљученост, што је очекивано обзиром на величину предметних насеља.

Безбедност

На територији Града Крагујевца криминалитет је од 2020. године у значајном опадању, под утицајем COVID-а и смањених друштвених контаката. Најризичнија насеља су Багремар, Палилуле, 21. октобар, Стара радничка колонија и Ердоглија, а њима се придружују и насеља Аеродром и Бресница. Ово су насеља у којима је у већој мери евидентирана појава крађе, туче са озбиљним последицама и смртним исходима и продаја дроге. Већи јавни простори у Крагујевцу који се доживљавају као небезбедни, посебно ноћу, су: Спомен парк 21. октобар и простор ВТЗ (који се сада користи као паркинг). Такође постоје небезбедне улице у погледу саобраћајне безбедности, пре свега улазно-излазни магистрални правци. Слично се доживљава и простор око аутобуске и железничке станице и хале Језеро - посебно ноћу. У осталим ЈЛС нема већих проблема са криминалитетом нити се поједине зоне урбаних насеља издвајају као небезбедне.

5.1.3 Становање

Стамбена понуда

Потражња за становима у Граду Крагујевац је више изражена од потражње за кућама, а нарочито је изражена у урбаним насељима са вишеспратницама и у близини факултета. Недостатак стамбеног простора евидентан је у зонама које су у непосредној близини факултета, док се у насељима где преовлађују породичне стамбене куће примећује евидентан вишак стамбеног простора. Подстандардно становање је најизраженије у приградским и руралним насељима. Од 2020. године порастао је број новоизграђених станова и њихова цена. Постоји значајан недостатак новоизграђених станова који се огледа кроз повећање просечне цене станова (2021. год – 1.047eur/m², 2017. год – 854eur/m²), уз истовремено повећање броја завршених станова (2021. год – 851 стан, 2017. год – 471 станова). Просечна величина стамбеног простора по становнику за целу територију Града Крагујевца износи 22,3m²/ст. Однос између број домаћинстава и настањених станова показује да око 7% домаћинстава нема решено стамбено питање. У Општини Баточини је приметна већа потражња за кућама и становима од понуде у урбаном подручју. У сеоском подручју општине је приметан супротан тренд, односно већа је понуда од потражње. Просечна величина стамбеног простора по становнику у Баточини је 25m²/ст., што је на нивоу републичког просека. У Лапову услед доласка великих фирми и нових радних места, превасходно отварањем Логистичког центра „Лидл КД“, повећала се потражња за куповином кућа и станова, јер прилив људи из других места. У општини Топола приметна је повећана потражња за парцелама и кућама, посебно викендицама. Доминантна је индивидуална градња. У последњој деценији у Аранђеловцу је уочљив тренд изградње вишепородичних стамбених објеката у централним градским зонама. Од 2018. године веома је повећан тренд изградње вишепородичних стамбених објеката, као и раст цене квадрата стана сходно приликама у земљи. Годишње се исходују по две дозволе за вишепородичне стамбене објекте са по 30/40 станова. У последње три године цена квадрата стамбеног простора је порасла за 30% - 50%, у зависности од зоне у којој се налази. Просечна величина стамбеног простора по становнику у Аранђеловцу је 62m²/ст.

Цена стамбеног простора

У урбаном подручју групе које имају потребе за стамбеним простором, а тешко их решавају на слободном тржишту су: породице које први пут купују стан (младе породице), породице које мењају стан (због спајања или раздвајања породице), студенти, избегла и расељена лица, војна лица, особе са посебним потребама (инвалиди и особе са хендикепом), вишечлане ромске породице и бескућници. У надлежности локалне самоуправе Града Крагујевца постоје станова за социјално становање, који у односу на укупан број станова износи око 11,1% (106 од 948) станова. Услугом социјално становање у заштићеним условима обухваћено је 271 лице на три локације у граду. У јавној својини града Крагујевца укупно се налази 947 стамбених јединица. Од овог броја је око 50 % укњижено док је остало ванкњижна својина града. За становање у заштићеним условима опредељено је 105 станова – без закупнине, 78 станова за програм СИРП – прогнана и расељена лица, 16 станова за избеглице у Илинденској улици, 112 станова за програм расељавања Старе радничке колоније, 29 је празних станова за расељавање и остало је у закупу ЈСП.

Подстандардна насеља

Подстандардно становање у Крагујевцу карактеристично је за сва ромска насеља (посебно за део насеља "Палилула"), као и за делове насеља "Мали Багремар" и „Стара радничка колонија“, који још увек нису били предмет урбане реконструкције. Насеље "Стара радничка колонија" грађено је 1925-1928. год. за потребе Војнотехничког завода

и састојало се од око 90 типских дрвених зграда, са око 330 станова оформљених око центра са школом и соколским домом. У протеклим годинама, зграде су вишеструко прешле свој експлоатациони период, без одговарајуће опреме и савремених услова за становање, па је започет процес урбане реконструкције читавог насеља, који се одвија етапно и још увек траје. Насеље "Мали Багремар" обухвата постојеће зидане баракe са 2-4 стана по објекту (укупно око 150 станова). За овај простор је планирано погушћавање, уз нову изградњу, замену стамбеног фонда, реконструкцију, доградњу и/или надзиђивање до максималне спратности П+3.

Нелегална градња

Број нелегалних објеката у Шумадијском округу је значајан. У неким општинама, попут Баточине, нелегалних објеката има готово колико и легалних. На територији општине Аранђеловац нелегални објекти чине између половине и трећине укупног броја објеката, али подаци са те општине говоре да је тренд нелегалне изградње у опадању. На територији општине Топола, однос нелегалних објеката у односу на број домаћинстава је 0,32, што је ниже од републичког просека (0.82). Према попису нелегалних објеката у граду Крагујевцу је евидентирано 88.208 нелегалних објеката (41% стамбених, 45% помоћних, 12% економских у руралном подручју). Од 2003. године поднето је укупно 32.190 захтева за легализацију, али обзиром да се захтеви подносе за катастарске парцеле, а често на једној парцели има више објеката, процењено је да у процедуру озакоњења ушло око 65.000 нелегалних објеката. Укупно је до сада решено 8.307 захтева (5.500 озакоњених објеката), што је мали проценат од броја објеката коју су обухваћени поднетим захтевима. Према подацима Одељења за озакоњење, грађани и даље упућују нове захтеве за легализацију тако да се претпоставља да је тренд нелегалне градње у порасту. Нелегална градња у Крагујевцу је нарочито изражена у појединим деловима насеља Петровац, Станово, Мале Пчелице, Корићани, Грошница, Ердеч, Белошевац, Илићево, Маршић.

5.1.4 Објекти друштвеног стандарда

Социјална инфраструктура

На територији Града Крагујевца постоји потреба за објектима социјалне инфраструктуре и у градским и у приградским насељима, нарочито за вртићима. Капацитети домова за старе су у ингеренцији надлежног министарства а приватни сектор задовољава те потребе око 85%. Предшколско васпитање и образовање обављају две предшколске установе чији је оснивач град Крагујевац – „Нада Наумовић“ и „Ђурђевдан“ са 16 наменских објеката са капацитетом од 3.000 корисника у целодневном боравку. У граду 2022. године услуге предшколског васпитања пружа и 20 приватних предшколских установа са којима Градска управа за друштвене делатности има уговоре о накнади дела трошкова боравка деце за 2.700 корисника. Просторна доступност предшколских садржаја није задовољавајућа. Осим у центру града и насељима Денино брдо, Аеродром, Багремар, Ердоглија и Бресница, у осталим градским насељима не постоје објекти предшколског образовања и васпитања. Социјална заштита за старе у Крагујевцу се одвија само у државној установи “Геронтолошки центар Крагујевац”. Установа располаже са 330 места за пружање услуга домског смештаја у 5.700m² корисног простора, на површини комплекса од 1,06ha. Број особа које имају потребу за домским смештајем у Крагујевцу је 2019. године био 905, од тога 7 бескућника. За постојеће и очекиване капацитете, укупна потребна површина износи 27.900m², а површина земљишта око 5,50ha. Планиране локације за изградњу домова за старе су у окружењу Централног градског парка

"Крагујевачки октобар". Дневни центри за старе у Крагујевцу нису развијени, али су планирани на 4 локације, као самостални објекти или у оквиру адаптираних објеката месних канцеларија, здравства, културе и сл. као интегрални вид услуга.

Објектима и услугама социјалне заштите на територијама општина Баточина, Лапово и Рача управља Међуопштински центар за социјални рад „Шумадија“ са седиштем у Баточини и одељењима у Лапову и Рачи. Приватни сектор не учествује у задовољавању наведених потреба. У Лапову недостају капацитети за дневни боравак за децу и одрасле са посебним потребама, за рад са осталим корисницима социјалне заштите, за смештај ученика средњих школа из других средина, за смештај старих лица и слично. У Лапову постоји један вртић, предшколска установа Наша младост, који по потреби (на основу пријављене деце) има и истурене одељке. Нема развијене социјалне инфраструктуре намењене старима. Седиште међуопштинског центра у Рачи има потребе за адекватним простором. Приватни сектор не задовољава део потреба везаних за социјалну заштиту. На територији општине Рача функционише једна установа предшколског образовања, „Наша Радост“, а остали објекти ове установе налазе се при сеоским школама, у местима: Борци, Вучић, Велико Крчмаре, Доња Рача, Ђурђево, Мирошевац, Мало Крчмаре, Сипић, Сараново, Сепци и Трска. У општини Кнић постоји Предшколска установа „Цветић“, са седиштем у Книћу, као и истурена одељења исте у руралним насељима општине. Недостаје предшколска установа у селу Топоница и Гружа. У насељу Топола постоје три објекта дечје заштите у оквиру дечје установе „Софија Ристић“ дечји вртић и јаслице, на комплексу површине 0,70ha, садржи два објекта: један је за децу узраста до 3 година, за децу узраста од 3-5 година. Укупна површина ових објеката је 1.635m², дечји вртић, површине 460m², на комплексу површине 0,35ha, намењен је деци узраста од 6 година. У склопу њега функционише 14 дечјих установа за предшколски узраст. Укупна површина објеката дечје заштите на подручју општине, износи 3.335m², а површина земљишта 1,05ha. Објекти дечје заштите лоцирани су у општинском центру. У сеоским насељима објекти дечје заштите (предшколски узраст) налазе се при основним школама. На територији општине Аранђеловац постоји укупно 15 објеката предшколских установа, од којих 6 објеката у граду и 9 у селима. У вртићима укупно има 1.370 попуњених места. У централном насељу функционише један приватни вртић са 130 места, али и даље постоји недостатак простора за децу предшколског узраста како би се у потпуности укинуле листе чекања. Центар за социјални рад „Сава Илић“, тренутно користи само један објекат спратности П+1, површине у габариту 260m². У току 2020. године издата је дозвола за изградњу објекта за потребе деце са сметњама у развоју, укупне површине 536,80m². Објекат још увек није изграђен али је завршена јавна набавка и потписан је уговор са извођачем радова. Такође, могуће је предвидети и друге установе социјалне заштите: „сигурна кућа“, дом или прихватилиште за децу без родитељског старања, дом за лица са посебним потребама, социјално становање.

Здравствена инфраструктура

Дом здравља Крагујевац, као установа примарне здравствене заштите има укупно 29 објеката, од тога 15 сеоских амбуланти. Ради боље доступности систему здравствене заштите, организују се мобилни тимови за сеоске средине где нема здравствених амбуланти и боља путна повезаност. Систему здравствене заштите недостаје објекат за палијативну негу и Центар за ментално здравље. Дом здравља има 4 огранка (Станово, Аеродром, Бресница и Ердоглија), 1 здравствену станицу, 20 здравствених амбуланти (од којих је 17 сеоских) и 3 издвојена централна објекта Служби – укупно 28 објеката.

Не постоје објекти и установе које пружају секундарни ниво здравствене заштите у Крагујевцу, већ се она обавља у дому здравља, Клиничком центру и Институту за јавно здравље Крагујевац. Изражен је недостатак Градске (опште) болнице и Градског центра за трансфузију крви, дечијег диспанзера и студентске поликлинике.

У општини Баточина не постоји недостатак објеката примарне здравствене заштите.

Приватни сектор не учествује у задовољавању потреба примарне здравствене заштите.

Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Примарна здравствена заштита се обавља у Дому здравља Лапово. Он по свом капацитету и функционалној структури одговара стандардима здравствене заштите за градско насеље Лапово и гравитациону зону, односно подручје општине. Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Општина Рача располаже довољним бројем објеката здравствене инфраструктуре. Слично је и у општини Кнић. Здравствена делатност на подручју општине Топола обавља се на нивоу примарне здравствене заштите, преко Дома здравља "Свети Ђорђе" у Тополи и мреже здравствених станица и амбуланте у сеоским насељима. Иако постојећи капацитети објеката примарне здравствене заштите задовољавају потребе становника општине Топола, неопходно је улагање у објекте. Сем главног објекта Дома здравља у Тополи постоје 4 теренске амбуланте и 2 привремене амбуланте где лекар долази једном недељно. Приватни сектор је мало заступљен, свега 5%. Од укупног броја насеља (31), шест насеља имају изграђене објекте здравствене заштите: Дом здравља са диспанзерима и специјалистичким службама у општинском центру, четири здравствене станице и две амбуланте у сеоским насељима. Укупна површина комплекса Дома здравља у Тополи износи 2,30ха, а бруто изграђена површина објеката је 2.380 m². У овом комплексу, у току је изградња још једног објекта за потребе Дома здравља, површине око 2.000m². Здравствене амбуланте постоје у следећим сеоским насељима: Наталинци, Белосавци, Горња Трнава, Доња Шаторња и Јарменовци. За виши ниво здравствених услуга (секундарну и терцијалну здравствену заштиту), становници општине Топола упућени су на општу Болницу у Аранђеловцу и Клинички центар у Крагујевцу. Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Градска болница са 142 кревета је у завршној фази реконструкције, а специјална болница за рехабилитацију Буковичка бања са 90 кревета, је комплетно реновирана у последњих 5 година и већ је у фази израде пројектне документације за изградњом новог депанданса. Од укупно 18 села на територији општине Аранђеловац, 10 села имају сеоске амбуланте. Превоз пацијената између објеката здравствене заштите се обавља возилима медицинског центра.

Образовна инфраструктура

На подручју Града Крагујевца функционишу 24 основне школе, површине објеката око 60 000m² и земљиштем укупне површине око 21ха које похађа 14.220 ученика. Школе раде у две смене. Постоји знатно оптерећење (већи број ученика од просторних могућности) школа у појединим насељима у којима изградња нових школа није пратила пораст броја деце. На подручју града Крагујевца функционише 8 школа средњег образовања, као и 2 специјалне и 1 средња музичка школа. Постојећи објекти ученичког стандарда не задовољавају потребе очекиване средњошколске популације која долази ван градског подручја, а која аплицира за смештај у овим објектима. Од укупног броја ученика средњих школа (9.000), око 78% је са простора градског насеља, док око 22% (2.000) долази из других средина. Град Крагујевац је универзитетски

центар и у свом саставу има 12 факултета (са око 60 програма основних студија) и 5 научних центара, док на Универзитету студира око 20.000 студената и ради преко 800 наставника и сарадника. Факултети у саставу Универзитета, по концепту разуђеног универзитета, налазе се у још пет градова централне Србије (Чачак, Краљево, Јагодина, Ужице, Врњачка Бања) са гравитационим подручјем од око 2,5 милиона становника. У саставу Универзитета је и библиотека као објекат опште научног карактера, чија је делатност у функцији наставно-научних и истраживачких процеса на Универзитету. На територији општине Баточина постоји објекат матичне основне школе у којој недостаје простор ради организовања једносменског рада и просторије дневног боравка. Приватни сектор не учествује у задовољавању потреба у области образовања. На територији општине Лапово постоје три одељка Основне школе „Светозар Марковић“. Централна школа, која је уједно и највећа, и коју користе ученици од петог до осмог разреда, недавно је реновирана и опремљена по најсавременијим стандардима. Средња школа Лапово школује кадрове: економија, право, администрација, затим остала делатност личних услуга, Туризам, трговина, угоститељство и саобраћај. Основно образовање на територији Општине Рача стиче се у основној школи „Карађорђе“ која се налази у самој Рачи, као и у издвојеним одељењима у местима: Мало Крчмаре, Сараново, Ђурђево, Мирашевац, Вучић, Трска, Вишевац, Доња Рача, Сипић, Велико Крчмаре, Сепци Поље, Сепци Брдо и Борци. У општини Рача је објекат основне школе на 3.320m², поседује 16 учионица (886m²), од којих и два кабинета, за физику и хемију, као и информатичку салу опремљену рачунарима са 769 ученика. Спортске терене поред школе поседују и издвојена одељења у Ђурђеву, Сипицу, Сепцима, Саранову и Вишевцу. Средње образовање у општини Рача обавља се у средњој школи „Ђура Јакшић“ која има следеће профиле: општа гимназија (4. степен), електротехничар информационих технологија (4. степен) и оператер у прехранбеној индустрији (3. степен). Школа укупно располаже простором од 2.136m², има 41 наставника и похађа је око 300 ученика. Постојеће капацитете образовне инфраструктуре у општини Кнић чине: ОШ „Вук Караџић“ у Книћу, ОШ „Рада Шубакић“ у Гружи, „ОШ Свети Сава“ у Топоници, Средња школа „Добрица Ерић“ у Книћу. Стручни програми доступни у средњој школи су усклађени са захтевима локалног тржишта рада. На територији општине Топола постоје основне школе и једна средња школа. На површини од 20,00ha школских комплекса, укупна изграђена површина објеката намењених основном образовању, на подручју општине Топола, износи сса 5.400m². Средњошколско образовање обухвата рад једне средње школе („Краљ Петар I“) у Тополи, са образовним профилима: гимназија, производња и прерада хране и машинство и обрада метала. Бруто површина школског објекта износи 3.600m², на комплексу површине 0,64ha. Капацитети постојећих објеката образовне инфраструктуре задовољавају потребе становника општине Топола, како основно, тако и средње образовање. На територији општине Аранђеловац постоји довољан број основних (11) и средњих школа (3), као и основна музичка школа, али постоји недостатак фискултурних сала у наведеним објектима. Основна музичка школа „Петар Илић“ из Аранђеловца користи зграду Дома омладине. Запослено је 43 особе и укупно је уписано 376 ученика, од чега 307 у матичној школи у Аранђеловцу и 69 у издвојеном одељењу у Тополи. Капацитет објекта Дома Омладине у Аранђеловцу испуњава услове за рад ове установе. Постоји и Академија струковних студија Шумадија, Одсек Аранђеловац.

Културна и научна инфраструктура

У Крагујевцу делује низ културних институција надрегионалног значаја (Књажевско-српски театар, Народни музеј, Историјски архив, Завод за заштиту споменика културе, Библиотека, Музеј Спомен парк...), као и мноштво објеката локалног значаја - Градски дом, Дом синдиката, Дом омладине и др. Са укупном површином око 16.000m² изграђеног простора ни у једној од наведених области културе, нису задовољени урбанистички нормативи, ни за постојећи број становника. Историјски архив Шумадије има потребу за простором депоа према одговарајућим стандардима за ову делатност. Генералним планом задржава се на постојећој локацији уз могућу реконструкцију, доградњу и надградњу. Књажевско-српски театар је основан 1835. године и најстарије је позориште у Србији. Постојећи објекат је изграђен 1929. године, а његова површина је око 2.000 m², површина земљишта 0,23ha, капацитет 263 места. Постојећи објекат не задовољава потребе града и региона. Објекти културе који недостају у Крагујевцу су: Народна библиотека „Вук Караџић“, Градска дворана „Шумадија“, Позориште за децу и младе, Установа културе „Кораци“. Научноистраживачка делатност у Крагујевцу обавља се у оквиру Универзитета који у свом саставу има 12 факултета (са око 60 програма основних студија) и 5 научних центара. Носиоци програма научних истраживања из делокруга Универзитета су Центар за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и истраживања, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, као и факултети у саставу Универзитета. Центар изузетних вредности (Центар за матичне ћелије) као научна установа ради при Медицинском факултету Универзитета. Објекат је у изградњи, површине 11.500 m² на комплексу површине 1,7ha, између Клиничког центра и објеката Универзитета. Од 2016. године град Крагујевац је преузео од РС оснивачка права Центра за стрна жита који је власник 98 лиценцираних сорти стрних жита и функционише у објекту некадашње Ниже пољопривредне школе. Центар више не располаже земљиштем односно огледним пољима, које је трансформисано у грађевинско земљиште у оквиру радне зоне Феникс. Институт за информационе технологије налази се у саставу Универзитета у Крагујевцу и не поседује адекватан сопствени простор неопходан за обављање научно-истраживачких делатности. У општини Лапово постоји зграда Дома културе, у склопу које је биоскопска сала, такође постоји и зграда библиотеке. У општини Рача постоји недостатак објеката културе јер су постојећи у лошем стању. Градско насеље Рача има Дом Културе, у који су смештени Културни центар и Народна библиотека „Радоје Домановић“. У свим селима на територији општине Рача постоје домови културе, као објекти културе, којима је такође потреба реконструкција. Постојећи културни објекти у општини Кнић су Дом Културе у Книћу, Дом Културе у Топоници и Дом Културе у Гружи. Делатност културе на подручју општине Топола одвија се преко институција општинског (локалног значаја) и републичког надрегионалног значаја. На подручју градског насеља Топола налазе се: Дом културе са биоскопом и библиотеком (1.235m²), музеј - „Карађорђево град“ (730m²), музеј и галерија „Карађорђево Топола“ – Опленец (8.000m²). Објекти који су везани за просторну и културно-историјску целину "Карађорђево Топола", задужбину краља Петра I Карађорђевића (у центру Тополе и на Опленцу), имају шири, републички значај. Већи број објеката у оквиру ових целина, обављају делатност културе: Библиотека, Карађорђево конак који је у функцији музеја са сталном меморијалном поставком „Вожд Карађорђе“, затим Музеј и галерија. У Тополи се налази и Карађорђево касарна – објекат посебних вредности, спратности П+1, површине комплекса од 0,28ha. На сеоском подручју делатност културе обављају домови културе различитог карактера и капацитета. У 17 насеља постоји објекат ове намене, а 9

објекта је грађено наменски – у насељима укупне површине око 3.500m². Остали домови културе (насеља: Блазнава, Горња Трнава, Жабаре, Клока, Крћевац, Светлић, Божурња, Маскар и Рајковац), налазе се у оквиру објекта других намена (задружни домови, месне канцеларије, школе и др.), са површином од око 1.620m². Сеоске библиотеке постоје у појединим сеоским насељима у оквиру објекта других намена: у насељима: Загорица, Овсиште, Јарменовци и Шуме - у оквиру школских објекта; Доњој Трнави и Јунковцу – у оквиру домова културе; у Наталинцима и Рајковцу – у оквиру спомен-кућа. Укупна површина објекта намењених делатности културе, на градском и на сеоском подручју, износи око 16.700m². Просторни капацитети по критеријуму расположивог простора су у већини насеља одговарајући уз потребну грађевинску реконструкцију и програмску ревитализацију. Урађен је пројекат Визиторског центра са галеријом Краљице Марије и просторима на отвореном (амфитеатри, летња позорница, пешачке зоне, трг). Дом културе са биоскопом је неопходно реновирати, као и све домове култура у сеоским подручјима који су ван функције. У Аранђеловцу се налази Народни музеј који је, поред бављења основном делатношћу, заштитом покретних културних добара, старалац над пећином Рисовача, културним добром од великог и природним добром од изузетног значаја, као и над Окућницом Илије Милошевића, културним добром, познатијим као Етно домаћинство, и Знаменитог места „Орашац“ у Орашцу – утврђеног за знаменито место и категорисано као културно добро од изузетног значаја. Објекат музеја се налази на површини од 2,5ha. Површина објекта је 544m²; пећина Рисовача као природно и културно добро на површини од 1,32ha. Површина објекта је 160m². Пећина Рисовача је такође под управом Народног музеја Аранђеловац. Тренутно је у фази израда техничке документације за изградњу визиторског центра поред пећине; Центар за културу и образовање своје активности обавља у објекту „Дворана Парк“ који је истовремено и биоскоп и која располаже са 701 седиштем и у њој се свакодневно одвијају програми. Објекат је довољан за реализацију програма Центра за културу Аранђеловац; Народна библиотека „Свети Сава“, као наследник Читаонице основане у Аранђеловцу у 19. веку. Библиотека се налази у центру насеља у простору од 400m², у приземљу вишепородичног стамбено-пословног објекта; Дом омладине у који је смештена основна музичка школа „Петар Илић“, на комплексу од 0,14ha. Површина објекта 1.161m², спратност По+П+1. Поседује салу, која се користи за концерте, али којој је неопходна реконструкција како би испуњавала адекватне услове за одржавање концерата уметничке музике.

Спортска инфраструктура

У Крагујевцу постоји хала Језеро која није опремљена за одржавање великих спортских манифестација и има проблем са осветљењем, старим прилазима за хитну помоћ, бројем седећих места итд. Такође, постојећи фудбалски стадион је стар и неадекватан за играње већих утакмица, јер нема рефлекторе за играње у каснијим / вечерњим сатима а трибина није покривена. Недостаје већи број физкултурних сала у школама. Приватни сектор задовољава потребе у минималном проценту, већи број спортских објекта је под управом ЈЛС или Министарства спорта.

Основни објекат спортске инфраструктуре у Лапову је спортска сала површине 2.40 m², намењена ученицима основних и средњих школа за извођење наставе физичког, а користе је спортска друштва. У плану је и комерцијална намена, као сајамски простор. Отварањем школско – спортске сале у Лапову смањен је у великој мери проблем

бављења спортом грађана у зимском периоду. Поред спортске сале, постоји и фудбалски стадион ФК Локомотива са трибином капацитета око 1.500 места, као и терени за мали фудбал и кошарку (код стадиона и код школе). Код фудбалског стадиона налази се и теретана на отвореном. У општини Баточина постоји стадион Ф.К. „Слоге“, терени у школама, али недостаје спортско – рекреациони центра мултифункционалног садржаја (балон хала, базен, тениски терен, и сл.). У оквиру централне школе у Рачи постоје спортски терени за кошарку, фудбал и одбојку, спортско-школска сала, два терена за тенис као и сала за стони тенис. Спортске терене поред школе поседују и издвојена одељења у Ђурђевићу, Сипићу, Сепцима, Саранову и Вишевићу. Насеље Рача располаже отвореним пливачким базенима, тереном за тенис, кошаркашким игралиштем, тереном за мали фудбал и фудбалским игралиштем. У селима Миращевац, Доње Јарушице и Велико Крчмаре недавно су изграђени мултифункционални терени (рукомет, мали фудбал, кошарка и одбојка). Фудбалска игралишта имају села: Поповић, Миращевац, Сараново, Сепци, Вучић, Сипић, Доња Рача, Бошњане, Велико Крчмаре, Мало Крчмаре, Војиновац, Трска, Вишевац, Борци и Ђурђево. У склопу ОШ „Вук Караџић“ у Книћу налазе се кошаркашки, одбојкашки и фудбалски терен, у склопу ОШ „Рада Шубакић“ у Гружи кошаркашки терен, у склопу „ОШ Свети Сава“ у Топоници фудбалски терен. У склопу мотела „Равни Гај“ у приватном власништву налазе се тениски терен, у спортској сали кошаркашки терен и затворени базен. На подручју општине Топола, постоје: фудбалски терен ФК „Карађорђе“ и мини пич терен, на површини од око 1,50ha; терени и објекти у оквиру Карађорђевог Топола на Опленцу (базен, тениски терен, стрелиште, куглана). У школским комплексима постоје терени за мале спортове затвореног и отвореног типа. Спортска сала уз основну школу "Карађорђе", површине око 1.000m², користи се као физкултурна сала, али и као спортска хала за потребе општине, за јавне спортске приредбе и рекреацију. Основне спортске објекте на сеоском подручју представљају фудбалска игралишта и терени за мале спортове којих има у готово свим насељима општине (21), али нису сва игралишта прописаних димензија. Десет насеља немају спортске терене. Терене за мале спортове имају у оквиру школских дворишта и насеља: Топола, Белосавци, Блазнава, Винча, Горња Шаторња, Горња и Доња Трнава и Наталинци. У Аранђеловцу постоји Спортски савез као спортска асоцијација удружених клубова, спортских друштава и гранских савеза. Најважније површине и објекти спорта и рекреације у градском подручју су: Спортско рекреативни центар Шумадија; терени фудбалског клуба Шумадија; терен фудбалског клуба Шамот; терен омладинског фудбалског клуба Аранђеловац. Поред ових спортских површина и објеката, који су површине јавне намене, постоје и они у приватном власништву: спортски садржаји хотела Извор, спортски центар Иванчевић, базени који се користе у комерцијалне сврхе: у хотелу Рујна Зора, Вили „Александар“ у Орашцу, имању „Дедина трешња“ у Орашцу, и базени „Тахити“ у Орашцу. Спортске терене и сале у основним и средњим школама, такође користе и спортисти и рекреативци.

5.2 ЕКОНОМИЈА

5.2.1 Општа економска кретања и тржиште рада

Запосленост

У Шумадијском округу у последње 4 године приметан је пад броја незапослених, као и раст просечне нето зараде (табела 3).

Табела 3: Број запослених, незапослених, просечна нето зарада

Шумадијски округ	2018	2019	2020	2021
Број запослених	83.779	85.489	87.589	90.180
Број незапослених	28.635	27.172	25.143	24.284
Просечна нето зарада у РСД	46.279	50.425	55.042	60.514
Бруто додата вредност у мил. РСД	131.459	141.368	140.565	
БДВ по глави становника (у хиљ.РСД)	464	503	504	

Стопа незапослености у Граду Крагујевцу је 11,9 %. Укупан број запослених у Крагујевцу за 2020. годину је био 54.144 и расте укупно и по полу. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (30%), потом трговини на велико и мало (15%), и здравственој и социјалној заштити (9%). Број запослених је од 2015. до данас у порасту у секторима прерађивачке индустрије, грађевинарства, трговине на велико и мало, услуге смештаја и исхране и у сектору стручне, научне, иновационе и техничке делатности. Највећи проценат незапослених су лица са III и IV степеном образовања – 8.207 (4.757 жене), а значајан број је и без или са минималним степеном образовања – 3.847 (2.163 су жене). За одређена занимања нема довољно квалификоване радне снаге, нпр. куvari, вариоци, металурзи, керамичари, тесари и сл.

Укупан број запослених у општини Баточина у 2021. години је био 2.671. Највећи број запослених је у прерађивачком сектору, чак 42%, док је у сектору трговине на велико и мало запослено 16%. Остали сектори су мање присутни. Исте године је евидентирано 1.610 незапослених лица. У односу на 2016. годину дошло је до смањења броја незапослених лица за 22%. Најбројнија групација незапослених је са средњом стручном спремом, односно 60% од укупног броја незапослених лица. Високо учешће у посматраној структури остварује групација незапослених лица без квалификације, односно 31% којима је потребно унапређење радних способности. Од укупног броја незапослених 55% чини незапослене жене. Постоји дугорочна незапосленост код становништва са средњом стручном спремом, као и код категорије лица старијих од 55 год. У општини Лапово од 2015. до 2019. године подаци показују показују благо повећање броја запослених лица. На крају посматраног периода 2019. године, општина Лапово је имала 2.080 регистрованих запослених особа, што је, у односу на 2015. годину, представљало увећање за 24,4%. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (33%), потом у сектору саобраћаја и складиштења (23%) и трговини на велико и мало (13%). Тренутно се на територији општине Лапово отварају компаније које углавном потражују раднике са средњом стручном спремом, тако да постоји квалификована радна снага. Запосленост у општини Рача расте у последње три године, од 2.903 запослених колико је било 2019, до 3025 у 2021. години. Са растом броја запослених више се повећао проценат запослених жена, па су тако жене у 2019. чиниле

38,65% запослених, док у 2021. години чине 40,07% запослених. Према сектору привреде, највише запослених има у сектору прерађивачке индустрије (44,33%) и у сектору трговине на велико и мало (10,97%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине око 15% укупно запослених. Око 70% укупне запослености генеришу мала и средња предузећа (МСП). Укупан број дугорочно незапослених је 522, што чини 67,18% укупно незапослених. Најзаступљенија група је од 30-54 године са 51%. Квалификована радна снага која одговара на потребе привредних кретања постоји делимично. Стопа запослености у општини Кнић је 27%, а стопа незапослености је 30%. Од укупног броја запослених у 2021. години, 64% чине мушкарци, а 36% жене. Проценат жена у укупном броју запослених незнатно се повећао се у односу на 2019. годину, када је износио 33%. У Книћу највише запослених има у прерађивачкој индустрији (22%), сектору трговине на велико и мало (13%) и у сектору здравствене и социјалне заштите (5%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине 18% укупно запослених. Као главни узрок незапослености издваја се неодговарајућа стручна спрема, обзиром да је висок проценат незапослених лица без квалификације - са основном школом. Проценат младих на евиденцији се смањује у последње 4 године, док највише незапослених има у старосним добима од 40-49 година и од 50 – 59 година. У већој мери задовољене су потребе тржишта, поједина занимања су дефицитарна као што су грађевински радници, заваривачи, возачи. Стопа запослености према општини пребивалишта Топола износи 29,49%, док је стопа незапослености 7,04%. Проценат запослених се значајно повећао са 13,17% у 2013. на 24,16% у 2019. године због пораста укупног броја запослених са једне и смањења процењеног броја становника са друге стране. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (18%), сектору трговине на велико и мало (15%) и у сектору образовања (7%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине 27,1% укупног броја запослених, а број запослених у пољопривреди, шумарству и рибарству чини 2,3% укупног броја запослених. Од 2010. до 2019. приметан је пораст броја запослених у секторима пољопривреде, шумарства и рибарства, прерађивачке индустрије, грађевинарства, трговине на велико и мало, хотела и ресторана, саобраћаја и складиштења, финансијског пословања, државне управе и других комуналних, друштвених и личних услуга. Предузетници и запослени код њих чине 21,6% од укупног броја запослених у општини Топола. Број незапослених је у благом опадању од 2018. године. Од укупног броја незапослених 59,1% чине жене, 43% су они који први пут траже запослење а 30,7% су особе без квалификација. По старосним групама, највише је незапослених старости од 30-39 година и од 40-49 година. Највећи број незапослених лица је без квалификација, те са четвртим и трећим степеном стручне спреме. Број лица са вишим нивоима стручне спреме је значајно мањи. Укупан број регистрованих запослених лица према општини пребивалишта Аранђеловац за 2020. годину је 13.440. Стопа запослености мушког становништва расте брже од стопе запослености женског становништва, обзиром на структуру привреде. Стопа раста запослености је уочена пре свега у сектору Ц - прерађивачке индустрије и у сектору Г – трговина на велико и мало, док је пад стопе запослености примећен у сектору К – финансијске делатности и делатност осигурања. На евиденцији НЗС је 2022. било укупно 3.264 незапослена, односно 12,2%. Од укупног броја запослених који живе у Аранђеловцу 17,4% ради у великим привредним друштвима. Образовна структура није довољно усклађена са потребама привреде.

Мобилност запослених

На територији Града Крагујевца постоји организовани градски и приградски превоз који у великој мери одговара потребама запослених.

На територији општина Кнић, Лапово и Баточина не обавља се комунална делатност градски и приградски превоз путника. У Рачи је организован међуградски превоз, али нема јавног градског. У општини Топола постоји Уговор између Општине и јавног превозника, где се обезбеђују ђачке и радне линије превоза. Међутим, превоз не одговара свим потребама запослених, због радног времена. Постоји организован градски превоз у Аранђеловцу који одговара потреби свакодневних путовања.

5.2.2 Привреда и пословно окружење

Привредни субјекти

Број привредних друштава на Урбаном подручју је у благом паду у последњих пет година, али са стабилним бројем око 3.000, насупрот броју предузетника који је порастао за 15%.

Број привредних друштава на Урбаном подручју

	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	3.358	3.042	3.060	3.087
Новооснованих	221	220	174	197
Брисаних / угашених	89	531	156	151

Број предузетника на Урбаном подручју

	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	10.614	11.345	11.709	12.239
Новооснованих	1.632	1.751	1.441	1.610
Брисаних / угашених	923	1.018	1.085	1.080

Укупан број активних привредних друштава на територији града Крагујевца је 2.035 што чини 66% укупно активних привредних субјеката у Шумадијској области. Број предузетника у истом периоду је 7.843, односно 66,8%. Посматрано по делатностима, највећи број предузећа послује у секторима прерађивачке индустрије и трговине. У структури локалне привреде према величини доминирају микро и мала предузећа (96%). Укупни пословни приходи привредних друштава која послују у Крагујевцу у 2020. години су износили 207.227.938 хиљада РСД што чини 68,5% укупних прихода привредних друштава остварених на територији Шумадијске области. У периоду 2018-2020. година пословни приходи су смањени за 11,7%, односно 27.516.975 хиљада РСД. Број привредних предузећа у Крагујевцу на 10.000 становника је 120. Број предузетника на 10.000 становника је 450. Мала (97,7% од укупног броја) и средња предузећа (1,8%) су најбројнија и упошљавају 58% свих запослених, са растућим трендом који је последица константног пораста броја предузетника, као и расположивих националних и локалних програма за подршку МСП. Ово је уједно највиталнији и најиновативнији део привреде. Број активних предузећа на територији општине Баточина био је у 2021. години 69, од чега микро предузећа 78%, мала предузећа 12%, а средња предузећа чине 10%. Највећа предузећа на територији општине припадају прерађивачком сектору (Grax Automative, Serboteknika, Алуролл, Полипак д.о.о., Брзан-пласт, Минела Д.О.О.), па се то може сматрати најдоминантнијим привредним сектором у Баточини. Активних предузећа на територији општине Лапово

је 56, од чега микро величине 76%, мала предузећа 21%, а велика предузећа чине 3%. Активних предузетника је 236. Активних привредних друштава на територији општине Рача било 72, а регистрованих предузетника 336. Општина Кнић има активних привредних друштава 121, регистрованих предузетника 431, а пољопривредних газдинстава 3941. На територији општине Топола било је активних привредних друштава 234, регистрованих предузетника 778, број привредних друштава на 1000 становника је 12, а предузетника 39. Укупан број активних привредних друштава на територији општине Аранђеловац је 443, од којих 4 велика, 11 средњих и 428 мала/микро предузећа, док је број активних предузетничких радњи је 1913 (2 средња + 1913 мали/микро).

Инвестиције

Град Крагујевац је од 2019. до 2022. године имао већи број страних компанија које директним улагањима учествују у привреди града. Издвајају се фирме из аутомобилске индустрије: Yanfeng International Automotive Technology Serbia д.о.о. из Кине, Yanfeng Seating д.о.о. из Кине, Teknia KG д.о.о. из Шпаније, СТ Park д.о.о. из Чешке и Vecchis Osiride д.о.о. из Италије. Укупна вредност свих инвестиција у аутомобилску индустрију је 55,8 милиона еура, од чега је највише инвестиција од кинеских и чешких компанија. Друга грана привреде у којој је у последње три године било великих страних инвестиција је индустрија шинских возила, у коју послују компаније Siemens Mobility д.о.о. из Немачке, IME-AUTOLIFT д.о.о. из Аустрије и CAF д.о.о. из Шпаније. Укупна вредност свих инвестиција у аутомобилску индустрију је 20,7 милиона еура. У области грађевинских машина фирма WACKER NEUSON д.о.о. из Немачке уложила је 2022. године 1,6 милиона еура. Улогу и значај директних страних улагања у привреди општине Баточина најбоље илуструју три производа погона и то: Grah automotive, Serboteknika, Moretto. Привредну структуру општине Аранђеловац чине предузећа чије је доминантно седиште на територији општине Аранђеловац, осим компанија Баумит, Омиа Венчац и Књаз Милош које тренутно значајно проширују своје капацитете.

Привредне зоне

На територији Града Крагујевца постоји већи број радних и пословних зона: Радна зона Застава – матична локација; Радна зона Грошница; Радна зона Илићево; Радна зона Складишта; Радна зона Сервис; Радна зона Петровац; Индустријска зона Феникс; Слободна зона Шумадија; Радна зона Собовица – Лужнице.

На територији општине Баточина постоје више простора и целина урбанистичким плановима предвиђених за привредне зоне (индустријска зона „Брзан“ у Брзану и индустријска зона „Жировничко поље“ на територији катастарских општина Бадњевац и Жировница), али које нису довољно комунално и инфраструктурно уређене, док је централна привредна зона у самом насељу Баточина већим делом попуњених капацитета, што се простора тиче. У Лапову постоје четири радне зоне у којима су стационирана углавном већа предузећа. У насељу Рача налази се радна зона „Запад“ површине око 62ha и обухвата изграђене пословно-производне објекте на излазном правцу ка Тополи, као и планиране површине за ширење ове зоне у долини реке Рача. У овој зони је предвиђена реконструкција и модернизација постојећих технолошких процеса, као и изградња нових, уз обавезу увођења “чистих” технологија, у циљу заштите квалитета животне средине. Развој пословно-производних делатности је организован у две зоне. Концепт организације ових делатности условљен је постојећим стањем и формираном радном зоном на излазном правцу ка Тополи, која чини вредну

brownfield локацију, али и потребом да се обезбеде нове површине за развој пословно-производних делатности, у циљу стварања просторних предуслова за бржи развој и привлачење потенцијалних инвеститора. Постоје индустријска зона Кнић, величине 49ha у јавном власништву и радна зона Равни гај, намењена пословању на површини од 33,6ha у приватној својини. У општини Топола не постоје радне зоне, док простору општине Аранђеловац постоје две индустријске зоне у којима је сконцентрисан највећи број привредних субјеката и то у насељима Бања, Буковик, Врбица и Стојник.

5.2.3 Туризам и култура

Туристичка инфраструктура

На територији града Крагујевца према броју угоститељских објеката за смештај највише је регистрованих апартмана (73) са укупно 156 индивидуалних лежаја, затим собе (51) са укупно 108 индивидуалних лежаја; 11 гарни хотела са 276 индивидуалних лежајева; 11 преноћишта са укупно 296 индивидуалних лежајева; 7 сеоских туристичких домаћинстава са укупно 24 индивидуалних лежаја; 6 хотела са укупно 446 индивидуалних лежајева и 1 кућа са укупно 7 индивидуалних лежаја. У надлежности ЈЛС постоје 4 некатегорисана објекта са укупно 846 индивидуалних лежајева.

Туристички промет града Крагујевца за 2021. годину

БРОЈ ДОЛАЗАКА				БРОЈ НОЋЕЊА		
Година	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни
2021.	37.526	28.102	9.424	134.911	82.536	52.375

Крагујевац располаже релевантним туристичким ресурсима и потенцијалима и има 7 од укупно 9 основних туристичких производа, колико их је дефинисано националном Стратегијом развоја туризма. Крагујевац је град изузетног културно – историјског и индустријског наслеђа. Издваја Милошев венац као културно – историјска целина повезана са периодом од 1818. до 1841. године када је Крагујевац био престоница Кнежевине Србије. На овом простору се налазио комплекс двора кнеза Милоша Обреновића, а упркос страдањима овог комплекса у више наврата, данас се на овом простору налазе значајни историјски објекти престоног периода, али и из друге половине 19. и прве половине 20. века. Посебно значајан ресурс за развој гастро туризма у Крагујевцу јесу дестилерије и винарије на територији града и у непосредној околини које поседују дегустационе сале и организују специфичне програме посете и дегустације. На простору града Крагујевца налазе се и зоне погодне за рекреацију и спортске активности, а које имају туристички потенцијал: Велики парк и Шумарице; бициклистичка рута 105; Шумаричко језеро; Авантура парк који се налази на језеру у Шумарицама; Ботаничка башта; комплекс базена на отвореном; Бубањ језеро; Планина Бешњаја и др.

Туризам се као привредна грана у општини Баточина налази у почетној фази развоја. Установљене су локалне манифестација и амбиција да прерасту са локалног у виши, национални ниво (Обредни хлебови, Сабор Свети Пророк Илија, Госпојински сабор). Смештајни капацитети општине сведени су на објекат „Cider&Squash“, који као сеоско туристичко домаћинство које прима госте из земље и иностранства. У 2022. години изражен је тренд раста броја ноћења, тако да је 8 апартмана у објекту са до 20 кревета, попуњено викендом. Недостају нови угоститељски објекти, посебно ресторани са понудом домаће хране и пића који би радили свакодневно. Главни објекти и садржаји општине Баточина који привлаче туристе су: „Бора лавиринт“, забавни парк за децу и

одрасле са највећим лавирином у Европи и највећим трамболина парком на Балкану. Комплекс нуди и замкове за игру, јединствену играоницу, мини голф терене, башту за одмор и ресторан са брзом храном. Комплекс има капацитет од 2.000 посетилаца у дану. Осим индивидуалних и породичних, организује и колективне посете, екскурзије, и сл; подрум „Стари храст“, породична винарија породице Стевановић из Жировнице. Из године у годину производи све веће количине врхунских вина и ракија. За туристе организује и посете својим виноградима и чувеном храсту старом преко 200 година. У дегустационој сали капацитета 70 места организују се појединачне и групне посете и већ неколико година су део Шумадијске винске туре. Број посетилаца је у 2022. већи у односу на претходне године, а највиши пораст бележи број туриста из земаља региона; манифестација „Обредни хлебови“, у организацији удружења „Златне руке Баточине“ покренута је пре 15 година. Јединствена је по томе што се на њој приказују хлебови који кроз историју прате обичаје Срба (младина погача, саборник, славски, божићни, ускршњи колач...). Окупља удружења ручне радиности из читаве земље, а и све већи број посетилаца. Организује се сваке прве суботе у октобру месецу. Природних потенцијала за развој рекреационих зона општина Баточина има најпре у природном резервату „Рогот“ (340ha шуме), којим газдују „Србијашуме“. Постојећи терени за спорт и забаву, као што су комплекс у насељу Нова Лозница, теретана на отвореном у близини Баточинске цркве и мобилијар на Карађорђевој тргу у центру Баточине, пружају мноштво могућности за бављење спортом и рекреацијом и деце и младих. Удружења „Златне руке Баточине“ производи плетене, ткане и везене сувенире, одевне и употребне предмете. На условима за унапређење туристичке понуде општине Лапово ангажован је Културно-туристички центар „Стефан Немања“ Лапово. Примарна понуда смештаја у општини Лапово је у постојећим капацитетима: ресторан „Капија Шумадије“ (24 лежаја) и ресторан „Стражевица“ (8 лежаја). На територији општине Лапово туристима је доступна богата гастрономска понуда, а развио се етно туризам кроз деловање УЖ „Моравске шаренице“ и УЛУ „Светлост“ и стварање сувенира и ручних радова, уметничких дела и њихово пласирање на сајмовима, етно фестивалима и сличним манифестацијама. Врло значајан је културни туризам, али и спортско-рекреативни, ловно-риболовни, културно-манифестациони, дечији, сеоски, излетнички, омладински и други видови. Допринос развоју туризма дају удружења: Ловачко, Риболовачко, Бициклисти, Азил за коње „Старо брдо“, КУД Лапово, УЖ „Моравске шаренице“, УЛУ „Светлост“, Удружење воћара и виноградара „Црвени брег“, Бициклистичко удружење, Бајкери, Плесачи „Адвенце клуб“, УГ „Зора“, Коло Српских Сестара, Кинолошко удружење „Пирамида“. Од 2006. године створене на територији општине Лапово одржава се низ туристичких манифестација: Вину у част; Дани отворених дворишта – избор најлепших дворишта у три категорије: етно, парк и најлепше двориште; међународна изложба уметника "Град музеј железнице Лапово"; етно фестивал "Дани Моравских шареница" - изложба експоната и етно-производа ручне израде. У туристичку понуду општине Рача, као најзначајније културно историјске локације убрајају се Етно комплекс „Петрови двори“ у Вишевцу који представља реконструкцију домаћинства Карађорђевог оца Петра и садржи сталне изложбене поставке, споменик у част Вожду подигнут 2004. године, као и чесму коју је подигао Краљ Александар Карађорђевић, Карађорђевог дом у Рачи, велелепни дворца са почетка 20. века чија се обнова планира у наредном периоду, Црква брвнара у Рачи. Само је Етно комплекс ради. Не постоји развијена туристичке инфра и супраструктура. Ловачки дом у Рачи, који има смештајних капацитета, је у завршној фази припрема за рад. Олимпијски базен у Рачи у току летње сезоне посети свакодневно више стотина људи, хала и терени за мале спортове од којих су најинтересантнији терени за мали фудбал, кошарку и тенис, као и пешачке стазе на брду Градишту које су још ивек

неформалне али се планира њихово уређење. Основну смештајну инфраструктуру у општини Кнић чини Хотел Равни Гај, четири специфични комплекса са базеном и шест сеоских домаћинстава. Просечни број ноћења у сеоским домаћинствима на месечном нивоу је 7, док је у хотелу нешто већи број 13. На територији општине Кнић туристима су доступни и пратећи садржаји: бицикличка рута, пешачке стазе, планинарске стазе - Гледићке планине, Котленик, Борачки крш, спортска сала у оквиру комплекса Равни гај. У општини Топола је број долазака туриста у 2020. години био је значајно мањи у односу на претходне две године, посебно у броју страних туриста. У 2018. години забележено је 2.504 долазака домаћих туриста и 1.314 страних туриста, а у 2019. години тај број био 1.921, односно 1.041. Основне смештајне и угоститељске капацитете на територији општине Топола чине хотел „Стари Опленец“ са 80 места, апартмани, коначишта и ресторани са смештајем. Постоји 29 категоризованих сеоских туристичких домаћинстава, од чега су 20 сеоских, а 9 су регистровани као предузетници.

Најизразитији видови туризма су: културни, рурални туризам, вински, манифестациони, ловни и викенд туризам. Локалитети споменичког наслеђа су највећим делом груписани у комплексу Задужбине краља Петра I на Опленцу и у Тополи – црква светог Ђорђа на Опленцу, Карађорђево град, Кућа краља Петра, Виноградарева кућа, Краљевска винарија. Рурални туризам располаже са преко 3.500 газдинстава. Базу за развој винског туризма представља осам регистрованих винарија са заштићеним географским пореклом, које се налазе на дефинисаном винском путу Шумадије и представљају изузетан потенцијал за стварање додатног прихода од туризма. Манифестациони туризам је туристички производ који доводи највећи број гостију у Тополу, док је ловни туризам најзаступљенији на подручју планине Рудник али и у свим осталим селима. Топола представља једно од најпопуларнијих викенд излетишта на подручју Шумадије. На подручју општине Аранђеловац највише афирмисани је бањски (здравствени, рехабилитациони и рекреативни) у Буковичкој Бањи и нешто мање спортско-рекреативни, излетнички и манифестациони туризам. Нису довољно искоришћени мотиви за пословни, рурални, еколошки, ловни, етнолошки и транзитни туризам. Туристички смештај концентрисан је на подручју Буковичке Бање у оквиру хотела „Извор“ и више приватних пансиона. Бањски туризам је главни мотив за долазак туриста, уз захтеве за подизањем стандарда и разноврсности понуде. Главни ресурс овог вида туризма су лековита минерална вода, глина и клима од чијих вредности, односно индикационог подручја лековитих фактора, зависи квалитет бањске понуде. У Буковичкој Бањи се налази уређен парк који захвата површину од око 20ха и истовремено је и отворена изложба савремених скулптура приказаних за време смотре "Мермер и звуци" која се традиционално одржава од 1966. године. У парку се налази и трим стаза. Непосредно поред парка на падини Букуље налази се дечије летовалиште "Букуља", где постоји и неколико одмаралишта, туристичко насеље „Партизанска чесма“ (са више бунгалова) и више групација вила, викендица и камп-кућа. На Венчацу у Забрежју постоји тзв. викенд насеље „Београдско село“. Популарне су и пешачко-излетничке стазе на правцу бањски парк-Букуља-Венчац-Аранђеловац, као и Орашац-Аранђеловац о којима се стара Планинарско друштво "Букуља". На подручју општине постоје ловишта богата ситном дивљачи, као и водоакumulација "Гараши" погодна за риболов и рекреацију на води. Спортско-рекреативни туризам, с обзиром на потенцијале није довољно заступљен. Објекти спортских клубова нису довољно интегрисани у туристичку понуду, посебно за потребе припреме спортиста иако постоји спортско-рекреативним центар „Шумадија“ у чијем саставу су: велика спортска хала капацитета 2000 гледалаца (за рукомет, одбојку, кошарку) мала сала капацитета 300 гледалаца (за кошарку, одбојку, борилачке спортове и др.), отвореним теренима за кошарку, одбојку, фудбал, као и др.; спортски комплекс „Иванчевић sport

& tourist resort (у чијем саставу су тениска терена, спортска хала за мале спортове и др.); травнатим терен фудбалског клуба „Шумадија“ и др. Значајна туристичка атракција је и Брдско-планински комплекс Букуља-Венчац.

Културна баштина

Културна баштина Крагујевца је у највећој мери везана за културно – историјски комплекс Милошевог венца, односно старо градско језгро у којем се налазе објекти и институције настале у 19. и првој половини 20. века. Период стварања модерне српске државности и успостављања темеља друштвеног, политичког и културног живота Србије несумњиво је везан за Крагујевац. Просторна културно – историјска целина „Војно – технички завод“ је настала подизањем Тополивнице у Крагујевцу, а представља значајно индустријско наслеђе Балкана. Она представља место рођења српске индустрије. Место је где су 1853. године изливени први топови, пуштена у рад прва електрична централа и где је настала прва Војно занатлијска школа. У граду се налазе три музеја: Народни музеј, музеј „Стара ливница“ и музеј „21. октобар“. На територији Града Крагујевца, у сеоском подручју, налази се велики број непокретних културних добара и то: Црква Св. Петра и Павла и Петрова воденица у селу Грошници; праисторијско насеље и спомен чесма у селу Дивостин; црква Светог Илије у Доњим Грбицама; манастир Драча, етно двориште у селу Драча и др. У селима такође постоји велики број (61) археолошких локалитета из периода средњег века, антике и праисторије. Културну и градитељску баштину у урбаном подручју града Крагујевца чине непокретна културна добра: Амицин конак саграђен 1818. године и репрезент је балканско – оријенталног стила; стара (Придворна) црква подигнута је 1818. године и у њој је одржана Сретењска скупштина 1835. године, Зграда Старе скупштине се налази крај Старе цркве; подигнута је 1859. године, конак кнеза Михаила саграђен је 1860. године у којој су данас управа Народног музеја и музејска библиотека; Прва крагујевачка гимназија је једна од најмонументалнијих школских зграда подигнутих у Србији у XIX веку. Саграђена је 1887. године и тада је прва Гимназија у Србији, основана 1833. године, добила своју зграду; зграда Књажевско – српског театра изграђена 1928. године за потребе првог позоришта у Србији; зграда градске тржнице саграђена је 1828/29. године као најлепша пијачна хала у Србији; Кнежев арсенал као јединствени војно индустријски и архитектонски комплекс у Србији и Европи са музејом „Стара ливница“; Спомен – парк „Крагујевачки октобар“ на 352 хектара у спомен стрељаним ђацима и професорима кога посети око 30.000 туриста. Најзначајнији културни локалитети у општини Баточина су археолошко налазиште Јеринино брдо и 19 археолошких локалитета из периода средњег века, римског периода, неолита и бронзаног доба. Најстарији верски објект у општини је манастир „Грнчарица“ у Прњавору, са почетка 14. века. Црква брвнара у Брзану је најстарија црква у општини. Представља непокретно културно добро и под заштитом је државе још од 1948. године. Културно-историјску баштину општине Лапово углавном чине споменици посвећени историјским дешавањима на простору општине и њене околине. На подручју општине Лапово постоји и неколико археолошких локалитета (6). Културну баштину општине Рача чине Кућа народног хероја Павла Цукича у селу Велико Крчмаре и Капела-брвнара у селу Сепци. Порег ових споменика, на територији општине постоји и 51 археолошки локалитет. Значајни споменици културе на територији општине Кнић налазе се у местима Топоница (Зграда старе школе, Спомен кућа и Стара кућа Радомира Лазовића), Честин (Кућа Петра Туцаковића, Средњовековни град и Црква манастира Каменац), Лесковац (Кућа Марка Станојевића), Врбета (Кућа полубрвнара), Борач (средњовековни град) и Бечевица (Мрњина црква). Поред ових, на територији општине Кнић постоји и 31 археолошки локалитет из

периода неолита, антике, средњег века и XIX века. По свом културно-историјском наслеђу општина Топола спада међу најбогатије општине у Србији. Ова тврдња је оправдана улогом коју је Топола имала у току Првог српског устанка и касније за време владавине династије Карађорђевић. Од историјског наслеђа посебно се издваја комплекс Задужбине краља Петра I Карађорђевића Комплекс „Карађорђева Топола са Опленцем“ који има Републички значај и у свом саставу обухвата како историјске знаменитости из времена Карађорђа (Карађорђев град, Карађорђеву касарну и цркву Рођења Пресвете Богородице), тако и заоставштину краља Петра I и краља Александра I Карађорђевића на Опленцу (цркву Светог Ђорђа са пратећим објектима). Поред овог комплекса у Тополи, на територији општине постоје и други споменици културе у селима Винча (Старо гробље), Горња Трнава (Собрашице), Горович (Конак Милутина Георгијевића и Стара црква), Доња Шаторња (Црква Св. Николе), Жабаре (Црква Св. Преображења), Јарменовци (Црква брвнара), Манојловци (Кућа брвнара народног хероја Софије Ристић), Масдкар (Кућа Величковића), Наталинци (Кућа народног хероја Милана Благојевића), Овсиште (Стара школа), Павловац (Црква брвнара), Рајковац (Кућа народног хероја Даринке Радовић) и Топола село (Кућа Лакића). Такође, на територији општине Топола присутна су 43 археолошка локалитета. Културно-историјска баштина општине Аранђеловац представља значајан потенцијал туристичке понуде. Подручје општине Аранђеловац је богато бројним културно-историјским споменицима - око 10 манастира, цркава и музеја, са бројним експонатима, као и преко 90 спомен-објеката и локалитета. Музеј у Аранђеловцу представља музеј комплексног типа кога чине конзерваторска радионица и више збирки: палеонтолошка, археолошка, историјска, етнографска, уметничка, нумизматичка. Од 1955. године саставни део Музеја је и споменик природе I категорије, пећина Рисовача, археолошко налазиште из старијег каменог доба, као једно од најстаријих сведочанстава људског постојања на Балканском полуострву. Рисовача је уређена за посете туриста као својеврстан Музеј палеолита. На територији општине Аранђеловац три добра су заштићена по два основа, као природна и непокретна културна добра од изузетног или великог значаја, и то: Део села Орашац, проглашен за просторни меморијални природни споменик и непокретно културно добро од изузетног значаја. Обухваћен је простор површине 69ha у катастарској општини Орашац. Извршено је диференцирање простора на ужу и ширу зону заштите природног споменика. Ужа зона заштите обухвата простор на коме су се одиграли значајни историјски догађаји са спомен чесмом у Марићевића јарузи, црквом, спомен-школом, гробом Теодосија Марићевића и спомеником НОР; пећина „Рисовача“ са археолошким налазиштем стављена је под заштиту и као археолошко налазиште и непокретно културно добро од великог значаја. Обухвата простор површине 13ha на катастарским општинама Врбица и Аранђеловац; парк Буковичке Бање је као просторна културно-историјска целина проглашен за културно добро. Такође утврђено је 15 непокретних културних добара, од којих по једно од изузетног и великог значаја и тринаест културних добара. На територији општине постоји и 39 археолошких локалитета.

5.3 УРБАНО ОКРУЖЕЊЕ

5.3.1 Историјски приказ просторног и урбаног развоја града

Од XVIII века до данас могу се одредити осам периода у развоју Крагујевца. Први започиње оснивањем града, односно формирањем престонице кнеза Милоша 1818. године на остацима паланке и утврђења из оријенталног периода, и траје до израде првог регулационог плана Крагујевца 1891. године. У овом периоду формирају се Милошев венац грађен у балканском оријенталном стилу, први јавни простори и зграде, и настаје прва индустријска зона Србије – Тополивница. У другом периоду, који

траје од 1891. до регулационог плана Михаила Радовановића 1931. године, Крагујевац се развија као важно место у кнежевини Србији и краљевини Југославији, гради се пруга, стара радничка колонија, значајни јавни објекти (Палата Окружног начелства, Театар, Тржница, Соколана, Окружна банка, Војно-занатлијска, Учитељска и Пољопривредна школа, Велики парк, Хиподром). Тада је успостављена основна урбана матрица градског центра и новог стамбеног дела - Старе вароши – Alte Stadt, граде се зграде у центру града у стилу сецесије. Трећи период, је трајао од 1931. до 1949. године и карактерише га значајно ширење грађевинског реона, урбаног развоја на принципима европског урбанизма – јавља се модерна, поштује се и чува заснована урбана матрица из претходног периода. Долази и до развоја индустрије (фабрике конзерви, коже, циглана, текстилна индустрија, свилара, кланица, и др). Гради се насеље Нова колонија на принципима Вртних градова, Аеродром, Народни парк Шумарице, Грошнички водовод. Градско подручје 1948. године има 31.500 становника. Четврта фаза је време „озареног“ модерног града, од 1949. до 1961. године. Он из рата излази са разореном и расељеном индустријом и са смањеном популацијом, напушта се традиционални градски центар и гради се нови на марвеној пијаци - Зграда обласног одбора, односно зграда градске управе у стилу соцреализма, стамбено насеље Вашариште, команда гарнизона на месту срушеног Милошевог конака. Почетак послератне урбане обнове започиње реализацијом пројекта Продор – монументалног трга око ког се граде вишепородичне стамбене зграде на принципима прогресистичке и социјалистичке урбане реконструкције. Град се планира у четири реона максималне спратности П+3 и П+4 са две индустријске зоне Пети период развоја града Крагујевца, од 1961. – 1972. године, одликују прелаз од социјализма ка модернизму по принципу урбанистичког пројектовања, убрзани урбани развој и нагли прилив становништва. Граде се: нова фабрика аутомобила у Абисинијском пољу, хотел Крагујевац, Градски дом и др. Измештањем аутобуске станице из центра града и почетком изградње саобраћајне везе ка Аутопуту Братство Јединство, започиње развој приградских зона. Градско подручје је 1971. године имало 71.000 становника. Шеста фаза (1972-1989) је везана за развој терцијарног сектора када се граде трговинске куће у центру. Седми период је време транзиције, од 1989. – 2005. године. Град је имао 1991. године 145 000 становника, Ово је такође период обнове ратом уништене привредне и комуналне инфраструктуре, после 1999. Приватизација стамбеног фонда, појава првих приватних иницијатива у области трговине, индустрије и станоградње почиње да мења слику града. Уређена је пешачка зона и направљена мини обилазница од уласка у град до петље Звезда. Осми период траје од 2005. године до данас. Савремени Крагујевац карактерише претежно приватна иницијатива и изградња у области станоградње. Долази до трансформације управљања градским грађевинским земљиштем и стамбеном и комуналном изградњом услед укидања фондова и дирекција и оснивања јавних предузећа. На градске и приградске структуре утиче и појава глобалног тржишта и формирање тржних центара и великих ланаца маркета Рода, Лидл, Темпо, Метро, Плаза. У овом периоду враћа се велика индустрија у Крагујевац: FIAT - Stelantis, Сименс – MIND парк и др.

Насељено место Баточина, још од 15. века има карактер мањег градског места које је добило на значају проласком кроз место путне инфраструктуре и железнице крајем 19. века. Баточина је настајала као мањи индустријски центар нарочито 70-тих и 80-тих година прошлог века када је на територији општине пословало пет великих друштвених предузећа. Изградњом прве српске железнице крајем 19. века, која је пролазила кроз

Лапово, подстакнут је његов развој, тако да је место постало један од најзначајнијих железничких чворова. Лапово је проглашено варошицом 1896. године и тада је одређена и површина територије варошице, која је износила око 17,5ha. У новије време, мења се физиономија насеља. У периоду II светског рата, за потребе железничког особља, у Доњем крају, чаршији, изграђено је више двоспратних зграда, за потребе железничког особља. Такође, одвијала се трансформација на простору уже територије градског насеља, тако што су се, уместо приземних кућа, градиле вишеспратнице. Данашње Лапово развило се углавном између коридора аутопута Е-75 и државног пута IIА реда број 158. (Р-214), где су, у највећој мери, сконцентрисани стамбени, комерцијални, јавни и привредни објекти, са јасно диференцираном производном, радном зоном, поред аутопута Е-75. Насеље Рача је има линеарну форму, са централним пословним и индустријским садржајима, смештеним дуж коридора државног пута и Карађорђевог улице. У каснијим фазама, развој насеља је померен ка северу и истоку, пратећи трасе постојећих путева, који воде ка околним насељима. Према северу, насеље се развило дуж улица ул. Деспота Стефана Високог и Немањине, које воде ка насељу Бошњане, а према југу дуж улице Солунских ратника, које воде ка Вучићу, Сипићу и Крагујевцу. Према западу, односно дуж коридора државног пута ка Марковцу, насеље Рача се спојило са Доњом Рачом. Просторни развој се одвијао у складу са планском документацијом – ГУП Раче до 2010. године (донет 1994. године) и плановима нижег реда рађеним на основу овог плана. Развој насеља није пратила одговарајућа комунална опремљеност, тако да је већи број градских улица без адекватног застора, нерешено је питање одвођења отпадних вода са пречишћавањем, а постоје и озбиљни проблеми у области водоснабдевања. Постојећа мрежа насеља на територији општине Топола формирана је у 18. веку. Основни облик насеља био је разбијени тип који је касније делимично модификован формирањем градског и сеоских центара, као последица урбанизације и индустријализације. Данашњу варошицу Тополу основао је Карађорђе Петровић око 1780. године. Градњом утврђеног града 1805-1813. године Топола је постала значајно стратешко насеље и Карађорђево престолица.

Највећи успон у развоју варошице Тополе осетио се доласком на власт кнеза Александра Карађорђевића, који је обновио град, конаке и задужбину свога оца, подигао гостионицу, касарну за кавалеристе. Настојањем кнеза подигнуте су свештеничка кућа, школа, среска и општинска кућа, установљена су два годишња вашара, који су узроковали јачање Тополе као трговачког центра. Основна одлика изградње у насељу Аранђеловац јесте да преовлађује делимично непланско коришћење, уређење и изградња простора. Један од разлога јесте што је за подручје Општине до доношења ГУП 1999. није постојао ниједан стратешки развојни документ. Због тога нису установљени заштитни појасеви дуж свих путева, нити правила и режими уређења и изградње тих појасева. Општински центар има испољену тенденцију ширења дуж свих јавних путева у рубној зони града, првенствено дуж пута државног пута првог реда (стари М-4). Испољене тенденције ширења Аранђеловца и непланске изградње на улазно-излазним правцима у град имају за последицу недостатак урбаног идентитета и начина уређења простора, као и трајан губитак квалитетног пољопривредног земљишта, његовим претварањем у скупље грађевинско земљиште, нарочито у долини Кубршнице. Ово доприноси смањењу атрактивности Буковичке Бање и Аранђеловца за позиционирање у мрежи бањских и урбаних центара Србије.

5.3.2 Урбано подручје

Мрежа насеља

Функционално урбано подручје Крагујевца, према Просторном плану Републике Србије (201) је државног значаја – са популацијом између 100.000 и 250.000 становника. Крагујевац је уједно и центар Шумадијске области, и као у већина обласних центара карактерише га висок степен урбанизације. Позитивна социо-економска трансформација изражена ширењем урбаности из градског насеља, центра области, најизразитија је у граничним општинама града – урбанизоване општине, где се одвија интензивна дневна миграција. На нивоу просторног развоја Србије, Урбано подручје града Крагујевац спада у значајна урбана подручја ван примарних осовина развоја. Главна одлика мреже насеља Града Крагујевца је то јако велики централитет становништва и активности који је последица функцијског утицаја градског насеља, где чак 85% становништва живи у градском насељу. У мрежи урбаних насеља Шумадијске области, у оквиру региона Шумадија и западна Србија, Топола, Лапово, Баточина, Кнић и Рача представљају мање урбане центре у оквиру Урбаног подручја са центром у Крагујевцу. Аранђеловац спада у мање урбане центре у мрежи центара Србије. Постојећу мрежу насеља Града Крагујевца одликује велика разноврсност у погледу величине, генезе, морфологије и функције насеља. На територији Града налази се градско насеље – Крагујевац - центар града и 56 насеља, углавном руралног карактера. Насеља на територији града Крагујевца се могу поделити на неколико категорија: (1) Центар града - обухвата подручје под ГУП, око 8.410 ха, са укупно 151.515 становника; (2) Субцентар Страгари - насеље градског карактера које подух за 11 насеља из окружења, а поред локалног, има и шири функционални и развојни утицај у укупном подручју градске територије; (3) Центри заједнице села - Јовановац, Лужнице, Драгобраћа и Горња Сабанта која својим положајем на саобраћајним и развојним правцима имају шири значај на свом подручју и укупном подручју градске територије; (4) сеоски центри - насеља која имају локални значај и гравитационо покривају села са најнижим нивоом опремљености; (5) сеоска насеља (39) - са основним садржајима неопходним за функционисање самог насеља.

Мрежу насеља општине Баточина чине 11 насеља (12 катастарских општина).

Насељено место Баточина је општински центар - седиште јединице локалне самоуправе и 10 села. Сва насељена места односно околна села у локалној самоуправи Баточина гравитирају ка општинском центру који је и административни центар општине и чији се гравитациони утицај делимично испољава и ван граница општине (првенствено ка општинама Лапово и Крагујевац). Међу сеоским насељима перспективна су популационо већа насеља дуж магистралног пута Баточина-Крагујевац (Бадњевац, Жировница, Милатовац) и Брзан који је може развити у субопштински центар. Мрежа насеља не постоји, обзиром да је општина Лапово територијално самостална целина. Мрежу насеља општине Рача чини 18 насеља, од којих је 17 сеоских и једно градског типа – Рача, које је центар општине. Главна развојна осовина општине, са највећом концентрацијом становништва, функција и активности формирала се дуж коридора државног пута I реда М4. Центри заједнице насеља су Ђурђево, у западном делу општине, коме гравитирају четири примарна сеоска насеља и Мало Крчмарје, у јужном делу територије општине на државном путу II реда са три функционално припадајућа насеља Сва остала насеља су рурална. Мрежу насеља општине Кнић чини 36 насеља. Основне карактеристике мреже насеља општине Кнић су ниска густина становања, са малим бројем становника који живе на великој територији у великом броју насеља. Ниједно насеље нема статус градског у физиономском смислу, а границе грађевинских подручја насеља су недовољно дефинисане. Насеља су углавном полуразбијеног типа, широко су расута по атару са више засеока које чине домаћинства са одликама

разбијеног типа насеља. Највеће насеље је Кнић који је уједно и општински центар. На просторну и социоекономску покретљивост руралног становништва више је утицао развој суседних урбаних центара. Поред општинског центра, издваја се и неколико насеља са вишим нивоом опремљености услугама и јавним службама са одговарајућим пољем утицаја на сеоска насеља окружења и традиционалним везама, што представља основ формирања руралних центара и заједнице насеља. Постојећу мрежу насеља општине Топола чини 31 насеље. Насеље Топола се издваја као градско насеље и представља општински центар. Поред Тополе, у мрежи насеља општине, издвајају се и насеља: Наталинци, Доња Шаторња и Јарменовци, као сеоски центри са вишим нивоом опремљености услугама и јавним службама, што представља основ формирања руралних центара са одговарајућим гравитационим подручјима. Мрежа насеља општине Аранђеловац представља сложен, динамичан и недовољно кохерентан систем, који чини општински центар Аранђеловац са статусом градског насеља и 18 села. Одликују је велика разноврсност и диференцираност у погледу настанка и развоја, демографске и просторне величине, морфологије, функција, јавно-социјалне и комуналне инфраструктурне опремљености. У мрежи насеља приградско насеље Бања, те Даросава и Стојник, имају развијене нуклеусе индустријског сектора. У погледу специфичних функција заснованих на културно-историјском наслеђу, сектору услуга и јавносоцијалне инфраструктуре издваја се насеље Орашац. Највећи број осталих насеља има развијене поједине функције – Раниловић, Венчане, Тулеж, Стојник, Копљаре и Мисача, или специфичне функције – Гараши.

Урбане целине

Територију градског центра Крагујевца чини пет просторних целина: центар, север, запад, исток и југ. Просторне целине града састављене су од више урбанистичких целина (27 које имају своје Планове генералне регулације), са посебним структурним и морфолошким карактеристикама. Градски центар је носилац специфичних централних функција градског и регионалног/надрегионалног значаја. Његова основна карактеристика је концентрација и коегзистенција различитих (али компатибилних) централних и комерцијалних садржаја: различитих административних, пословних, услужних, културних, образовних, управних и других делатности.

Грађевинско подручје насељеног места Баточина планском документацијом подељено је на осам карактеристичних зона које су дефинисане на основу положаја, претежних намена, садржаја и типологије изградње. У оквиру градског насеља Лапово препознају се две просторне целине: просторна целина “Лапово насеље” која обухвата простор градског насеља и просторна целина “Привређивање” обухвата преостали део градског насеља, на простору источно од аутопута Е-75 са радном зоном и зоном изворишта “Таревина” са санитарном заштитом. Насеље Рача, подељено је на шест просторних целина, док је Кнић дефинисао три урбанистичке целине. Урбано подручје Тополе подељено је на укупно 11 целина, према положају, доминантној намени и другим специфичностима простора. Простор насељеног места Аранђеловац је подељен на седам просторних целина према начину коришћења, претежним наменама, правцима развоја и степену урбанизације.

5.3.3 Природно окружење

Заштићена природна добра

Природне целине

Шумадијски округ се налази у централном делу Србије, у шумадијском географском региону, оивичен планином Рудник са јужне, Гледићким планинама и Великом Моравом са источне, смедеревским и београдским атаром са северне, и колубарским басеном са западне стране. Диверзитету типова предела доприноси рељеф и богата

хидрографска мрежа. Пределе карактеришу плитке речне долине и котлине, простране заталасане површине и острвске планине. Захваљујући повољним природни условима, доминантно је коришћење земљишта за земљорадњу, воћарство и виноградарство. Од некадашњег богатства шума које су одређивале изворни карактер предела Шумадије, данас су заступљени само остаци. Хидрографску мрежу подурчја чини река Велика Морава, са сливом својих притока (Лепеница, Јасеница, Рача) и разграната мрежа подземних и површинских вода. Велика Морава је гранична река источног дела општина Лапово и Баточина. Једна од највећих река у Србији, припада црноморском сливу и пример је реке која меандрира, са односом меандрирања у самом врху река у Европи. Утицај човека на промене физичко-географског процеса у долини и сливу Велике Мораве довео је до екстерног режима који се огледа у максималном протицају од $2.600\text{m}^3/\text{s}$ и минималном од $26\text{m}^3/\text{s}$. Велика Морава и њене притоке још увек плаве често, а речно дно се издиже упркос ископавању песка и шљунка. Зарад спречавања плављења предузети су радови на регулацији тока Велике Мораве, између осталог и пресецањем њених меандара. Ток реке скраћен је и у делу где она пролази кроз општину Лапово, а део старог корита налази се на територији општине. Дуж новоформираног, нерегулисаног тока кроз општину Лапово подигнут је насип који штити насеља од поплава. Река Јасеница је најдужа притока Велике Мораве, са дужином тока од $84,7\text{km}$ и сливом који захвата 1.356km^2 централне Шумадије. Са просечним протицајем од око $4,7\text{m}^3/\text{s}$, Јасеница је водом најбогатија река у Шумадији. Протиче кроз територије општине Топола, града Крагујевца и општине Рача. Река Лепеница је највећа и најзначајнија река града Крагујевца и околине. Дужина тока Лепенице је 48km , а њен слив захвата $638,9\text{km}^2$, и протиче кроз територију града Крагујевца и општине Баточина и Лапово. Лепеница је склона плављењу услед великог броја падавина, али и у време топљења снега. Река Рача извире испод брда Светиња у селу Чумић (општина Рача), а улива се у Велику Мораву источно од Марковца. Део водотока кроз градско насеље Рача је регулисан, а планирано је облагање минор корита. Рача је у току од села Вишевца често равничарска водоплавна река. Рача пролази и кроз општину Лапово дужином од 7km . Ова река има екстремни режим и припада повременим водотоцима јер за време сушних година, током лета, пресушује. Река Кубршница је притока Јасенице. Извире код Аранђеловца, а протиче и кроз општину Топола. Делом је кроз градско подручје Аранђеловца зацељена, а низводно од Рисоваче планирана је њена регулација. Постоји већи број потока, који могу имати бујични карактер у периодима великих и наглих падавина. И поред тога, за време сушних година, током лета, пресушује. Територија општине Аранђеловац делом припада и сливу реке Саве преко реке Пештан. Река Пештан је притока Колубаре и извире на северној страни Букуље. У периодима малих вода може да остане и без воде.

Акумулација Гружа настала је изградњом бране код места Пајсијевићи у општини Кнић, када је преграђена река Гружа. Примарна намена акумулације је водоснабдевање Крагујевца, Краљева и околних села. Данас се водом са ове акумулације снабдева више од 300.000 грађана. Обим језера је око 42km , а ширина је од 300 до 2.800m . Дужине је око 10km , површине око 900ha . Потапањем је формирано више ртова и увала чиме је створена добро разуђена обала. Језеро нема велики број притока, једина притока са сталним током је река Гружа. Акумулација Гружа значајно је угрожена прекомерном пољопривредном, прекомерном експлоатацијом воде за наводњавање, и нелегалном

градњом. На самој обали језера, чак и у водном подручју, налази се преко 150 изграђених објеката.

Шумадијски округ има значајне ресурсе пијаћих и геотермалних вода. Најзначајнији такав ресурс представља Буковичка бања, која се налази у урбаном језгру Аранђеловца. Осим Аранђеловца, на територији општине Баточина се јављају квалитетна изворишта питке воде у Доброводици и минералне воде у селу Кијеву. У селу Градац, општина Баточина се налази извор сумпорне воде Смрдан, којим почиње Смрдански поток. На територији општине Рача постоји бањски комплекс у Мирашевцу са изворима минералне воде. На територији општине Лапово постоје довољне количине подземних термоминералних вода за потребе бањског туризма, спортско-рекреативног центра, као и хидрогеотермалне енергије за загревање привредних и стамбених субјеката. Поред тога, потврђена је могућност експлоатисања термоминералне и минералне воде ради флаширања исте. У општини Баточина се експлоатише камен, доломитски мермери, кварц, тремолит, биотитско-мусковитски шкриљци и кварцити на налазиштима "Градац" и "Бела Стражевица", као и шљунак и песак из налазишта поред реке Велике Мораве (Топољак, К.О. Брзан). Лежиште доломитског мермера се налази у насељу Брзан, али још није у експлоатацији. Шуме Урбаног подручја су данас добрим делом претворене у пољопривредно земљиште. Шумске површине и даље захватају близу 400ha укупне површине општине Лапово. (багрем, брест, клен и цер). У општини Рача укупна површина шума износи 15% површине. што је изузетно неповољно. Шумска вегетација је разноврсна (храст, буква, липа, цер, јела, граб). Шумски покривач је, у великој мери деградиран, са дрвном масом лошијег квалитета. На територији општине Рача установљено је ловиште „Буковац“ које је претежно равничарско, са благо заталасаним брежуљцима. У ловишту живе: срна, зец, фазан и пољска јаребица а континуално се ради на узгоју, заштити, изловљавању дивљачи и на изградњи ловно-техничких објеката. Територија општине такође Кнић располаже значајним шумским ресурсима, 13.463ha, од чега 4.848ha државних и 8.615ha приватних шума.

Природна добра

Шумадијски округ има већи број заштићених природних добара:

- Споменик природе „Рогот“ површине 340ha, налази се на територији општине Баточина,
- Специјални резерват природе „Брзанско моравиште“ на територији општине Баточина налази се у поступку заштите,
- Меморијални – природни споменик „Градиште“ у насељу Вишевац, општина Рача (површине 39,82.20ha, са заштитним појасом ширине 30m), под мешовитом састојином липе, граба, појединачних стабала храста китњака и спомеником вођи Првог српског устанка Ђорђу Петровићу – Карађорђу.
- Локалитет “Алија” на територији општине Рача, је просторно–меморијални комплекс шума, заштићен Општинском одлуком из 1980. године;
- На територији општине Кнић налази се природно добро од изузетног значаја, односно I категорије као споменик природе „Борачки крш“. На основу установљених вредности подручје Борачког крша заједно са Гружанском акумулацијом, издвојено је као национално IBA (ImportantBirdArea) подручје. На подручју Борачког крша евидентирано је осам врста херпетофауне које су заштићене прописима. Од тога је

шумска корњача *Testudohermanni* – према Црвеној књизи гмизаваца Србије са статусом рањива врста, а врста кратконоги гуштер *Ablepharus kitaibelii* са статусом угрожена врста.

- Акумулација Гружа предвиђена је за стицање међународног статуса заштите за упис у Рамсарску листу. Према Уредби о еколошкој мрежи подручје акумулације Гружа припада међународном и националном значајном подручју за птице (IBA подручје) са класификационим кодом.
- У Тополи се налази меморијални природни споменик и културно-историјска целина од изузетног значаја за Републику Парк Опленец које карактеришу три типа култура - врх брда и северна падина су парковска површина у којој су смештени споменици културе, западна падина, према реци Каменици је обрасла аутохтоном храстовом са енклавом која је затрављена и формираним расадником, на источној и јужној страни, према Јасеници, је опленачко виногорје, чија је обнова и ревитализација започета. Парковска површина се простире на око 20ха, док је површина шуме са необраслим енклавама око 63ха;
- Пећина „Рисовача” са археолошким налазиштем на територији општине Аранђеловац. Пећина је заштићена је као споменик природе – објекат геонаслеђа. Стављена је под заштиту као природно добро од изузетног значаја. Археолошко налазиште је стављено под заштиту као непокретно културно добро од великог значаја. Обухвата простор површине 13ха на катастарским општинама Врбица и Аранђеловац. Старалац је Народни музеј у Аранђеловцу.
- Просторни меморијални природни споменик Орашац
- Парк Буковичке Бање у Аранђеловцу као простор са посебним карактеристикама евидентиран је за заштиту као споменик природе (природно добро од регионалног значаја) укупне површине 21ха и 47 ари.

Зелена инфраструктура

Зелена инфраструктура у урбаном ткиву града Крагујевца формално прелази европски норматив од 25m²/st, заједно са површинама јавног зеленила (око 500 ха). У централној градској зони Крагујевца недостају сви типови зеленила, а посебно дрвореди и мале парковске површине типа сквера или парка суседства. Такође густо насељени делови града у зонама вишепородичног становања изразиту су у дефициту са блоковским зеленилом. Основна карактеристика је њихова слаба повезаност и непостојаност дуж важних прилазних градских праваца што чини главну окосницу поставке зеленила града. Главни недостатак је недостатак уређених зелених површина типа парка око 25ха (без Централног градског парка), а посебно мањих површина у густо насељеним блоковима. Такође уочава се велики недостатак дрвореда (посебно дуж булевара) због ограничених могућности регулација саобраћајница као и непланског развоја града. Такође многе планиране зелене површине нису реализоване па се не може рећи да имају функцију парка. Општински центри Баточина, Лапово, Рача и Кнић, одликују се изузетно малим процентом јавних зелених површина, које се углавном своди на мање парковске површине или скверове у урбаном подручју и заштитно зеленило. Већина зелених површина је неуређена, а недостају и повезујући елементи попут дрвореда и зелених коридора, као и веће уређене јавне зелене

површине попут паркова. Баточина има уређено шеталиште поред Лепенице, као и парк-шуму у оквиру своје територије. Топола има велики проценат територије под зеленилом и два парка на својој територији - "Парк шума Опленац" и "Градски парк", али они нису у потпуности уређени. Важећом планском документацијом укупна површина зеленила у Тополи (односно постојећег и планираног стања) је повећана за око 35ha, али је укупни удео зелених површина у односу на територију обухвата смањен за око 4%. Јавне зелене површине у Аранђеловцу су разврстане на: градске паркове (Постојећи парк Буковичке бање и парк "Милан Илић Чича"), скверове, блоковско зеленило, зеленило специфичног карактера (заштитни појасеви инфраструктуре, школских комплекса, здравствених установа, гробља и сл.) Јавне зелене површине заузимају 68,23ha укупне површине градског подручја Аранђеловца, односно 2.75%, што износи 28,4m²/st

Браунфилд локације

Као историјски индустријски центар, Град Крагујевац има већи број постојећих браунфилд локација: (а) Комплекс Војнотехничког завода представља просторну културно – историјску целину од изузетног значаја. Простор је омеђен са два речна тока – Лепенице и реке Ждраљице. Зеленило је прилично заступљено у оквиру комплекса. Данашњи простор обухвата велики број објеката од којих је један део променио своју некадашњу намену. У оквиру целине се налази музеј „Стара ливница“. Простор је кроз историју трпео разна оптерећења, од индустријског загађења до НАТО бомбардовања, што је допринело константним еколошким притисцима, који трају и данас; (б) Комплекс у старој индустријској зони, поред градске саобраћајнице, на путу ка Илиној води. Земљиште је равно и потпуно инфраструктурно опремљено. Кроз локалитете пролази железнички колосек "21. октобар"- "Застава"; (в) Страгарит је локалитет смештен у селу Страгари на око 30km од центра градског насеља Крагујевца. Представља објекте предузећа Страгарит које се бави производњом и прометом изолационих амбалажних материјала. Локалитет је, изузев гасних инсталација, комплетно инфраструктурно опремљен; (г) Елвод је дефинисан као градско грађевинско земљиште са правом коришћења, укупне површине веће од 4ha. Локалитет је смештен у насељу Аеродром, поред магистралног пута М23. Земљиште је равно и потпуно инфраструктурно опремљено. На локалитету постоји укупно 8 објеката; (д) ФКК је комплекс површине 2ha се налази на граници индустријске зоне, у непосредној близини градског центра, железничке и аутобуске станице, на удаљености од 30km од локације је укључење на аутопут (Е-75). Микролокацијски, локација је изузетна, поред главног улаза у град и уз једну од главних улица у Крагујевцу. На локацији се налазе 4 објекта, и потпуно је инфраструктурно опремљено; (ђ) Радни комплекс "Црвена Звезда" налази се на удаљености од 1km од центра града. Преко пута локације се налази одељење царине и Metro Cash & Carry. Локација има директан излаз на аутопут у дужини од 250m и на друга два пута која су погодни за превоз свих врста робе. Земљиште са припадајућом инфраструктуром је у приватном власништву. Укупна површина земљишта је више од 7,5ha, има 7 објеката. Комплетно је инфраструктурно опремљено; (е) Радна зона Стара Звезда је у власништву ТП КВИН једина је тренутно расположива парцела поред било ког магистралног пута на прилазу Крагујевцу већа од 0,7ha. Комплекс се налази 1,5km од центра града, у градском језгру и 0,5km од фабрике ФИАТ СРБИЈА. Налази на излазној страни из града, усмерена ка градским, приградским и сеоским насељима где живи око 40.000 људи. Испред саме локације налази се аутобуска станица.

Мање браунфилд локације налазе си и у општинама Баточина и Топола: (а) Комплекс фабрике текстилне индустрије „Трикотажа“ која је са правом коришћења приватног привредног субјекта, површине 0.95,24ха. Комплекс целе фабрике налази се у самом центру насеља Баточина са свим пратећим садржајима, објектима и помоћним објектима који су потребни за нормално функционисање једног производног или привредног процеса лаке индустријске производње, који не би угрожавао животну средину; (б) Објекат ливнице у Тополи је индустријски објекат који није више у функцији.

5.3.4 Квалитет чинилаца животне средине, изложеност еколошким ризицима и ризицима климатских промена

Град Крагујевац на својој територији има успостављене системе за мониторинг квалитета ваздуха и квалитета водних тела река Лепенице, Груже и Угљешнице. Доступни су и подаци о анализама земљишта, као и мерења буке у урбаном подручју. Општине Топола, Баточина, Лапово, Рача и Кнић немају успостављен стални мониторинг животне средине, па се процена стања животне средине може дати једино на основу увида на терену. Главни узроци и извори загађења животне средине, на основу процене стања, су комуналне и технолошке отпадне воде, инфилтрационе воде са пољопривредних површина, неконтролисаних депонија и сметлишта, индивидуална ложишта и котларнице, саобраћај и утицаји из зона експлоатације ресурса. Аранђеловац је Просторним планом Републике Србије високо категорисан у погледу квалитета животне средине, али и ту постоје извесни проблеми на урбаном подручју општинског центра.

Ваздух

Доступни подаци о квалитету ваздуха показују да је на територији града Крагујевца ваздух у току 2015., 2016., 2017., 2018. и 2020. године припадао III категорији квалитета, односно био је прекомерно загађен, док је у 2019. години био I категорије. Анализом резултата праћења квалитета ваздуха у 2019. и 2020. години на мерним местима у урбаном подручју може се закључити да у загађењу ваздуха Крагујевца најзначајније учешће имају честице (чађ, PM10 и PM2,5). Нису постојали ванредни случајеви високог загађења ваздуха (епизодна загађења ваздуха). У периоду грејне сезоне када индивидуална ложишта, врста и квалитет горива и системи за грејање имају утицај, високим концентрацијама загађујућих материја доприноси и интензиван саобраћај и неповољни метеоролошки услови. Најкритичније подручје је насеље Пивара у којем се налази градска топлана, али и ужи центар града, чему доприноси и велика густина градње. Највећа градска топлана користила је угаљ као енергент до 2022. године, када урађена је реконструкција котлова топлане, тако да ће уместо угља користити гас. У неким од мањих општинама Шумадијског округа (Баточина, Лапово, Рача) приметно је присуство аерозагађења из домаћинстава и саобраћаја, као последица сагоревања чврстих и течних енергената и погонских фосилних горива – нафтних деривата, угља и сл. На квалитете ваздуха у насељу Лапово посебну утиче наглашено саобраћајно оптерећење инфраструктурних система, попут деонице ауто-пута Београд - Ниш (Е-75), магистралне, двоколосечне пруге међународног карактера Београд - Ниш, железничке пруга Лапово - Крагујевац, као и железничког чвора Лапово. Позитивна активност тумачена и као једна од мера предузетих зарад побољшања квалитета ваздуха је гасификација општине Лапово, чије спровођење је у току.

Вода

На територији Града Крагујевца врши се повремени мониторинг једино река Лепеницњ, Груже и Угљешнице. Анализе квалитет воде све три реке показале су присутно загађење и лош еколошки потенцијал, од којих је најзагађенија Угљешница (V класа), потом Лепеница (IV-V класа) и Гружа (I-III класа). Обзиром да река Лепеница протиче и кроз општине Баточину и Лапово, загађење које настаје на урбаном подручју Крагујеваца угрожава и ове општине. Главни узроци оваквог стања су непостојање канализационе мреже у периферним деловима града и неодговарајући предтретмани у привредним погонима. Забележени су и случајеви акцидентних изливања из предузећа која се налазе у близине текућих вода. Осим текућих вода угрожене су и акумулације Гружа и акумулација Шумарице. Акумулација На основу података добијених узорковањем воде из акумулације Гружа на три дубине, утврђено је да вода у површинском слоју одговара III/IV класи квалитета вода. У општинама Баточина и Лапово, поред загађења река које настаје узводно, постоје загађивачи који нарушавају квалитет површинских и подземних вода, попут ауто-пута, железнице, обрадивих пољопривредних површина и неадекватно депонованог отпада. И у општини Топола препознат је проблем загађивање река Јасенице, Кубршнице, Каменице, Раче и њихових притока комуналним, технолошким и осталим отпадним водама. Главни узроци загађења су недовољна развијеност канализационе мреже на урбаном и сеоском подручју, неразвијена атмосферска канализација, недостатак уређаја и постројења за предтретман технолошких и третман комуналних вода, појаве директног и индиректног упуштања отпадних вода у водотокове и приобаља као и на земљишта унутар и изван појединачних радних и осталих изграђених комплекса и непрописно изграђене септичке јаме (расути тачкасти извори загађивања). На територији општине Аранђеловац угрожен је квалитет воде у рекама Кубршници и Пештану, које су услед људског немара загађене преко дозвољених граница. Неповољном стању квалитета воде у рекама аранђеловачке општине највише доприносе неадекватног одржавање главних колектора и канализационе мреже и нерешено пречишћавање отпадних вода.

Земљиште

У граду Крагујевцу за све испитиване параметре у узорцима прелазе граничне, али не и ремедијационе вредности. У оквиру градске територије контаминацији земљишта су посебно изложене браунфилд локације, попут комплекса ПКИЦ Војнотехничког завода. Услед излагања константним индустријским и другим загађивачима, земљиште на овом простору је оцењено као потенцијално контаминирано. Са проблемима загађења земљишта сусреће се и општина Лапово услед индустријског развоја (који се у великој мери заснива на Greenfield локацијама), али и присуства саобраћајно оптерећених инфраструктурних путних и железничких система. На територији општине Топола деградација земљишта и загађење ваздуха присутни су у зони експлоатације неметала „Липовац“.

Бука

Загађење буком присутно је пре свега у урбаном подручју Крагујевца, где су најугроженије зоне градског центра и зона дуж магистралних и градских саобраћајница. Главни узроци загађења буком су саобраћај и угоститељски објекти, поред њих индустрија и грађевински радови. Ниво буке у Крагујевцу мери се на 6 локација, и последњи званични подаци показују да ниво буке није прелазио граничне вредности на овим локацијама. У осталим општинама Шумадијског округа није успостављен систем мониторинга буке, али се као зоне најзагађеније буком могу сматрати зоне производних погона и зоне уз оптерећене саобраћајнице.

Топлотна острва

У Граду Крагујевцу изражен је ефекат топлотног острва у зони градског центра, а главни узроци су недостатак зелених површина, асфалтиране, бетониране површине и високе зграде које онемогућавају природно проветравање. Остале општине Шумадијског округа могу осетити нешто блаже ефекте топлотног острва, пре свега услед малог процента озелењених површина у центрима насеља. Поред централних зона, као топлотна острва релативно великих емисија се могу понашати и несанитарне депоније (Топола), као и сметлишта и нелегалне депоније у сеоским подручјима.

Угроженост од поплава, клизишта, земљотреса, ерозије и климатских ризика

Подручје Шумадијског округа изложено је готово свим елементарним непогодама различитог интензитета. Најчешће елементарне непогоде јесу клизишта, ерозије, поплаве, електрична пражњења и земљотреси. Од свих појава, земљотреси и поплаве изазивају највеће материјалне и еколошке последице. Ризик од земљотреса процењен је као неприхватљив на територији града Крагујевца, док су ризици од осталих природних непогода прихватљиви. Ризици од бујичних поплава и последичне ерозије присутни су у готово свим општинама, услед лошег стања и неуређености речних корита. Поплавама су посебно угрожене општине Аранђеловац, Топола и Лапово. На територији Аранђеловца присутни су и ризици од клизишта у зонама насеља Венчане, Орашац и Аранђеловац, у ширем окружењу насеља Врбица. На подручју Даросаве, Гараша и терена Букуље, увек су потенцијална клизишта падине стрмије од 30°, што отежава изградњу саобраћајница преко ових терена. Концепт одбране од града брани територију општина Аранђеловац, Рача и Топола. У свим општинама Шумадијског округа присутан је и ризик од појаве хазарда услед изливања опасних материја које се превозе градским саобраћајницама, аутопутем, државним путевима првог реда и регионалним путевима, ако и железничком пругом.

Управљање отпадом

На територији Града Крагујевца, делатност сакупљања комуналног отпада, његово одвожење, третман и безбедно одлагање из градског и сеоских подручја, као и сакупљање и транспорт секундарних сировина, односно амбалажног отпада, отпадних гума, електричног и електронског отпада и истрошених акумулатора, врши ЈКП Шумадија Крагујевац. Грађанима је омогућена примарна селекција отпада. Депонија/сметлиште Јовановац, није санитарна депонија и пред затварањем је. Предузеће ЈКП Шумадија има дозволу за сакупљање опасног отпада, као и око 20 предузећа и предузетника. Компанија А.С.А. Врбак д.о.о. врши делатност сакупљања комуналног отпада са територија општина Лапова, Баточина, Деспотовац и Рача. Депоновање сакупљеног отпада врши се на регионалној санитарној депонији која заузима површину од 21ha 93ar, и налази се на територији општине Лапово. Регионална депонија „Врбак” је опремљена системом за сакупљање депонијског гаса и системом за прикупљање и третман процедних вода. У склопу депоније функционишу постројење за компостирање и постројење за сепарацију рециклабилног отпада. Услугу организованог сакупљања комуналног отпада на територији општине Кнић обавља ЈКП “Комуналац”, у градској и приградској области. Овом услугом обухваћено је око 80% становништва. Општина Кнић нема санитарну депонију, а планира затварање, санацију и рекултивацију локације санитарног сметлишта (место Рашковић) које се данас користи за одлагања отпада. У општини Топола послови сакупљања и одношења отпада на територији града су поверени Јавном комуналном стамбеном предузећу

„Топола“, што подразумева комунални и амбалажни отпад. Са сеоских подручја, сакупљање и одношење отпада је поверено фирми А.С.А. Еко која депонује отпад на несанитарну депонију „Торови“. Стратегијом управљања отпадом општине Топола је предвиђено увођење принципа регионализације и прикључење регионалном центру за управљање отпадом (регионални центар за управљање отпадом „Витлиште“, Град Крагујевац или регионалном центру за одлагање комуналног неопасног отпада у Лапову). Систем интегралног управљања отпадом у општини Аранђеловац није успостављен, односно рурална подручја нису покривена комуналним услугама ЈКП „Букуља“. Одлагање отпада се врши на градској депонији „Цинцарска коса“ у селу Мисача која поседује све заштитне мере (одвођење метана и других отпадних гасова) и планирано је проширење њених капацитета, удаљеном око 6km од града. Све општине Шумадијског округа сусрећу се са проблемом настанка дивљих депонија, како у насељима тако и на руралним територијама које нису адекватно покривене комуналним услугама, као и са депонијама индустријског и опасног материјала које настају услед недостатка системског решења одлагања специфичних врста отпада, попут индустријског, грађевинског, опасног и медицинског отпада.

5.3.5 Примарна комунална инфраструктура

Водовод и канализација

Водопривреда

Садашњи изграђени водозахватни капацитети изворишта задовољавају потребе потрошача за снабдевање хигијенски исправном водом за пиће. Снабдевање се врши из три независна система снабдевања: (а) систем водоснабдевања „Гружа“, који чине акумулација и брана „Гружа“, постројење за прераду воде, припадајући резервоари, црпне станице и дистрибутивна мрежа за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 1.200l/s; (б) систем водоснабдевања „Грошница“, који чине акумулација и брана „Грошница“, постројење за прераду воде, припадајући резервоари, црпне станице и дистрибутивна мрежа за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 312l/s; (в) систем водоснабдевања „Морава“, који се састоји из изворишта подземних вода „Брзан“ изграђеног у приобаљу реке Мораве (у близини Баточине), са рени бунарима, транспортног цевовода сирове воде, релејне пумпне станице сирове воде „Жировница“, постројења за прераду воде „Кошутњак“ у Крагујевцу, припадајућих резервоара, црпне станице и дистрибутивне мреже за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 480l/s. Одржавање свих система је на задовољавајућем нивоу. Водоснабдевање у општини Баточина се врши из рени бунара којим газдује „Водовод и канализација“ Крагујевац, а који се налазе на територији села Брзан. Фабрика воде не постоји, вода се хлорише. Бунари из водоизворишта општине Баточина нису у употреби и потребна је њихова реконструкција. Основно извориште које се данас користи у оквиру постојећег система водоснабдевања у Лапову је извориште подземних вода под називом „Гаревина“, лоцирано око 2km југоисточно од центра насеља. На изворишту је изграђено 13 бунара, од којих је данас у функцији 8, предрезервоар запремине 60m³ и црпна станица. Осим хлорисања нема додатног пречишћавања воде пре испоруке потрошачима. На основу резултата изведених истражних радова, просечан капацитет изворишта износи око 34l/s. Осим неодговарајућег квалитета, лаповачки систем одликује и недовољни резервоарски простор, недовољни пречници како главних магистралних цевовода тако и дистрибутивне мреже, дотрајалост постојећих објеката,

као и значајни губици у дистрибутивној мрежи. У општини Рача изворишта су артеријски бунари, потисни вод, ППВ, водоводна мрежа. Водоводна мрежа је дотрајала, изграђена 90% од азбестних цеви и потребна потпуна замена постојеће. Пуцања и кварови су свакодневни па и губици воде на мрежи. Сви бунари су у близини реке Рача и прети им опасност од поплава услед изливања реке код елементарних непогода. Општина Кнић има квалитетно водоснабдевање са гружанског водоводног система. Локални водоводи се ослањају на оближња изворишта, који због раста потрошње воде постају недовољна. Водоизворишта су угрожена дивљом градњом. Посебно зона око Гружанског језера. Систем водоснабдевања општине Топола базира се на снабдевању из подрудничког слива коришћењем површинске воде из планинских бујичних потока са планине Рудник и коришћењем изворишта у Тополи. Са планине Рудник тиролским захватима на Јарменовачкој реци, Милића потоку и Поточању, сирова вода је цевоводима доведена на постројење за питку воду у Јарменовцима. Максималан инсталисани капацитет постројења је 55l/s. Питка вода се од постројења транспортује магистралним цевоводом до резервоара на Опленцу (пројектованим за макс. 100 l/sec). Поред система „Јарменовци“, користе се и капраже Врело, Кречана и Божурња, знатно мањих капацитета. Укупни капацитет свих постројења заједно је 63l/sec. Производња пијаће воде у општини Аранђеловац се врши на постројењу за пречишћавање „Парлог“ (Филтер станица). Капацитет постројења је 300l/s, што задовољава потребе у дужем временском периоду.

Енергетика

Топловодни систем

У граду Крагујевцу постоји 21.062 корисника прикључених на систем даљинског грејања. Топловодном мрежом „Енергетике“ д.о.о. укупно се загрева 1.539.258m² стамбеног и пословног простора. Систем је изведен доминантно у подручјима са вишепородичним стамбеним зградама, мада је и одређен број породичних стамбених кућа прикључен на овај систем. У оквиру топоводног система постоји 7 котларница које раде на гас и мазут. Највећа је „Застава“ укупне инсталисане снаге 137,36 MW, која ради на угаљ, гас и мазут. У вишепородичним стамбеним зградама које су изграђене у ранијим периодима изградње и које нису прикључене ни на један од дистрибутивних термоенергетских система, станови се индивидуално греју, најчешће на електричну енергију, али и чврста и течна конвенционална горива. Од укупног броја становника насељеног места Баточина, 9,5% прикључено је на систем даљинског грејања. Недовољан је капацитет градске топлане. У општинама Рача, Лапово, Кнић, Топола и Аранђеловац не постоји топоводни систем. Доминантан алтернативни систем грејања су индивидуална ложишта. Енергенти који се алтернативно користе су пре свега дрво, али и угаљ, електрична енергија, лож уље, течни нафтни гас, биомаса и остало.

Гасоводни систем

У граду Крагујевцу постоје два дистрибутера природног гаса: ЈП „Србијагас“ (укупно 7.184 прикључених објеката) и „КГ УЗОР“ д.о.о. (360 прикључених објеката). У Баточини гасоводна мрежа постоји на готово целој територији општине. У Лапову постоји гасоводна мрежа, прикључена преко једне ГМРС и МРС у непосредној близини радне зоне на магистрални гасовод дуж ауто-пута, предвиђене да задовоље потребе широке потрошње снабдевања гасом. Изграђено је око 10km дистрибутивних гасовода за радни притисак до 4bar, а прикључено је око 100 домаћинстава. У Рачи постоји гасоводна мрежа. Од привредних објеката, само је „Yuga“ као највећи привредни субјект на територији општине прикључен на гасовод. У Книћу не постоје системи

дистрибуције енергије високог стандарда – гасоводна и топловодна инфраструктура. На територији општине у експлоатацији је деоница разводног гасовода „Цветовевац-Бресница“, радног притиска 50bar, која има искључиво транспортни карактер. У Тополи су насеља у значајној мери покривен гасоводом. У програму гасификације је планирана изградња око 250km гасовода, до сада су реализоване 3 фазе у укупној дужини око 160 km. У Аранђеловцу је гасоводна мрежа урађена у градском подручју и на њу је прикључено 5.000 домаћинстава. Сви привредни објекти су привезани на гасоводну мрежу.

Електроенергетски систем

Огранак Електродистрибуција Крагујевац (ЕД Крагујевац) је део Електродистрибуције Србије доо и управља електричном дистрибутивном ЕЕ мрежом на територији града Крагујевца и четири општине Шумадијског округа у којима има пословнице – Баточина, Лапово, Рача и Кнић. Укупно ЕД Крагујевац има 108.000 корисника. Расположиви капацитети ЕЕ дистрибутивног система на територији коју покрива ЕД Крагујевац су у потпуности довољни за задовољене потреба за ЕЕ читавог конзума. На територији општине Топола постоје довољни капацитети ЕЕ дистрибутивног система. У појединим градским подручјима је неопходна изградња нових додатних трафо станица преносног односа 10/04 киловата. Домаћинства троше приближно 70%, док привреда троши приближно 30% укупне потрошње електричне енергије. У општини има укупно 11.700 потрошача, а на електроенергетску мрежу није прикључено око 50 домаћинстава (искључена су због дуга). На територији Општине Аранђеловац постоје довољни капацитети ЕЕ дистрибутивног система који ће бити значајно већи пуштањем под напон ТС 110/20kV Аранђеловац 2. На територији Домаћинства троше приближно 40%, док привреда троши приближно 60% укупне потрошње електричне енергије.

Обновљиви извори енергије

У граду Крагујевцу постоји велики потенцијал за обновљиве изворе енергије, а највећи је у коришћењу биомасе и соларне енергије. Коришћење соларне енергије је у зачетку, али је приметан брзи раст њеног удела у укупној структури извора енергије. У општини Баточина занемарљив проценат домаћинстава користи алтернативне изворе енергије. Што се тиче привреде, само предузеће Grah-automotive користи алтернативну енергију и то за покривање око 30% потреба, што је по њиховој процени максимални проценат због компликованости изградње веће соларне електране и цене прикључења на дистрибутивни систем ЕПС-а. У општини Топола, сеоском подручју постоји један корисник (пословање и приватно). Две соларне електране су прикључене на дистрибутивни систем, а још пет је са издатим условима у процедури прикључења. На територији општине Аранђеловац постоји занемарљив број домаћинстава која поседују соларне панеле (испод 0.05 %). Код привреде је ситуација слична, с тим што постоје назнаке да би у наредној години могло доћи до прикључења више соларних електрана у оквиру постојећих привредних објеката (снаге приближно 10 MW). У општинама Лапово, Рача и Кнић обновљиви извори енергије се не користе, иако постоје велике могућности.

5.3.6 Примарна саобраћајна инфраструктура и саобраћај

Саобраћајна мрежа

У градском насељу Крагујевац уличну мрежу у основи чине саобраћајнице радијалног карактера које директно уводе државне путеве IB (24, 25 и 46) и IIA (177 и 183) реда у град. Мрежа секундарног и локалног значаја је углавном ортогоналног типа са оријентацијама по правцима северозапад-југоисток и североисток-југозапад.

Изградњом тзв. "Мини обилазнице" значајан део транзитног саобраћаја измештен је из централне градске зоне, али је и даље лоциран у градском подручју тако да је проблем транзитног саобраћаја и даље присутан. Такође, значајан правац чине и тзв. Лепенички коридор, који је део државног пута IB реда са ознаком 24 (Баточина-Крагујевац-Краљево). Главни пружни прелази нису денивелисани те није могуће елиминисање постојећих уских грла. Постојећа мрежа неће моћи да задовољи будући пораст саобраћаја. Најнебезбедније тј. најугроженије зоне по питању безбедности саобраћаја су зоне улазака државних путева у град.

У општини Баточина саобраћајна мрежа је солидно развијена, с тим што је неопходно извршити реконструкцију више путева и улица. Највећа потреба је за реконструкцијом главне улице у Баточини, као и улица у градском центру, посебно део који води ка индустријској зони Баточина и комплексу „Бора лавиринт”. Небезбедан је ужи градски центар, због проблема са паркирањем, високог интензитета кретања пешака, као и близине школе, дома здравља, општинске управе, полицијске станице, банки, малопродајних објеката и слично. На територији Лапова налазе се деонице следећих државних путева: државни пут IA реда број 1 - аутопут Е-75; државни пут IB реда број 24 - Баточина-Крагујевац-Краљево; државни пут IIA реда број 158 - Мала Крсна-Велика Плана-Баточина-Јагодина-Врање-Бујановац- државна граница са Македонијом. Недостатак уличне мреже Лапова огледа се у неправилном положају секундарних саобраћајница и недовољној развијености уличних профила, што се неповољно одражава на безбедност свих учесника у саобраћају. У општина Рача саобраћајна мрежа је добро развијена имајући у виду да територијом општине пролазе следеће деонице државних путева: државни пут I Б реда број 27. државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) – Лозница – Осечина – Ваљево – Лајковац - Ћелије - Лазаревац – Аранђеловац – Крћевац – Топола – Рача – Свилајнац; државни пут II А број 157. Рача – Церовац; државни пут II Б број 370. веза са државним путем 147. - Бошњане – Адровац; државни пут II Б број 369. веза са државним путем 25 - Борци -Рача. Јавне путеве у општини Рача чине државни путеви I и II реда и општински путеви у укупној дужини од 231,47 км Некатегорисане путеве чине сеоски, пољски и шумски путеви. Према подацима из 2022. године од 231,47km путева у општини Рача, 75,09% представљају општински путеви код којих је 38,28% са савременим коловозом. Државни путеви I реда чине 9,97%, док државни путеви II реда чине 14,94% од укупне дужине путева на територији општине Рача. Инфраструктурну мрежу друмског саобраћаја на подручју општине Кнић чине државни путеви I и II реда, општински путеви и улична мрежа у насељима. Највећи део државних путева I реда (магистралних путева) је реконструисан, док су државни путеви II реда (регионални путеви) у мањем обиму реконструисани. На мрежи општинских путева елементи попречног и подужног профила у значајној мери одступају од захтева савременог саобраћаја, што и поред малог саобраћајног оптерећења има негативне последице за безбедност саобраћаја. Територијом општине Топола пролазе следеће деонице државних путева: државни пут IB реда број 25 - Мали Пожаревац - Младеновац - Топола – Крагујевац; државни пут IB реда број 27 - државна граница са Босном и Херцеговином - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац – Аранђеловац - Крћевац - Топола - Рача – Свилајнац; државни пут IIA реда број 152 - Топола - Доња Шаторња - Рудник - Бућин Гроб; државни пут IIB реда број 368 - Аранђеловац - Бања – Топола. На подручју општине Аранђеловац пружају се следећи путеви: државни пут I реда М-4, деоница Лазаревац-Аранђеловац-Крћевац укупне дужине 22,5km; државни пут II реда

(регионални), пет деоница укупне дужине 88,2km и локалног значаја, двадесет две деонице укупне дужине око 146km. Стање мреже државних путева као и локалних (општинских) путева није задовољавајуће по следећим параметрима: коловозна површина је у великој мери нарушена (неравна, испуцала и са пуно ударних рупа); ширина коловоза је променљива и не одговара Правилнику о пројектовању јавних путева; као и осталим елементима који на појединим деоницама не омогућавају безбедно одвијање саобраћаја прописаним брзинама (примењени радијуси хоризонталних кривина, неповољни подужни нагиби нивелета, нефункционисање система одводњавања због лошег одржавања). У функционалном погледу мрежа путева делимично задовољава захтеве становништва. Постоји потреба за побољшањем мреже локалних путева што се посебно односи на реализацију нових веза са функцијом повезивања руралних центара и туристичких простора међусобом са државним путевима као и са центрима у мрежи насеља суседних општина.

Јавни градски и приградски превоз

У Крагујевцу управљање саобраћајем и транспортом институционално и не постоји. Основни недостаци оваквог начина организације и управљања системом у Крагујевцу је недовољна координација институција, јер се функционална подела истих и сличних послова врши код више актера (служби), што ствара одређене тешкоће у одређивању доприноса и компетенција појединих организационих целина, веома спору реакцију на потенцијалне проблема и преклапање надлежности. Не постоји саобраћајна координација између различитих ЈЛС и због тога што законски оквир ово не омогућава међуопштинску сарадњу. У Крагујевцу аутобуска стајалишта на великом броју локација у граду представљају уска грла за остале учеснике у саобраћају, јер се површине за заустављање аутобуса налазе на саобраћајним тракама. Све општине, у којима ЈГП постоји, истичу да не постоји универзална приступачност система јавног градског превоза.

Железница

Железнички саобраћај у Крагујевцу се одвија као путнички и теретни, пругом Лапово-Крагујевац-Краљево (дужина пруге 27,4km на подручју Крагујевца). Градска и приградска железница није интегрисана у систем јавног транспорта путника и недовољно развијена да би обављала ову функцију. На подручју града постоји преко 10 пружних прелаза који су регулисани стандардном сигнализацијом или рампама. Главни недостатак железнице у Баточини се огледа у малом обиму путничког саобраћаја и сатници полазака возова као и неколико недовољно безбедних пружних прелаза (без рампи и сигурносне сигнализације). У Лапову се налази следећа железничка инфраструктура: деоница магистралне двоколосечне електрифициране железничке пруге број 3: Београд – Младеновац – Ниш – Прешево – граница Македоније, у дужини од око 9km, која је део трансевропског коридора X; Деоница магистралне једноколосечне неелектрифициране железничке пруге број 20: Лапово – Краљево – Ђенерал Јанковић – граница Македоније, у дужини од око 1 km, на којој се налази путни прелаз у km 0+834 на месту укрштаја са државним путем IIА реда број 158. (Р-214); деоница једноколосечне неелектрифициране железничке пруге број 69: Марковац – Ресавица, у дужини од око 920m. Железнички инфраструктуру у општини Кнић чини магистрална једноколосечна неелектрифицирана пруга Лапово-Крагујевац-Краљево-Ђенерал Јанковић-државна граница укупне дужине око 21km. Железничка пруга пролази изван грађевинског подручја Кнића и у непосредној близини централних зона Груже и Губеревца са тунелском деоницом у зони Вучковице дужине око 2,0km.

Општине Рача, Топола и Аранђеловац немају железницу. У Аранђеловцу постоји коридор укинуте пруге узаног колосека Вреоци-Аранђеловац-Младеновац, познат и под називом "Шумадијска кривуља".

Авио саобраћај

На територији Шумадијског округа не постоји аеродром, али је почела изградња приватног „Аеродрома МИНД Крагујевац“ у оквиру индустријске зоне MIND Парк чија ће писта бити дужине 1.400 метара.

Пешачке зоне

Крагујевац	Постојеће пешачке зоне, лоциране у централној градској зони, дефинисане су углавном у оквиру регулационих профила улица.
Баточина	Постоји градски трг и плато др Зорана Ђинђића у центру општине који задовољавају у потпуности потребе за пешачком зоном у урбаном подручју.
Лапово	Постоји пешачка зона у центру општине.
Рача	Не постоји пешачке зона.
Кнић	Недостају повремене пешачке зоне.
Топола	Не постоје пешачке зона.
Аранђеловац	Постоји пешачка зона у центру општине.

Бициклистички саобраћај

Крагујевац	Мрежа бициклистичких стаза је неразвијена. За сада постоји “Бициклистичка стаза - Крагујевац - Рута 105” - кроз Велики парк и Шумарице до Малих Пчелица.
Баточина	Не постоји изграђена мрежа бициклистичких стаза, а приметно је кретање бициклиста са других подручја.
Лапово	Не постоји изграђена мрежа бициклистичких стаза.
Рача	Општина Рача нема мрежу бициклистичких стаза.
Кнић	Нема бициклистичких стаза
Топола	Мрежа бициклистичких стаза није уопште развијена.
Аранђеловац	Мрежа бициклистичких стаза не постоји.

Паркирање

У свим централним насељима постоји проблем стационарног саобраћаја и задржавања возила. Не постоје посебне површине за паркирање теретних возила и чартер аутобуса.

Кретање путника (мобилност)

Дневне миграције путника су врло изражене из мањих општина према граду Крагујевцу због посла, здравствене заштите, образовања, спорта и др. Поред тога, приметне су и дневне миграције путника према околним општинама у мањем обиму и због посла. Путници најчешће користе сопствени превоз али се користи и аутобуски превоз и услуге приватних превозника. Превоз железницом (из Лапова и Баточине према Крагујевцу) се слабије користи због неадекватног реда вожње. Пешачки саобраћај је најзаступљенији вид кретања, који у постојећој расподели на видове превоза учествује са око 48% од укупно оствареног дневног кретања. На подручју централне зоне града

Крагујевца пешачки токови се одвијају при прихватљивим нивоима услуге и нивоима безбедности. У Аранђеловцу око 1.500 становника дневно путује у правцу Београда, Лазаревца и Младеновца због пословних обавеза. Интермодална чворишта не постоје, а једино у Крагујевцу је у плану изградња интермодалног терминала на површини од 20ha са авио и железничком линијом у оквиру MIND парка.

Интернет и дигитализација

У градском насељу Крагујевац су уведени паметни саобраћајни системи: систем електронске наплате паркирања; систем за управљање јавним градским превозом - праћење возила у реалном времену и савремени систем наплате (тикетинг); видео надзор у возилима јавног градског превоза и систем информисања корисника о наиласку возила преко мобилних телефона. Крагујевац је први град у Србији који је податке о линијама јавног транспорта поставио на систем Google Transit, чиме је целокупан градски и приградски саобраћај бесплатно доступан на Google мапама. Израдом пилот апликације (у приватној иницијативи) www.kgbus.info, омогућено је праћење кретања линија аутобуса и попуњеност путницима. Употреба отворених GTFS података о линијама укрштена је са динамичким подацима бројача путника из возила, тако да путници могу одлучити у које возило ће ући уколико им је попуњеност возила важна. Градски превоз у Крагујевцу имплементирао је еКГ систем у области јавног транспорта путника. Први градски Клауд Дата центар је имплементиран такође у Крагујевцу 2019. године и реч је о најсавременијем дата центру са заокруженим системским и софтверским решењима базираним на Huawei технологији. Намена дата центра је да обухвати и централизује целокупан ИКТ систем на нивоу јавног сектора у надлежности Града и успостави заједничке сервисе, омогући ефикасну размену података у заштићеном окружењу и постане платформа за сервисе паметног града. Од 2020. године у функцији је апликација КГ КОМ сервис за пријаву комуналних проблема, који је сада интегрисан у јединствену апликацију еКГрађанин. Завршен је нови ГИС портал www.gis.krugujevac.rs у оквиру пројекта ЕУПРО Европске уније који је у потпуности базиран на софтверу отвореног кода. Пројекат је обухватио и партнерске општине Кнић и Рековац. У оквиру пројекта извршено је и снимање 800 километара саобраћајница путем мобилног мапирања, а подаци се кроз облак тачака визуализују у 3Д формату. У Аранђеловцу је уведен паметни паркинг систем. У општинама Баточина, Лапово, Рача, Кнић и Топола нису уведени паметни системи. Не постоји покривеност општина јавним бесплатним интернетом.

5.4 УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ / ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ

5.4.1 Приступ управљању

Управљање на више нивоа и партнерства

У оквиру одрживог и интегралног урбаног развоја, управљање се односи на методе које користе управа и различити релевантни актери у планирању, финансирању и управљању израдом и спровођењем стратегије. Кључни аспекти управљања урбаним развојем су: 1) приступ управљања на више нивоа, који се односи на координацију и усклађивање активности између различитих нивоа управљања; 2) приступ са више заинтересованих страна, који се односи на укључивање свих релевантних актера током циклуса развоја јавне политике; и 3) „одоздо - на горе“ и партиципативни приступ, који се односи на иницијативе вођене од стране локалне заједнице и подстицање укључивања локалних актера.

Приступ управљања на више нивоа

У досадашњој пракси, осим Града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац као носиоца активности, носиоци пројеката у које је био укључен Град Крагујевац и предметне општине биле су и следеће институције:

Регионалне институције

- Регионална развојна агенција Шумадије и Поморавља
- Канцеларија за управљање јавним улагањима Владе РС
- Град Крагујевац (за општине Кнић и Рековац)

Све јединице локалне самоуправе, у складу са прописима, спроводе усаглашавање са националним актима, приликом усвајања било ког планског документа воде рачуна о његовој усклађености са планом вишег реда и обављају поверене послове у складу са законом.

Пристап са више заинтересованих актера

У досадашњој пракси, у пројекте које је спроводио Град Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац биле су укључене следеће институције и сектори:

а) Општина Кнић

- Јавни сектор/управа - општина Кнић; Канцеларија за ЛЕР и инвестиције
- Јавни сектор/предузећа - ЈКП Комуналац; Дом здравља Кнић
- Привреда/приватни и јавни сектор - „Донић доо“, Крагујевац; „ПВЦ монтажа“, Крагујевац; „Сунце Маринковић“ Крагујевац; „Примус аква“ Крагујевац
- Цивилни сектор - грађани са територије општине Кнић (25 домаћинстава)

б) Општина Рача

- Јавни сектор/управа - општина Рача; Министарство привреде; Министарство омладине и спорта
- Јавни сектор/предузећа - није познато
- Привреда/приватни и јавни сектор - предузећа која послују у пословној зони „Рача поље“
- „Интеркомерц“, „Алу-метал“, „Astrum Group“
- Цивилни сектор - Спортски клуб „Феникс“; Спортски клуб „Шумадинац“; Друштво пчелара „Карађорђево трмчиште“, Рача

в) Општина Баточина

- Јавни сектор/управа - општина Баточина
- Јавни сектор/предузећа - ЈП Лепеница, Баточина; школе, дом здравља, културни центар; Предшколска установа, Баточина; Институт за јавно здравље; Национална служба за запошљавање
- Привреда/приватни и јавни сектор - није познато
- Цивилни сектор - Црвени крст; Удружење „Улоб“, Баточина

У домену урбанистичког и просторног планирања, кроз процедуру раног јавног увида и јавног увида, укључују се стејкхолдери – имаоци јавних овлашћења, представници републичких институција, представници цивилног сектора – удружења, као и грађани у процес доношења одлука. Не постоји системско укључивање цивилног и приватног сектора у креирање стратегија и планова или у друге видове урбаног управљања, али постоји њихово повремено укључивање.

Партнерства и мреже

Партнерства

У досадашњој пракси, пројекти у које је био укључен Града Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац спроводили су се у заједничкој сарадњи са следећим институцијама и актерима:

- Страна партнерства: International Management Group (IMG); Helvetas Swiss Intercooperation SRB; WAPPtech Ltd, Budimpešta ; делегација ЕУ у Србији; Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (UNOPS)
- Домаћа партнерства: Град Крагујевац; Општина Кнић; Општина Баточина; Општина Рача; Општина Баточина; Општина Лапово; Општина Деспотовац; Општина Рековац; Општина Топола; Општина Ћуприја; Министарства Владе Републике Србије; Комесаријат за избеглице и миграције РС; Национална служба за запошљавање; Стална конференција градова и општина Србије (СКГО); Дом Здравља Кнић; ЈКП „Комуналац“, Кнић; Дом здравља „Милоје Хаџић-Шуле“, Рача; ПУ „Наша радост“, Рача; ОШ „Карађорђе“, Рача; ЈКП „Рача“; Културно-туристички центар „Стефан Немања“, Лапово; Центар за социјални рад „Шумадија“, Баточина; Удружење „Мостови Шумадије“, Баточина; Удружење „Викторија“, Баточина; Републичка изборна комисија; Пчеларска задруга „Plan BEE“, Баточина

Мреже

Сарадња са градовима и општинама у сливу Велике Мораве: Јагодина, Пожаревац, Рача, Баточина, Параћин, Свилајнац, Жабари, Велика Плана, Смедеревска Паланка и Петровац на Млави, у циљу смањивања заједничких ризика и брзог опоравка након елементарних непогода и других несрећа.

Основана је Дестинацијска менаџмент организација (ДМО) за повећање атрактивности региона Шумадије и Поморавља међу домаћим и страним туристима: Крагујевац, Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача, Топола, Деспотовац, Параћин, Рековац, Свилајнац, Ћуприја. Потписан је Споразум о партнерству ЈЛС на „Унапређењу инвестиционих локација дуж коридора 10“: општине Свилајнац, Баточина, Лапово, Ћуприја и Параћин. У општини Баточина је закључен Споразум о сарадњи са градом Считно (Szczytno), Република Пољска у областима: културе (упознавање културе и начина живота другог партнера), привреде (активности за успостављање економске и привредне сарадње), образовања (размена студената и ученика), туризма (промоција туристичких потенцијала), спорта (учешћа спортиста на спортским манифестацијама), размене и израде пројеката, као и у свим другим областима у којима препознају заједнички интерес.

Партиципативни приступ

Код израде урбанистичких и просторних планова, партиципација се организује у складу са Законом о планирању и изградњи и подзаконским актима (рани јавни увид, јавни увид, јавна расправа). Информисање је преко сајта ЈЛС и друштвених мреже. Поједине ЈЛС у току јавног увида у нацрте планских документа организују јавне презентације, радионице са децом предшколског узраста, средњошколског узраста, анкете и сл. Организују се јавне расправе о јавним политикама. У домену партиципативног буџетирања општина Рача је организовала јавна расправа, информисање преко сајта општине. У општини Аранђеловац постоји Комисија за партиципативно буџетирање

која је организовала јавни позив грађанима за предлагање пројеката који ће бити укључени у одлуку о буџету за наредну годину у делу капиталних инвестиција.

Капацитети ЈЛС за управљањем

Локалне управе сусрећу са недостатком квалификованих кадрова, финансија и малим бројем обучених службеника за техничку подршку овом процесу. У општини Кнић не постоје програми развијања капацитета за управљање развојем. Развој капацитета за управљање развојем општина Рача спроводи кроз укључивање кроз различите домаће и донаторске програме. Повремено се формирају стручни тимови углавном приликом израда планских докумената.

5.4.2 Извори финансирања

У досадашњој пракси, пројекти које је спроводио Града Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац финансирали су се из следећих извора:

- Национални извори финансирања: Влада Републике Србије и надлежна министарства и канцеларије; Канцеларија за управљање јавним улагањима РС; Канцеларија за европске интеграције; Управа за аграрна плаћања; Развојна агенција Србије РАС; Буџети локалних самоуправа
- Фондови ЕУ: ЕУ, Program EXCHANGE 4; ЕУ, Program EXCHANGE 5; ЕУ, Program Swiss PRO; ЕУ, ЕУ PRO; ЕУ, ЕУ PRO Plus.
- Међународни финансијски инструменти: Европска банка за обнову и развој (EBRD)

Билатерална и мултилатерална сарадња и донаторски програми: The Swiss State Secretariat for Economic Affairs (SECO), RELOF 2; The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC); Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ); The Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA); Council of Europe; EU Delegation, Mysmart life; Danish Refugee Council; USAID; UNICEF, интерпресорна комисија; UN Women; UNDP; UNOPS; Влада региона Емилија-Романја (Италија); Швајцарска Влада и Helvetas swiss Intercooperation SRB; Инголштат и Engagement global (Немачка); Амбасада Пољске; International Management Group (IMG).

5.4.3 Транспарентност и информисање

Индекс транспарентности локалне самоуправе (ЛТИ) 2022. године је:

	Ранг у РС	ЛТИ 2022	Ранг у РС	ЛТИ 2021
Крагујевац	14	65	11	68
Баточина	98	43	125	37
Лапово	103	42	110	39
Рача	76	47	104	40
Кнић	140	28	120	38
Топола	35	55	85	44
Аранђеловац	135	35	136	33

Информисаност грађана обезбеђена је путем званичне интернет презентације ЈЛС, електронске поште, друштвених мрежа и огласних табли. На сајту Града Крагујевца постоји платформа „Питајте Градоначелника“. Град Крагујевац учествује у реализацији пројекта Open data. Израђен је и објављен први локални портал отворених података у Србији 2009. године, на коме се налазе отворени подаци из области енергетике.

Отворен је државни ДАТА центар и формирана је и еКГ Инфо Дата која служи за управљање градским подацима. Град Крагујевац и партнерске општине Кнић и Рековац имају заједнички ГИС систем <https://gis.kragujevac.rs/> – побољшана ефикасност пружање административних услуга, боље управљање земљиштем, као и коришћење електронских података, неки су од резултата реализованог пројекта. Такође, активна је и ГИС платформа www.ekobus.rs која је заснована на употреби и коришћењу отворених података употребом информационих технологија кроз визуелизацију и просторизацију тих података у циљу стратешког управљања јавним превозом путника и заштите животне средине у Крагујевцу. Седнице СО Баточина се снимају и јавно објављују на You Tube каналу. У општинама Топола и Аранђеловац систем комуникације са грађанством није довољно добро развијен. Општина Лапово има заједнички ГИС са општинама Рача и Баточина. Топола има ГИС са подацима који се користе у сврху управљања урбаног развоја - локације за инвестирање, путна инфраструктура, градска и сеоска гробља, јавна расвета, катастарски подаци, општинска имовина, подземна инфраструктура (Вик) и планска документација (ПП и ПГР). Општине Баточина и Кнић не користе или недовољно користе ГИС. У општини Аранђеловац не постоји ГИС.

6 SWOT АНАЛИЗА И ПОТРЕБЕ

6.1 ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА

предности/снаге

- Повељан гео-стратешки положај и саобраћајно чвориште – добра приступачност и висок коефицијент комуникативности (централна позиција не само у односу на Србију, већ и Балкан, између Београда, подунавске, великоморавске, западноморавске развојне осовине, аутопута Е-75 и Јужног Јадрана, добра мрежа државних путева)
- Повељни климатски услови и добар квалитет ваздуха
- Богатство природним ресурсима (језера Гужа, Гараши, Букуљско, Грошничко, Шумарице, Бубањ, реке Велика Морава, Лепеница, Јасеница, Рача, Гужа, Пештан, планине Букуља, Венчац, Рудник, Јешевац, Борачки крш, Котленик, Гледићке планине, Бешњаја, природни резерват „Рогот“, „Градиште“, „Брзанско моравиште“, „Алија“, пећине Рисовача, Градац, Буковичка бања, парк Опленец, Шумарице и др.). Заштићена природна добра, центри за заштиту биодиверзитета и еколошка мрежа Натура 2000 за цело урбано подручје.
- Богата културна баштина („Јеренин град“ Баточина, „Карађорђево дом“ Рача, „Карађорђево Топола са Опленцем“, „Карађорђево град“ Топола, „Милошев венац“ Крагујевац, „Орашац“ Аранђеловац, манастири, споменици, музеји, археолошки локалитети) и велики број културних манифестација
- Заједничка историја - почетак XIX века (Карађорђе, Први српски устанак, престоница Кнеза Милоша, „Пијемонт Србије“ и др.)
- Урбана насеља са препознатљивим наслеђем као носиоцем идентитета (прво метрополитенско подручје Србије, индустријски центар, Шумарице, Лапово железница, Опленец, Буковичка бања)
- Богато нематеријално наслеђе - знање о индустрији и индустријско наслеђе
- Дестинацијски менаџмент за развој туризма

слабости/недостаци

- Неравномерна развијеност територије и депопулација руралних насеља које за последицу има неискоришћеност пољопривредног земљишта
- Недовољно искоришћени туристички потенцијали и слабо препознатљив туристички имиџ и бренд
- Недовољан број угоститељских објеката и смештајних капацитета
- Историјски, претежно, неплански развој насеља (уз саобраћајнице, са недовољно јавних простора, без јасне матрице, нејасних правила уређења и грађења) и савремено ширење и узурпација пољопривредног и шумског земљишта
- Исподпросечна пошумљеност Урбаног подручја
- Неразвијена зелена инфраструктура и непостојање пешачких зона у многим насељима

- Недовољна комунална и инфраструктурна опремљеност појединих делова Урбаног подручја
- Недовољна искоришћеност и спора трансформација браунфилда
- Нелегална изградња и неефикасан систем озакоњења
- Неефикасно управљање грађевинским земљиштем – ненаменско коришћење средстава од доприноса, није обезбеђен механизам повраћаја и ефикасности коришћења средстава и др.
- Недостатак туристичке инфраструктуре (одмориште, видиковци и др.)
- Неефикасне јавне политике и координација између јавних служби

потенцијали/могућности

- Примарна туристичка дестинација Шумадијске планине (са доминантно летњом понудом) са градским туристичким центром Крагујевац (са целогодишњом понудом)
- Развој културно-манifestационог и гастро туризма (археолошкии локалитет Градац, народно градитељство 19. века, винарије, сабори, манифестације, фестивали „Дани Моравских шареница“, „Опленачка берба“) и брендирање производа („Златне руке Баточине“, Карађорђе, сувенири, ручни радови и сл.)
- Развој спортско-рекреативног туризма (бициклистичке руте - „Стазама деспота Стефана Лазаревића“, рута 105 и сл, језера, реке, уређење планинских шетних стаза) и
- Развој бањског, сеоског, агро, ловног, риболовног, гастро и одрживог туризма (етно комплекси, сеоска домаћинства, „Петрови двори“, Буковичка бања и неискоришћени термоминерални извори)
- Умрежавање приватних туристичких агенција и јавног сектора
- Регенерација браунфилда (Војнотехнички завод, 21 октобар, Страгарит, Елвод, ФКК, Стара звезда Крагујевац, Трикотажа Баточина, Ливница Топола)
- Изградња и развој производног, технолошког и логистичког средишта и мултимодалног чворишта - MIND Park
- Лапово као једно од најзначајнијих железничких чворова
- Постојећа развијена категоризација насеља (центар града/насеља, субцентрална насеља, центри заједнице села, сеоски центри, остала села) и јачање урбано-руралних веза
- Развијање „нуклеуса“ привредног сектора и специфичних функција насеља у градским насељима
- Формирање бициклистичких коридора на напуштеним железничким коридорима
- Ревитализација објеката у власништву војске у центру градских насеља

претње/ризици

- Наставак тренда опадања броја становника, пражњење села и мигрирање у веће центре и иностранство
- Велики централитет у утицај градског насеља Крагујевац на читаво Урбано подручја (85% становништва живи у центру)
- Наставак бесправне изградње и „инвеститорски урбанизам“
- Даље угрожавање природних и културних добара нелегалном и прекомерном градњом у експлоатацијом
- Губитак урбаног идентитета и урбанитета услед ширења грађевинског подручја нарочито дуж државних и локалних путева
- Несразмерно велика јавна улагања у опремање (саобраћајно, инфраструктурно, комунално) постојећих насеља како би се санирало неконтролисано и прекомерно ширења насеља
- Трајан губитак пољопривредног земљишта конверзијом у грађевинско
- Нерешено власништво над земљиштем и објектима и еколошко оптерећење напуштених војних и индустријских комплекса
- Неповољни природни услови - климатске промене, екстремне суше, екстремне поплаве и др.
- Непрепознавање истинских вредности културних добара
- Недостатак подршке са републичког нивоа (министарстава)
- Угрожавање природних добара изградњом брзе саобраћајнице Крагујевац-Мрчајевци

потребе

- Контролисано ширење континуално изграђеног урбаног подручја и регенерација урбаних и руралних насељских структура и трајно спречавање дивље, непланске градње и угрожавање природне, културне баштине, идентитета, урбанитета и предела
- Адекватна трансформација и реактивирање браунфилд локација
- Прилагођавање јавних простора свим корисницима - инклузивни јавни простори
- Развој одрживог туризма и целогодишња понуда услуга (културно-манifestациони, спортско-рекреативни, градски, сеоски, бањски и др.)
- Развој нових туристичких производа заснованих на природним и антропогеним потенцијалима, као и традиционалним занатима, прехранбеним производима и сл., уз развој локалних етикета и брендирање, као и унапређење мреже угоститељске и туристичке инфраструктуре, посебно смештајних капацитета
- Брендирање Урбаног подручја и унапређење имиџа – места и производи
- Припрема за еколошку мрежу Натура 2000 за цело урбано подручје

6.2 ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНИЗИЦИЈА И МОБИЛНОСТ

предности/снаге

- Велики парковски комплекси у урбаним и појединим руралним насељима (Шумарице, Парк Буковичка бања, Парк Опленац) и заштићена природна добра (Рогот, Брзанско моравиште, Градиште, Алија, Борачки крш, Акумулација Гружа, Рисовача, Орашац)
- Примарна селекција отпада и рециклажа амбалажног, опасног, електричног и електронског отпада, (Крагујевац)
- Развијено и организовано коришћење обновљивих извора енергије (локална биомаса, соларни потенцијал, енергетски потенцијал отпада, јавне површине (јавне зграде, паркинзи) оспособљене за постављање ПВ панела и др.)
- Чиста и праведна енергија Урбаног подручја у складу са Интегрисаним националним енергетским и климатским планом Републике Србије
- Системи за пречишћавање отпадних вода у Крагујевцу, Рачи, Тополи (Каменица) и Аранђеловцу (у селима Бања и Даросава).
- Релативно добра покривеност гасоводном и електроенергетском мрежом и развијена енергетска инфраструктура.
- Развијена саобраћајна мрежа и близина међународног коридора X, те добра повезаност државним путевима I и II реда
- Реконструисана пруга Лапово-Баточина-Крагујевац
- Развијени поједини елементи паметних градова: open data, дигитализација услуга за грађане, постоји регионална ГИС платформа (Крагујевац, Кнић, Рековац), Паметан паркинг систем, возила на гас у ЈГП у Крагујевцу (више од 50%) и сл.
- Постојање Универзитета и Центра за енергетску ефикасност
- Приступ међународним фондовима

слабости/недостаци

- Недовољна умреженост институција и хоризонтална координација сектора заштите животне средине, здравства, комуналне делатности и др.
- Угроженост водоизворишта прекомерном нелегалном градњом, пољопривредом (акумулације Гружа и Грошница), експлоатисањем шљунка и песка (Брзан), као и речних токова (Лепеница, Гружа и Угљешница) и акумулација, због недовољне покривености недостатка постројења за пречишћавање отпадних вода, инфилтрационе воде са пољопривредних површина, дивљих депонија и сметлишта.
- Недовољно зелених површина и загађен ваздух у урбаним насељима услед саобраћаја и грејања, прекомерне изградње, депоније (Крагујевац, Лапово, Баточина)
- Није организовано пражњење септичких јама у постројења за пречишћавање отпадних вода
- Недостатак воде за пиће и наводњавање и неквалитетна вода-слана вода (Топола)

- Недостатак атмосферске канализације
- Контаминирано земљиште у оквиру браунфилд локација
- Велики део Урбаног подручја још увек нема приступ санитарној депонији (Крагујевац, Топола, Кнић). Ради тога постоји велики број дивљих депонија у близини река, насеља, у подручјима посебне намене
- Непостојање (Рача, Лапово, Кнић, Топола и Аранђеловац) и мали капацитети система топловода (Баточина, Крагујевац)
- Интензиван транзитни саобраћај кроз урбана насеља и недовољна развијеност уличних профила, као и недовољна координација између различитих ЈЛС у организацији међумесног саобраћаја; неприлагођени поласци возова
- Недовољно паркинг простора и тротоара у насељима
- Не постоји изграђена мрежа бициклистичких стаза
- Неефикасна индивидуална ложишта
- Мали потенцијал хидро и еолске енергије
- Минимално коришћење ОИЕ
- Недовољно ефикасна мрежа даљинског грејања и мала покривеност овим системом

потенцијали/могућности

- Значајни ресурси геотермалних вода (Буковичка бања, бањски комплекс у Миравевцу, Лапово)
- Рудни потенцијали (камен, доломитски мермери, кварц, тремолит, биотитско-мусковитски шкриљци и кварцити). обновљиви извори енергије (у Баточини планирана соларна електрана за општине Баточина и Лапово)
- Урбано зеленило (парк шуме у Крагујевцу и урбано зеленило)
- Регионална санитарна депонија за Лапово, Баточину и Рачу
- Реконструисани и модернизовани железнички коридори (планирано)
- Планирана изградња интермодалног терминала са авио и железничком линијом у оквиру MIND парка
- Коришћење отпадне топлоте (пилот пројекат везан за Дата центар)
- Регионална депонија Витлиште за Крагујевац Рековац, Тополу и остале општине и изградња регионалног центра за управљање отпадом за Крагујевац, Кнић и Тополу
- Одлагање опасног отпада (урађени пилот пројекти)
- Искоришћење отпадне енергије у предузећима
- Могућност унапређења енергетске ефикасности у свим секторима и повећано коришћење потенцијала територијално доступних ОИЕ
- Коришћење топлотних пумпи у сектору зградарства

- Електрификација индустрије и друмског саобраћаја, као и коришћење алтернативних горива

претње/ризици

- Неискоришћеност потенцијала природних ресурса и обновљивих извора енергије
- Нестабилно тржиште/прекид снабдевања гасом
- Наставак и ширење угрожености водоизворишта нелегалном градњом, депонијама, отпадним водама, септичким и ђубришним јамама и одлагањем чврстог отпада
- Ерозија земљишта која доводи до угрожености од поплава, клизишта и хазарда услед изливања опасних материја
- Недостатак кадра и недовољна ефикасност инспекцијских служби и њихова надлежност
- Ширење експлоатације шљунка на Великој Морави
- Последице климатских промена и неприпремљеност за реакцију (непостојање националног и локалног плана)
- Сложене (и нејасне) бирократске процедуре при коришћењу енергената
- Нетржишна и ниска цена електричне енергије
- Несигурност тржишта енергије и немогућност одрживог планирања унапређења и одржавања система
- Неодговарајућа брзина развоја нових технологија за употребу алтернативних горива и недоступност опреме на тржишту
- Немогућност балансирања електроенергетске мреже
- Недостатак квалитетног и обученог кадра
- Недоступност екстерних фондова

потребе

- Побољшање и осавремењивање система за водоснабдевање и изградња недостајуће инфраструктуре, као и дефинисање зона санитарне заштите око водоизворишта
- Унапређење система прикупљања, сепарације и депоновања отпада и прикључење регионалном центру за управљање отпадом
- Боља улагања у зелену инфраструктуру
- Унапређење саобраћајне и железничке мреже и формирање транзитних путних обилазница око већих насеља и повезивање са руралним залеђем локалним путевима
- Прихватање и поштовање Зелене агенде и артикулисана припрема за потенцијално негативне ефекте климатских промена

- Сталне и повремене пешачке зоне, бициклическе стаза, простор за паркирање (улично паркирање, јавни паркинг простори) у урбаним насељима и тротоарима у руралним насељима.

6.3 ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА

предности/снаге

- Смањење незапослености и пораст броја активних предузетника и организована подршка привредницима (кроз рад развојних бизнис центара, Регионалне привредне комора, одељења за локални економски развој и др.)
- Пораст броја жена предузетница - тренутно 33% жена предузетника
- Развијени различити видови индустрије и МСПП где доминира прерађивачки сектор
- Висока приступачност Урбаног подручја - близина међународног коридора X, добра повезаност државним путевима I и II реда
- Увећана страна улагања у секторима аутомобилске индустрије и индустрије шинских возила
- Добра опремљеност инфраструктуром радних и пословних зона
- Универзитетски центар - Град Крагујевац

слабости/недостаци

- Дугорочна незапослености где жене чине већину
- Недостатак локалних јавних политика у области запошљавања и недовољно добре могућности за запошљавање, просечне зараде су испод републичког просека Образовна структура није довољно усклађена са потребама привреде
- Непостојање научно истраживачког парка
- Мали број локација за даље инвестирање
- Недостатак информација (нпр. непостојање извештавања о емисији угљеника) и брзих реакција управе/КЛЕР-а у мањим општинама (недостатак кадрова)
- Недовољно добра сарадња Универзитета са мањим ЈЛС, као и са Регионалном привредом комором

потенцијали/могућности

- Повећање броја запослених од самосталних делатности (растући тренд) или страних директних инвестиција (Крагујевац, Баточина)
- Сарадња привреде и научно-истраживачких капацитета Универзитета у Крагујевцу
- Добри потенцијали и вредности за развој туризма (културни, бањски, спортско-рекреативни, ловачки, манифестациони, итд.)
- Развој виноградарства (Топола, Крагујевац)

- Развој металског, грађевинског и ИКТ сектора у локалној привреди (очекивано нових 6.000 радних места)
- Програм промоције предузетништва и самозапошљавања младих и стандардизоване саветодавне услуге које пружа Регионална привредна комора, као и успостављање тренинг центра за обезбеђивање кадрова за потребе привреде
- „Inshoring“ у прерађивачкој индустрији
- Инвациони дистрикт у Крагујевцу (постоји плански основ)

претње/ризици

- Смањење броја привредних друштава
- Наставак депопулационих трендова услед негативног природног прираштаја и миграција, као и старења становништва
- Смањење броја квалификоване радне снаге и сезонских радника
- Недовољно развијена путна инфраструктура за развој индустрије
- Одсуство спремности да се ради у складу са природом
- Неуређен систем јавног превоза у градским насељима (нелегални превозници - аутобуси, комбији, такси)

потребе

- Иновациони дистрикт у Крагујевцу
- Развој паметне специјализације – металски и ИКТ сектор
- Постепени прелазак на циркуларну и нискоугљеничну економију
- Уређење и опремање планираних и постојећих радних и пословних зона
- Квалификована радна снага и усклађивање образовних профила, нарочито на нивоу средњег образовања и институционална и ванинституционална подршка старт-ап фирмама

6.4 ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ

предности/снаге

- Постојање свести (традиционално) о вредности и значају друштвеног благостања
- Образовање, социјална и здравствена заштита у јавном сектору и изграђена мрежа објеката (центара за социјални рад, предшколских установа, школа, објеката примерне здравствене заштите...)
- Универзитет у Крагујевцу (15.000 студената) и релативно развијено дуално образовање које смањује број незапослених
- Клинички центар у Крагујевцу
- Институције културе локалног и регионалног значаја са постојећом инфраструктуром и садржајима
- Развијена мрежа спортских објеката

- Стављање у функцију објеката у јавној својини који се не користе
- Мрежа јавних установа (образовних, здравствених, културних) у руралном подручју (у релативно лошем стању)
- Планови јавног здравља на нивоу Урбаног подручја
- Антидискриминациони кодекс (Крагујевац)

слабости/недостаци

- Велики проценат становништва потражује услуге социјалне помоћи, уз значајан удео издржаваног становништва (Лапово), бескућништва (Крагујевац)
- Недостатак установа социјалне заштите
- Лоша опремљеност и стање предшколских установа и школа
- Недостатак и функционисање амбуланти у руралним подручјима, као и непостојање специјализованог превоза за кориснике услуга здравствене заштите у свим општинама, уз недовољни капацитети за теренски рад социјалних и здравствених служби
- Запуштеност установа културе на руралном подручју (постоје само у урбаним насељима)
- Недостатак органа/тела који ће организовати локалне потребе становништва и постојеће иницијативе
- Непостојање евиденције о стамбеним потребама и броју лица без решеног стамбеног питања (процена у Крагујевцу 20.000), као и недостатак стамбених јединица у власништву ЈЛС за социјално становање (ликвидацијом ЈП Градска стамбена агенција Крагујевац је прекинута изградња социјалних станова)
- Недостатак спортско-рекреативних објеката у свим ЈЛС
- Угрожене зоне - подстандарна ромска насеља (Крагујевац, Аранђеловац) и старачка домаћинства у руралном подручју која се искључиво баве пољопривредом
- Небезбедни јавни простори и насеља (Крагујевац)
- Непостојање или лоше стање спортских терена/сала при основним школама посебно у сеоским срединама
- Дефицит вртића и њихово неадекватно радно време у руралним срединама
- Погрешно усмерена финансијска средства за спорт (углавном усмерена на сениорским клубовима уместо ка деци и младима), уз лош и неорганизован превоз деце из руралних делова до спортских терена

потенцијали/могућности

- Боље сарадња између институција и установа друштвеног благостања локалних самоуправа у Урбаном подручју ради размене искустава и знања
- Развој социјалног предузетништва и укључивање приватног сектора као пружаоца услуга из области социјалне, здравствене заштите, образовања

- Центар за матичне ћелије Крагујевац - мултидисциплинарни научноистраживачки рад
- Решавање проблема подстандардних насеља
- Укључивање у мере стручног оспособљавања нарочито млађих од 30 година
- Укључивање привреде у изградњу предшколских установа и спортске инфраструктуре
- Развој спорта и рекреације у природи за децу и младе
- Социјално предузетништво и лиценцирани пружаоци услуга у домену социјалне и цивилне заштите (јачање капацитета)

претње/ризици

- Негативни природни прираштај и повећање удела старих у укупном становништву
 - Немогућност коришћења социјалне и здравствене заштите и образовања у приватном сектору због високих цена
 - Недостатак стручног кадра у области здравства и образовања (одлазак здравствених радника у иностранство и приватни сектор)
 - Низак квалитет живота старог становништва на селу без социјалне помоћи и заштите
 - Културна дешавања и улагања у културу само у урбаним насељима
 - Непостојање система праћења ефеката и резултата пројеката у области социјалне политике и стихијска реализација пројеката
- Непостојање подзаконских алата везаних за оснивање и рад социјалних предузећа

потребе

- Објекти социјалне заштите - геронтолошки центар, боравци за одрасла и стара лица, прихватилиште за незбринуту децу и младе, дневни боравци и прихватилишта за особе са посебним потребама, сигурна кућа, геронто службе у селима и др.
- Објекти васпитања и образовања - предшколске установе (у Крагујевцу, Кнић, Топола, Аранђеловац), основне школе и домови за ученике средњих школа, студентски домови (Крагујевац), фискултурне сале (Аранђеловац, Крагујевац).
- Објекти здравствене заштите - Градска (опште) болнице и градски центар за трансфузију крви, дечији диспанзер и студентска поликлиника, објекти за палијативну негу и центар за ментално здравље, домови здравља или њихова реконструкције, служба кућног лечења у свим општинама и специјализовани превоз за бољу доступност здравствене заштите у свим општинама, мобилне екипе и апотеке и др.

- Социјално/приуштиво становање – млади и младе породице, социјално угрожене породице, интерно расељена лица, ромске породице... (Крагујевац, Аранђеловац)

6.5 УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ/ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ

предности/снаге

- Управљање на више нивоа – сарадња националних, регионалних и локалних актера на различитим програмима и пројектима
- Коришћењу различитих (међународних и домаћих) извора финансирања пројеката и умрежавање са домаћим и међународним партнерима
- Традиционална међуопштинска сарадња (Крагујевац, Кнић, Рековац)
- Употреба ИТ и ГИС у управљању урбаним развојем (Крагујевац, Кнић, Рача, Лапово, Баточина, Топола)
- Развијен систем комуникације између управе и грађана (Питајте градоначелника, Отворена врата – Крагујевац и др.)
- Велика транспарентност локалне самоуправе

слабости/недостаци

- Велика централизација услуга и функција у градским насељима (утицај на запошљавање, мрежу јавних служби...)
- Неадекватна комуникација са грађанима (Топола и Аранђеловац);
- Недовољна сарадња са научно истраживачким институцијама (Кнић, Рача, Баточина)
- Недостатак стручних кадрова у ЈЛС за управљање урбаним развојем
- Мала искоришћеност финансијских средстава из расположивих и/или одобрених програма
- Неспровођење планских докумената због преамбиционалних решења и непоштовања одредби
- Неинформисаност и незаинтересованост руралног становништва за процесе партиципације и учешћа при доношењу стратешких и планских докумената
- Недовољно добра сарадња институција на нивоу Урбаног подручја

потенцијали/могућности

- Реализацији пројеката "Отворени подаци" (Open data) – државни дата центар у Крагујевцу
- Развој механизма мотивисања партиципације и транспарентности за потребе израде планских докумената (Рача, Аранђеловац)
- Међународни и национални програми и пројекти за изградњу и подизање капацитета управљања
- Умрежавање и партнерства са актерима на међународним пројектима

- Јавно-приватна партнерства у разним областима - инфраструктура, брендирање места, одржива мобилност и ЈГП, развој одрживог туризма (руралног туризма)
- Заједничку брига о стању животне средине на нивоу Урбаног подручја, реализација регионалне депонија и други пројекти
- Коришћење дигиталних сервиса које пружа електронска управа

претње/ризици

- Недовољна институционална оспособљеност за решавање кључних развојних проблема
- Неадекватно и успорено реформисање управе за процесе управљања са више актера
- Низак ниво партиципације грађана у процесу урбаног развоја
- Висок притисак централног нивоа управе кроз увођење нових формалних обавеза за ЈЛС
- Одливање квалитетних кадрова из система управе и забрана запошљавања

потребе

- Децентрализација функција и услуга и јачање урбано-руралних веза
- Јачање институционалних капацитета за међуопштинску сарадњу (РРА; коалиција КЛЕР-ова итд.) и заједничко аплицирање за међународне пројекте
- Суштинска партиципација грађана и заинтересованих страна у процесу планирању изван формалних облика за квалитетно урбано управљање
- Увођење савремених технологија и ГИС алата у управљање територијом на нивоу Урбаног подручја

7 ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

7.1 ВИЗИЈА

ТЕРИТОРИЈА ТЕХНОЛОШКИХ И ТЕХНИЧКИХ ИНОВАЦИЈА, ОДРЖИВЕ МОБИЛНОСТИ И РАЗВИЈЕНИХ КОМУНИКАЦИЈА
ПРЕПОЗНАТЉИВА ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА СА РАЗНОВРСНОМ ПОНУДОМ

ЦЕНТАР КРЕАТИВНЕ ИНДУСТРИЈЕ И УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА
ЖИВО И ПОВЕЗАНО РУРАЛНО ПОДРУЧЈЕ КОЈЕ ПОВЕЗУЈЕ УРБАНЕ ЦЕНТРЕ

Урбано подручје Крагујевца са универзитетским центром, развијеном саобраћајном инфраструктуром и индустријском традицијом и знањем предводи технолошки развој Србије, интегришући дигиталне и техничке иновације. Центар иновативног и одрживог развоја и међусекторске сарадње, конкурентан у глобалној економији, али и центар креативног и уметничког стваралаштва високог квалитета. Као простор зачетка савремене Србије, Урбано подручје Крагујевца је територија препознатљиве туристичке понуде која интегрише различите видове туризма – културно-историјски, урбани, манифестациони, уметнички, еколошки, меморијални, спортски, здравствени и рехабилитациони. Дигитално и саобраћајно повезана, са регионалним одрживим јавним превозом, пружа и становницима и посетиоцима једноставне и брзе комуникације. Подршка руралном подручју кроз заштиту и развој предела, подизање квалитета живота и услуга у селима, и развијање одрживих пољопривредних пракси интегрише цело Урбано подручје Крагујевца у економски просперитетан, динамичан простор за живот.

7.2 ТЕМАТСКИ ЦИЉЕВИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Полазни оквир за формулисање циљева, специфичних циљева и мера стратегије урбаног подручја (СУП) представља нова легислатива Европске комисије, која утврђује заједничке показатеље остварења и резултата за Европски фонд за регионална улагања (Улагања у радна места и раст и Interreg) и Европски кохезиони фонд⁵ (ЕК, 2021). Циљеви нове Кохезионе политике ЕУ за период 2021-2027 су: 1) Конкурентнија и паметнија Европа промовисањем иновативне и паметне економске трансформације и ИКТ регионалне интеграције; 2) Зеленија, отпорнија Европа са ниском емисијом угљеника, која прелази на економију са нултом нето емисијом угљеника промовишући прелазак на чисту и праведну енергију, зелених и плавих инвестиција, циркуларне економије, прилагођавање и ублажавање климатских промена, управљања ризиком и његове превенције, те одрживе урбане мобилности; 3) Повезанија Европа јачањем мобилности; 4) Инклузивнија Европа са истакнутом социјалном компонентом применом ЕУ стуба социјалних права, и 5) Европа ближа грађанима подстицањем одрживог и интегралног развоја свих врста подручја и локалних иницијатива. Национални оквир за СУП чине јавне политике, које се припремају и усвајају у процесу интеграције Србије у ЕУ. Наведене су хронолошки полазећи од најновијих, и то: Нацрт Закона о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком, 2023⁶; Нацрт Закона о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком, 2023⁷; Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:231:FULL&from=EN>

⁶ <https://www.mei.gov.rs/srp/vesti/2811/detaljnije/w/0/nacrt-zakona-o-uspostavljanju-i-funkcionisanju-sistema-za-upravljanje-kohezio-nom-politikom-na-portalu-ekonsultacije/>

⁷ <https://www.mei.gov.rs/srp/vesti/2811/detaljnije/w/0/nacrt-zakona-o-uspostavljanju-i-funkcionisanju-sistema-za-upravljanje-kohezio-nom-politikom-na-portalu-ekonsultacije/>

2030. године са пројекцијама до 2050. године⁸; Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године⁹ ("Сл. гласник РС", бр. 12/2022); Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт¹⁰; Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт¹¹; Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, Нацрт¹²; Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период 2021 до 2030 са визијом до 2050. године¹³; Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године¹⁴ („Сл. гласник РС“, бр. 86/2021); Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања“¹⁵ („Сл. гласник РС“, бр. 10/2021); Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године¹⁶ („Сл. гласник РС“, бр. 35/2020); Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године¹⁷ ("Сл. гласник РС", бр. 18/2021, 36/2021); Стратегији развоја образовања и васпитања у Србији до 2030. године¹⁸ („Сл. гласник РС“, бр. 107/2021); Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године¹⁹ („Сл. гласник РС“, бр. 21/2020); Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије са Акционим планом, Нацрт²⁰; Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године²¹ („Сл. гласник РС“, бр. 47/2019); Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године²² („Сл. гласник РС“, бр. 96/2019); Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029. Предлог²³; Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године²⁴ („Сл. гласник РС“, бр. 61/2018.); Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године²⁵ („Сл. гласник РС“, бр. 98/2016); Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године²⁶ („Сл. гласник РС“, број 85/2014); Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године²⁷ („Сл. гласник РС“, број 35/15).

Усклађивањем циљева и мера из ЕУ и националних политика формулисан је оквир за одрживи и интегрални територијални развој урбаних подручја, који чине следећи циљеви:

⁸<https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/vesti/vlada-republike-srbije-usvojila-strategiju-niskougljenicnog-razvoja-do-2030-godine>

⁹ <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/12/1>

¹⁰ <https://www.ekologija.gov.rs/informacije-od-javnog-znacaja/javne-rasprave/javni-poziv-za-ucescje-javnosti-u-procesu-konsultacija-u-vezi-sa-izradom-programa-prilagodjavanja-na-izmenjene-klimatske-uslove-sa-akcionim-planom-0>

¹¹ <https://www.mgsi.gov.rs/sites/default/files/PPRS%20Nacrt.pdf>

¹² <https://www.mos.gov.rs/storage/2022/02/nacrt-strategije-za-mlade-za-period-od-2022-do-2030-godine.pdf>

¹³ <https://www.mre.gov.rs/dokumenta/strateska-dokumenta/integrirani-nacionalni-energetski-i-klimatski-plan-republike-srbije-za-period-2021-do-2030-sa-vizijom-do-2050-godine>

¹⁴ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/86/1/reg>

¹⁵ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>

¹⁶ <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/35/1/reg>

¹⁷ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/ispravka/2021/36/1>

¹⁸). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>

¹⁹ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>

²⁰ <https://www.srbija.gov.rs/>

²¹ <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/47/1/reg>

²² <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/96/1/reg>

²³ <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf>

²⁴ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/61/1/reg>

²⁵ <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2016/98/1>

²⁶ <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2014/85/1>

²⁷ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2015/35/1/reg>

- 1) Јачање урбаног идентитета и обнова урбаног подручја подстицањем одрживог и интегралног развоја;
- 2) Промовисање преласка на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, прилагођавања и ублажавања климатских промена, превенције и управљања ризицима, и одрживе урбане мобилности;
- 3) Промовисање иновативне и паметне економске трансформације, циркуларне и нискоугљеничне економије и ИКТ интеграција;
- 4) Унапређење друштвеног благостања, и
- 5) Унапређење управљања урбаним развојем.

"Локализовање" циљева, специфичних циљева и мера је за сваку територију проверавано и прилагођавано локалном контексту. Одвијало се кроз радионице са локалним актерима – члановима радних група и савета стратегија, као и на јавним форумима са грађанима. Након циклуса провере на појединачним стратегијама, спроведена је следећа итерација где су сублимирани предлози и сагледане специфичности локалних територија, проблема, потреба, предлога пројеката, и где је извршена финална корекција специфичних циљева и мера. У наредном тексту је дат приказ циљева, специфичних циљева и мера за урбано подручје.

Табела 4: Тематски циљеви, специфични циљеви и мере

Објашњење коришћених скраћеница: **Ц** – **ЦИЉ**, **СЦ** – **специфични циљ**, **М** – **мера**

Ц 1. Јачање урбаног идентитета и обнова урбаног подручја подстицањем одрживог и интегралног развоја
СЦ 1.1 Унапређен и уједначен квалитет уређености и приступачности урбаног подручја
М 1.1.1 Развој, обнова и регенерација недовољно искоришћених објеката, зона и целина укључујући и ревитализацију браунфилд локација
М 1.1.2 Урбана регенерација делова насеља који су изложени девастационим процесима, укључујући и последице климатских промена (плављење, топлотна острва и др)
М 1.1.3 Уређење, очување и повезивање јавних простора (површина и објеката) у складу са концептом приступачности
М 1.1.4 Успостављање мера за унапређење управљања, одржавања и подизања културе становања у стамбеним заједницама (вишестамбеним зградама) на нивоу ЈЛС
М 1.1.5 Унапређење безбедности и управљање ризицима у урбаном подручју
СЦ 1.2 Подстицање заштите културног и градитељског наслеђа
М 1.2.1 Активна заштита и подстицање (само)одрживости културног (посебно индустријског) наслеђа, уз давање препорука за карактер и интензитет прихватљивих активности у планирању урбаног развоја
М 1.2.2 Обнова и заштита објеката и целина градитељског и урбаног наслеђа које нису заштићена културна добра (традиционални типови, вернакуларна архитектура, индустријски објекти, архитектура и урбанизам пре и после II светског рата, итд)
М 1.2.3 Очување културног диверзитета, биодиверзитета и квалитетног предела
М 1.2.4 Промоција културног и природног наслеђа
СЦ 1.3 Подстицање развоја одрживог туризма и обједињене туристичке понуде
М 1.3.1 Валоризација и планска диверзификација туристичке понуде и капацитета заснована на идентитету урбаног подручја уз одрживо коришћење природних и културних добара, њихову ефикаснију и свеобухватнију заштиту, и ублажавање негативних утицаја туризма

М 1.3.2 Развој и промоција интегрисаних туристичких производа кроз функционално повезивање територија
М 1.3.3 Развој и унапређење туристичке инфраструктуре и супраструктуре
СЦ 1.4 Подстицање интегралног и одрживог приступа у санацији нелегалне изградње и њено спречавање
М 1.4.1 Спречавање неконтролисаног ширења грађевинског земљишта на рачун пољопривредног, шумског и водног земљишта
М 1.4.2 Санација и обнова постојећих подстандардних или неуређених стамбених насеља и целина кроз њихово инфраструктурно опремање, изградњу објеката јавне намене и унапређење квалитета јавних простора
М 1.4.3 Уклањање нелегалних објеката у зонама под режимима заштите (санитарна заштита изворишта воде за пиће, плавна подручја, водно земљиште, заштићена културна и природна добра и др.) и унапређење рада инспекцијске службе
СЦ 1.5 Јачање и унапређење управљања урбано-руралним везама
М 1.5.1 Развој услуга јавних служби, саобраћајне и техничке инфраструктуре, приградског јавног превоза (аутобуског и железничког) и комуналних делатности на руралном подручју
М 1.5.2 Идентификација програма/пројеката развоја екосистемских услуга које рурална подручја пружају урбаним насељима
М 1.5.3 Обнова недовољно искоришћених објеката (у различитим облицима својине) у руралним подручјима и њихова пренамена
Ц 2. Промовисање преласка на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, прилагођавања и ублажавања климатских промена, превенције и управљања ризицима, и одрживе урбане мобилности
СЦ 2.1 Унапређење енергетске ефикасности и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште
М 2.1.1 Успостављање одрживе енергетике (применом мера енергетске ефикасности, коришћењем обновљивих извора енергије и применом норми и иновативних материјала за заштиту животне средине и смањење штетних утицаја на климу)
М 2.1.2 Интеграција обновљивих извора енергије (електричне и топлотне) у јединствен систем
СЦ 2.2 Подстицање коришћења обновљивих извора енергије
М 2.2.1 Коришћење отпада као енергента (биоотпад)
М 2.2.2 Увођење система за примарну селекцију отпада и смањење количине депонованог отпада
СЦ 2.3 Развој паметних енергетских система, мрежа и складиштења
М 2.3.1 Увођење паметне мреже, напредних система за складиштење и дистрибуцију енергије, праћење енергетске ефикасности, развој паметних градова, енергетски ефикасна расвета, одржива производња биомасе и др.
СЦ 2.4 Прилагођавање климатским променама и спречавања ризика од катастрофа, јачање резилијентности на климатске промене, узимајући у обзир приступ заснован на екосистемима
М 2.4.1 Установљавање нових или побољшаних система за праћење ризика, приправност, упозоравање и одговор на њих у случају природних катастрофа и ризика

М 2.4.2 Унапређење мера заштите од природних катастрофа повезаних са климатским променама (осим поплава и шумских пожара)
М 2.4.3 Заштита од поплава површинским водама
М 2.4.4 Новоизграђена или учвршћена и побољшана заштита од клизишта и одрона
М 2.4.5 Изграђена или побољшана зелена инфраструктура за прилагођавање климатским променама
М 2.4.6 Мере (технички системи) заштите од шумских пожара
СЦ 2.5 Обезбеђење једнаког приступа санитацији и снабдевању водом и унапређење одрживог управљања водама
М 2.5.1 Смањење губитака воде реорганизацијом и техничким унапређењем система водоснабдевања
М 2.5.2 Нови или унапређени системи за побољшање квалитета воде за пиће која се испоручује потрошачима у јавним водоводним системима
М 2.5.3 Нови или побољшани јавни дистрибутивни водоводни системи
М 2.5.4 Нови или побољшани јавни канализациони системи за прикупљање отпадних вода
М 2.5.5 Нови или побољшани капацитети за пречишћавање отпадних вода и управљање отпадним муљем
М 2.5.6 Нови или побољшани системи за заштиту од бујичне воде (урбаних поплава), укључујући системе за коришћење кишнице
М 2.5.7 Интегративни мониторинг еколошког статуса/потенцијала водоизворишта
М 2.5.8 Интегративни мониторинг вода за спорт и рекреацију
М 2.5.9 Успостављање и унапређење надзора у зонама санитарне заштите водоизворишта
СЦ 2.6. Унапређење управљања отпадом
М 2.6.1 Унапређење рада, рекултивације и мониторинга депонија отпада
М 2.6.2 Подстицање и увођење сепарације отпада
М 2.6.3 Увођење адекватног управљања опасним отпадом из домаћинства
М 2.6.4 Увођење адекватног управљања грађевинским отпадом
М 2.6.5 Развој и примена мера за коришћење енергије и материја из отпада
СЦ 2.7. Јачање заштите и очувања природе, биодиверзитета и зелене инфраструктуре, и смањење свих облика загађења
М 2.7.1 Системска заштита зелене (биље) и плаве инфраструктуре (вода)
М 2.7.2 Идентификација подручја у оквиру припреме за НАТУРА 2000 мреже обухваћена мерама заштите и обнове
М 2.7.3 Обновљено земљиште за зелене површине, стамбену подршку, економске или друге сврхе
М 2.7.4 Унапређење контроле спровођења прописа у области шумарства, рибарства и лова
М 2.7.5 Унапређење мониторинга и информисања јавности о праћењу квалитета животне средине
М 2.7.6 Подручја обухваћена заштитом од великих хемијских удеса и ограничавањем последица тих удеса по здравље људи и животну средину кроз контролу Севесо постројења/комплекса
СЦ 2.8 Подстицање одрживе мултимодалне урбане мобилности
М 2.8.1 Увођење нових или обнављање и модернизовање линија шинских система

М 2.8.2 Увођење еколошки прихватљивих возила за колективни јавни превоз
М 2.8.3 Обезбеђење инфраструктуре за кретање возила на електрични погон
М 2.8.4 Обезбеђивање инфраструктуре намењене бицикличком саобраћају
М 2.8.5 Интеграција бицикличког саобраћаја са јавним превозом
СЦ 2.8 Развој паметне, сигурне, одрживе и интермодалне саобраћајне мреже од међународног и националног значаја која је отпорна на климатске промене
М 2.9.1 Укључивање процене утицаја на становништво у техничку и планску документацију
М 2.9.2 Усклађивање докумената просторног и урбанистичког планирања на нивоу ЈЛС и ИТИ са развојем саобраћајне мреже међународног и националног значаја
СЦ 2.10 Развој и јачање одрживе, паметне и интермодалне националне, регионалне и локалне мобилности која је отпорна на климатске промене, укључујући бољи приступ Коридору X и прекограничној мобилности
М 2.10.1 Унапређење путне мреже и друмског саобраћаја
М 2.10.2 Унапређење система управљања друмским саобраћајем
М 2.10.3 Унапређење железничке мреже и железничког саобраћаја
М 2.10.4 Нове и модернизоване интермодалне везе
Ц 3. Промовисање иновативне и паметне економске трансформације, циркуларне и нискоугљеничне економије и ИКТ интеграција
СЦ 3.1 Развој и јачање истраживачких и иновационих капацитета и примена напредних технологија
М 3.1.1 Подршка предузећима и стварање радних места, јачању иновационих капацитета и примени напредних технологија у микро, малим, средњим и великим предузећима
М 3.1.2 Подршка истраживачима и научноистраживачким организацијама које учествују у заједничким истраживачким пројектима и који имају примену у привреди и јавном сектору
М 3.1.3 Увећање броја и подршка предузећима која сарађују са научноистраживачким организацијама
М 3.1.4 Подстицање међурегионалних улагања за иновације
СЦ 3.2 Коришћење предности дигитализације за грађане, предузећа, истраживачке институције и органе јавне управе
М 3.2.1 Континуирано унапређење дигиталних знања и вештина грађана, подизање знања запослених у јавном и приватном сектору за коришћење нових технологија и унапређење дигиталне инфраструктуре у образовним установама
М 3.2.2 Дигитализација услуга и пословања у јавном и приватном сектору
М 3.2.3 Континуирано унапређење информационе безбедности грађана, јавне управе и привреде
СЦ 3.3 Јачање одрживог раста и конкурентности МСП-ова и отварање радних места
М 3.3.1 Унапређено пословање и развој МСП, унапређена пословна инфраструктура, јачање иновативности и стимулисање пословног удруживања и креирања ланаца вредности
М 3.3.2 Подршка предузећима за стварање радних места, јачање иновационих капацитета и примене напредних технологија у микро, малим, средњим и великим предузећима

СЦ 3.4. Развој компетенција за паметну специјализацију 4С, индустријску транзицију и предузетништво, у оквиру четвороструке спирале иновација (привреда, наука, јавни и цивилни сектор - институционални учесници)
М 3.4.1 Развијање компетенција МСП и институционалних учесника оријентисано ка иновативности и предузетништву
М 3.4.2 Учешће МСП и институционалних учесника у компететивним позивима
М 3.4.3 Повезивање на платформу за промоцију услуга, технологија и производа у областима дигиталне, иновативне и креативне делатности
М 3.4.4 Подстицај за спровођење пројеката који имају за циљ заштиту културног наслеђа и унапређење стања природе
СЦ 3.5 Јачање дигиталне повезаности
М 3.5.1 Обезбеђење широкопојасног приступа високог капацитета преноса података
СЦ 3.6 Подстицање и промовисање прелаза на циркуларну и ресурсно ефикасну економију
М 3.6.1 Едукација привредних субјеката и подстицање инвестиција у решења циркуларне економије као генераторе раста (нови капацитет за рециклирање отпада, улагања у постројења за сепаратно прикупљање отпада, отпад прерађен за поновну употребу и др.)
СЦ 3.7 Подстицање и промовисање прелаза на економију са нултом нето стопом емисије угљеника
3.7.1 Подстицање инвестиција у решења нискоугљеничне економије као генераторе раста, ефикасније употребе материјалних ресурса и енергетске ефикасности
3.7.2 Подстицај зелених јавних набавки (мотивисање зелене транзиције)
3.7.3 Подстицај и комплеменација пројеката са циљем смањења карбонског отиска
СЦ 3.8 Промовисање зеленог финансирања
3.8.1 Финансијски подстицај предузећима за инвестиције у складу са концептом циркуларне економије и одрживог развоја
Ц 4. Унапређење друштвеног благостања
СЦ 4.1 Унапређење делотворности и инклузивности тржишта рада и приступа квалитетном запошљавању и достојанственом раду и подстицање социјалног предузетништва
М 4.1.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга запошљавања и подстицања социјалног предузетништва
М 4.1.2 Унапређење постојећих и креирање нових локалних јавних политика у области запошљавања
СЦ 4.2 Развој социјалне инфраструктуре и услуга и подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација
М 4.2.1 Развој нових или модернизовање постојећих објеката за привремени прихват и интервентно збрињавање (скитнице, деца у просјачењу, жртве насиља, мигранти и др.)
СЦ 4.3 Промовисање социјално-економске инклузије маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају, укључујући особе са посебним потребама, путем интегрисаног деловања које обухвата становање и социјалне услуге
М 4.3.1 Повећање обима, квалитета и разноврсности стамбених решења за кориснике стамбене подршке кроз изградњу и друге начине прибављања нових стамбених јединица

у јавној својини намењених за издавање у повољан закуп, као и развојем алтернативних стамбених решења
СЦ 4.4 Побољшање једнаког приступа инклузивним и квалитетним услугама образовања
М 4.4.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга бриге о деци предшколског, основног и средњошколског образовања, оспособљавања и образовања у току читавог живота (континуирана едукација)
СЦ 4.5 Обезбеђивање једнаког приступа здравственој заштити и подстицање отпорности здравствених система, укључујући примарну заштиту
М 4.5.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга здравствене и социјалне заштите
СЦ 4.6 Подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација
М 4.6.1 Побољшан приступ и ширење мреже социјалних услуга и социјалних иновација у заједници
СЦ 4.7 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, програмима и објектима културе
М 4.7.1 Афирмација и развој аматерског бављења културом кроз различите програме
М 4.7.2 Стварање услова за рад и афирмацију нових уметника
М 4.7.3 Повезивање установа образовања и културе
М 4.7.4 Умрежавање установа културе на нивоу урбаног подручја и размена програма
СЦ 4.8 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, садржајима и објектима спорта и рекреације
М 4.8.1 Унапређење квалитета живота кроз бављење спортом као елементом од суштинског значаја за развој личности и здравог начина живота
М 4.8.2 Изградња спортских терена у урбаним и руралним насељима
СЦ 4.9 Стварање подстицајног окружења за иницијативе и активности младих
М 4.9.1 Осмишљавање и организовање понуде програма и садржаја за квалитетно коришћење слободног времена младих
М 4.9.2 Развој модела „Клуб за младе“
М 4.9.3 Подстицање младих за волонтирање у различитим областима
Ц 5. Унапређење управљања урбаним/територијалним развојем
СЦ 5.1 Подстицање управљања развојем на више нивоа - локални, национални, међунационални, ЕУ и др.
М 5.1.1 Јачање јавног дијалога, ефективнија примена мрежа, партнерстава, програма и пројеката управљања урбаним развојем на више нивоа ради унапређења квалитета рада и увођења иновација
М 5.1.2 Успостављање регионалних институција / партнерстава по моделу ДМО и јачање улоге регионалних развојних агенција (РРА)
М 5.1.3 Подизање капацитета за управљање развојем (развојна агенција, КЛЕР, урбанистичко предузеће и/или одељење за урбанизам)
СЦ 5.2 Подстицање приступа са више актера - привреда, наука и образовање, јавни и цивилни сектор
М 5.2.1 Примена оквира четвороструке и петоструке спирале иновација у оквиру економије знања (Quadruple and quintuple Helix Model of innovation)
М 5.2.2 Оснивање мреже бизнис анђела и вентуре капитала

СЦ 5.3 Подстицање партиципативног приступа и иницијатива вођених заједницом уз укључивање локалних актера
М 5.3.1 Подизање свести грађана и стејкхолдера о њиховом праву укључивања у процес доношења одлука о урбаном развоју кроз квалитетно информисање, консултације и активно учешће
М 5.3.2 Усмеравање учешћа ка јачању друштвене одговорности и уравнивању јавних и приватних интереса у процесима доношења одлука
М 5.3.3 Унапређење процедура учешћа грађана и укључивања стејкхолдера у процесима доношења одлука у складу са Указом о проглашењу Закона о потврђивању Додатног протокола Европској повељи о локалној самоуправи о праву да се учествује у пословима локалних власти ²⁸ и стандардима отворене управе
М 5.3.4 Јачање капацитета месних заједница
М 5.3.5 Подстицање учешћа младих у управљању развојем урбаног подручја
СЦ 5.4 Подстицање мешања (<i>blending</i>) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних)
М 5.4.1 Подршка коришћењу различитих извора финансирања приоритетних подручја интервенције стратегије урбаног подручја
М 5.4.2 Примена инструмената Кохезионе политике ЕУ и др. - територијално интегрисаног инвестирања (<i>ITI – Integrated Territorial Investment</i>), одрживог урбаног развоја (<i>SUD – Sustainable Urban Development</i>), локалног развоја којим управља ЈЛС (<i>CLLD – Community Led Local Development</i>)
СЦ 5.5 Јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја
М 5.5.1 Развој регионалног информационог система (ГИС) за потребе управљања развојем територије (мониторинг и евалуација спровођења стратегије урбаног подручја)
М 5.5.2 Успостављање регистара /евиденција јавне својине и јавних добара, браунфилд локација, недовољно искоришћених локација и објеката, мапирање нелегалне изградње, мониторинг саобраћаја, водопривредне инфраструктуре, управљања ризицима и др. и њихово редовно ажурирање

²⁸ Службени гласник РС - Међународни уговори, број 8/2018-1

8 ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

8.1 СТРАТЕШКИ ПРИСТУП И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА

Централне зоне градова и урбана подручја с различитим степеном урбанизације, у мрежи сеоских насеља и подручја екстензивне пољопривредне производње и природних предела, захтевају појачане капацитете за спровођење политика развоја. Свеобухватни контекст, који је оквир за овај услов, може се рашчланити на неколико кључних аспеката. Прво, различити локални контексти и услови изразито отежавају формулисање јединственог приступа за креирање политика у овим урбаним подручјима²⁹. Ова подручја поседују јединствени територијални капитал, па то захтева различите стратегије за конципирање потенцијалних праваца одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја.

Друго, ова подручја су претежно под утицајем националних, па чак и наднационалних политика које су првенствено секторски организоване. И разумевање њихове социоекономске и просторне динамике и прилагођене политике често су ограничени на њихове главне предности или само секторска питања: субвенције за иницијативе индустријског реструктурисања, подстицање инвестиција, очување природних ресурса и културног наслеђа и др³⁰. Дугорочно, овакав приступ може неговати постојеће стање и ометати флексибилност у спровођењу иновативних политика.

На крају, покрет који се залаже за већу осетљивост према овом разноликом спектру урбаних подручја појавио се у последњих неколико деценија и подстакао је истраживања усмерена на регионе који заостају у развоју и процесе просторне маргинализације. Резултат је неколико покушаја да се формулишу препоруке за алтернативне политике. Ова промена је довела до појачаног нагласка на просторној комплексности и примени приступа прилагођеног усмеравању националних и међународних (нпр. ЕУ) ресурса ка различитим карактеристикама сваког места. Као одговор на критике занемаривања просторног аспекта унутар територијалних политика појавила се нова оријентација. Приступ заснован на месту (енг. *place-based approach*) подржава развој специфичних локација, прилагођавајући интервенције и инвестиције јединственим просторним контекстима с намером да се ослободи њихов недовољно искоришћени потенцијал. Овај приступ је убрзао значајну транзицију ка стратешки оријентисаном ставу, с додатним нагласком на партиципативним процесима и екстензивном ангажовању различитих актера. Приступ је заснован на јасном разумевању различитих контекста, њихових рањивости или њиховим јединственим сложеностима, и подразумева свеобухватнију стратешку оријентацију у обликовању политика развоја. У том смислу, важне су две димензије: значај географског контекста и кључна улога знања актера у креирању просторних иницијатива.

Прво, планирање урбаних подручја захтева темељно разумевање локалних карактеристика и прилагођавање стратегија локалним ресурсима и капацитетима. Ово подразумева сагледавање одговарајуће територије, са одговарајућим просторним

²⁹ Занимљиво је да велики градови имају тенденцију да прикупљају прилике и изазове који су блискији међусобно него са окружењем. То се огледа у сличностима између међународно пропагираних урбаних политика и ширења најбољих пракси кроз академске и политичке мреже. За разлику од тога, низ природних, географских, социокултурних и економских околности, уз функционалне односе и локалне административне компетенције, осликавају урбана подручја с ниским степеном урбанизације као каледоскоп карактеристичних места и ситуација

³⁰ Иако су ово неопходни стубови подршке, овај оперативни оквир не пружа доследне визије способне да се суоче са савременим изазовима и супротставе преовлађујућим трендовима неразвијености који су утицали на Европу током последњих деценија. Штавише, секторска расподела средстава обично се одвија кроз успостављене механизме субвенција, које могу подстаћи реципрочну динамику за изборну подршку актуелних локалних елита.

обухватом, за стварање критичне масе и делотворну мобилизацију ресурса на кохерентан начин.

Друго, знање актера је кључно у обликовању структуре и спровођењу територијалних политика. С обзиром на то да ниједан ниво управљања не поседује сва неопходна знања за делотворно деловање, међудејство између различитих административних субјеката и актера постаје најважније. Знање се размењује у бројним дијалошким просторима локалних заједница, и то знање, укореењено у свакодневним активностима, представља непроцењив ресурс.

Ове димензије проналазе свој пут за делотворно изражавање кроз стратешки приступ, који служи као оперативни оквир за боље коришћење потенцијала урбаних подручја усвајањем начина размишљања „оријентисаног на изазове“. Овај приступ укључује формулисање трансформативних процеса у оквиру јавног деловања, заједно с дефинисањем релевантних социо-просторних циљева који се могу постићи у ограниченом временском оквиру, а све засновано на друштвеном договору и активностима које обједињују настојања и ресурсе заинтересованих страна.

Овај приступ мора бити сам по себи прагматичан. Стратегија не може решити сва развојна питања одједном, и иако је од кључне важности да се стратешки решавају одабрани проблеми, она такође треба да тежи стварању делотворног окружења за учење и полигона за дотеривање и процену визије и циљева. Прихватање стратегије подразумева надгледање процеса доношења одлука и оперативног процеса, у коме опипљиве акције и пројекти проистичу из заједничке просторне визије урбаног подручја. Овај процес настаје кроз интеракцију и различитих актера.

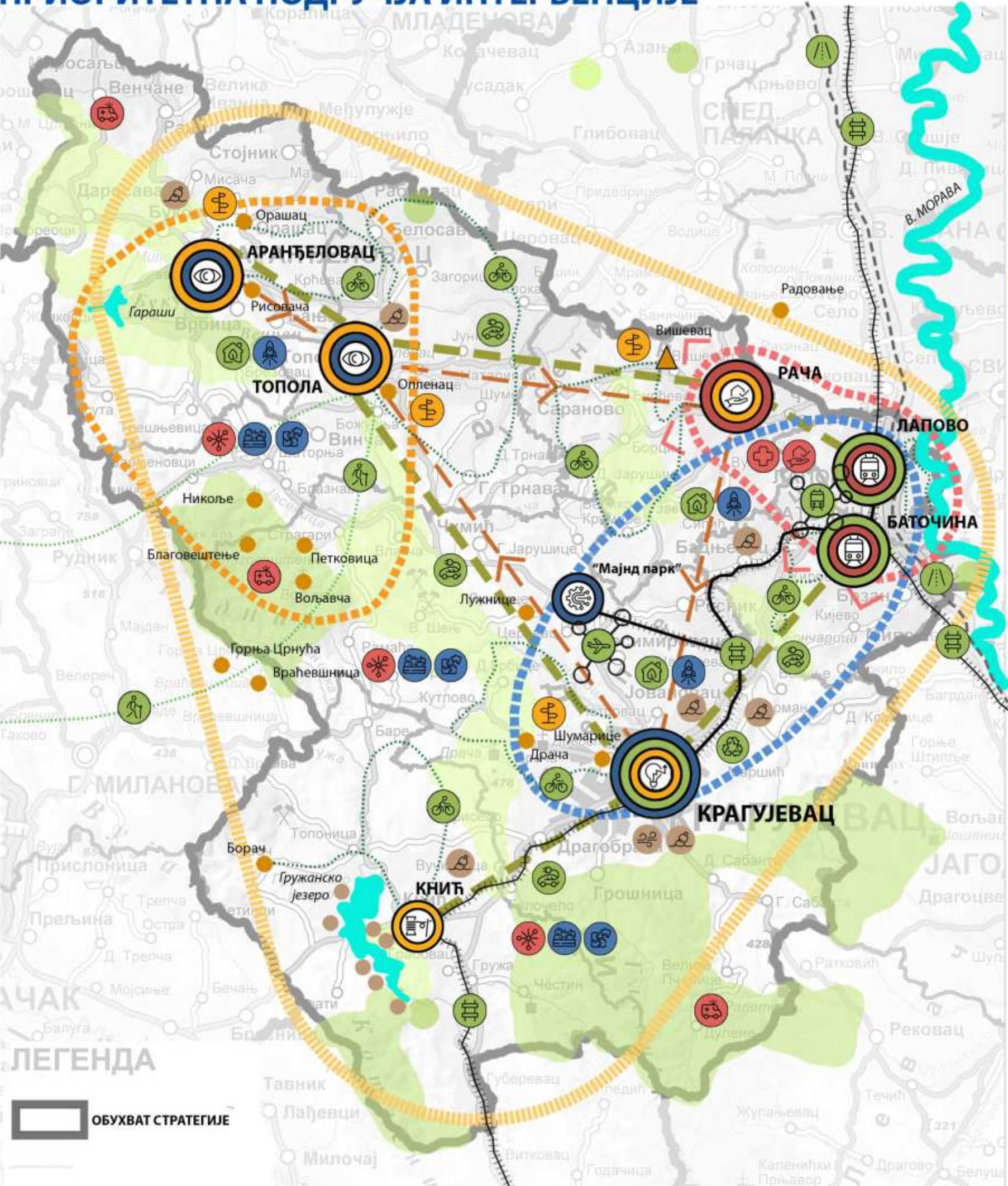
Са ослонцем на наведени приступ, у наставку су дати графички прикази:

- приоритетних подручја интервенције (генератори развоја, подручја интервенције, развојне руте и чворишта, зоне заштите и развоја, развојни пунктови и мреже) и
- стратешких пројеката (према тематским циљевима),

до којих се дошло кроз партиципативни процес израде територијалне стратегије.

8.2 ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ

ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

ЛЕГЕНДА

ГЕНЕРАТОРИ РАЗВОЈА

- КРАГУЈЕВАЦ - центар паметне специјализације и иновативног економског развоја - повезивање Универзитета у Крагујевцу са привредним сектором, развој паметног града, регионални дигитални информациони центар, центри изврсног - национална банка матичних ћелија, центар циркуларне економије, зелени град, промоција индустријског и културног наслеђа
- ЛАПОВО и БАТОЧИНА - железнички и друмски мулти-модални чвор, центри социјалних иновација, промоција железничког и археолошког наслеђа
- "МАЈНД ПАРК" - центар паметне специјализације: производни процеси будућности - логистички центар и индустријски парк
- РАЧА - центар социјалних иновација и културног туризма
- КНИЋ - центар паметне специјализације: креативне индустрије и производни процеси будућности - народна радиност и традиционални производи
- АРАНЂЕЛОВАЦ и ТОПОЛА - центри развоја одрживог туризма и идентитета - бањског (здравственог и рехабилитационог), културног, гастрономског (винског), манифестационог, руралног и рекреативног, центри паметне специјализације: храна за будућност

ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА

- ЗОНА ПАМЕТНЕ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ И ИНОВАТИВНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА СА МУЛТИ-МОДАЛНИМ ЧВОРИШТИМА: Крагујевац - Баточина - Лапово - "Мајнд парк"
- ЗОНА ИНТЕГРАЦИЈЕ И ИНОВАЦИЈА СОЦИЈАЛНИХ УСЛУГА: Рача - Лапово - Баточина (са везом ка Крагујевцу, Книћу, Тополи и Аранђеловцу)
- ЗОНА ЗДРАВСТВЕНОГ И СПОРТСКОГ ТУРИЗМА: Буковичка Бања - Оплепац - Рудник
- ТЕМАТСКА РУТА Путевима Карађорђевића и Обреновића: Аранђеловац - Топола - Рача - Крагујевац
- ЗОНА УРБАНЕ МОБИЛНОСТИ И ИНТЕГРАЦИЈЕ САОБРАЋАЈА: јавни локални и међумесни транспорт путника еколошким возилима, развој бицикличког саобраћаја, развој приградске железнице
- ЗОНА ЈЕДИНСТВЕНЕ ТУРИСТИЧКЕ ПОНУДЕ И КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА ШУМАДИЈЕ: подручје савременог културно-уметничког стваралаштва, културно, историјско, археолошко, индустријско наслеђе, винске, манифестационе и друге тематске руте, природна баштина, бициклизам, смештајни капацитети

ЗОНЕ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА

- ЗЕЛЕНА ИНФРАСТРУКТУРА: ЗОНЕ И ПОЈЕДИНАЧНЕ ЛОКАЦИЈЕ
- ПЛАВА ИНФРАСТРУКТУРА
- ПОДРУЧЈА УГРОЖЕНА НЕПЛАНСКОМ ИЗГРАДЊОМ
- ПОДРУЧЈА УГРОЖЕНА ДИВЉИМ ДЕПЕНИЈАМА (рурална подручја) И ЗАГАЂЕЊЕМ ВАЗДУХА
- РАЗВОЈНЕ РУТЕ И ЧВОРИШТА
 - ДРЖАВНИ ПУТ: IА реда
 - ЖЕЛЕЗНИЦА: национална, регионална, градска
 - ПЕШАЧКИ КОРИДОР: Е7
 - БИЦИКЛИСТИЧКА РУТА: постојећа на територији ЈЛС
 - Мултимодални чвор Лапово Баточина: државни пут IА - магистрална железница
 - Аеродром "Мајнд парк": мултимодални чвор за пословне сврхе

РАЗВОЈНЕ МРЕЖЕ

- ЗНАМЕНИТА МЕСТА И НКД ОД ИЗУЗЕТНОГ/ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА
- ТУРИСТИЧКИ ПУНКТОВИ - инфо и визиторски центри, одморишта, кампови...
- РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ И ОТПАДНИМ МУЉЕМ (из ППОВ Крагујевац)
- ЕНЕРГЕТСКА САНАЦИЈА ОБЈЕКТА - зелени кровови и постављање соларних панела на јавне објекте
- ПУЊАЧИ ЗА ЕЛЕКТРИЧНА ВОЗИЛА, БЕСПЛАТНИ ИНТЕРНЕТ
- ПЛАСИРАЊЕ ЛОКАЛНИХ ПРОИЗВОДА - формирање ланаца вредности типичних производа
- ЗАДРУГЕ И КЛАСТЕРИ ПРОИЗВОЂАЧА ХРАНЕ - прерада и дистрибуција воћа
- ИНОВАЦИОНИ СТАРТ-АП ЦЕНТРИ И ПОСЛОВНИ ИНКУБАТОРИ
- РЕЈОНСКИ И ЛОКАЛНИ ЦЕНТРИ - обнова сеоских домова културе у мултифункционалне центре
- УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ - прихvatилиште, центар за особе са посебним потребама
- УСТАНОВЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ - центар за деменцију, палијативна нега, саветовалишта
- МОБИЛНЕ УСЛУГЕ: ЗДРАВСТВЕНЕ И СОЦИЈАЛНЕ - мобилне амбуланте, помоћ у кући, народна кухиња

8.3 СПИСАК СТРАТЕШКИХ ПРОЈЕКТА

8.3.1 Идентитет урбаног подручја

1. Промоција индустријског наслеђа - адекватна трансформација и реактивирање браунфилд локација (21. октобар, Стара звезда, Црвена звезда, Стара циглана, Војно техничког завода, Стрна жита, Сервис 1)
2. Промоција културног наслеђа и урбаних структура (Крагујевац -уређење Старог језгра Војно техничког завода, тржница Милошев конак, улица Црвеног барјака, музеј, гимназија, Старо језгро-престоница, Аранђеловац, Топола)
3. Валоризација културно-историјског наслеђа Шумадије и формирање јединствене туристичке понуде
4. Тематске руте: путевима вожда Карађорђа; путевима династије Обреновић; винска рута
5. Заштита природних добара, и припрема за еколошку мрежа Натура 2000 за цело урбано подручје
6. Друга фаза пројекта примене Европске конвенције о пределу на територији Шумадије и јачање предеоних веза (умрежавање руралних, културних и мешовитих предела)
7. Санација суб-стандардних и неформалних насеља
8. Брендирање територије кроз промоцију манифестационог туризма – изградња туристичке инфраструктуре, маркетинг...
9. Укључивање у *ERIH* мрежу европског индустријског културног наслеђа

8.3.2 Зелена и енергетска транзиција и урбана мобилност

1. Мапирање потенцијала обновљивих извора енергије
2. Формирање регионалног центра за очување биодиверзитета
3. Формирање регионалног центра за потребе озелењавања
4. Ширења мреже зелених површина (зелени прстенови око градова - урбане шуме)
5. Интеграција свих видова превоза уз формирање приградске железнице уз реконструкцију постојећих железничких станица и увођење јединствене превозне карте
6. Формирање Регионалног центра за управљање отпадом
7. Успостављање регионалног центра за управљање отпадним муљем из постројења за ППОВ
8. Уређење ботаничке баште у Крагујевцу
9. Успостављање система за водоснабдевање и формирање зона санитарне заштите око водоизворишта
10. Увођење система за мониторинг загађивача (бука, ваздух, вода земљиште)

8.3.3 Иновативна и паметна економија

1. Адаптација БИЦ-а и конзервација „Чаурнице“ за потребе центра за циркуларну економију - ревитализација дела Војно-техничког завода

2. Успостављање развојног тренинг центра у оквиру Војно-техничког завода, Застава Терво
3. Мапирање предузећа са високим карбонским отиском и едукација привредних субјеката (са акцентом на извозно оријентисане фирме) о регулативи ЕУ, са циљем смањења карбонског отиска
4. Формирање центра за унапређење послова МСП у оквиру Војно-техничког завода
5. Профилисање и активирање зона паметне специјализације:
 - креативне индустрије (стара занимања, центар циркуларне економије)
 - ИКТ (Дата центар, иновациони системи, иновациони дистрикт, Центар изврсности, Научно технолошки парк и дигитална инфраструктура)
 - производни процеси (бизнис инкубатор, зелене индустријске зоне, логистички центри (*MIND park*))
 - храна за будућност (винарије/винска рута, дестилерије, цвеће, органска производња природних сорта, мед, гастрономија, изградња дистрибутивних задруга и развој индустрије прераде воћа)

8.3.4 Друштвено благостање

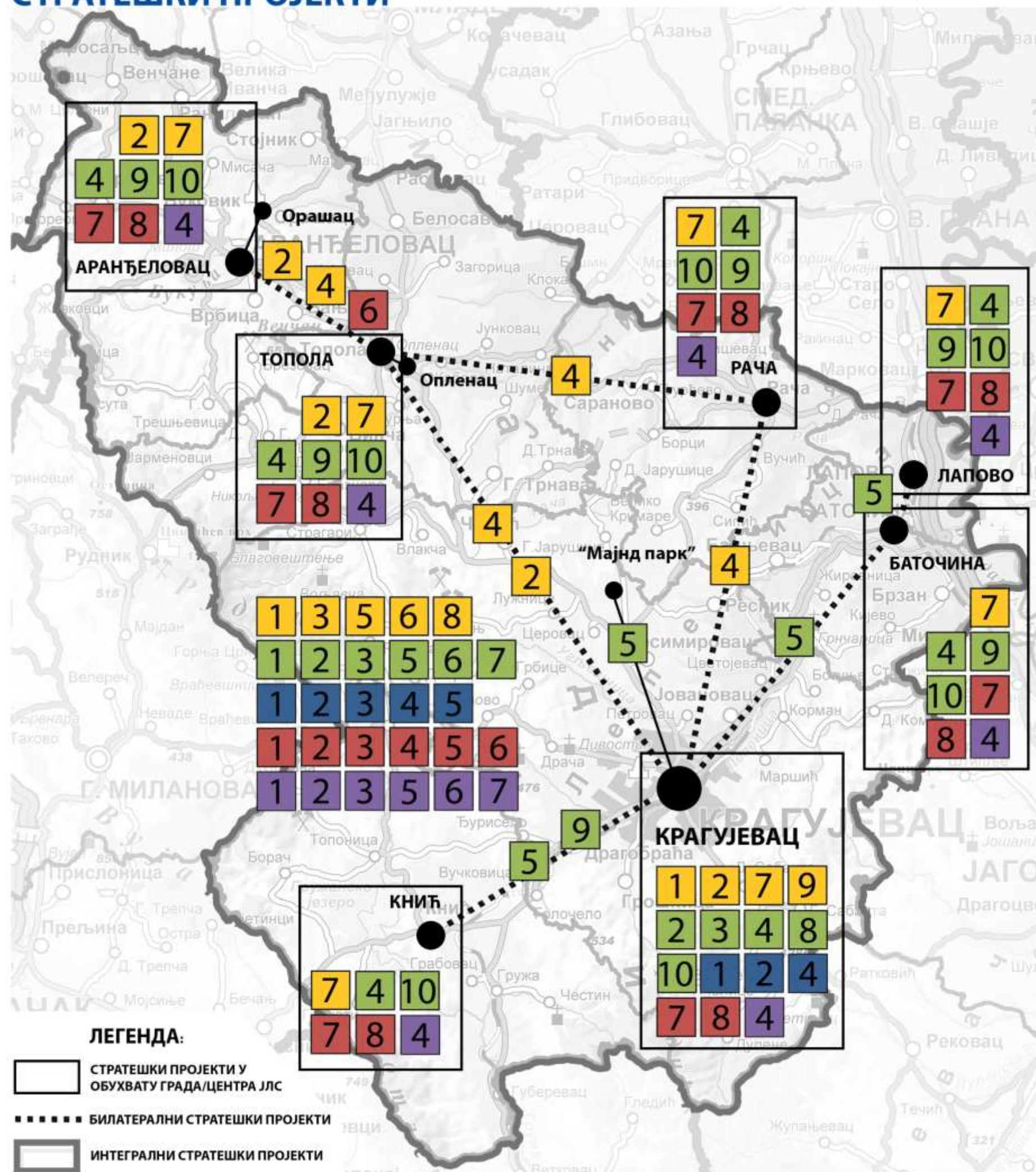
1. Регионализација мреже социјалних услуга
2. Развој нових услуга здравствене заштите према новим потребама (центар за деменцију, психолошка саветовалишта, палијативна нега)
3. Формирање Регионалног центра за прихват бескућника и лица у социјалној потреби
4. Успостављање система мобилне здравствене заштите у урбаном подручју
5. Успостављање концепта Смарт села
6. Израда заједничких програма и манифестација културних центара у урбаном подручју
7. Унапређење спортске, културне и здравствене инфраструктуре
8. Изградња објеката за становање уз подршку и приуштиво становање

8.3.5 Управљање урбаним/територијалним развојем

1. Унапређење капацитета за управљање интегралним територијалним инвестицијама, укључујући формирање јединице за координацију пројеката
2. Оснивање регионалног фонда за финансирање иновација, мреже бизнис (пословних) анђела и венчур капитала
3. Развој паметног управљања – Регионални дигитални информациони систем и проширење намене ГИС-а
4. Платформа за дигиталну партиципацију грађана
5. Оснивање локалних акционих група, задруга, удружења
6. Обука за подстицање примене приступа са више актера – привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор (*Quadruple and Quintuple Helix Model of innovation*)
7. Формирање регионалног тела за унапређење и оптимизацију система међумесног саобраћаја (друмски, железнички и други видови саобраћаја)

8.4 СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ

СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ

ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА

- 1 Промоција индустријског наслеђа - адекватна трансформација и реактивирање браунфилд локација (21. октобар, Стара звезда, Црвена звезда, Стара циглана, Војно техничког завода, Стрна жита, Сервис 1)
- 2 Промоција културног наслеђа и урбаних структура (Крагујевац - уређење Старог језгра Војно техничког завода, тржница Милошев конак, улица Црвеног барјака, музеј, гимназија, Старо језгро-престоница, Аранђеловац, Топола)
- 3 Валоризација културно-историјског наслеђа Шумадије и формирање јединствене туристичке понуде
- 4 Тематске руте: путевима војда Карађорђа; путевима династије Обреновић; винска рута
- 5 Заштита природних добара и припрема за еколошку мрежа Натура 2000 за цело урбано подручје
- 6 Друга фаза пројекта примене Европске конвенције о пределу на територији Шумадије и јачање предеоних веза (умрежавање руралних, културних и мешовитих предела)
- 7 Санација суб-стандардних и неформалних насеља
- 8 Брендирање територије кроз промоцију манифестационог туризма - изградња туристичке инфраструктуре, маркетинг...
- 9 Укључивање у ERIH мрежу европског индустријског културног наслеђа

ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНЗИЦИЈА И УРБАНА МОБИЛНОСТ

- 1 Мапирање потенцијала обновљивих извора енергије
- 2 Формирање регионалног центра за очување биодиверзитета
- 3 Формирање регионалног центра за потребе озелењавања
- 4 Ширења мреже зелених површина (зелени прстенови око градова - урбане шуме)
- 5 Интеграција свих видова превоза уз формирање приградске железнице уз реконструкцију постојећих железничких станица и увођење јединствене превозне карте
- 6 Формирање Регионалног центра за управљање отпадом
- 7 Успостављање регионалног центра за управљање отпадним муљем из постројења за ППОВ
- 8 Уређење ботаничке баште у Крагујевцу
- 9 Успостављање система за водоснабдевање и формирање зона санитарне заштите око водоизворишта
- 10 Увођење система за мониторинг загађивача (бука, ваздух, вода земљиште)

ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА

- 1 Адаптација БИЦ-а и конзервација „Чаурнице“ за потребе центра за циркуларну економију - ревитализација дела Војно-техничког завода
- 2 Успостављање развојног тренинг центра у оквиру Војно-техничког завода, Застава Терво
- 3 Мапирање предузећа са високим карбонским отиском и едукација привредних субјеката (са акцентом на извозно оријентисане фирме) о регулативи ЕУ, са циљем смањења карбонског отиска
- 4 Формирање центра за унапређење послова МСП у оквиру Војно-техничког завода
- 5 Профилисање и активирање зона паметне специјализације:
 - креативне индустрије (стара занимања, центар циркуларне економије)
 - ИКТ (Дата центар, иновациони системи, иновациони дистрикт, Центар изврности, Научно технолошки парк и дигитална инфраструктура)
 - производни процеси (бизнис инкубатор, зелене индустријске зоне, логистички центри (MIND park))
 - храна за будућност (винарије/винска рута, дестилерије, цвеће, органска производња природних сорта, мед, гастрономија, изградња дистрибутивних задруга и развој индустрије прераде воћа)

ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ

- 1 Регионализација мреже социјалних услуга
- 2 Развој нових услуга здравствене заштите према новим потребама (центар за деменцију, психолошка саветовалишта, палијативна нега)
- 3 Формирање Регионалног центра за прихват бескућника и лица у социјалној потреби
- 4 Успостављање система мобилне здравствене заштите у урбаном подручју
- 5 Успостављање концепта Смарт села
- 6 Израда заједничких програма и манифестација културних центара у урбаном подручју
- 7 Унапређење спортске, културне и здравствене инфраструктуре
- 8 Изградња објеката за становање уз подршку и приуштиво становање

УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ/ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ

- 1 Унапређење капацитета за управљање интегралним територијалним инвестицијама, укључујући формирање јединице за координацију пројеката
- 2 Оснивање регионалног фонда за финансирање иновација, мреже бизнис (пословних) анђела и венчур капитала
- 3 Развој паметног управљања - Регионални дигитални информациони систем и проширење намене ГИС-а
- 4 Платформа за дигиталну партиципацију грађана
- 5 Оснивање локалних акционих група, задруга, удружења
- 6 Обука за подстицање примене приступа са више актера - привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор (Quadruple and Quintuple Helix Model of innovation)
- 7 Формирање регионалног тела за унапређење и оптимизацију система међумесног саобраћаја (друмски, железнички и други видови саобраћаја)

9 ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Урбани и територијални развој захтева значајне финансијске ресурсе за реализацију пројеката. Тренутно расположиви финансијски извори у ЈЛС у Републици Србији (РС) су довољни само за покривање мањих пројеката. Ситуација по питању могућности развијања дугорочних инвестиционих пројеката (Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године) се полако мења, о чему сведоче подаци у наредном тексту.

На основу закључених билатералних и мултилатералних међународних оквирних споразума о развојној сарадњи и споразума о спровођењу различитих инструмената и програма који се финансирају из средстава међународне развојне помоћи, ЈЛС у РС су на располагању средства из различитих националних и међународних фондова којима се финансира спровођење стратешких реформи у процесу приступања ЕУ и њихов друштвено-економски развој.

Домаћи извори финансирања су: фондови, агенције, пословне банке, пројекти, програми различитих министарстава, буџети ЈЛС, сопствена средства носилаца активности (компаније), средства заинтересованих домаћих инвеститора, и кредити инвестиционих и комерцијалних банака на подручју РС.

Посебно се указује на могућности коришћења средстава из следећих извора:

- Програми и подстицајна средства министарстава РС (Министарство финансија³¹; Министарство привреде³²; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде³³, Министарство заштите животне средине³⁴; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре³⁵; Министарство рударства и енергетике³⁶; Министарство унутрашње и спољне трговине³⁷; Министарство правде³⁸; Министарство државне управе и локалне самоуправе³⁹; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог⁴⁰; Министарство за европске интеграције⁴¹; Министарство просвете⁴²; Министарство здравља⁴³; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања⁴⁴; Министарство за бригу о породици и демографију⁴⁵; Министарство спорта⁴⁶; Министарство културе⁴⁷; Министарство за бригу о селу⁴⁸; Министарство науке, технолошког развоја и иновација⁴⁹; Министарство туризма и омладине⁵⁰; Министарство информисања и телекомуникација⁵¹; Министарство за јавна улагања⁵²;

³¹ <https://www.mfin.gov.rs/>

³² <https://privreda.gov.rs/>

³³ <http://www.minpoli.gov.rs/>

³⁴ <https://www.ekologija.gov.rs/>

³⁵ <https://www.mgsi.gov.rs/cir/projekti>

³⁶ <https://www.mre.gov.rs/>

³⁷ <https://must.gov.rs/>

³⁸ <https://www.mpravde.gov.rs/>

³⁹ <https://mduls.gov.rs/category/projekti-i-programi/>

⁴⁰ <https://www.minlmpdd.gov.rs/>

⁴¹ <https://www.mei.gov.rs/>

⁴² <https://prosveta.gov.rs/>

⁴³ <https://www.zdravlje.gov.rs/>

⁴⁴ <https://www.minrzs.gov.rs/sr>

⁴⁵ <https://minbpd.gov.rs/>

⁴⁶ <https://www.mos.gov.rs/>

⁴⁷ <https://www.kultura.gov.rs/>

⁴⁸ <https://www.mbs.gov.rs/>

⁴⁹ <https://nitra.gov.rs/>

⁵⁰ <https://www.mto.gov.rs/>

⁵¹ <https://mit.gov.rs/>

⁵² <https://www.obnova.gov.rs/>

Кабинет министра без портфеља задуженог за унапређење развоја недовољно развијених општина⁵³; Кабинет министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором⁵⁴; Кабинет министра без портфеља задуженог за равномерни регионални развој⁵⁵), њихових органа и агенција (Управа царина; Управа за слободне зоне; Републичка дирекција за воде; Управа за шуме; Управа за аграрна плаћања; Управа за пољопривредно земљиште; Национална академија за јавну управу; Развојна агенција Србије⁵⁶; Агенција за управљање лукама⁵⁷) и фондова (Фонд за развој Републике Србије⁵⁸; Фонд за иновациону делатност⁵⁹; Фонд за науку Републике Србије⁶⁰;

- Локални буџет, као и кредити пословних банака (Erste Bank A.D.⁶¹; UniCredit banka⁶²; Banca Intesa⁶³; NLB Komercijalna banka⁶⁴; Банка Поштанска штедионица⁶⁵; ProCredit banka⁶⁶) које делују на територији РС.

Страни извори финансирања су: фондови и програми ЕУ, кредитне линије (кредитне линије страних влада и кредитне линије међународних финансијских институција), развојни и други фондови земаља ван ЕУ, пројекти и средства заинтересованих страних инвеститора.

Међународна развојна помоћ РС обухвата подршку билатералних и мултилатералних развојних партнера, укључујући и финансијску подршку међународних финансијских институција, а обезбеђује се или у виду бесповратних средстава или као концесионални зајмови, који се одобравају под значајно бољим условима од тржишних.

У наредном периоду посебно треба обратити пажњу на могућности мобилисања средстава из следећих међународних фондова и програма:

- ИПА - Инструмент за претприступну помоћ⁶⁷ (2021-2027; 2014-2020; 2007-2013), Програми европске територијалне сарадње у Републици Србији 2021-2027⁶⁸, Инвестициони оквир за Западни Балкан⁶⁹ (Western Balkans Investment Framework - WBIF), ИПАРД III⁷⁰, Вишекорисничка ИПА⁷¹;
- Програми ЕУ⁷² (Дигитална Европа⁷³, ХОРИЗОНТ Европа, Програм за конкурентност МСП – COSME, Програм за запошљавање и социјалне иновације, ЕРАЗМУС, Креативна Европа, Европа за грађане и грађанке, Европски здравствени програм III,

⁵³ <https://rnro.gov.rs/javni-konkursi/>

⁵⁴ <https://www.mbpdijaspora.gov.rs/>

⁵⁵ <https://rrrz.gov.rs/extfile/sr/472/%D0%88avni%20poziv.pdf>

⁵⁶ <https://ras.gov.rs/>

⁵⁷ <https://www.aul.gov.rs/>

⁵⁸ <https://fondzarazvoj.gov.rs/cir>

⁵⁹ <http://www.inovacionifond.rs/cir/>

⁶⁰ <https://fondzanauku.gov.rs/>

⁶¹ <https://www.erstebank.rs/sr/Pravna-lica>

⁶² <https://www.unicreditbank.rs/rs/pi.html>

⁶³ <https://www.bancaintesa.rs/>

⁶⁴ <https://www.nlbkb.rs/>

⁶⁵ <https://www.posted.co.rs/>

⁶⁶ <https://www.procreditbank.rs/>

⁶⁷ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/instrument-za-pretpristupnu-pomoc-2021-2027/>

⁶⁸

[https://www.mei.gov.rs/upload/documents/publikacije/Brosure%20nove/22/Programi evropske teritorijalne saradnje u RS 2021-2027.pdf](https://www.mei.gov.rs/upload/documents/publikacije/Brosure%20nove/22/Programi%20evropske%20teritorijalne%20saranje%20u%20RS%202021-2027.pdf)

⁶⁹ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/investicioni-okvir-za-zapadni-balkan-western-balkans-investment-framework-wbif/>

⁷⁰ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/ipard-iii/>

⁷¹ <https://www.mei.gov.rs/src/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/visekorisnicka-ipa/>

⁷² <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/programi-unije/>

⁷³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

ФИСКАЛИС 2020, ЦАРИНА 2020, Механизам цивилне заштите ЕУ, Инструмент за повезивање Европе, Права, једнакост и грађанство, Европски инструмент за демократију и људска права);

- Кохезиона политика и остали фондови ЕУ⁷⁴ (Нова кохезиона политика 2021-2027, MADAD, Фонд солидарности ЕУ, Регионални стамбени програм) и Зелена агенда за Западни Балкан⁷⁵;
- Међународни финансијски инструменти-банке⁷⁶ (Банка за развој Савета Европе - СЕБ, Европска инвестициона банка - ЕИБ, Европска банка за обнову и развој - ЕБРД, Светска банка - WB⁷⁷, Немачка развојна банка - KfW);
- Билатерална и мултилатерална сарадња, донаторски програми (Тим Уједињених нација у Србији⁷⁸, Немачка агенција за техничку сарадњу - GIZ⁷⁹, Француска развојна агенција⁸⁰, Јапан, Данска, Норвешка, Холандија, Шведска, Кина, Аустрија, Француска, Грчка, Индија, Кореја, Пољска, Сингапур, Словенија, Турска, Немачка, Сједињене Америчке Државе, Словачка, Уједињено Краљевство, Швајцарска и др.).

Доступни подаци о изворима финансирања су прикупљани претраживањима више извора: буџета РС, средњорочних планова органа, података на интернет страницама органа РС, интернет страницама програма и пројеката и доступним подацима на интернет страницама банака. Подаци о износу средстава финансирања нису јавно доступни за све изворе. У наредној табели су приказани расположиви извори финансирања урбаног развоја чији је детаљан преглед дат у Анексу 4.

⁷⁴ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/koheziona-politika/>

⁷⁵ <https://balkangreenenergynews.com/rs/usvojeni-akcioni-plan-za-zelenu-agendu-za-zapadni-balkan-donosi-devet-milijardi-evra-grantova-rok-za-uskladjivanje-s-eu-ets-om-2024-godine/>

⁷⁶ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/bilateralni-i-multilateralni-partneri/po-medjunarodnim-organizacijama/>

⁷⁷ <https://www.worldbank.org/en/country/serbia/brief/green-livable-resilient-cities-in-serbia-program>

⁷⁸ <https://serbia.un.org/sr/about/about-the-un>

⁷⁹ <https://nemackasaradnja.rs/giz/>

⁸⁰ <https://rs.ambafrance.org/AFD-4148>

Табела 5: *Извори финансирања (стање јул 2023. године)*

НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗВОРИ			
	НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗВОРИ		
НАЦИОНАЛНИ	Министарство финансија; Министарство привреде; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство заштите животне средине; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство рударства и енергетике; Министарство унутрашње и спољне трговине; Министарство правде; Министарство државне управе и локалне самоуправе; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство за европске интеграције; Министарство просвете; Министарство здравља; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство за бригу о породици и демографију; Министарство спорта; Министарство културе; Министарство за бригу о селу; Министарство науке, технолошког развоја и иновација; Министарство туризма и омладине; Министарство информисања и телекомуникација; Министарство за јавна улагања; Кабинет министра без портфеља задуженог за унапређење развоја недовољно развијених општина; Кабинет министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором; Кабинет министра без портфеља задуженог за равномерни регионални развој		
	Управа царина; Управа за слободне зоне; Републичка дирекција за воде; Управа за шуме; Управа за аграрна плаћања; Управа за пољопривредно земљиште; Национална академија за јавну управу; Развојна агенција Србије; Агенција за управљање лукама) и фондова (Фонд за развој републике србије; Фонд за иновациону делатност; Фонд за науку Републике Србије		
РЕГИОНАЛНИ	БАНКЕ		
	Erste Bank A.D.; UniCredit banka; Banca Intesa; NLB Komercijalna banka; Банка Поштанска штедионица; ProCredit banka		
МЕЂУНАРОДНИ	ФОНДОВИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ		
	ИПА–Инструмент за претприступну помоћ	Програми ЕУ	Кохезиона политика и остали фондови ЕУ
ИЗВОРИ	ИПА 2021-2027	Дигитална Европа	Нова кохезиона политика
	ИПА 2014-2020	ХОРИЗОНТ Европа	2021-2027
ИЗВОРИ	ИПА 2007-2013)	Програм за конкурентност	MADAD
	Програми европске територијалне сарадње у Републици Србији 2021-2027	МСП – COSME	Фонд солидарности ЕУ
ИЗВОРИ	Инвестициони оквир за Западни Балкан	Програм за запошљавање и социјалне иновације	Регионални стамбени програм Зелена агенда за Западни Балкан
	ИПАРД III	ЕРАЗМУС	
ИЗВОРИ	Вишекорисничка ИПА	Креативна Европа	
		Европа за грађане и грађанке	
ИЗВОРИ		Европски здравствени програм III	
		ФИСКАЛИС 2020	
ИЗВОРИ		ЦАРИНА 2020	
		Механизам цивилне заштите ЕУ	
ИЗВОРИ		Инструмент за повезивање Европе	
		Права, једнакост и грађанство	
ИЗВОРИ		Европски инструмент за демократију и људска права	
	МЕЂУНАРОДНИ ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ-БАНКЕ		
ИЗВОРИ	Банка за развој Савета Европе - СЕВ, Европска инвестициона банка - EIB, Европска банка за обнову и развој - EBRD, Светска банка - WB, Немачка развојна банка – KfW		
	БИЛАТЕРАЛНА И МУЛТИЛАТЕРАЛНА САРАДЊА, ДОНАТОРСКИ ПРОГРАМИ		
ИЗВОРИ	Тим Уједињених нација у Србији, Немачка агенција за техничку сарадњу - GIZ, Француска развојна агенција, Јапан, Данска, Норвешка, Холандија, Шведска, Кина, Аустрија, Француска, Грчка, Индија, Кореја, Пољска, Сингапур, Словенија, Турска, Немачка, Сједињене Америчке Државе, Словачка, Уједињено Краљевство, Швајцарска		

Области активности за успостављање и деловање механизма високог потенцијала за финансирање урбаног развоја на локалном нивоу управљања су:

- повећање расположивих финансија – подршком да прикупе средства за улагање у урбани развој билатералном сарадњом, привлачењем ЕУ и других донаторских фондова (*raising*);
- управљање – стварање услова који омогућавају приватне инвестиције у одрживи урбани развој – обликовањем тржишта, нпр. кроз пореске механизме, друге механизме за одређивање цена и/или подршку одрживим алтернативама (*steering*);
- мешање/комбиновање финансијских извора – привлачење приватног финансијског капитала користећи средства стимулација и подстицаја из јавних финансија за промену односа ризика – повраћаја улагања капитала, ЈПП и тзв. „инвестиционо возило” могу играти важну улогу у утврђивању доказа или услова за комерцијални повраћај (*blending*).

За област повећања средстава (*raising*) локални ниво управе може на више начина да подржи спровођење читаве скале финансијских инструмената високих потенцијала намењених за урбани развој и да употреби следеће:

- *Процена вредности непокретности* представља средство за финансирање великих развојних пројеката који подижу вредност непокретности. Ово повећање вредности може да се користи као извор прихода;
- *Цене, регулација и стандарди* – од посебног су значаја за секторе које карактеришу мање величине потребних инвестиционих средстава и где су избори потрошача кључни инвестициони покретачи, као што су дистрибуирана производња из обновљивих извора енергије, електро мобилност и зелена градња;
- *Међународно инвестиционо возило* – међународни финансијски инструменти такође имају значајан потенцијал за кретања у области одрживог урбаног развоја (*raising*), и имају потенцијал за мешање различитих извора у случају да домаћи извори имају ограничен капацитет;
- *Јавно-приватно партнерство* – посебно су важна јер ефективност ЈПП у великој мери зависи од одговарајуће идентификације ефеката, структурисаности и зрелости пројеката, уговорних аранжмана и управљачких капацитета.

Примери из досадашње праксе комбиновања извора финансирања дати су у следећој табели.

Табела 6: Примери из праксе комбиновања извора финансирања

Приоритетна подручја интервенције (Стратегија одрживог урбаног развоја РС до 2030)	Извори финансирања који се користе	
	Национални извори финансирања	Међународни извори финансирања
Привредне и комерцијалне зоне и браунфилд локације	Министарство привреде ИПА – конкурентност + Влада РС ЈПП Банке Дијаспора	Европска инвестициона банка Европска банка за обнову и развој KfW банка UN SDGs Швајцарска, Јапан ГИЗ ЕУ ПРО
Неконтролисано стихијско ширење урбаних насеља и деградација руралних подручја	МГСИ МДУЛСУ Министарство за јавна улагања	Европска инвестициона банка UN SDGs
Угрожене урбане структуре, урбане матрице и централне урбане зоне	Министарство културе МГСИ ЈПП	Креативна Европа Европска инвестициона банка Светска банка WB Green fund KfW

		UN SDGs ГИЗ/АМБЕРО ЕУ ПРО
Делови урбаних насеља са проблемом унапређења друштвеног стандарда или решавањем социјалних проблема	РС Програм станова за снаге безбедности Министарство за јавна улагања	ИПА Европска банка за обнову и развој Банка Савета Европе СЕВ Регионални стамбени програм UN SDGs SWISS PRO UNOPS
Насеља и делови насеља изложени проблемима заштите животне средине и климатским променама	Министарство рударства и енергетике Министарство за јавна улагања	ИПА Европска банка за обнову и развој GIZ + KfW UN SDGs билатерна сарадња
Целине са НКД и градитељским наслеђем, важним реперима културно-историјског развоја урбаних насеља, групације урбаних насеља	Министарство културе Министарство туризма	World heritage foundation Креативна Европа ИПА прекогранична сарадња Транснационална сарадња INTERREG ADRION DANUBE UN SDGs ЕУ ПРО

10 МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Циљ овог поглавља јесте да пружи општи оквир показатеља за праћење (мониторинг) и процену (евалуацију) напретка спровођења територијалних стратегија ЕУ ПРО Плус програма. Праћење и процена су важни елементи у процесу имплементације територијалних стратегија и испуњавају низ важних функција:

- **Ефикасност и делотворност стратегија:** праћење генерише податке и знање за праћење напретка и даје основу за ревизије, и помаже у процени резултата мера садржаних у стратегијама.
- **Транспарентност и одговорност:** праћење показује да активности и резултати прате договорене циљеве и чини податке транспарентним свим актерима, укључујући локалне заједнице.
- **Видљивост и капацитет:** показивање постигнутог јача локалну мобилизацију и власништво; ангажовање на праћењу од стране локалних актера утиче на развој капацитета и учење.

Успешно праћење зависи од квалитета и прикладности коришћених показатеља. Приликом одабира показатеља треба имати на уму неке основне принципе. У идеалном случају, показатељи би требало да буду:

- **релевантни** - блиско повезани с циљевима стратегија;
- **прихваћени** - од стране запослених и релевантних актера;
- **веродостојни** - за оне који нису стручњаци, недвосмислени и лаки за тумачење;
- **лаки** - праћење је могуће уз мале трошкове и уз прихватљиво административно оптерећење; и
- **необориви** – у односу на манипулацију.

Доле наведени списак показатеља је конципиран у складу с пет тематских циљева дефинисаних у територијалним стратегијама ЕУ ПРО Плус (табела 7). Његова сврха је да делује као „мени“ за ”власнике” стратегије да изаберу одговарајуће показатеље у зависности од њиховог избора циљева. Иако показатељи покривају широк спектар циљева, они не могу обухватити све локално специфичне контексте. Дакле, свако урбано подручје може да изабере додатне показатеље специфичне за стратегију који ће бити укључени у локалну стратегију.

Предложени показатељи засновани су на низу различитих међународних и домаћих извора. Колико је то могуће, показатељи се црпе из постојећих националних извора, као што су Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године (СОУРРС), Стратегија паметне специјализације Републике Србије 2020. до 2027. (СПСРС) и Стратегија нискоугљеничног развоја (СНУР). Међутим, највећи део показатеља узет је са списка такозваних заједничких показатеља учинка (РЦО) и резултата (РЦР) дефинисаних у контексту Кохезионе политике ЕУ 2021-27. Они су допуњени циљевима одрживог развоја УН (ЦОР).

Табела 7: Списак показатеља (индикатора) за праћење и процену напретка спровођења територијалних стратегија

Циљеви	Индикатори	Јединица	Извори
--------	------------	----------	--------

		мере	
Тематски циљ 1			
С.Ц.1.1 Унапређен и уједначен квалитет уређености и приступачности урбаног подручја	- Стратегије интегралног територијалног развоја за које је примљена подршка	Број стратегија	RCO 75 RCO 76 COUPPC
	- Интегрални пројекти територијалног развоја за које је примљена подршка	Број уговорених пројеката	RCO 114 RCR 52 COUPPC
	- Новостворени или обновљени отворени јавни простори у урбаним подручјима	m ²	
	- Обновљено земљиште које се употребљава за зелене површине, социјално (приуштиво) становање, економске или друге сврхе	m ²	
СЦ 1.2 Подстицање заштите културног и градитељског наслеђа и промоција одрживе градње	- Укупна средства утрошена за заштиту, очување и конзервацију културног и градитељског наслеђа и вернакуларне архитектуре	Евро	ЦОР 11 СРКРС COUPPC
СЦ 1.3 Подстицање развоја одрживог туризма и обједињене туристичке понуде	- Посетиоци културних и туристичких локација за које је примљена подршка	Број увећања посетилаца	RCR 77 СРТПС ППРС
СЦ 1.4 Подстицање интегралног и одрживог приступа у санацији нелегалне изградње и њено спречавање	- Санирана, обновљена и поново коришћена подстандардна или неформална насеља и јединице	ha/m ²	COUPPC
СЦ 1.5 Јачање и унапређење управљања урбано-руралним везама	- Интегрални пројекти територијалног развоја за екосистемске услуге које рурална подручја пружају урбаним насељима	Број пројеката	RCO 76 COUPPC СПРРРС
Тематски циљ 2			
СЦ 2.1 Унапређење енергетске ефикасности и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште	- Годишња потрошња примарне енергије (од чега: стамбени објекти, јавне зграде, предузећа, друго)	Смањење (MJ)	RCR 26 RCR 29 CHUPPC
	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште	Смањење t CO ₂	
СЦ 2.2 Подстицање коришћења обновљивих извора енергије	- Укупно произведена обновљива енергија (од чега: електрична енергија, топлотна енергија)	MWh	RCR 31 CHUPPC

СЦ 2.3 Развој паметних енергетских система, мрежа и складиштења	- Корисници повезани на паметне енергетске системе	Број корисника	RCR 33 CHUPPC
СЦ 2.4 Прилагођавање климатским променама и спречавања ризика од катастрофа и отпорности, јачање резилијентности на климатске промене, узимајући у обзир приступ заснован на екосистемима	- Зелена инфраструктура изграђена или побољшана за прилагођавање климатским променама	ha/m ²	RCO 26 ППИКУАП CHUPPC
	- Становништво које остварује користи од мера заштите од поплава	Број људи	
СЦ 2.5 Обезбеђење једнаког приступа санитацији и снабдевању водом и унапређење одрживог управљања водама	- Становништво повезано на побољшану јавну мрежу водоснабдевања	Број домаћинстава	RCR 41 RCR 35 RCR 42 RCO 25 ППРС
	- Становништво повезано барем на секундарну јавну мрежу за пречишћавање отпадних вода	Број домаћинстава	
	- Новоизграђена или учвршћена заштита од поплава на обали река и језера	Дужина у km/m	
СЦ 2.6 Унапређење управљања отпадом	- Сепаратно прикупљени отпад	t	RCR 103 RCR 47 CHUPPC
	- Рециклирани отпад	t	
СЦ 2.7. Јачање заштите и очувања природе, биодиверзитета и зелене инфраструктуре, и смањење свих облика загађења	- Зелена инфраструктура за коју је примљена подршка у циљу заштите биодиверзитета и очувања природних станишта	ha/m ²	RCO 36 RCO 37 RCO 38 RCO 39 RCR 50 RCR 95 ППИКУАП ППРС
	- Површина подручја мреже Натура 2000 обухваћена мерама заштите и обнове	ha/m ²	
	- Површина обновљеног земљишта за које је примљена подршка	ha/m ²	
	- Подручје обухваћено постављеним системима за праћење загађења ваздуха	ha/m ²	
	- Становништво које остварује корист од мера за квалитет ваздуха	Број људи	
	- Становништво које има приступ новој или побољшаној зеленој инфраструктури	Број људи	

СЦ 2.8 Подстицање одрживе мултимодалне урбане мобилности	- Годишњи број корисника новог или модерновог јавног превоза - Годишњи број корисника нових или модернованих трамвајских линија и линија (подземне) железнице - Годишњи број корисника инфраструктуре намењене вожњи бициклом	Увећање броја корисника	RCR 62 RCR 63 RCR 64 ППРС
СЦ 2.9 Развој паметне, сигурне, одрживе и интермодалне саобраћајне мреже од међународног и националног значаја која је отпорна на климатске промене	- Годишњи број корисника новоизграђених, обновљених, побољшаних или модернованих путева	Увећање броја корисника	RCR 55 RCR 58 RCR 59 RCR 60 СНУППС ППРС
	- Годишњи број корисника новоизграђених, побољшаних, обновљених или модернованих железница	Увећање броја корисника	
СЦ 2.10 Развој и јачање одрживе, паметне и интермодалне националне, регионалне и локалне мобилности која је отпорна на климатске промене, укључујући бољи приступ саобраћајној мрежи од међународног и националног значаја и прекограничној мобилности	- Теретни железнички транспорт	t	
	- Теретни транспорт унутрашњим пловним путевима	T	
Тематски циљ 3			
СЦ 3.1 Развој и јачање истраживачких и иновационих капацитета и примена напредних технологија	- Предузећа која су примила подршку (од чега: микро-, мала, средња, велика)	Број предузећа	RCO 01 RCR (3)01 RCR 102 СНТПРС СРВИРС СИПРС
	- Створена радна места у ентитетима који су примили подршку	Број људи	
	- Створена радна места у подручју истраживања у ентитетима који су примили подршку	Број људи	
СЦ 3.2 Коришћење предности дигитализације за грађане, предузећа, истраживачке институције и органе јавне управе	- Корисници нових и побољшаних јавних дигиталних услуга, производа и процеса	Број корисника	RCR 11 RCR 12 RCR 13 СРИДИБ СНТПРС СРВИРС
	- Корисници нових и побољшаних дигиталних	Број корисника	

	услуга, производа и процеса које су развила предузећа		
	- Предузећа која су постигла висок дигитални интензитет	Број предузећа	
СЦ 3.3 Јачање одрживог раста и конкурентности МСП-ова и отварање радних места	- Нова предузећа која преживљавају на тржишту	Број предузећа која преживљавају на тржишту 2 године након отварања	RCR 17 RCR 18 RCR 19 RCR 25 СПРМСППК СИПРС
	- МСП-ови који користе услуге инкубатора након стварања инкубатора	Број предузећа	
	- Предузећа са већим прометом	Број предузећа	
	- МСП-ови са вишом додатом вредности по запосленом	Број предузећа	
СЦ 3.4. Развој компетенција за паметну специјализацију 4С, индустријску транзицију и предузетништво, у оквиру четвороструке спирале иновација (привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор - институционални учесници)	- Приправништва омогућена потпорама у МСП- овима - Особље МСП-ова које завршава оспособљавање за вештине за паметну специјализацију, индустријску транзицију и предузетништво (према врсти вештине: техничка, управљачка, предузетничка, зелена, друга)	Број људи	RCR 97 RCR 98 СПСРС СОУРРС СНТРРС СРВИРС СИПРС
СЦ 3.5 Јачање дигиталне повезаности	- Стамбени објекти са претплатом на широкопојасни приступ мрежи врло високог капацитета	Број станова	RCR 53 RCR 54 СРИДИБ СНТРРС
	- Предузећа са претплатом на широкопојасни приступ мрежи врло високог капацитета	Број предузећа	
СЦ 3.6 Подстицање и промовисање прелаза на циркуларну и ресурсно ефикасну економију	- Отпад који се употребљава као сировина	Повећање (t)	RCR 48 СНУРРС СИПРС
СЦ 3.7 Подстицање и промовисање прелаза на економију са нултом нето стопом емисије угљеника	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште	Смањење t CO ₂	RCR 29 RCR 105 RCO 59 СНУРРС СИПРС
	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште по котловима и системима грејања пренамењеним из	Смањење t CO ₂	

	чврстих фосилних горива у гас		
	- Инфраструктура за алтернативна горива (тачке за пуњење/напајање)	Број тачака	
	- Пошумљавање	ha/m ²	
Тематски циљ 4			
СЦ 4.1 Унапређење делотворности и инклузивности тржишта рада и приступа квалитетном запошљавању и достојанственом раду и подстицање социјалног предузетништва	- Површина нових или модернизованих објеката за услуге запошљавања	m ²	RCO 61 RCR 65 CЗРС
	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката за услуге запошљавања	Број корисника	
СЦ 4.2 Развој социјалне инфраструктуре и услуга и подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката социјалне заштите - Становништво обухваћено пројектима у оквиру интегрисаног деловања за социоекономску инклузију маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају	Број корисника	RCR 74 RCO 113 СДРУСЗЗ
СЦ 4.3 Промовисање социјално-економске инклузије маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају, укључујући особе са посебним потребама, путем интегрисаног деловања које обухвата становање и социјалне услуге	- Годишњи број корисника нових или модернизованих социјалних станова	Број домаћинстава	RCR 67 СОУРРС СДРУСЗЗ
СЦ 4.4 Побољшање једнаког приступа инклузивним и квалитетним услугама образовања	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката за бригу о деци - Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката образовања	Број корисника	RCR 70 RCR 71 СРОВРС

СЦ 4.5 Обезбеђивање једнаког приступа здравственој заштити и подстицање отпорности здравственог система	- Годишњи број корисника нових или модернизованих услуга е-здравствене заштите - Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката здравствене заштите	Број корисника	RCR 72 RCR 73 CJ3PC
СЦ 4.6 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, програмима и објектима културе	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката културе	Број корисника	CPKPC
СЦ 4.7 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, садржајима и објектима спорта и рекреације	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката спорта и рекреације	Број корисника	CMPC ППРС
СЦ 4.8 Стварање подстицајног окружења за иницијативе и активности младих	- Годишњи број корисника нових или модернизованих иницијатива и активности младих	Број корисника	CMPC
Тематски циљ 5			
СЦ 5.1 Подстицање управљања развојем на више нивоа - локални, национални, међунационални, ЕУ и др.	- Основана пројектна јединица за имплементацију Стратегије	Да/не	RCO 75 RCO 76 COUPPC
	- Интегрални пројекти територијалног развоја који укључују локални, национални, међународни И ЕУ ниво, И укључују примену различитих управљачких инструмената – колаборативних, командних, хибридних	Број уговорених пројеката	
СЦ 5.2 Подстицање приступа са више актера – привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор	- Примена модела четвороструке и петоструке спирале иновација	Број иницијатива	СПСРС COUPPC CHTPPC
СЦ 5.3 Унапређење међуопштинске сарадње кроз институционалну сарадњу	- Становништво обухваћено пројектима у оквиру стратегија интегралног територијалног развоја	Број људи	RCO 74
СЦ 5.4 Подстицање партиципативног приступа и иницијатива вођених заједницом уз укључивање локалних актера	- Актери који су учествовали у припреми и спровођењу стратегија интегралног територијалног развоја	Број учесника	RCO 112 RCO 80 3PP COUPPC
	- Стратегије за локални развој под вођством заједнице за које је	Број учесника	

	примљена подршка		
	- Развијена иновативна решења, као отворена платформа за иновације, жива лабораторија, грађанска наука и др.	Број иновативних решења	
	- Примена родно одговорног приступа у припреми и спровођењу стратегија	Број учесника	
СЦ 5.5 Подстицање мешања (<i>blending</i>) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних)	- Примена различитих извора финансирања приоритетних интервенција у урбаним подручјима територијалних стратегија	Евро	RCO 75 RCO 80 СОУРРС
	- Спровођење јавно-приватног партнерства	Број пројеката ЈПП	
	- Стратегије интегралног територијалног развоја за које је примљена подршка - Стратегије за локални развој под вођством заједнице за које је примљена подршка	Број стратегија	
СЦ 5.6 Јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја	- Развој информационог система за потребе управљања територијалним развојем	Број развијених система	СОУРРС СРИДИБ

Извори индикатора:

REGULATION (EU) 2021/1058 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. Official Journal of the European Union L 231/60. Common output and result indicators for ERDF and the Cohesion Fund – Article 8(1)(1)	RCO – показатељи учинка; RCR – показатељи резултата
Циљеви одрживог развоја /SDGs (Sustainable Development Goals), UN	ЦОР
Закон о родној равноправности, 2021	ЗРР
Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт.	ППИКУАП
Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт	ППРС
Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године	СДРУСЗЗ
Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, Нацрт	СМРС
Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године	СПРМСППК

Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године	СЗРС
Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године	СИПРС
Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године	СЈЗРС
Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”	СНТРРС
Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године.	СНУРРС
Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године	СОУРРС
Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године	СПСРС
Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године	СПРРРС
Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године	СРВИРС
Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године	СРИДИБ
Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029.	СРКРС
Стратегији развоја образовања и васпитања у Србији до 2030.године	СРОВРС
Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године	СРТРС

11 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Спровођење Стратегије почиње одмах након њеног усвајања. Имплементација садржи веома захтевне обавезе у смислу управљања, и то:

- припреме и одређивања приоритетних пројеката,
- припреме и објављивања позива за предлоге пројеката и одобравања операција,
- прибављања пројеката за изградњу / спровођење,
- реализације и затварања пројеката,
- вођења и управљања /одржавања пројеката.

Све ове функције ће сигурно довести до тога да постојеће структуре и институције Града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола (ЈЛС) буду под притиском (а имајући у виду постојеће капацитете), чак и више, и то тамо где је потребна координација и успостављање процедура за међуопштинску сарадњу између више ЈЛС. У овој фази ЈЛС немају одговарајуће капацитете, ресурсе и знање да би делотворно обављале све наведене функције. Из тог разлога ће бити успостављена Јединица за координацију пројеката (ЈКП), како би подржала ЈЛС у спровођењу ове Стратегије и успостављању системске промене у планирању и имплементацији.

Тренутна управљачка структура за процес израде Стратегије обухвата:

- Радну групу која делује и као одбор актера и социјалних партнерстава,
- Савет за развој, који делује и као политички координациони одбор.

Делокруг рада Савета за развој већ покрива политичке аспекте избора пројеката и реализације Стратегије. Стога, овом делокругу рада треба додати вођење процедура како би се омогућило спровођење Стратегије. Радна група има задатак да подржи Савет током израде

Стратегије и биће распуштена након њеног усвајања. Стога, Јединица за координацију пројеката (односно Јединица за координацију пројеката и међуопштинску сарадњу у случају шире територије) следи кораке Радне групе ради:

- Подршке Савету за развој у процесу идентификације пројеката који се одвија између различитих заинтересованих страна (одељење за урбанизам при управи ЈЛС, управни орган/посредни орган, Европска инвестициона банка ЕИБ, Европска банка за обнову и развој ЕБРД, итд).
- Међусекторске координације свих потребних студија да би пројекат и процес пословног планирања "сазрели", кроз укључивање и других одељења/јединица локалне самоуправе, према потреби. Поред тога, пружа подршку координацији између различитих локалних политика - плана интегрисаних територијалних инвестиција и општинског програма капиталних инвестиција, као и плана развоја ЈЛС, просторно-планске документације и осталих секторских стратегија, програма и акционих планова. Јединица за координацију пројеката неће бити директно одговорна за планирање и програмирање на нивоу ЈЛС, већ ће блиско сарађивати са надлежним секторима и свим другим надлежним органима. У координацији са службама за набавке (одељење за буџет и финансије) ЈЛС, ЈКП ће бити подршка за ефикасно успостављање и одобравање уговора са добављачима и консултантима на сваком пројекту, укључујући студије/анкете потребне за подношење захтева, одобравање, дозволе (нпр. Процена утицаја на животну средину и стратешка процена утицаја, анкета о саобраћају, итд).
- Администрирања уговора, што представља дужност сваког сектора у оквиру којег се пројекат спроводи (нпр. одсек/предузеће за чишћење и рециклажу за уговоре о управљању отпадом, итд). ЈКП је укључена у координацију и подршку администрирању уговора о услугама и уговора са различитим секторима (и консултантима).
- Повезивања са органима управе који издају дозволе и са консултантима током процеса израде и подношења захтева за одобрење/дозволу, да би се задовољиле потребе издавања дозвола/лиценци и добила неопходна одобрења/дозволе/лиценце.
- Подршке органу/одељењу за урбанизам и управном органу/посредном органу у управљању пројектним фондом да би припремили потребне финансијске и техничке документе/студије/експертизе за захтеве за исплату и финансијске системе. Ова функција треба да буде усклађена са финансијским управљањем читаве ЈЛС.
- Управљања пројектима, да би се обезбедило да пројекти испуњавају планиране циљеве. Јединица за координацију пројеката треба да спроводи минимално следеће задатке: обезбеђује да пројекти испуњавају опште циљеве програма (урбанистичко планирање као и пословно планирање) и конкретне кључне индикаторе учинка који се утврђују оквиром политика интегрисаних територијалних инвестиција; координацију редовних састанака за праћење напретка на локалном и регионалном нивоу, као и са финансијерима и консултантима; вођење рачуна о повезаним административним функцијама управљања пројектима (које финансира ЕУ), од идентификације и евалуације пројекта до финалних извештаја о завршетку пројеката.
- Обезбеђивање ефикасног и ефективног механизма за јачање и изградњу капацитета за остваривање постављених циљева. Ова изградња капацитета је за запослене у Јединици за координацију пројеката у неким конкретним областима, који се баве управљањем и координацијом задужења Јединице. У ширем контексту развијање капацитета је и за

друге релевантне стране/актере који су укључени у инвестициони програм, и где је препозната потреба за развијањем капацитета.

- Осигуравања да су испуњене неопходне активности везане за ПР, публицитет и комуникацију, у координацији са и уз подршку службе за комуникације и рад са заједницом ЈЛС. Ове активности треба да обухватају одговарајућу комуникацију и повезивање са заједницом (приватним, јавним, цивилним, образовним и истраживачким сектором), имајући у виду пројектно планирање и спровођење, да би се обезбедило учешће и дугорочна одрживост пројеката.
- Управљања базом података за праћење и припремање свих неопходних извештаја за управни орган/посредно тело. Јединица за координацију пројеката ће бити одговорна за: праћење резултата пројеката, током њиховог спровођења и након завршетка. Завршетак пројекта је у складу са стандардима Републике Србије и ЕУ. Процене социо-економског утицаја у којима је детаљно приказано на који начин је програм инвестиција утицао на заједнице и општине у смислу развоја компетенција, укључивања заједнице, општинских партнерстава, локалног економског и међуопштинског развоја, и начина на који је унапређен квалитет живота у заједницама. Препоручује се спровођење таквих студија. Омогућавање спровођења и подршка потребним студијама и експертиза (као што су процене утицаја пројеката на становништво и животну средину, односно студије за процену ризика, итд).

У том циљу, Град Крагујевац има једну од следеће три могућности за успостављање Јединице за координацију пројеката:

- а) Успостављање ЈКП као посебне радне групе која ће користити постојеће запослене, који ће бити пребачени у ЈКП. У том случају, ЈКП ће „позајмити“ људске и друге ресурсе од постојећих административних јединица ЈЛС.
- б) Успостављање ЈКП као нове административне јединице унутар структуре ЈЛС. У том случају запослили би се нови кадрови да попуне Јединицу, али би постојећи кадрови и ресурси могли бити пренети у нову јединицу. Треба истаћи да постоји велики ризик због одлива кадрова, недовољног броја запослених за свакодневне законске обавезе, као и добијања нових надлежности општина у процесу децентрализације и уласка у ЕУ.
- в) Засновати ЈКП у постојећој административној јединици чији би делокруг рада могао бити прилагођен на одговарајући начин, тако да такође покрије задатке и функције ЈКП. Као и у претходној варијанти, постоји велики ризик због одлива кадрова, недовољног броја запослених за свакодневне законске обавезе, као и добијања нових надлежности општина у процесу децентрализације и уласка у ЕУ.

У сваком случају, Јединица за координацију пројеката треба да има јасан мандат градоначелника и да директно одговара кабинету градоначелника. Потребни су минимално следећи кадрови унутар општине за функције Јединице за координацију пројеката:

- шеф Јединице за координацију пројеката;
- пројектни менаџер;
- инжењер/експерт за спровођење пројеката;
- службеник за набавке;
- финансијски менаџер или администратор;
- ИТ специјалиста за прикупљање података;
- службеник за заједницу и службеник за везу и комуникације;

- службеник за координацију политика и сектора.⁸¹

Након затварања пројекта, Град Крагујевац би требало да води и одржава креиране елементе. У случају „софт“ пројекта, локална самоуправа треба да размотри спровођење излазне стратегије пројекта. Уобичајено, то би значило да би постојећа служба ЈЛС преузела или би била направљена посебна јединица, или би одговорност била пренета цивилном друштву/НВО или РРА које су институционални механизам који су општине основале за међуопштинску сарадњу. Стога је императив да вођење и одржавање, као и излазне стратегије добију дужну пажњу када се спроводе студије изводљивости за било који пројекат, а да ЈЛС користи период спровођења пројекта да успостави системе и институције који би обезбедили дугорочно функционисање пројекта. Јединица за координацију пројекта би имала одговорност да обезбеди да ЈЛС има ресурсе да испуни обавезе у односу на вођење и одржавање свих капиталних пројекта. Јединица за координацију пројекта ће помоћи директно или индиректно где год је могуће у односу на вођење и одржавање програма.

⁸¹ Ова особа ће омогућавати усклађивање између политика, стратегија, пројекта и извора финансирања. Подржавала би Савет за развој урбаног подручја кроз рад/идентификацију пројекта. Такође би омогућавала међусекторску координацију и координацију плана интегрисаних територијалних инвестиција и општинског плана капиталних инвестиција, у контексту циљева кохезионе политике ЕУ.

12 ИЗВОРИ

- Европска комисија (2021). Заједничке уредбе и прописи. Заједнички показатељи остварења и резултата за Европски фонд за регионална улагања (Улагања у радна места и раст и Interreg) и Европски кохезиони фонд (ЕК, 2021) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:231:FULL&from=EN>
- EC New Cohesion Policy 2021-2027. https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en
- Закон о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком, 2023, Нацрт. <https://www.mei.gov.rs/srp/vesti/2811/detaljnije/w/0/nacrt-zakona-o-uspostavljanju-i-funkcionisanju-sistema-za-upravljanje-kohezio-nom-politikom-na-portalu-ekonsultacije/>
- Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период 2021 до 2030 са визијом до 2050. године. <https://www.mre.gov.rs/dokumenta/strateska-dokumenta/integrirani-nacionalni-energetski-i-klimatski-plan-republike-srbije-za-period-2021-do-2030-sa-vizijom-do-2050-godine>
- Fioretti C, Pertoldi M, Busti M and Van Heerden S (2020). Handbook of Sustainable Urban Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118841>
- Pertoldi M, Fioretti C, Guzzo F, Testori G, De Bruijn M, Ferry M, Kah S, Servillo L A and Windisch S (2022). Handbook of Territorial and Local Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130788>
- Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт. <https://www.ekologija.gov.rs/informacije-od-javnog-znacza/javne-rasprave/javni-poziv-za-ucese-javnosti-u-procesu-konsultacija-u-vezi-sa-izradom-programa-prilagodjavanja-na-izmenjene-klimatske-uslove-sa-akcionim-planom-0>
- Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт. <https://www.mgsi.gov.rs/sites/default/files/PPRS%20Nacrt.pdf>
- Република Србија, Преговарачка група за Поглавље 22 (2019). Акциони план за испуњавање захтева у области кохезионе политике ЕУ Поглавље 22 – Регионална политика и координација структурних инструмената https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni-pregovori/akcioni-planovi/ap_pg_22.pdf
- Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године ("Сл. гласник РС", бр.12/2022). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/12/1>
- Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, Нацрт. <https://www.mos.gov.rs/storage/2022/02/nacrt-strategije-za-mlade-za-period-od-2022-do-2030-godine.pdf>
- Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године („Сл. гласник РС”, број 35/15). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2015/35/1/reg>
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године ("Сл. гласник РС", бр. 18/2021, 36/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/ispravka/2021/36/1>
- Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Сл. гласник РС”, бр. 35/2020). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/35/1/reg>

- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 61/2018). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/61/1/reg>
- Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања“ („Сл. гласник РС“, бр. 10/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>
- Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године. [https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/vesti/vlada-republike-srbije-usvojila-strategiju-niskougljenicnog-razvoja-do-2030-godine](https://www.ekologija.gov.rs/saopštenja/vesti/vlada-republike-srbije-usvojila-strategiju-niskougljenicnog-razvoja-do-2030-godine)
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године („Сл. гласник РС“, бр. 47/2019). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/47/1/reg>
- Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године („Сл. гласник РС“, бр. 21/2020). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>
- Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године („Сл. гласник РС“, број 85/2014). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2014/85/1>
- Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 96/2019). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/96/1/reg>
- Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 86/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/86/1/reg>
- Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029. Предлог. <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf>
- Стратегији развоја образовања и васпитања у Србији до 2030.године („Сл. гласник РС“, број 107/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>
- Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 98/2016). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2016/98/1>
- Copernicus Land Monitoring Service, 2022
- ЈП Дирекција за путеве: подаци о путној мрежи
- Локалне интегралне и секторске стратегије и планови
- Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС“, број 88/2010).
- Просторни план Републике Србије 2021-20235 (Нацрт)
- Регионални просторни план за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС“, број 09/2014).
- Републички геодетски завод: графички искази
- Републички завод за статистику: основни статистички подаци
- Стаменковић С. (2005): Географска енциклопедија насеља Србије, Географски факултет Београд

13 АНЕКСИ

АНЕКС 1 – ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 12. став 2. тачка 2. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), члана 13. став 6, члана 20. став 1. тачка 1, члана 32. став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 – други закон, 101/16 – други закон, 47/18, 111/21 – други закон), члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и Споразума о сарадњи током израде и спровођења стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац број 20-173-II-2022 од 13. јуна 2022. године, на седници одржаној 24.06.2022. године, доноси

ОДЛУКУ

о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац

Члан 1.

Одлуком о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Одлука) град Крагујевац (у даљем тексту: Град) приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија) ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја, предлагања заједничких циљева и начина деловања при спровођењу заједничких пројеката урбаног развоја.

Члан 2.

Под Стратегијом у смислу одредаба ове одлуке, подразумева се плански документ урбаног развоја израђен у складу са правилима Европске Уније.

Циљ израде Стратегије је да допринесе:

- одрживом развоју територије заснованом на подстицању иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије;
- прелазу на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавању и прилагођавању климатским променама, спречавању и управљању ризицима, бољем снабдевању водом и управљању отпадом, одрживој и мултимодалној урбаној мобилности;
- јачању социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија;
- примени интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине и јачању урбано- руралних веза.

Стратегија ће поставити приоритете одрживог територијалног развоја и доприносити максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 3.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја Града и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 4.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација

укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања и партнерство међу институцијама.

Члан 5.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије образује се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 6.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, разматра нацрт Стратегије по фазама припреме предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт Стратегије, прибавља мишљења релевантних институција, координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник Града, председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и представник Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља, док су заменици чланова Савета заменик градоначелника односно председника општина.

Радом Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду Савета на првој седници која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Члан 7.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланови и координатори Радне групе су представници Града и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Радну групу решењем образује Градоначелник Града на предлог који достављају председници општина.

Члан 8.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља пружа стручну и техничку подршку Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом надлежном за просторно планирање, административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и друго.

Члан 9.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења, којима могу присуствовати заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Учешће јавности у припреми нацрта Стратегије биће обезбеђено кроз организовање јавне расправе.

Члан 10.

Рок за израду Стратегије је осам месеци од дана ступања на снагу ове одлуке. Стратегију доноси Скупштина града Крагујевца.

Члан 11.

Средства за реализацију ове одлуке обезбеђују се кроз програм ЕУ ПРО Плус.

Члан 12.

За реализацију ове Одлуке задужују се градске управе надлежне за просторно

планирање и урбанизам, односно организационе јединице општинских управа, надлежне за послове просторног планирања и урбанизма.

Члан 13.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

Образложење

Правни основ за доношење Одлуке о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Одлука) садржан је у одредбама члана 12. став 2. тачка 2. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), којим је прописано да стратегија по просторном обухвату може бити субнационална ако покрива део територије Републике Србије, односно административно повезану целину на територији Републике Србије или подручја која нису географски односно административно повезана, али се у односу на њих усваја заједничка стратегија, због одређених истоветних својстава тих подручја члана 13. став 6, члана 20. став 1. тачка 1, члана 32 став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 – други закон, 101/16 – други закон, 47/18, 111/21 – други закон) којима је прописано да јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности преко својих органа, прати процес европских интеграција Републике Србије и развија за то потребне административне капацитете у складу, са законом и утврђеном политиком Републике Србије, да Град, преко својих органа, у складу са Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја града, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја, да Скупштина града, у складу са законом доноси прописе и друге опште акте и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца", број 8/19), којим је прописано да Скупштина у складу са законом доноси план развоја Града, планска документа јавних политика, средњорочне планове и друга планска документа.

Град Крагујевац је поднео пријаву за Јавни позив за израду територијалних стратегија број 020-353/21-II од 9. децембра 2021. године, за техничку помоћ за развој стратегија урбаног подручја, где су коподносиоци пријаве партнерске локалне самоуправе и то: општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола, Аранђеловац и Регионална агенција за развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац.

Град Крагујевац и општине – коподносиоци пријаве у поступку аплицирања за техничку подршку, поднели су, између осталог, у складу са правилима донатора, изјаву којом је дефинисано да ће главни саговорник Програма бити Град Крагујевац, односно да ће Град деловати у име било које друге општине – сукорисника Програма, такође су утврђене обавезе Града и општина сукорисника Програма да: донесу одлуке Скупштине о покретању процеса израде Стратегије; успоставе партнерства; формирају интердисциплинарни тимове; успоставе институционалне оквири за подршку имплементацији територијалне стратегије и донесу одлуку о усвајању стратегије.

Меморандумом о разумевању који је закључен између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС) заведен код града Крагујевца под бројем 020-173/22-II дана 7. јуна 2022. године, дефинисана је техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Споразумом о сарадњи током израде и спровођења стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, који је закључен између града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, заведен код града Крагујевца под бројем 020 – 173/22 –II дана 13. јуна 2022. године успостављена је партнерска сарадња на изради и спровођењу Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца, општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и Регионалне агенције за развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац.

Разлог за доношење ове одлуке садржан је у потреби да се обезбеди правни оквир за унапређење способности Града да уведе интегрални одрживи приступ планирању развоја и изградњи капацитета за спровођење територијалних иницијатива у циљу израде Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола, предлагања заједничких циљева и начина деловања и спровођења заједничких пројеката урбаног развоја.

Ова одлука конципирана је кроз тринаест чланова.

Чланом 1. ове одлуке утврђено је да Град Крагујевац приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија) ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја, предлагања заједничких циљева и начина деловања при спровођењу заједничких пројеката урбаног развоја.

Чланом 2. ове одлуке, утврђен је, између осталог, циљ израде Стратегије.

Чланом 3. ове одлуке утврђено је да полазну основу за формулисање стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Чланом 4. ове одлуке утврђено је да се кроз процес израде Стратегије промовише интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања и партнерство међу институцијама.

Чланом 5. ове одлуке утврђено је да се у циљу спровођења ове одлуке образује Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и Радна група за израду Стратегије.

Чланом 6. ове одлуке утврђени су задаци и састав Савета.

Чланом 7. ове одлуке утврђени су задаци и састав Радне групе.

Чланом 8. ове одлуке прописано је да Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља - пружа стручну и техничку подршку као и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије

Чланом 9. ове одлуке дефинисано је да се током израде Стратегије организују тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења, којима могу присуствовати заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности, а да ће се учешће јавности у припреми нацрта Стратегије обезбедити кроз организовање јавне расправе.

Чланом 10. ове одлуке утврђен је рок од осам месеци за израду Стратегије од дана ступања на снагу ове одлуке, као и да Стратегију доноси Скупштина града Крагујевца.

Чланом 11. ове одлуке утврђено је да се средства за реализацију ове одлуке обезбеђује кроз програм ЕУ ПРО Плус.

Чланом 12. ове одлуке утврђено је да су за реализацију ове одлуке задужене градске управе надлежне за просторно планирање и урбанизам, односно организационе јединице општинских управа, надлежне за послове просторног планирања и урбанизма.

Чланом 13. ове одлуке у складу са чланом 196. став 3. и 4. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 98/06 и 115/21) уређено је питање објављивања и ступања на снагу ове одлуке, односно утврђено је да одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца”.

За реализацију ове одлуке нису потребна средства из буџета града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 350-1168/22-I

У Крагујевцу, 24.06.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-82/22-1
Датум: 20. 6. 2022. године
ЛАПОВО

У складу са чланом 11. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 20. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 16. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 34. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 37. Статута општине Лапово ("Службени гласник општине Лапово", број 2/19) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 20. јуна 2022. године, доноси

ОДЛУКУ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Лапово приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику општине Лапово".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЛАПОВО
Број: 020-82/22-I од 20. јуна 2022. године

Образложење

Правни основ за доношење ове Одлуке садржан је у одредбама члана 13. став 6. Закона о локалној самоуправи којим је прописано да јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности преко својих органа, прати процес европских интеграција Републике Србије и развија за то потребне административне капацитете, у складу са законом и утврђеном политиком Републике Србије, док је чланом 20. истог Закона прописано да Општина, преко својих органа, у складу с Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја.

Чланом 11. Закона о планском систему је дефинисана стратегија као основни документ јавне политике, којим се на целовит начин утврђују стратешки правац деловања и јавне политике у конкретној области планирања и спровођења јавних политика утврђених прописом Владе.

Чланом 34. Закона о регионалном развоју је прописано да је регионална развојна агенција привредно друштво или удружење основано за обављање послова односно унапређење регионалног развоја, која је акредитована, у складу са овим законом, док је чланом 39. прописано које послове обавља Регионална развојна агенција.

На основу свега наведеног, доноси се одлука као у тексту.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КНИЋ, на седници од 12.07.2022. године, у складу са чланом 11. и чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 20. став 1. и чланом 32. став 1. тачка 6. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 37. став 1. тачка 4. Статута општине Кнић ("Службени гласник општине Кнић", број 1/19 и 14/21) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, донела је

**ОДЛУКУ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ**

Члан 1.

Општина Кнић приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Кнић“.

Број: 401-916/2022-01
У Книћу: 12.07.2022. године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
Светлана Анђелић

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 1 од 4

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – ОПШТИНА РАЧА

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ

Број: 020-39/2022-I-01

Дана: 28.06.2022. године

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), члановима 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40. став 1. тачке 6) Статута општине Рача ("Сл. гласник општине Рача", број 3/2019) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Рача, на седници одржаној 28.06.2022. године, на предлог Општинског већа општине Рача, донела је:

О Д Л У К У
О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ,
ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Рача приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 2 од 4

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац(у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градителског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић,

¹ Члан 28. Уредбе (ЕУ) 2021/31060 Европског парламента и већа од 24. јуна 2021. о утврђивању заједничких одредаба о Европском фонду за регионални развој, Европском социјалном фонду плус. Кохезионом фонду, Фонду за праведну транзицију и Европском фонду за помоћ, рибарство и аквакултуру те финансијских правила за њих и за Фонд за азил, миграције и интеграцију, Фонд за унутрашњу безбедност и инструмент за

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 3 од 4

Топола и Аранђеловац(у даљем тексту Савет)и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца (*назив свих градова*) и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац(*називи свих општина*) које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници (*надлежне*) Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету. Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 4 од 4

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику општине Рача".

ПРЕДСЕДНИК**Бранко Радосављевић****Одлуку доставити:**

- Председнику општине Рача;
- Регионалној агенцији за економски развој Шумадије и Поморавља, ул. Краља Петра I бр.22, 34000 Крагујевац;
- Шефу одељења за изградњу, урбанизам, локални економски развој и инспекцијске послове;
- Архиви.

161P

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13, став 6, и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40. став 1. тачка 4 Статута општине Топола ("Службени гласник СО Топола" број 2/2019) и члановима 154. став 2. и 155. став 1. Пословника Скупштине општине Топола („Службени гласник СО Топола“ број 3/2019)

и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Скупштина Општине Топола на седници одржаној дана 27.6.2022. године, донела је

ОДЛУКУ

О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Топола приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца (*називи свих градова*) и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (*називи свих општина*) које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници (*надлежне*) Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радом Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику СО Топола“.

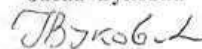
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ТОПОЛА

Број: 020-314/2022-05-1

Дана: 27.6.2022. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Јасна Вуковић

У складу са чланом 11. и 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 20. ства 1. тачка 1. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018, 111/2021 - др. закон), чланом 16. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 34. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл. гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 89/2015 - др. закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40. тачка 4) Статута општине Баточина ("Службени гласник општине Баточина", број 9/19) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Баточина на седници одржаној дана 05.09.2022. године, донела је:

**ОДЛУКУ
О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ,
ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ**

Члан 1.

Општина Баточина приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља

приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета заменици градоначелника, односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радиој групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Баточина“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БАТОЧИНА

Број: 020-609/22-1 од 05.09.2022. године

ПРЕДСЕДНИЦА СКУПШТИНЕ
05.10.2022
Марија Митрашиновић

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6, и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Службени гласник Републике Србије", број 51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 38. став 1. тачка 7. Статута Општине Пожега ("Службени лист Општине Пожега" број 1/2019), а у вези са чланом 2. Меморандума о разумевању, закљученог између Града Ужица и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС), дана 19. маја 2022. године, и „Annex C-Statement of the Applicant and Co-Applicants“ потписаним 08.12.2021. године којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Ужица и општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта, Скупштина општине Пожега, на седници одржаној 25.11.2022. године, доноси

ОДЛУКУ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА УЖИЦА И ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА, ПОЖЕГА, ПРИБОЈ И БАЈИНА БАШТА

Члан 1.

Општина Пожега приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Ужица и општина Чајетина, Прибој и Бајина Башта.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Ужица и општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Ужица и општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Ужица и општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су градоначелник града Ужица и председници општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне развојне агенције Златибор, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету. Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална развојна агенција Златибор пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских општинских управа надлежних за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Ужица" и Службеним листовима општина Чајетина, Пожега, Прибој и Бајина Башта.

Скупштина општине Пожега
01 Број: 011-40/22

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
Славина Симовић

АНЕКС 2 - СПИСАК ПРОЈЕКТНИХ ИДЕЈА

Ц 1. ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	
1.	Валоризација и стављање у функцију напуштених станова и кућа

2.	Регенерација браунфилд локација у Крагујевцу: 21. октобар; Стара звезда; Црвена звезда; Стара циглана; ВТ31
3.	Уређење Старог језгра Војно-техничког завода, тржница Милошев конак, улица Црвеног барјака, музеј, гимназија, Старо језгро-престоница у Крагујевцу
4.	Браунфилд локација „Стрна жита“ - иновациони дистрикт
5.	Браунфилд “Сервис 1”-потенцијал за комерцијалну намену
6.	Браунфилд локација Војно – технички завод „Brainport“ - центар иновација, креативних индустрија, индустријског наслеђа
7.	Програм подршке развоја туризма кроз валоризацију културног наслеђа у Шумадији: – Реконструкција трга Арсенал у оквиру Војно – техничког завода (Крагујевац) – Реконструкција и доградња зграде Старог суда у Аранђеловцу – Изградња објекта павиљона код визиторског центра у Тополи – Уређење Карађорђевог дома у Рачи – Израда Пројекта туристичке дестинације (ПТП) за уређење Борачке тврђаве и унапређење услова за развој туризма у Книћу – Уређење археолошког локалитета Јеринино брдо код Баточинае – Лапово – град музеј железнице – унапређење услова за развој туристичке понуде
8.	Туристичка сигнализација у Шумадији
9.	Заједнички резервацијски систем
10.	Програм подршке развоја зеленог, спорог и здравог туризма – мапирање и уређење стаза (бициклистичких, пешачких, коњичких, ...)
11.	Уређивање простора за пласирање локалних туристичких производа
12.	Изградња туристичке инфраструктуре - визиторски центри, одморишта, инфо пунктови, видиковци...
13.	Реконструкција постојећих железничких станица
14.	Путевима Војда Карађорђа-туристичка рута Аранђеловац, Топола, Рача
15.	Уређење подвожњака и подземних пролаза испод железничке и магистралне друмске инфраструктуре
16.	Друга фаза пројекта примене Европске конвенције о пределу на територији Шумадије
Ц 2. ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНИЗИЦИЈА И МОБИЛНОСТ	
17.	Мапирање потенцијала обновљивих извора енергије са аспеката специфичности територије
18.	Изградња мини топлана на биомасу
19.	Надстрешнице на јавним паркинзима покривене соларним плочама- струја за јавне зграде и осветлу, инфо осветљење стајалишта, пуњача за ауто
20.	Соларне плоче на јавним зградама - електрична енергија за сопствене потребе
21.	Формирање нових јавних простора са регулисањем топлотних острва, решавање управљања водама, енергетска ефикасност јавне расвете

22.	Формирање Центра за очување биодиверзитета
23.	Повећање зелених “оаза” - концепт уређења зелених површина
24.	Увођење система за мониторинг смањења буке
25.	Изградња и реконструкција водних објеката заштите од поплава
26.	Изградња нове и модернизација постојеће атмосферске и канализационе мреже
27.	Израда Студије утицаја 5Г мреже на животну средину
28.	Формирање Регионалног центра за управљање отпадом
29.	Енергетска санација спортских објеката
30.	Успостављање Зелених прстенова око градова
31.	Пошумљавање радних зона уз северну обилазницу у Крагујевцу и површина поред јавних путева медоносним дрвећем
32.	Урбано озелењавање (кровни вртови, увођење еколошког индекса, обавезних пропусних површина) – ширење мреже зелених површина у Аранђеловцу и Тополи
33.	Успостављање Регионалног центра за управљање отпадним муљем из постројења за ППОВ
34.	Регионализација система међумесног саобраћаја
35.	Увођење електро-мобилности у јавни градски превоз путника
36.	Израда пројекта свеобухватног саобраћаја (главне улице, интерконекције и локалне улице) пешаци и бициклисти
37.	Ревитализација урбаних центара на бази урбане мобилности
38.	Израда стазе за ауто трке и бицикличке стазе
39.	Интеграција бицикличког и јавног превоза на нивоу региона
40.	Уређење највеће ботаничке баште на Балкану, Крагујевац
41.	Формирање значајних културно-историјских микро локација
42.	Развијање спортских, културних и рекреативних садржаја уз реку Лепеницу
43.	Оснивање школе глуме, школе цртања, школе традиционалних игара и певања у руралним срединама
44.	Успостављање концепта Смарт села
Ц 3. ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА	
45.	Оснаживање дуалног образовања кроз подстицај укључивања МСП у процес образовања
46.	Научно технолошки парк (ИТ сектор, техничке струке)
47.	Оснаживање женског предузетништва (обуке, финансијски подстицаји)
48.	Боља координација са министарствима надлежним за зелену транзицију
49.	Програми подршке за МСП за прелазак на зелене технологије

50.	Преквалификација и прелазак на радна места у складу са зеленом транзицијом
51.	Формирање тренинг центра за дуално образовање - Застава Терво као локација
52.	Формирање развојних бизнис инкубатора
53.	Формирање зелених индустријских зона
54.	Изградња и реконструкција објеката ради веће економске валоризације и заштите културног наслеђа
55.	Развој села кроз изградњу дистрибутивних задруга и развој индустрије прераде воћа
56.	Едукација привредних субјеката, са акцентом на извозно орјентисане фирме, о регулативи ЕУ, са циљем смањења карбонског отиска
57.	Прикупљање података из области управљања отпадом и рециклаже, са циљем развоја циркуларне економије
58.	Мапирање карбонског отиска привредних субјеката на нивоу урбаног подручја
59.	Подршка пројеката са циљем развоја „Зеленог града“
60.	Подршка пројеката са циљем развоја „Паметног града“
61.	Умрежавање винарија и сеоских туристичких газдинстава
62.	Мобилни тимови за рад на терену у области спровођења зелене транзиције
63.	Инвестирање у дигитализацију - развој дигиталне инфраструктуре (брзи интернет, паметне мреже...)
64.	Е - пијаца, онлајн продаја пољопривредних производа из региона Шумадије
65.	Јачање капацитета “Центра изврсности”
66.	Формирање Развојног центра циркуларне економије
67.	Упознавање грађанства са процесом декарбонизације и прелазак на обновљиве изворе енергије
68.	Формирање квалитетног институционалног оквира у циљу промовисања зеленог финансирања
69.	Институционална подршка другим пројектима “Зелене агенде”
70.	Подстицајна средства за повећање смештајних капацитета у мањим срединама
71.	Субвенције и олакшице за покретање предузећа која би се бавила одрживом производњом и услугама рециклаже и поновне употребе материјала
72.	Формирање ланаца вредности типичних производа са високом додатом вредношћу
73.	Промовисање концепта кратких ланаца хране
Ц 4. ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ	
74.	Регионализација мреже социјалних услуга
75.	Оснивање руралних саветодавних центара
76.	Успостављање садржаја и објеката прилагођених особама са посебним потребама

77.	Формирање мобилних тимови за рад са грађанима у руралним срединама
78.	Проширење смештајних капацитета прихватилишта за одрасле особе
79.	Универзитет трећег доба
80.	Изградња центра за прихват бескућника
81.	Заједничко становање старе и младе популације
82.	Унапређење здравствене заштите у градској и сеоским срединама кроз улагање у недостајуће инфраструктурне објекте
83.	Развој нових услуга здравствене заштите према новим потребама -Центар за деменцију, психолошка саветовалишта, палијативна нега
84.	Формирање здравствених мобилних тимова у руралним срединама
85.	Штампање и издавање зборника радова неафирмисаних писаца
86.	Израда заједничких програма и манифестација културних центара из урбаног подручја
87.	Изградња дворане за борилачке спортове и атлетског стадиона
88.	Реконструкција спортске, културне и здравствене инфраструктуре
89.	Формирање Регионалног центра за подршку параолимпијаца
90.	Дигитализација нематеријалног културног наслеђа
91.	Адаптирање објекта сеоских домова културе за пружање услуга из области здравствене заштите
Ц 5. УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ/ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	
92.	Унапређење управљања урбаним развојем кроз принципе "доброг управљања"
93.	Јачање капацитета одељења/канцеларије за ЛЕР
94.	Развој паметног града – паметно управљање
95.	Укључивање Савета месних заједница у предлагање пројектних идеја
96.	Јачање капацитета ДМО, модел финансирања
97.	Израда међуопштинских програма и пројеката (гондола Аранђеловац – Топола)
98.	Формирање регионалних тела за управљање и праћење реализације стратегије
99.	Формирање мреже студената са ширег подручја, са других универзитета - Платформа студената
100.	Оснивање Регионалног фонда за финансирање иновација
101.	Израда каталога локација за инвестиције у урбаном подручју
102.	Јачање финансијско-кадровских и техничких капацитета за коришћење ГИС
103.	Регионални дигитални информациони центар - предузеће "ЕКГ инфо дата" може да прерасте у регионални информациони центар
104.	Промовисање и унапређење концепта партиципације

105.	Партиципативно мапирање дивљих депонија и постављање информација на сајт града
106.	Оснивање локалних акционих група, задруга и удружења
107.	Подршка и едукација пољопривредних произвођача и сеоских туристичких домаћинстава
108.	Израда локалних прописа за заштиту животне средине -бука кафића, непријатни мириси
109.	Едукација о значају и израда програма за добијање нових ресурса из отпада
110.	Јачање техничких и људских капацитета установа културе

АНЕКС 3 – УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

**АНЕКС 4 - НАЦИОНАЛНИ И МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА УРБАНОГ И
ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА**

На основу члана 43. став 1. тачке 12) Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“, број 87/2018), Скупштина општине Рача, на предлог Општинског већа општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године, донела је:

ОДЛУКУ

1. Усваја се Извештај о раду Штаба за ванредне ситуације општине Рача, за период од 01.01.-31.12.2023. године, број 021-95/2024-I-02 од 11.04.2024.године.
2. Одлуку објавити у "Службеном гласнику општине Рача".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-78/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

На основу члана 53. став 4. и члана 55. став 1. тачка 2) и става 5., става 6. и става 8. Закона о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018-др.закон), Уредбе о утврђивању Општег плана за одбрану од поплава („Сл. гласник РС“, бр. 18/2019), Одлуке о одређивању граница водних подручја („Сл. гласник РС“, бр. 92/2017), Одлуке о утврђивању пописа вода I реда („Сл. гласник РС", бр. 83/2010), Наредбе о утврђивању Оперативног плана за одбрану од поплава за 2024. годину ("Сл. гласник РС“, број 117/2023) и члана 40. став 1. тачка 33) Статута општине Рача ("Сл. гласник општине Рача", број 3/19), уз прибављено мишљење ЈВП "Србијаводе" Београд, Водопривредни центар "Морава" Ниш, број 4013/1 од 18.04.2024.године, Скупштина општине Рача, на предлог Општинског већа општине Рача, на седници одржаној дана 09.05.2024. године донела је:

О П Е Р А Т И В Н И П Л А Н ЗА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА ЗА ВОДЕ II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА ЗА 2024. ГОДИНУ

САДРЖАЈ

I ОПШТИ ДЕО

1.1.ОРГАНИЗАЦИЈА ИНТЕГРАЛНЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА, ЗА ВОДЕ II РЕДА

- 1.1.1.Елементарне непогоде, пратеће појаве штетног дејства вода II реда и одбрана од града
- 1.1.2.Одбрана угрожених насеља, уређених површина и добара од поплавних вода II реда
- 1.1.3.Одбрана од леда на водотоцима II реда на подручју општине Рача

1.2. ГЕНЕРАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА

1.2.1. Генерална реонизација подручја

1.2.2. Топографске карактеристике подручја

1.2.3. Хидрографске карактеристике подручја: подаци о водотоцима и о подручју угроженом од поплава

1.2.4. Саобраћајна инфраструктура и систем веза подручја

1.3. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОПЛАВА**II ИЗВОД ИЗ РЕПУБЛИЧКОГ ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА**

2.1. Системи за заштиту од поплава – заштитни објекти на водама I реда и водни објекти за одводњавање у јавној својини који се налазе на територији општине.

2.2. Правна лица надлежна за организовање и спровођење одбране од поплава.

III ШТИЋЕНА ПЛАВНА ПОДРУЧЈА

3.1. Опис и оцена општег стања заштитних локалних водних објеката на територији општине на водама II реда на којима се спроводи одбрана од поплава.

3.2. Процена угрожености штићених подручја. Оцена ризика од поплава – сценарио појаве поплавних таласа и плављења

3.3. Критеријуми за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава

IV НЕШТИЋЕНА ПЛАВНА ПОДРУЧЈА

4.1. Опис и оцена општег стања водотокова II реда.

4.2. Процена угрожености нештићених подручја. Оцена ризика од поплава – сценарио појаве поплавних таласа и плављења.

4.3. Оперативне мере одбране од поплава

4.4. Критеријуми за проглашење стања приправности, редовне и ванредне одбране од поплава

V ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

1. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ВОДОТОКОВА I И II РЕДА И ОДБРАМБЕНИХ ЛИНИЈА

2. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ПЛАВНИХ ЗОНА И КРИТИЧНИХ МЕСТА

VI ОРГАНИЗОВАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА**6.1. ОРГАНИЗОВАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА**

6.1.1. ШЕМА ОСНОВНИХ АКТИВНОСТИ У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

6.2. РУКОВОЂЕЊЕ ОДБРАНОМ ОД ПОПЛАВА ЗА ВОДЕ II РЕДА

6.2.1. Шема руковођења одбраном од поплава вода II реда на подручју општине

6.2.2. Субјекти руковођења одбраном од поплава на за воде II реда на подручју општине- одговорности и координација субјеката руковођења у одбрани од поплава

6.3. СУБЈЕКТИ СПРОВОЂЕЊА ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА ЗА ВОДЕ II РЕДА

- 6.3.1. Територијално водопривредно предузеће
- 6.3.2. Витални системи заштите подручја општине
- 6.3.3. Остали субјекти - учесници у одбрани од поплава

6.4. ПЛАН МЕРА, АКТИВНОСТИ И РАДОВА У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА И ПРАТЕЋИХ ПОЈАВА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА

- 6.4.1. Имплементација и разрада синхрон плана мера, активности и радова
- 6.4.2. Синхрон план мера, активности и радова у интегралној одбрани од поплава вода II реда
- 6.4.3. Елементарне непогоде, пратеће појаве штетног дејства вода II реда и одбрана од града

6.5. ЉУДСТВО, МЕХАНИЗАЦИЈА, ОПРЕМА И МАТЕРИЈАЛ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДБРАНЕ ОД ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ПОПЛАВНИХ ВОДА И ПРАТЕЋИХ ПОЈАВА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА

- 6.5.1. Људство и стручни кадрови
- 6.5.2. Опрема, механизација и материјал
 - 6.5.2.1 Набавка обавезне опреме и средстава за заштиту од елементарних непогода и других несрећа и планирана финансијска средства
- 6.5.3. Потребни потенцијали
- 6.5.4. Планирана средства за реализацију мера и активности

6.6. СИСТЕМ ВЕЗА У СПРОВОЂЕЊУ ОДБРАНЕ**VII ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПОПЛАВНИХ ДОГАЂАЈА****VIII ГОДИШЊИ ПРОГРАМ МЕРА И РАДОВА ЗА СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД ПОПЛАВА НА ВОДОТОЦИМА II РЕДА****8.1. УВОД****8.2. ВОДОТОЦИ II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА****8.3. СТАЊЕ НА ВОДОТОЦИМА II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ****8.4. РАДОВИ НА ВОДОТОКОВИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА**

- 8.4.1. Реализовани радови током 2019. године
- 8.4.2. Реализовани радови током 2020. године
- 8.4.3. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2020. години
- 8.4.4. Реализовани радови током 2021. године
- 8.4.5. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2021. години
- 8.4.6. Реализовани радови током 2022. године
- 8.4.7. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2022. години
- 8.4.8. Реализовани радови током 2023. године
- 8.4.9. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2023. години

8.5. ПРЕГЛЕД МЕРА И АКТИВНОСТИ НА СМАЊЕЊУ РИЗИКА ОД ПОПЛАВА СА ФИНАНСИЈСКИМ ПЛАНОМ**IX ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ****9.1. ПРОЦЕНА ШТЕТА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА**

9.1.1. Идентификација материјалних штета на подручју

9.1.2. Критеријуми за процену штета

9.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ И УЗБУЊИВАЊЕ ЈАВНОСТИ

9.3. ИЗМЕНЕ ПЕРСОНАЛНИХ РЕШЕЊА

9.4. ФИНАНСИРАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА

9.4.1. Финансирање одбране од поплава за воде II реда

9.4.2. Финансирање одбране од леда

9.4.3. Финансирање одбране од елементарних непогода и појава које прате штетно дејство вода II реда

9.4.4. Приоритети у финансирању

X ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

13.1.1.1.1 I ОПШТИ ДЕО

1. ОРГАНИЗАЦИЈА ИНТЕГРАЛНЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

1.1.1 Елементарне непогоде, пратеће појаве штетног дејства вода II реда и одбрана од града

Могућност коинциденције неповољних хидролошких услова (који могу изазвати повишене водостаје у водотоцима и бујичне феномене-плављење приобаља), са неповољним метеоролошким појавама (као што су бујичне кише, град у летњим условима, односно ледене кише и снежне падавине у зимским условима), условљава потребу да се планирају мере, радови и активности за превентивну заштиту, за уочавање непосредне опасности и спровођење одбране.

Због очекиваних размера поплава и штета на потенцијално угроженим деловима територије општине Рача, овакве појаве се третирају елементарним непогодама.

Општинским планом обухваћене су и мере, радови и активности које је неопходно вршити у условима појаве других бујичних феномена - клизишта, одрона и бујичне лаве.

1.1.2. Одбрана угрожених насеља, уређених површина и добара од поплавних вода II реда - Оперативни план одбране за подручје општине Рача

У приобаљу нерегулисаних водотокова II реда могу се јавити хидролошке појаве које изазивају плављење добара и насеља.

Због тога је овим планом обухваћено подручје које може бити угрожено не само услед неповољних хидролошких појава у водотоцима II реда без заштитних система, већ и подручје општине у целини.

Тиме је обезбеђена могућност интегралне одбране од штетног дејства вода II реда на територији општине Рача.

Општинским планом дефинише се програм мера, радова и активности за неповољне хидролошке околности на назначеном подручју, који су систематизовани по степенима одбране од поплава и по учесницима са дефинисаним задужењима и обавезама у свакој фази одбране посебно.

1.1.3. Одбрана од леда на водотоцима II реда

Ледене појаве на притокама потенцијални су узрок повишења водостаја и плављења приобаља.

За ледене појаве на водотоцима који нису обухваћени Републичким оперативним планом за одбрану од поплава и леда, задужена је Скупштина општине Рача.

1.2. ГЕНЕРАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА

1.2.1 Генерална реонизација подручја

Подручје Србије је лоцирано у сливовима водотока реке Дунав и реке Велика Морава, па стога и припада водним подручјима "Дунав" и "Морава". Приказ насеља и добара од значаја за План одбране од поплава дат је по припадности водним подручјима, односно водним јединицама.

Одбрана од поплава од унутрашњих вода на подручју дела општине Рача спроводи се на следећим К.О.: Сараново и Сепци, спроводи надлежно Јавно водопривредно предузеће, у складу са оперативним планом за одбрану од поплава од унутрашњих вода за водно подручје „Морава“.

а. н а с е љ а

Сеоска насеља и пољопривредне површине налазе се на подручју катастарских општина: Адровац, Борци, Бошњане, Велико Крчмаре, Вишевац, Војиновац, Вучић, Доња Рача, Доње Јарушице, Ђурђево, Мали Мирашевац, Мало Крчмаре, Мирашевац, Поповић, Сараново, Сепци, Сипић и Трска.

● Приобаље бујичних потока:

Сеоска насеља: Вишевац, Велико Крчмаре, Борци, Поповић, Сипић, Вучић, Доње Јарушице, Ђурђево, Доња Рача, Сараново и Сепци.

б. уређене пољопривредне површине

К.О. Војиновац, Адровац, Борци, Бошњане, Велико Крчмаре, Вишевац, , Вучић, Доња Рача, Доње Јарушице, Ђурђево, Мало Крчмаре, Мирашевац, Поповић, Рача, Сараново, Сепци и Сипић.

Овако извршена реонизација је приказана у табели 1, која је саставни део овог плана.

Пољопривредно земљиште општине Рача простире се на 17408 хектара. Конфигурација терена заједно са климатским факторима омогућава гајење разноврсних пољопривредних култура. Највећи део укупне пољопривредне површине чине орнице које заузимају 13588ха, воћњаци чине 1368 ха укупне пољопривредне површине, виногради 334ха ливаде 923 ха и пашњаци обухватају 773ха укупне пољопривредне површине, док остало земљиште заузима 419 ха. Табела 1. Преглед површина пољопривредног земљишта у државној својини по катастарским општинама и културама.

	КО	обрадиво					обрадиво Total	остало		остало Total	Укупн о:
		1	2	3	4	5		7	8		
		ЊИВА	ВРТ	ВОЋЊА К	ВИНО ГРАД	ЛИВАД А		ПАШЊ АК	ОСТАЛО ЗЕМЉИШ ТЕ		
1	Војиновац	4.7526		0	0	0	4.7526	0	0	0	4.7526
2	Адровац	8.2925		0	0	0.6781	8.9706	0.2928	0	0.293	9.2634
3	Борци	16.9423		1.7858	0	1.0483	19.7764	0	0.0881	0.088	19.865
4	Бошњане	23.835		0.0303	0	0	23.8653	0.896	0	0.896	24.761
5	Велико Крчмаре	32.1634		1.3242	1.126	4.3927	39.0063	0.7555	0.0865	0.842	39.848
6	Вишевац	12.9035		0.116	0	0.4013	13.4208	0.3003	0	0.3	13.721
7	Вучић	17.2323		0	0	7.9522	25.1845	0	0	0	25.185
8	Доња Рача	3.3451		0.0462	0.0312	0	3.4225	0.0119	0.1122	0.124	3.5466
9	Доње Јарушице	1.0777		0	0	0	1.0777	1.2066	0.0008	1.207	2.2851
10	Ђурђево	15.3896		0	0.11	0	15.4996	0.2974	0.0572	0.355	15.854
11	Мало Крчмаре	12.9582		0.7205	0.1565	0	13.8352	1.5898	0	1.59	15.425
12	Мирашевац	10.0915		0.3479	0	0	10.4394	0.9894	0	0.989	11.429
13	Поповић	1.5932		0.1618	0	0.8246	2.5796	0	0	0	2.5796
14	Рача	11.8975		0.3132	0.8984	1.1886	14.2977	0.8509	0	0.851	15.149
15	Сараново	13.1914		0.1332	0.3104	0.5248	14.1598	0.6549	0	0.655	14.815
16	Сепци	11.1438		0	0	0.546	11.6898	0.2392	0.0128	0.252	11.942
17	Сипић	36.4643		0.4756	0	0.5761	37.516	0.3356	0	0.336	37.852
Укупно:		233.2739		5.4547	2.6325	18.1327	259.494	8.4203	0.3576	8.778	268.27

Шумске површине захватају око 14,9% укупне површине општине Рача, углавном на вишим деловима, стрмим косама и јаругама. Мањи шумски комплекс Градиште у Вишевцу, површине око 40ха је углавном под храстовом шумом и знатним учешћем беле липе што овом пејзажу даје посебну вредност. Храстова шума је и у комплексу Алија у Бошњану (око 5 ха) оплемењена четинарима. На брду Висак углавном су вештачки подигнуте састојине багрема и нешто црногорице. Иначе шумске површине у рачанској општини нису изданачког порекла, углавном су то храстове са пратећим врстама, а само на мањој површини једног локалитета у Сранову јавља се брдска буква.

1.2.2. Топографске карактеристике подручја

Општина Рача је једна од седам општина Шумадијског округа, налази се у средишњем делу Србије. По пространству своје територије од 216 км², рачанској општини припада само 9,04% укупне површине Шумадијског округа и она заузима пето место у округу испред општина Баточине и Лапова.

На територији Рачанске општине, поред варошице Рача, налази се и седамнаест сеоских насеља.

Положај рачанске општине одређен је координатама између 44°06'10" (најужнија тачка на Собовици у атару села Војиновца) и 44°17'10" (најсевернија тачка у Горњем пољу у селу Сепци) северне географске ширине и 20°49'00" (најзападнија тачка западно од коте 205 м у

селу Сараново) и 21°03'30" (најисточнија тачка у долини реке Раче, која је истовремено и најнижа тачка општине) источне географске дужине (по Гриничу).

Преко територије Рачанске општине води шумадијски попречни савремени асфалтни магистрални пут број 4 (државни пут I реда) Марковац - Рача – Наталинци - Топола-Аранђеловац - Лазаревац, који спаја Ауто-пут на истоку са Ибарском магистралом на западу. Са овим природним путем који води долинама реке Раче и Јасенице, Правца И-3, У Рачи се укршта пут регионалног значаја бр.109, Смед.Паланка-Рача-Церовица, где излази на магистрални пут Топола-Крагујевац. Друмске саобраћајнице које пролазе средином општине дају јој транзитни значај јер представљају важну везу између Великоморавске удолине и Колубарске долине.

Рељеф општине је представљен типичним шумадијским валовито-брежуљкастим тереном, тако да на низију долази 45,8% (око 99 км²) а на брдски рељеф 54,2% (117 км²). Три четвртине рачанске општине има нагиб 15°, од чега на нагиб од 5° долази око 70 км². Што се тиче експозиције рељефа присојне експозиције обухватају 35% а осојне око 65% површине општине.

На територији општине највиша тачка је брдо Голубица са врхом Висак, висине 396 метара. Најнижа тачка се налази у североисточном граничном делу општине у алувијалној равни реке Раче, на асољутној надморској висини 112 м (ушће Доловског потока у реку Рачу).

Општини Рача припада крајњи северни део шумадијског округа, тј. делови реке Раче и Јасенице, области које пружају разнолике природне и привредне могућности. Типови земљишта на подручју општине Рача, условљени су рељефом, геолошким саставом подлоге и климатским приликама, у долинама реке Јасенице и Раче заступљен је алувијум, на терасама и нижем побрђу преовлађује смоница, а на вишем побрђу општине гајњача.

Река Рача извире југозападно од територије општине испрод брда Светиње (450 м) у селу Чумићу на 410 м надморске висине а улива се у реку Велику Мораву источно од Марковца на 96 м надморске висине, према томе укупан пад Раче је 314 м а просечан пад је 6,8%. Од изворишта Рача тече према истоку у Горње Јарушице одакле креће према североистоку и северу где улази на рачанску територију код Доњих Јарушица. Овај правац задржава до села Ђурђево где прави лакат и скреће према истоку до Вишевоца, а потом тече према југоистоку до варошице Раче, одакле углавном има источни правац до напуштања рачанске територије код села Доња Рача. Код уласка у рачанску територију у насељу Д. Јарушице ток реке је на око 200 м над.висине а код Доње Раче при изласку на око 112 м нд.висине. Према томе на дужини од око 30 км пад реке Раче је око 88 м, међутим стварни падови се крећу између 0,5 и 1 м на километар дужине. Од варошице Раче она има карактер праве равничарске реке са изразито вијугавим током, плитким коритом и са много растиња.

На територији рачанске општине река Рача има пет левих и шест десних притока. Леве притоке су: Гочобијски поток (око 3 км) и Јабуковачки поток (око 2 км) у Д. Јарушицама, Лукањски поток (око 5 км) у Ђурђеву, Бошњански поток (око 6 км), протиче кроз Бошњане и Адровац, Доловски поток (око 5,5 км) чини границу општине према великопланској општини. Са десне у Рачу се уливају Крчмара (око 12 км), Мучибаба (око 5 км), Изиповац (око 3,5 км), Поповићски поток (око 4 км), Мирашевачки поток (око 10 км) и Сипићски поток (око 11 км).

Највећа и најдужа десна притока Раче, на територији општине је Крчмара, која извире са површине Собоце на надморској висини од 240 м. Она има скоро меридијански правац Ј-С и улива се у Рачу код села Борци.

Јасеница, највећа и најбогатија водом река у Шумадији, протиче северозападним делом територије рачанске општине кроз села Сараново и Сепце, правцем ЈЗ-СИ. Тече са падине Рудника од главног извора Теферича до ушћа у Велику Мораву код Орашја, дужином тока од 79 км са површином слива 1345 км² и просечним протицајем 7,70 м³/сек. Јасеница је у овом подручју типично равничарска река, која је пре регулације корита често плавила своју пространу алувијалну равнину наносећи велике штете пољопривредним усецима.

1.2.3. Хидрографске карактеристике подручја: подаци о водотоцима, изграђеним заштитним системима, о заступљеним добрима у плавној зони

Подручје општине Рача лоцирано је већим делом у сливу реке Раче и мањим делом у сливу реке Јасенице, па стога припада водном подручју “Морава”. Обзиром на доминатну улогу притока-реке Јасеница и Рача са значајним хидролошким утицајем на подручје, рејонизација подручја се може генерално извршити поделом на приобаља:

- реке Јасеница
- реке Рача

Као потенцијална опасност за појаву поплава територије и насеља у општини Рача (Воде II реда) издвајају се потоци:

- *у сливу реке Јасенице:* поток Трнава, поток Блатар и поток Буковац (К.О Сараново); Трешљанац, средњи Јалак и Мртваја (К.О Сепци)
- *у сливу реке Раче:* Леве притоке реке Раче: Гочобијски поток (око 3км) и Јабуковачки поток (око 2км) у Д. Јарушицама, Лукањски поток (око 5км) у Ђурђевоу, Бошњански поток (око 6 км) (протиче кроз Бошњане и Адровац и улива се западно од варошице Раче), Доловски поток (око 5,5 км) чини границу општине према великопланској општини. Са десне у Рачу се уливају Крчмара (око 12 км), Мучибаба (око 5 км), Изиповац (око 3,5 км), Поповићски поток (око 4 км), Мирашевачки поток (око 10 км) (са потоком Бурделина и Вучићски) и Сипићски поток (око 11 км).

Генерално, карактер и вредност добара, потенцијално угрожених поплавним водама, дефинише потребан степен заштите, према обиму очекиваних штета.

У потенцијално плавној зони су насеља:

- приобаље реке Јасеница

Сараново и Сепци

- приобаље реке Рача

Доња Рача, Рача, Мали Мирашевац, Мирашевац, Поповић, Вишевац, Ђурђево, Борци, Доње Јарушице

Ван домена утицаја великих површинских токова су насеља: Адровац, Бошњане, Велико Крчмаре, Војиновац, Вучић, Мало Крчмаре, Сипић и Трска.

Готово све притоке имају малу количину воде и пресушују у току лета. Уочљива је чињеница да су десне притоке Раче дуже од левих односно да река Рача на територији рачанске општине има асиметричан слив.

Највећа и најдужа десна притока реке Раче на територији општине је Крчмара, која извире са површине Собовице, на надморској висини од 240 м. Крчмара има меридијански правац Ј-С и улива се у реку Рачу код села Борци.

Како се за реку Рачу може рећи да је река са екстремним режимом водостаја то исто важи и за њене притоке које припадају повременим водотоцима зато што у време сушних година преко лета пресушују због недовољних падавина, повећаног испаравања и слабе

издашности извора, а повремено због обилних падавина углавном са пролећа и јесени, нагло набујају и плаве алувијалну раван углавном низводно од тока.

Такође обзиром да је слив притока реке Раче претежно обешумљен, тј. под биљним културама и травом, обилне краткотрајне падавине утичу да водотоци брзо набујају и изливају се плавећи околно ниско земљиште.

Обзиром да се не врши мерење водостаја, а стим у вези и протицаја за слив реке Раче (површина слива 305 км²) за притоке реке Раче се може рећи да су то водотоци са неуравнотеженим водостајем и малом пропусном моћи корита које је углавном обрасло биљним културама и травом, тако да у периодима обилних краткотрајних падавина изазивају краткотрајне поплаве које обично трају 1-2 дана.

У случајевима могућих ванредно великих вода због недовољне пропусне моћи, услед присутне вегетације и наноса, због сужења протицајног профила изазваних непрописном изградњом објеката преко корита, због недовољног или никаквог одржавања могуће су пре свега огромне штете на пољопривредном земљишту и усевама а и на објектима у насељима кроз која протичу.

Закључује се да је предметно подручје по физичко-географском и хидролошким карактеристикама специфично и припада сливу реке Раче са већим бројем водотокова који имају карактеристику са великим осцилацијама великих и малих вода. Расцепканост подручја отежава одржавање потока а самим тим повећава и трошкове, такође многобројна неуређена сметлишта комуналног отпада отежавају одржавање. Недостатак средстава за одржавање, уређење и регулацију водотокова довело је до тога да је стање појединих водотокова критично и да захтева хитну интервенцију.

Уколико би се остварило интервентно превентивно обезбеђење пропусне моћи корита водотокова II реда на територији општине Рача и уколико би се остварио годишњи обим одржавања од 100% подручје би било заштићено.

Ерозија и клизишта: Јединица локалне самоуправе је дужна да за потребе новелирања плана управљања водама, евидентира све појаве и радове који могу да утичу на промену стања ерозије и бујица и да податке о томе доставља Јавном водопривредном предузећу једном годишње, у складу са чл. 61. ЗОВ-а. Потребно је донети **План за проглашење ерозионих подручја на територији општине**, и на основу њега предвидети против ерозионе мере на ерозионим подручјима, које утврђује надлежни општински орган (у складу са чланом 62. закона о водама). Наведеним планом утврђују се ерозиона подручја.

Прописана је обавеза годишње ревизије плана и спровођење против ерозионих мера према упутствима стручне службе локалне самоуправе.

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН ЗА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА ОД СПОЉАШЊИХ ВОДА

Оперативни план за одбрану од поплава од **спољних вода** (поплаве настале изливањем вода из корита водотока) и загушења ледом садржи по водним подручјима, за секторе и деонице водотока (воде I реда), правна лица надлежна за организовање и спровођење одбране од поплава, имена руководиоца одбране од поплава, њихових заменика и помоћника, заштитне водне објекте на којима се спроводи одбрана од поплава,штићена поплавна подручја и критеријуме за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава од спољних вода и загушења ледом .

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН ЗА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА ОД УНУТРАШЊИХ ВОДА

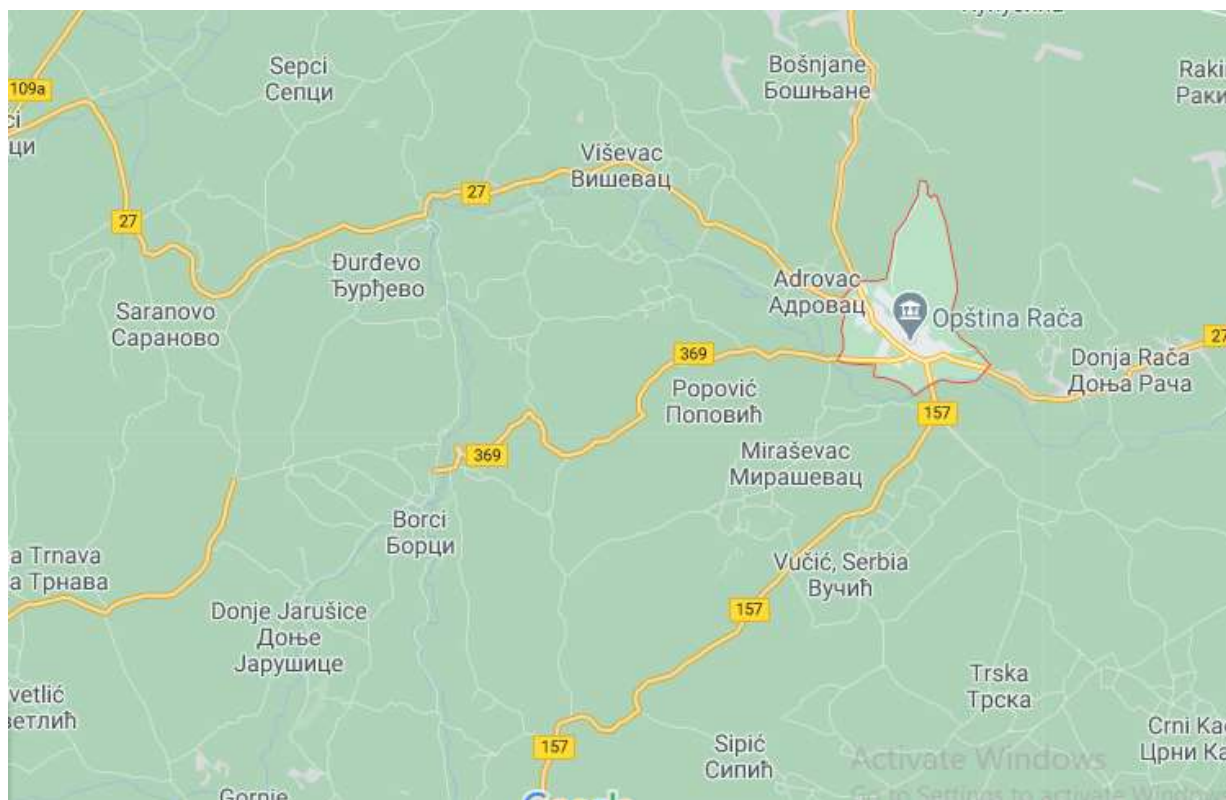
Оперативни план за одбрану од поплава од **унутрашњих вода** (поплаве настале од сувишних атмосферских и подземних вода) садржи по мелиорационим подручјима, за хидромелиорационе системе (ХМС) у јавној својини, правна лица надлежна за организовање и спровођење одбране од поплава, имена руководиоца одбране од поплава, њихових заменика и помоћника, хидромелиорационе системе на којима се спроводи одбрана од поплава и

критеријуме и услове за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава од унутрашњих вода.

1.2.4 Саобраћајна инфраструктура и систем веза подручја

Преко територије Рачанске општине води шумадијски попречни савремени асфалтни магистрални пут број 4 (државни пут I реда) Марковац - Рача – Наталинци - Топола-Аранђеловац - Лазаревац, који спаја Ауто-пут на истоку са Ибарском магистралом на западу. Са овим природним путем који води долинама реке Раче и Јасенице, Правца И-3, у Рачи се укршта пут регионалног значаја бр.109, Смед.Паланка-Рача-Церовац, где излази на магистрални пут Топола-Крагујевац. Друмске саобраћајнице које пролазе средином општине дају јој транзитни значај јер представљају важну везу између Великоморавске удолине и Колубарске долине.

Саставни део Оперативног плана за одбрану од поплава и штетног дејства вода II реда је детаљан план саобраћајница сл.1 и сл.2 на подручју града систематизован по категоријама пута уз неопходне податке од значаја за спровођење одбране.

Сл.1 Приказ путне мреже на територији општине Рача

Ефикасан систем веза је предуслов за благовремену размену информација и доношења благовремених одлука у току одбране од поплава.

Сви државни путеви су са савременим коловозом, као и већина општинских путева, али стање коловоза државних путева II реда на територији општине није задовољавајуће и представља ограничење за нормално одвијање саобраћаја.

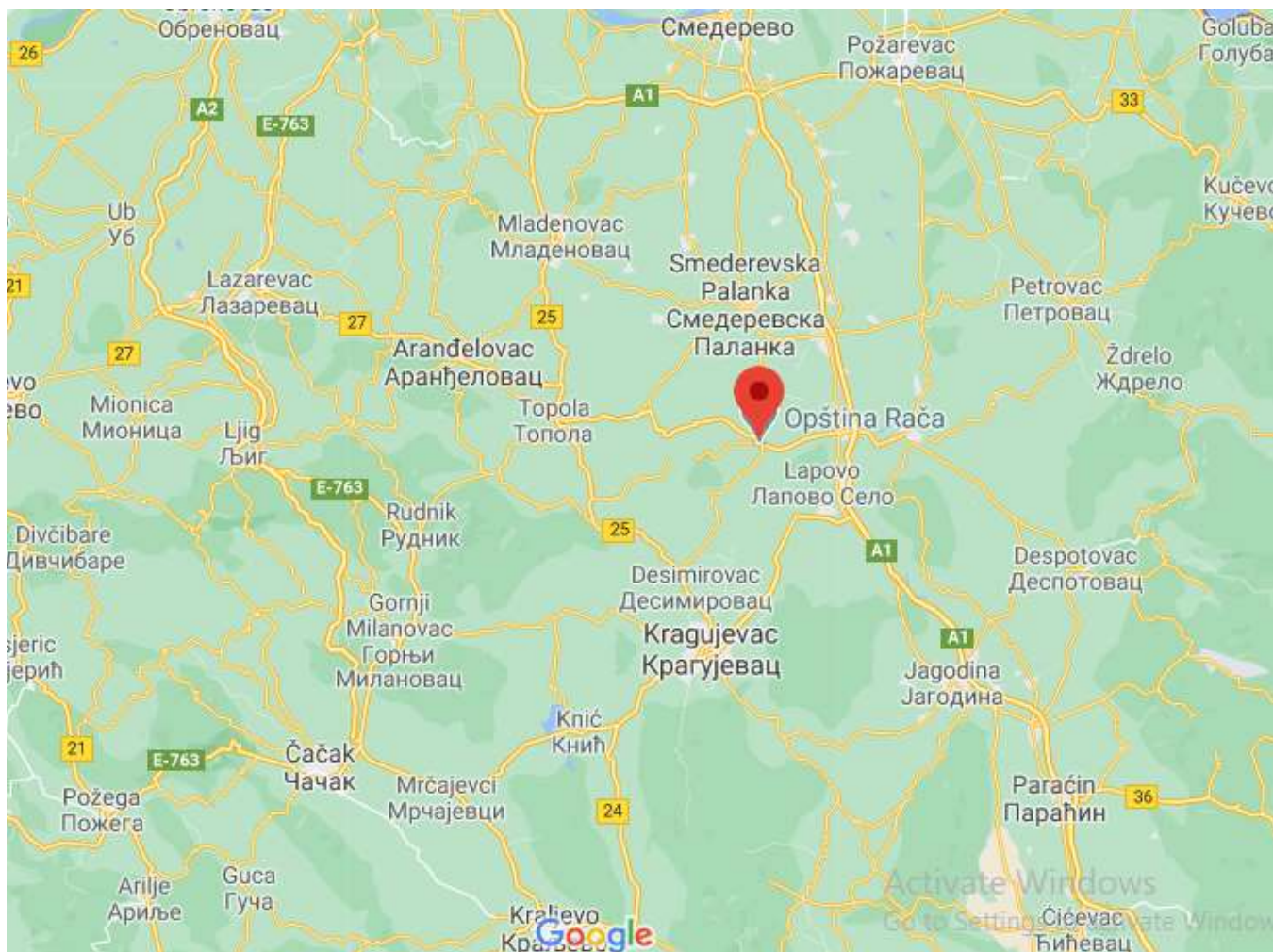
Већи проблем представљају мостови преко водотокова на општинским путевима. Мостови нису у задовољавајућем стању. Оштећени, уроњени у водоток или недовољне ширине.

Мост који хитно треба изградити је мост преко потока Крчмаре у насељеном месту Велико Крчмаре. Ограда моста је урушена и налази се у кориту потока. Цеви пропуста су

урушене и самим тим запушене. Цевасти пропуст представља препреку у кориту водотока и изазива успор и плављење околног терена узводно од пропуста.

Остали видови саобраћаја на територији општине:

На подручју општине Рача нема могућности за одвијање речног саобраћаја, не постоје објекти ваздушног саобраћаја и није изграђена железница.

Сл.2 Приказ повезаности путне мреже општине Рача са ауто-путевима

1.3. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОПЛАВА

- Предузимање интервентних радова на прегледу, утврђивању степена угрожености и извођењу радова којима ће се умањити ризик од бујичних поплава изливањем воде из корита бујичних водотока,
- Студијско-истражни радови са израдом пројектне документације за регулисање бујичних
- Приликом израде и усвајања планских докумената општине, обезбедити да се у наведене планове уграде сви захтеви заштите од поплава,
- Код урбанистичког уређења насеља, нарочито насељених места и индустријских зона, обезбедити прилагођавање истих потребама и захтевима заштите становништва и материјалних добара од поплава,
- Извођење антиерозионих радова, првенствено пошумљавањем и санирањем клизишта,
- Израда недостајућих одбрамбених насипа, обало-утврда и одржавање постојећих,
- Израда брана и преграда на бујичним водотоковима и одржавање постојећих, и користити их и за реализацију програма наводњавања,
- Изградња система канала за одводњавање вода и њихово одржавање,

- Приликом пројектовања и изградње мостова и пропуста, исте пројектовати и градити са већом пропусном моћи воде,
- Обележавање на терену линије допирања максимално могућег поплавног таласа
- Организација система јавног узбуњивања на већим водотоковима ради благовременог обавештавања о опасностима од поплава и спровођења евакуације,
- Оспособљавање становништва за заштиту и спасавање од поплава кроз личну и узајамну заштиту,
- Оспособљавање надлежних правних лица за заштиту од поплава и уношење њихових задатака у планове одбране од поплава,
- Оспособљавање јединица цивилне заштите, посебно специјализоване за спасавање на води и под водом,
- Оспособљавање спортских клубова и организација чија је делатност везана за воду (ронилачки) и дефинисање задатака које они могу завршити у оквиру одбране од поплава,
- Формирање базе података о свим пловних објектима,
- Израда плана ангажовања команди јединица Војске Србије у пружању помоћи угроженом и пострадалом становништву у случају поплава већих размера,
- Оспособљавање јединица цивилне заштите за руковођење акцијама заштите и спасавања од поплава,
- Практичне вежбе организованих снага цивилне заштите, са циљем увежбавања радњи и поступака из области заштите спасавања од поплава,
- Израда планова заштите спасавања од поплава.

II ИЗВОД ИЗ РЕПУБЛИЧКОГ ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА

2.1 Системи за заштиту од поплава – заштитни објекти на водама I реда и водни објекти за одводњавање у јавној својини који се налазе на територији општине

- за воде I реда – сектори, деонице, заштитни водни објекти, штићена поплавна подручја и критеријуми за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава од спољних вода и леда;
- за водне објекте за одводњавање у јавној својини – хидромелиорациони системи, територијална припадност система, дужина каналске мреже, реципијент, евакуациони објекат и критеријуми и услови за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава од унутрашњих вода.

ПРИКАЗ ОСТВАРЕНОГ СТЕПЕНА ЗАШТИТЕ И УГРОЖЕНОСТИ ПОДРУЧЈА ОПШТИНЕ РАЧА

ВОДНА ЈЕДИНИЦА „Јасеница – Смедеревска Паланка”

Водна јединица:	„ЈАСЕНИЦА – СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА”
Воде I реда: Сектор – деонице: Дужина објекта: Бране:	Велика Морава, Јасеница, Кубршница, Поток Кудреч, Велики Луг М.3. – М.3.1. објекти М.3.1.1., М.3.1.2.; М.4.; М.5.-М.5.1. 185.49 km „Кудреч 1”, „Кудреч 2”

Ознака деонице	Опис деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријуми за увођење мера одбране од поплава		Штићено поплавно подручје	Евакуациони објекат (ХМС)
	Водоток Назив Дужина система за заштиту од поплава	1. 2.	В ВВ РО ВО М КВ	Водомер (Р)-РХМЗ-а, (Л)-локални; л-летва, лим-лимниграф, д-дигитално и–Таб. 1, ив –Таб. 2; „0” - кота нуле тах осмтрени водостај (датум) Редовна одбрана - водостај и кота Ванредна одбрана - водостај и кота Меродавни водостај за меродавни Q __% Критични водостај/кота заштитног система	Касета Регулисано подручје Чвор Дужина система за заштиту од поплава Општина	Гравитациони испуст (ГИ) Црпна станица (ЦС назив) (ХМС)
М.3.1.	Велика Морава Јасеница, Рача лева обала В. Мораве од Јасенице до ушћа Раче 31.86 km	1. Десни насип уз Јасеницу од ушћа у Велику Мораву до Губераша, 10.0 km са ** десним насипом уз Губераш, 1.26 km и ** обостраним насипима уз поток Дреновић (2x1.00 km), укупно 13.26 km 2. Леви насип уз Велику Мораву од ушћа Јасенице до ушћа Гибавице, 15.00 km са ** левим насипом уз Гибавицу од ушћа, 3.60 km, укупно 18.60 km	В ВВ РО ВО М КВ	Велика Морава: Жабарски мост (Р); л; „0” 87.37 664 (16. 5. 1965.) 450 91.87 580 93.17	„Велика Плана” Затворена касета 31.86 km ВЕЛИКА ПЛАНА	
М.4.1.	Јасеница и Кубршница до ушћа Малог Луга 66.02km	1. Десни насип уз Јасеницу од ушћа Губераша до Наталинаца, 21.00 km са ** левим насипом уз Губераш, 1.26 km и ** обостраним насипима уз потоке: Драгонеж (2x1.30 km), Блатар (2x1.80 km), Трнава (2x0.55 km) и Шуме (2x0.30 km), укупно 30.16 km	В РО ВО	Јасеница: Водице (Л); л; „0” 101.82 170 103.52 250 104.32	„Мраморац” Затворена касета 30.16 km ТОПОЛА ВЕЛИКА ПЛАНА, РАЧА	

		2. Леви насип уз Јасеницу од високог терена узводно до ушћа Кубршнице, 2.70 km	B PO BO B	Јасеница: Мраморац (Л); л; „0” 116.07 200 118.07 250 118.57	„Смедеревска. Паланка” Затворена касета 16.10 km СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	
		3. Леви насип уз Кубршницу од ушћа у Јасеницу до ушћа Малог Луга, 9.00 km са ** левим насипом уз Мали Луг, 1.80 km и ** обостраним насипима уз потоке Ивак (2x0.33 km) и Дреновчић (2x0.97 km), укупно 13.40 km				
		4. Леви насип уз Јасеницу од ушћа Кубршнице узводно до пута за Мраморац, 7.50 km 5. Десни насип уз Кубршницу од ушћа у Јасеницу, 9.00 km	BB PO BO B	Кубршница: Смедеревска Паланка (Р); л, д, и; „0” 99.95 (од 01.01.2009.) 518 (16.05.2014.) 290 102.85 450 104.45	„Придворице” Затворена касета 16.50 km СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	
		6. Леви насип уз Јасеницу код Наталинаца, 3.00 km са обостраним насипаима уз поток Кустура (2x0,13km), укупно 3.26 km	BB PO BO	Јасеница: Смедеревска Паланка (Р); л, д, и; „0” 101.82 450 (15.05.2014.) 200 103.82 280 104.62	„Наталинци” Затворена касета 3.26 km СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА ТОПОЛА	
М.4.2.	Кубршница, Велики Луг 29.75 km	1. Леви насип уз Кубршницу од ушћа Малог Луга до ушћа Великог Луга, 7.00 km са ** десним насипом уз Мали Луг 1.80 km, укупно 8.80 km 2. Леви насип уз Велики Луг од ушћа у Кубршницу до потока Лесковац, 6.40 km са ** левим насипом уз поток Лесковац, 1.05 km и ** обостраним насипима уз поток Бојанац (2x1.30 km), укупно 10,05 km	B BB PO BO	Велики Луг:мост за Ратаре (Л); л; „0” 110.51 310 (16.04.1977.) 170 112.21 250 113.01	„Кусадак” Затворена касета 18.85 km СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	
		3. Леви насип уз Кубршницу узводно од ушћа Великог Луга, 3.80 km 4. Десни насип уз Велики Луг од ушћа у Кубршницу 4,30 km	B PO BO	Велики Луг: мост у Младеновцу (Л); л; „0” 130.68 130 131.98 250 133.18	„Рабровац” Затворена касета 8.10 km МЛАДЕНОВАЦ	
		5. Регулисано корито Кубршнице у Аранђеловцу, 0.70 km	PO BO	испуњено минор корито ниво на 1.0 m испод круне мајор корита уз даљи пораст	„Аранђеловац” Регулисано подручје 0.70 km АРАНЂЕЛОВАЦ	
М.4.3.	Велики Луг 57.86 km	1. Леви насип и регулисано корито Великог Луга од ушћа потока Лесковац до ушћа Сопотског реке, 23.45 km са **десним насипом уз поток Лесковац, 1.05 km , **обостраним насипима и регулисним коритима потока: Лађевац (2x0.30 km), Серава (2x0.75 km), Влашка (2x0.20 km) и **обостраним насипима потока Кокорин (2x0.33 km), укупно 27.66 km	B BB PO BO	Велики Луг:мост за Ратаре (Л); л; „0” 110.51 310 (16.04.1977.) 170 112.21 250 113.01	„Младеновац” Затворена касета 27.66 km МЛАДЕНОВАЦ	

		2. Десни насип уз Милатовицу 1.25 km од ушћа Мисаче и ** левообални насип 4.80 km и регулисаним коритом Мисаче, укупно 6.05 km	V BB PO BO	Велики Луг: мост у Младеновцу (Л); л; „0” 130.68 130 131.98 250 133.18	„Јагњило” Затворена касета 6,05 km МЛАДЕНОВАЦ	
		3. Десни насип и регулисано корито Великог Луга од ушћа Милатовице, 10.00 km са **левим насипом и регулисаним коритом Милатовице, 7.25 km и **обостраним насипима и регулисаним коритима: Јабланице (2x1.10 km), Аљинца (2x0.10 km) и Сопотске реке (2x0.45 km), укупно 20.55 km			„Међулужје” Затворена касета 20.55 km МЛАДЕНОВАЦ	
M.5.1.	Поток Кудреч Бране „Кудреч 1” и „Кудреч2”	1. Брана са акумулацијом „Кудреч 1”, на потоку Кудреч, левој притоци Кубршнице (лева притока Јасенице) Укупна запремина акумулације 860.000m³ Неприкосновени простор за пријем поплавног таласа 180.000m³	Карактеристичне коте 125.10 темељни испуст 133.40 прелив 135.50 круна бране		„Кудреч 1” СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	
		2. Брана са акумулацијом „Кудреч 2”, на потоку Кудреч, левој притоци Кубршнице (лева притока Јасенице) Укупна запремина акумулације 540.000m³ Неприкосновени простор за пријем поплавног таласа 330.000m³	Карактеристичне коте 137.10 темељни испуст 142.10 евакуатор 145.60 прелив 146.60 круна бране		„Кудреч 2” СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	
Напомена:	Заштитни водни објекти означени са ** који се налазе уз воде II реда а којима се формира заштитна касета око брањеног подручја, са водним објектима уз воде I реда чине функционалну целину заштите брањеног подручја од поплава од спољних вода I реда.					

ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ:
ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ ЗА БРАНЕ:

СЕКТОР	ПРЕДУЗЕЋЕ Директор Секторски руководиоца Заменик секторског руководиоца	Деоница
ПОМОЋНИК за М.3.1.1., М.3.1.2., М.4.1., М.4.2. и М.4.3.: Душан Пргомет, моб. 064/840-41-76, Е-mail: dušan.prgomet@srbijavode.rs , ВПЦ „МОРАВА” РЈ „Велика Морава”, Ђуприја, тел. 035/847-13-54, факс 035/847-13-54		
М.3.	АД „ВОДОПРИВРЕДА” Смедеревска Паланка, тел. 026/320-782, факс 026/317-816, Е-mail: advodoprivreda@yahoo.com Директор: Игор Вујовић, моб. 069/444-11-15 Игор Трбојевић, моб. 069/829-44-54 Велимир Поповић, моб. 069/829-44-04	М.3.1. објекти 1 и 2.
М.4.	АД „ВОДОПРИВРЕДА”, Смедеревска Паланка, тел. 026/320-782, факс 026/317-816, Е-mail: advodoprivreda@yahoo.com Директор: Игор Вујовић, моб. 069/444-11-15 Игор Трбојевић, моб. 069/829-44-54 Велимир Поповић, моб. 069/829-44-04	М.4.1., М.4.2., М.4.3.

Водна јединица:	„ЈАСЕНИЦА – СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА”
Мелиорационо подручје:	ХМС
Београд - Морава	БГ М 1. и БГ М 2.
Велика Морава	ВМ 4.

Ознака ХМС	Хидромелиорациони систем (ХМС)	Територијална припадност система Катастарска општина (КО)	Дужина каналске мреже (ДКМ) (m)	Реципијент	Евакуациони објект	
					Гравитациони испуст (ГИ)	Црна станица (ЦС)
БГ М 1.	Младеновац	Амерић, Мала Врбица, Рајковац, Младеновац (село), Младеновац (варош), Границе, Ковачевац, Међулужје, Пружатовац, Марковац, Јагњило, Рабровац и делови КО: Кораћница, Влашка, Дубона и Велика Крсна,	46.857	Велики Луг	+	-
БГ М 2.	Сопот	Ђуринци и делови КО: Неменикуће, Сопот, Поповић и Мали Пожаревац	2.175	Велики Луг	+	-
ВМ 4.	Смедеревска Паланка - Велика Плана, Рача	Велика Плана I, Клока, Наталинци, Павловац, Шуме, Трнава, Божурња, Горович, Јунковац, Рајковац, Маскар, Загорица, Жабаре, Топола (село), Топола (варошица), Липовац, Белосавци, Јеленац, Стојник, Копљаре, Бања, Брезовац, Орашац, Ратари, Кусадак, Глибовац I, Грчац, Паланка, Смедеревска Паланка I, Смедеревска Паланка II, Смедеревска Паланка III, Придворице, Водице, Стојачак, Церовац, Башин и делови КО: Велика Плана II, Велико Орашје, Старо Село, Радовање, Баничина, Мраморац, Сепци , Сараново , Трнава, Азања, Грчац, и Глибовац II	137.141	Јасеница, Кубршница, Велики Луг, Мали Луг, потоци Бојанац и Дреновчић	+	+

ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА НА МЕЛИОРАЦИОНОМ ПОДРУЧЈУ:

ОЗНАКА ХИДРОМЕЛИОРАЦИОНОГ СИСТЕМА (ХМС)	ПРЕДУЗЕЋЕ Директор Руководилац ХМС Заменик руководиоца ХМС
ПОМОЋНИК: Душан Пргомет, моб. 064/840-41-76, Е-mail: dušan.prgomet@srbiyavode.rs , ВПЦ „МОРАВА” РЈ „Велика Морава”, Ђуприја, тел. 035/847-13-54, факс 035/847-13-55	
ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА ЗА ХИДРОМАШИНСКУ ОПРЕМУ: Милутин Јорговић, моб. 064/840-40-15, Е-mail: milutin.jorgovic@srbiyavode.rs , ВПЦ „САВА-ДУНАВ”, Београд, тел. 011/201-81-46, факс 311-29-27	
БГ М 1. и БГ М 2.	АД „ВОДОПРИВРЕДА”, СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА, тел. 026/320-782, факс 026/317-816, Е-mail: advodoprivreda@yahoo.com Директор: Игор Вујовић, моб. 069/444-11-15 Игор Трбојевић, моб. 069/829-44-54 Велимир Поповић, моб. 069/829-44-04
ПОМОЋНИК: Душан Пргомет, моб. 064/840-41-76, Е-mail: dušan.prgomet@srbiyavode.rs , ВПЦ „МОРАВА” РЈ „Велика Морава”, Ђуприја, тел. 035/847-13-54, факс 035/847-13-55	
ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА ЗА ХИДРОМАШИНСКУ ОПРЕМУ: Милутин Јорговић, моб. 064/840-40-15, Е-mail: milutin.jorgovic@srbiyavode.rs , ВПЦ „САВА-ДУНАВ”, Београд, тел. 011/201-81-46, факс 311-29-27	
ВМ 4.	АД „ВОДОПРИВРЕДА”, СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА, тел. 026/320-782, факс 026/317-816, Е-mail: advodoprivreda@yahoo.com Директор: Игор Вујовић, моб. 069/444-11-15 Игор Трбојевић, моб. 069/829-44-54 Велимир Поповић, моб. 069/829-44-04

ВОДНА ЈЕДИНИЦА „Лепеница – Крагујевац”

Водна јединица:	„ЛЕПЕНИЦА – КРАГУЈЕВАЦ”
Воде I реда: Сектор – деонице: Дужина објеката: Бране:	Велика Морава, Рача, Лепеница, Угљешница, Сушички поток, Грошничка река М.3. – М.3.1. објекти М.3.1.3, М.3.1.4., М.3.1.5.; М.3.2.; М.3.3.; М.3.4.; М.3.5. 134,22 km „Спомен парк”, „Нова Грошница”

Ознака деонице	Опис деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријуми за увођење мера одбране од поплава		Штићено поплавно подручје	Евакуациони објекат (ХМС)
	Водоток Назив Дужина система за заштиту од поплава	1. 2.	В ВВ РО ВО МВ КВЗ	Водомер (Р)-РХМЗ-а, (Л)-локални; л-летва, лим-лимниграф, д-дигитално и–Таб. 1, ив –Таб. 2; „0” - кота нуле тах осмотрени водостај (датум) Редовна одбрана - водостај и кота Ванредна одбрана - водостај и кота Меродавни водостај за меродавни Q __ % Критични водостај/кота заштитног система	Касета Регулисано подручје Чвор Дужина система за заштиту од поплава Општина	Гравитациони испиуст (ГИ) Црпна станица (ЦС назив) (ХМС)
М.3.1	Велика Морава Јасеница, Рача лева обала В. Мораве од Јасенице до ушћа Раче 34.66 km	1. Леви насип уз Велику Мораву од ушћа Гибавице до ушћа Раче (Марковачки мост), 7.00 km са ** десним насипом уз Гибавицу од ушћа, 3.60 km, укупно 10.60 km 2. Леви насип уз Рачу од моста на ушћу у Велику Мораву до ушћа Доловског потока (8+060), 7.84 km са ** обостраним насипима уз Широки поток (2x1.70 km) и ** левим насипом уз Доловски поток, 0.90 km, укупно 12.14 km 3. Леви насип уз Рачу од (8+760) до (19+130), 10.37 km са ** обостраним насипима уз поток Бошњак (2x0.70 km), укупно 11.77 km	В ВВ РО ВО МВ КВЗ	Велика Морава: Багрдан (Р); л, д, и; „0” 100.94 692 (18. мај 2014.) 500105.94 600106.94 Q _{2%} =2780m³/s	"Марковац" Затворена касета 22.74 km ВЕЛИКА ПЛАНА РАЧА "Рача" Отворена касета 11.77 km ВЕЛИКА ПЛАНА РАЧА	Велика Морава Јасеница, Рача лева обала В. Мораве од Јасенице до ушћа Раче 34.66 km
М.3.2.	Велика Морава, Рача, Лепеница лева обала В. Мораве од ушћа Раче до Лепенице 80.69 km	1. Десни насип уз Рачу од ушћа у Велику Мораву до високог терена (5+500), 5.50 km и од високог терена (8+760) узводно, 10.37 km са ** обостраним насипима Сипићког потока (2x1.40km), укупно 18.67 km 2. Леви насип уз Велику Мораву од ушћа Раче до ушћа Лепенице, 10.00 km 3. Леви насип уз Лепеницу од ушћа у Велику Мораву до Цветојевца, 22.00 km са ** левим насипом уз поток Павлиш, 0.31 km, укупно 22.31 km	В ВВ РО ВО МВ В	Велика Морава: Багрдан (Р); л, д, и; „0” 100.94 692 (18. мај 2014.) 500105.94 600106.94 Q _{2%} =2780m³/s Лепеница: Баточина	"Баточина- Лапово" Затворена касета 52.98km БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА	Велика Морава, Рача, Лепеница лева обала В. Мораве од ушћа Раче до Лепенице 80.69 km

		4. Десни насип Лепенице од ушћа у Велику Мораву до Цветојеваца, 22.00 km са ** обостраним насипима уз Кијевски поток од ушћа у В. Мораву (2x3.00km), укупно 28.00 km	BB PO BO	(P); л, лим; „0”106.15 552 (16. мај 2014.) 235108.50 435 110.50	"Извориште Брзан" Затворена касета 28.00 км БАТОЧИНА ЛАПОВО	
М.3.3.	Лепеница, Угљешница, Сушички поток код Крагујевца 20.73 km	1. Регулисано корито реке Лепенице у Крагујевцу, 8.20 km 2. Регулисано корито Сушичког потока од ушћа у Лепеницу, 4.20 km 3. Обострани насипи уз Угљешницу од ушћа у Лепеницу (2x4.16 km), 8.33 km*	В PO BO MB KB3	Лепеница: Крагујевац, мост – Улица Зорана Ђинђића ниво на 2.0m испод круне мајор корита * ниво у ножици насипа ниво на 1.0m испод круне мајор корита * ниво на 1.0m испод круне насипа Q _{1%} = 161,00 m³/s 172.64	"Крагујевац" Регулисано подручје код Крагујевца 20.73 km	
М.3.4.	Сушички поток Брана „Спомен парк”	1. Брана са акумулацијом „Спомен парк” на Сушичком потоку, левој притоци Лепенице Простор за пријем поплавног таласа 58.000 m³		Карактеристичне коте 222.00 прелив/нормални ниво 222.80 максимални ниво 223.40 круна бране	„Спомен парк” КРАГУЈЕВАЦ	
М.3.5.	Грошница Брана „Нова Грошница”	1. Брана са акумулацијом „Нова Грошница” на Грошници, десној притоци Лепенице Простор за пријем поплавног таласа 1.000.000 m³ Евакуација великих вода се врши према Елаборату за одржавање, експлоатацију, управљање и одбрану од поплава0		Карактеристичне коте 312.38 прелив/нормални ниво 313.50 максимални ниво 314.00 круна бране	„Нова Грошница” КРАГУЈЕВАЦ	
Напомена:	Заштитни водни објекти означени са ** који се налазе уз воде II реда а којима се формира заштитна касета око брањеног подручја, са водним објектима уз воде I реда чине функционалну целину заштите брањеног подручја од поплава од спољних вода I реда.					

ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ:

ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ ЗА БРАНЕ:

СЕКТОР	ПРЕДУЗЕЋЕ Директор Секторски руководиоца Заменик секторског руководиоца	Деоница
ПОМОЋНИК за М.3.1.3., М.3.1.4., М.3.1.5., М.3.2.1. и М.3.2.2.: Душан Пргомет, моб. 064/840-41-76, E-mail: dusan.prgomet@srbijavode.rs ПОМОЋНИК за М.3.2.3., М.3.2.4. и М.3.3.: Марија Љубојевић, моб. 064/840-42-723, E-mail: marija.ljubojevict@srbijavode.rs , ВПЦ „МОРАВА” РЈ „Велика Морава”, Ђуприја, тел. 035/847-13-54, факс 035/847-13-54 ПОМОЋНИК за бране М.3.4. и М.3.5.: Светлана Живковић, моб.064/840-40-82, E-mail: svetlana.zivkovic@srbijavode.rs , ВПЦ „МОРАВА”, Ниш, тел. 018/425-81-85, факс 018/451-38-20, E-mail: vpcmorava@srbijavode.rs		
М.3.	А.Д. „ВОДОПРИВРЕДА” Смедеревска Паланка, тел. 026/320-782, факс 026/317-816, E-mail: advodoprivreda@yahoo.com Директор: Игор Вујовић, моб. 069/444-11-15 Игор Трбојевић, моб. 069/829-44-54 Велимир Поповић, моб. 069/829-44-04	М.3.1.објекти 1,4 и 5, М.3.2. објекти 1. и 2.

	MarkoTransCargo” д.о.о. Београд, тел. 034/304-385, факс 034/633-16-11, E-mail: office@markotc.com Директор: Анкица Павловић, моб. 065/835-57-62 Горан Којовић, моб. 065/840-09-01 Зоран Станковић, моб. 064/570-67-13		М.3.2. објекти 3. и 4.. и М.3.3.
	Брана „СПОМЕН ПАРК”	ВПЦ „МОРАВА”, Ниш, тел. 018/425-81-85, 425-81-86, факс 018/451-38-20, E-mail: odbrana@srbijavode.rs Драгана Симић, моб. 064/840-40-84, E-mail: dragana.simic@srbijavode.rs ЈКП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА”, Крагујевац, тел. 034/332-240, тел./факс 034/331-395, E-mail: jkpvik@gmail.com Директор: Небојша Јаковљевић, моб. 064/854-01-60	М.3.4.
	Брана „НОВА ГРОШНИЦА”	ВПЦ „МОРАВА”, Ниш, тел. 018/425-81-85, 425-81-86, факс 018/451-38-20, E-mail: odbrana@srbijavode.rs Драгана Симић, моб. 064/840-40-84, E-mail: dragana.simic@srbijavode.rs ЈКП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА”, Крагујевац, тел. 034/332-240, факс: 034/335-746, на брани: 034/394-245, E-mail: jkpvik@gmail.com Директор: Небојша Јаковљевић, моб. 064/854-01-60	М.3.5.
Специјализовано предузеће за извођење санационих радова и хитних интервенција на заштитним и регулационим објектима			
СПЕЦИЈАЛИЗОВАНО ПРЕДУЗЕЋЕ Директор Одговорно лице			
ПОМОЋНИК за ангажовање специјализованих предузећа, механизације, опреме, материјала и алата за одбрану од поплава: Милорад Џинчић, моб. 064/840-40-94, E-mail: milorad.dzincic@srbijavode.rs , ВПЦ „МОРАВА”, Ниш, тел. 018/425-81-85, факс 018/451-38-20, E-mail: vpcmorava@srbijavode.rs			
ХСВ ДОО ВЛАСОТИНЦЕ, тел. 016/875-528, факс: 016/875-546, E-mail: hsvvlasotince@gmail.com Директор Ненад Стојковић, моб. 062/211-076 Влада Миловановић, моб. 062/211-076			
За интервентну локалну заштиту критичне инфраструктуре: РАЗВОЈНО ИНОВАЦИОНИ СИСТЕМ ДОО, Београд, тел. 011/436-05-05, E-mail: milan@razvojnoinovacionisistem.rs Директор: Горан Тасић, моб. 063/379-071 Милан Марковић, моб. 064/813-50-69			

2.2 Правна лица надлежна за организовање и спровођење одбране од поплава

А. Координатори одбране од поплава и помоћници					
Р.бр.	Презиме и име	Функција	Институција Адреса седишта	Телефон	ФАКС МОБИЛНИ
1.	Маја Грбић	Главни координатор одбране од поплава	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републичка дирекција за воде Београд, Булевар уметности бр. 2а	Факс 011/311-5370 011/201-3360	064/802-13-64
2.	Мерита Борота Мирјана Милошевић	Помоћници главног руководиоца		011/201-33-49 011/311-71-79	
Главни руководиоци одбране од поплава и њихови заменици за водно подручје " МОРАВА"					

3.	Горан Пузовић	главни руководиоца одбране од поплава	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ“ Београд, Булевар уметности бр. 2а	011/311-9400 011/311-9402	011/311-9403 064/840-4007
4.	Александар Николић Милош Радовановић	Заменик за спољне воде и загушење ледом Заменик за унутрашње воде		011/214-31-40, 011/311-43-251	064/840-4200 064/840-407

Б. Правно лице надлежно за организовање и спровођење одбране од поплава од спољашњих вода и нагомилавања леда**ВОДНО ПОДРУЧЈЕ «МОРАВА»**

3.	Бранко Кујунџић	Руководилац одбране од поплава за водно подручје	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ“-ВПЦ „МОРАВА“ Ниш, Трг Краља Александра 2 РЈ „Велика Морава“ Ћуприја, Цара Лазара 109	018/425-8185	018/451-38-20 064/840 41 08
4.	Зоран Станковић	Заменик руководиоца на водном подручју		035/471-354	035/471-354 064/840-4083

В. Правно лице надлежно за организовање одбране од поплава на мелиорационом подручју-руководилац и заменик**МЕЛИОРАЦИОНО ПОДРУЧЈЕ „ВЕЛИКА МОРАВА“**

3.	Бранко Кујунџић	Руководилац одбране од поплава од унутрашњих вода на водном подручју	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ“ ВП „МОРАВА“	011/311 9400	064/840 41 08
4.	Зоран Станковић	Заменик руководиоца одбране од поплава од унутрашњих вода на водном подручју	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ“ ВП „МОРАВА“	035/847 1354	064/840 40 83

Г. Републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове

Р.бр	Институција	Делатност службе (функција од значаја за о.о.п.)	Адреса седишта	Телефон	ФАКС МОБИЛНИ
1.	Републички хидрометеоролошки завод Србије	Праћење хидролошко метеоролошке ситуације и стање леда	Кнеза Вишеслава 66 Београд	011/305-08-99	011/ 254-27-46 064/838-5050
1.1.		Одговорни руководиоца за хидролошке прогнозе Дејан Владиковић		011/305-09-00	064/838-51-65 011/254-27-46

1.2.		Заменик одговорног руководиоца за хидролошке прогнозе Јелена Јеринић		011/305-09-00	064/838-52-77 011/254-27-46
1.3.		Перманентне службе осматрања РХМЗ-а: Одсек за прогнозу времена Одсек за најаве и упозорења Радарска служба		011/305 09 68 011/254 21 84 011/254 55 95	

Д. Водопривредна инспекција					
Р.бр	Презиме и име	Функција	Институција Адреса седишта	Телефон	Факс
1.	Нада Гарић	Републички водпривредни инспектор	Министарство-Сектор водопривреде Саве Ковачевића 7, Крагујевац	034/337-880	

Ђ. Општинске службе са одређеним задацима у одбрани од поплава

р. бр.	Функција	Име и презиме руководиоца	Телефони	
			Посао	Мобилни
1	2	3	4	5
1.	Председник општине	Бранко Радосављевић	034/751-001	069/8084-092
2.	Заменик председника општине	Ђорђе Иванквић	034/751-131	06924-90-572
3.	Председник Скупштине општине Рача	Ненад Савковић	034/751-175	069/8084-000
4.	Секретар Скупштине општине	Марија Стевановић	034/751-175	069/3421054
5.	Начелник Општинске управе	Јована Бетулић	034/751-003	064/0158714

Е. Субјекти одбране од поплава на подручју општине						
Р.бр	Назив	Адреса седишта	Телефон	Факс	Одговорно лице	Телефон у стану
ВОДОПРИВРЕДНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ						
1.	ЈВП „Србијаводе“	Булевар уметности 2а Београд	011/ 311-9400	011/ 311-9403	гл.руков. Горан Пузовић	064/840-4007
2.	А.Д. „ВОДОПРИВРЕДА“ Смедеревска Паланка М.4.3.	Вука Караџића 17 Смедеревска Паланка	026/ 321-782	026/ 317-816	Дарко Алексић	069/71-0715

III ШТИЋЕНА ПЛАВНА ПОДРУЧЈА

3.1. Опис и оцена општег стања заштитних локалних водних објеката на територији општине на водама II реда на којима се спроводи одбрана од поплава.

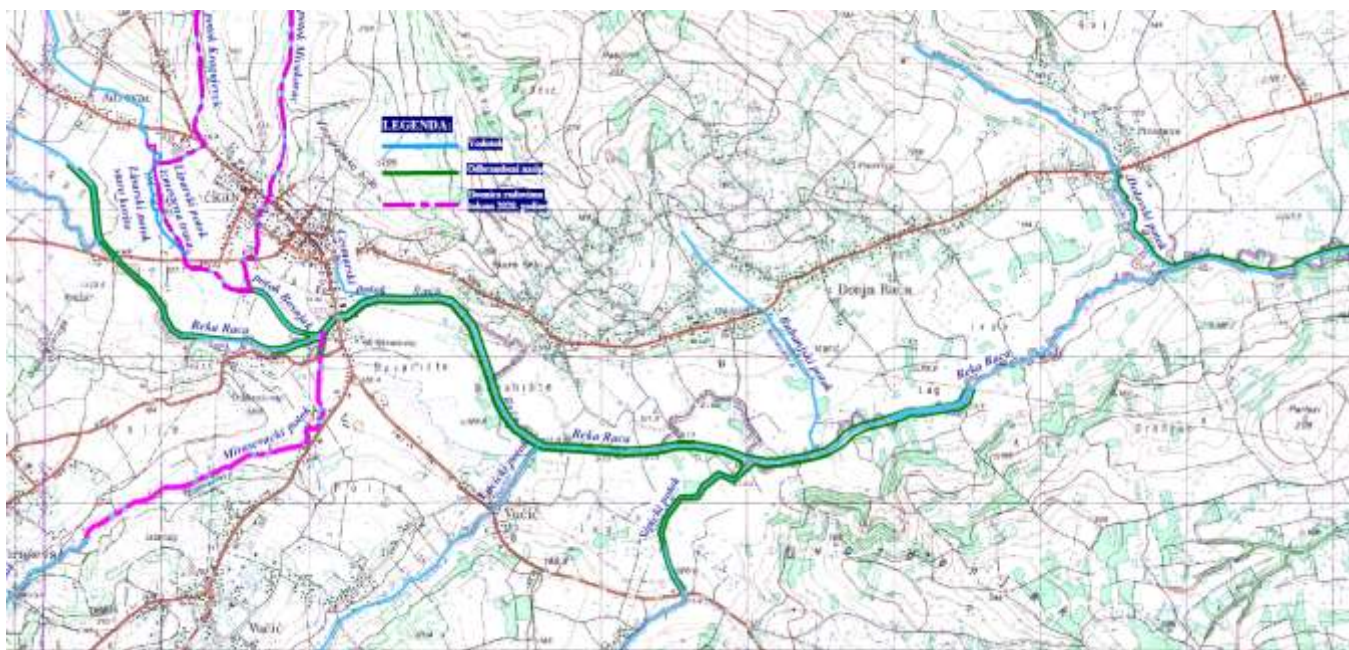
Заштитни објекти на водама II реда на територији општине налазе се на следећим локацијама:

Опис и оцена општег стања

- Обоострани земљани насипи уз потоке Блатар (2x1.80км), Бошњак (2x0,70 км), Сипић (2x1,40 км) и леви насип уз Доловски поток 0,90км, којима се формира заштитна касета око брањеног подручја са водним објектима уз воде I реда и чине функционалну целину заштите брањеног подручја од поплава од спољних вода I реда (сектор М3.1, М3.2 и М 4.1.) и саставни су део Оперативног плана одбране од поплава за 2021. годину („Сл.гласник РС“ број 158/20). На осталим водама II реда на територији општине Рача нема изграђених заштитних објеката.
- Наведени обоострани насипи уз поток Блатар су јасенички успорни насипи и део су затворене касете “Мраморац”, за чије одржавање је надлежно ЈВП “Србијаводе”. Наведени обоострани насипи уз поток Бошњак део су отворене касете “Рача”, за чије одржавање је надлежно ЈВП “Србијаводе”. Наведени обоострани насипи уз поток Сипић су део затворене касете “Баточина-Лапово”, за чије одржавање је надлежно ЈВП “Србијаводе”. Наведени леви насип уз Доловски поток 0,90км, део су затворене касете “Марковац”, за чије одржавање је надлежно ЈВП “Србијаводе”.

Закључак

- Насипи су у функционалном стању, минор корита су обрасла биљном вегетацијом. Оштећења на насипима нема. Уколико би се остварио годишњи обим одржавања од 100% подручја у зонама наведених заштитних објеката била би заштићена од поплавног таласа.

Слив реке Раче

Слив реке Јасенице

3.2. Процена угрожености штићених подручја. Оцена ризика од поплава – сценарио појаве

поплавних таласа и плављења

На територији општине Рача водотокови II реда су бујичног карактера. Ово подручје је специфично и по малом броју вештачких токова (КО Сараново) и одводе површинске воде. Појава плављења површина на подручју општине Рача, за описано присуство природних и вештачких токова, може се јавити под околностима које су систематизоване по узроцима, значају и рангу штета.

Ове околности се могу сматрати сценаријима. За сваки сценарио поплава, примениће се дефинисање надлежности и подела улога у спровођењу активности и мера у одбрани од поплава.

На основу датих сценарија поплава, због карактера појаве, могућности прогнозе и најаве у циљу спровођења благовремених мера, потребна је интегрална одбрана.

- 1) Значајне поплаве и штете могу се десити при изливању из уређених корита бујичних водотокова услед неодржавања и оштећења обалоутврде на уређеном делу корита. .

Овакве поплаве формирају опасан и деструктиван плавни талас, који са собом носи муљ, камење, грање и отпад. Ризик од поплава условљен је интензитетом и трајањем бујичних киша и пропусном моћи корита. Особеност ових поплавних таласа је велика брзина концентрације и брза појава. Ранг штета је при томе директно условљен и близином вредних добара, па је због тога опасност од поплава већа у приобаљу водотока која протичу кроз насеље .

На подручју општине Рача плављење приобаља се, према томе, може десити услед оштећења обалоутврде на уређеним деловима потока.

У Табели Т1. дата је процена угрожености. Детаљна анализа и закључци, везани за оцену ризика од поплава, може се дати на основу будућих истраживања у сарадњи са стручним лицима из ЈВП "Србијаводе" Ћуприја и на основу праћења и евидентирања поплавних догађаја

на територији општине Рача, што је у надлежности Стручно-оперативног тима, формираног од стране Општинског штаба за ванредне ситуације општине Рача.

Т.1. ПРЕГЛЕД КРИТИЧНИХ РЕЈОНА И ОБЈЕКТА И ПРОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ

ред. бр.	Водоток	Критични рејон	Критична тачка	Угроженост					
				Домаћинства	Становништво	Стамбени објект	Пољопр. земља	Објекти инфраструктур	Остали објекти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Доловски поток	Насипи су у функционалном стању, минор корита су обрасла биљном вегетацијом. Оштећења на насипима нема. Уколико би се остварио годишњи обим одржавања од 100% подручја у зонама наведених заштитних објеката била би заштићена од поплавног таласа							
2.	Сипићки поток		Укрштање са рег. путем						
3	Бошњак								
4	Блатар		Укрштање са рег. путем						
5	Трнава		/						

3.3. Критеријуми за проглашење редовне и ванредне одбране од поплава

За проглашење одбране од поплава на штићеним подручјима утврђују се следећи критеријуми:

Објект		
	Редовна одбрана	Ванредна одбрана
Левообални одбрамбени насип на Доловском потоку	1м до изливања	0,5 м до изливања
Обострани одбрамбени насипи на потоку Сипић	1м до изливања	0,5 м до изливања
Обострани одбрамбени насипи на потоку Бошњак	1м до изливања	0,5 м до изливања
Обострани одбрамбени насипи на потоку Блатар	1м до изливања	0,5 м до изливања
Обострани одбрамбени насипи на Трнави	1м до изливања	0,5 м до изливања

Обострани одбрамбени насипи на Трнави	1м до изливања	0,5 м до изливања
---------------------------------------	----------------	-------------------

IV НЕШТИЋЕНА ПЛАВНА ПОДРУЧЈА

4.1. Опис и оцена општег стања водотокова II реда

Доловски поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Рача

дужина: око 6 км
објекти: мост

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Доловски поток пресеца пут Марковац-Рача.

Узводни ток Доловског потока од пута Марковац-Рача није регулисан водоток (стац км 0+900-6+000). Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Сипићки поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: 11км
објекти: мост

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Сипићки поток пресеца пут Лапово-Рача.

Узводни ток Сипићког потока од пута Лапово-Рача није регулисан водоток (стац км 1+400). Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Бубањски поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: 2км
објекти: мост

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Преко Бубањског потока је друмски мост на путу Марковац-Рача. Корито потока је углавном обрасло растињем и не одржава се.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Вучићки поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: 6,2км
објекти: мос

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Вучићки поток је нерегулисани поток и протиче кроз насељени део и кроз пољопривредне површине насеља Вучић. Корито потока је обрасло растињем и запуњено вученим наносом, на појединим деоницама налази се бачено смеће.

У 2021.години извршено је уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса, изградња АБ цевастог пропуста Ф1600 са израдом уливно-изливне бетонске главе и крилних зидова и наспање туцаника преко цеви како би се обезбедио пролаз механизације. У 2022.години извршено је уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса км 0+350-0+800.

3.МЕРА

У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току.

Чесмански поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: живи ток

слив: река Рача

дужина: око 320м

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Чесмански поток настаје из живе воде, нема своје крито, тече иза привредних објеката у насељу Рача. Корито потока је само делимично обрасло растињем.

У 2021.години изведени су радови на Чесманском потоку са бочним уливним каналом (100м)од ушћа у реку Рачу км 0+000 ДО км 0+320, извршено је уклањање вегетације, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса и санација цевастог пропуста на месту улива у реку Рачу, изградња цевастог пропуста Ф1000 испод насипа реке Раче, са израдом уливно-изливне бетонске главе и крилних зидова са уградњом жабљег поклопца на бетонској глави.

3.МЕРА

У наредном периоду треба наставити са радовима на одржавању водотока:сечење шибља и другог растиња, чишћење корита потока од баченог смећа и наноса.

Поток Мирашевачки

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Рача

дужина: око 7,9 км

објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Мирашевачки поток са својом великом дужином, пресеца велики број локалних путева са попустима. Корито је углавном обрасло растињем. У 2020.години извршено је чишћење и отварање протицајног профила на делу од ушћа у реку Рачу и узводно 1200м. Изведеним радовима је у доброј мери повећана пропусна моћ корита потока.

3. МЕРА

У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току.

Поток Мићаковац**1. ОПИС ВОДОТОКА**

карактер водотока: изразито бујични поток
слив: река Раче, лева притока потока Бошњак
дужина: око 2,4 км
објекти: пропусти

3. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Поток Мићаковац протиче кроз урбани део насеља Рача и пресеца важне саобраћајнице. У 2020.години извршено је уређење корита потока од улива у поток Бошњак и узводно 1500м. У 2022.години извршено је ручно чишћење наноса и вегетације на регулисаном делу од км 0+100-0+500 и 0+700-1+100 као и уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног шпрофила и уклањање наталоженог наноса на делу км 0+700-1+100.

3. МЕРА

У наредном периоду треба наставити са радовима на деоници узводно као и на одржавању уређеног корита.

Поток Крагујевчић**1. ОПИС ВОДОТОКА**

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача, лева притока Липарског потока
дужина: око 2,1 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Поток Крагујевчић протиче кроз насељени део Раче и на свом току пресеца важне саобраћајнице, пут Рача-Топола. Уређено корито у дужини од око 1,2 км од улива у Липарски поток па узводно 1,2км. Корито је ван насеља углавном обрасло растињем. У 2022.години извршено је уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса км 0+00-0+700.

3. МЕРА

У наредном периоду треба наставити са радовима на деоници узводно као и на одржавању уређеног корита.

Липарски поток**1. ОПИС ВОДОТОКА**

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача, притока потока Бошњак
дужина: око 7,3 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

У 2020.години регулисано је корито Липарског потока у свом најнизводнијем делу, у укупној дужини од 1400м. У свом узводном делу корито је углавном обрасло растињем. У 2022.години

извршено је уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса км 0+500-1+200.

3. МЕРА

На трупку потока извршени су сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење трупа потока од покошеног растиња и чишћење баченог смећа. Изведеним радовима је у доброј мери повећана пропусна моћ корита потока. У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току.

Поток Смрдански

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: око 4 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Смрдански поток протиче кроз насељено место Поповић. Корито је углавном обрасло растињем, запуњено наносом.

3. МЕРА

Треба предвидети чишћење корита од растиња и наноса.

Поток Мађунски

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: око 3,5 км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Корито је углавном обрасло растињем и запуњено наносом

3. МЕРА

У кориту потока треба предвидети сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење трупа потока од покошеног растиња и чишћење баченог смећа. Будућин радовима извршило би се отварање протицајног профила.

Кречански поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: око 2 км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

У 2020.години изведени су радови на чишћењу корита од биљне вегетације и наноса на делу од улива у реку Рачу и узводно 1000м. У свом узводном делу корито је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

На трупку потока извршени су сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење трупа потока од покошеног растиња и чишћење баченог смећа. Изведеним радовима је у доброј мери повећана пропусна моћ корита потока. У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току, као и на одржавању уређене деонице.

Влашићки поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: око 3,8 км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

У 2020.години изведени су радови на чишћењу корита од биљне вегетације и наноса на делу од улива у реку Рачу и узводно 220м. У свом узводном делу корито је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

На трупку потока извршени су сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење трупа потока од покошеног растиња и чишћење баченог смећа. Изведеним радовима је у доброј мери повећана пропусна моћ корита потока у зони регионалног пута Рача-Топола. У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току, као и на одржавању уређене деонице.

Карлички поток и поток Котларевац су бујични потоци који настају искључиво у кишном период на падинама брда.

Лукањски поток (Рибник)

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Рача
дужина: око 4,8 км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

На свом току, поток тече у долини између регионалног пута Рача-Топола и старе пруге. У 2020.години изведени су радови на чишћењу корита од биљне вегетације и наноса на делу од улива у реку Рачу и узводно 2100м. У оквиру радова изграђена је бетонска преграда. У свом узводном делу корито је углавном обрасло растињем.

У 2021.години на потоку Рибник од ушћа у реку Рачу ком 0+000 до км 2+100 извршено је уклањање вегетације из корита, земљани радови проширење корита и уклањање наталоженог наноса, извршена доградња постојеће депонијске преграде.

У 2022.години, извршена је заштита еродираних косина корита у конкавној кривини од даље ерозије ролираним каменом са потребном ножицом (заштита косине корита Л-50м)

3. МЕРА

Изведеним радовима је у доброј мери повећана пропусна моћ корита потока. У наредном периоду треба наставити са истим радовима на узводном току, као и на одржавању уређене деонице.

Крчмара поток

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Рача
дужина: око 12 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Поток Крчмара је поток са изразито дугим током. На свом току укршта се са локалним путевима и пропустима. У насељеном месту Велико Крчмаре, на месту укрштања пута и поток цевести пропуст је урушен и представља уско грло. При повишени водостајима долази до плављења околног терена. Корито је обрасло растињем и запуњено наносом.

У 2021.години изведени су радови на потоку Крчмара у зони моста од км 6+240 до км 6+640, у зони урушеног пропуста на локалном путу, извршено уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса, израда просека на потоку Крчмара и зечијег насипа од материјала из ископа.

3. МЕРА

У наредном периоду треба предвидети радове на чишћењу корита од наноса и биљне вегетације, као и изградњу новог моста са уклањањем постојећег урушеног пропуста у насељу Велико Крчмаре.

Оштећење цевастог пропуста на локалном путу

Плављење узводно од локалног пута због урушеног пропуста

Поток Мучибаба

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Рача

дужина: 5км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Корито потока је углавном обрасло растињем и не одржава се.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Поток Јабуквачки

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Рача

дужина: 3км

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Корито потока је углавном обрасло растињем и не одржава се.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Трнава

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Јасеница

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Узводни ток Тржаве, од стациоане км 0+550, није регулисан водоток. Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Блатар

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток

слив: река Јасеница

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Блатар пресеца пут Топола-Рача.

Узводни ток потока Блатар од регионалног пута Топола-Рача није регулисан водоток. Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња и комплетно чишћење корита потока од баченог смећа и наноса, чиме би се у доброј мери повећала пропусна моћ корита потока.

Такође треба предвидети и чишћење мостова и пропуста на току.

Средњи Јалак

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Јасеница
дужина: око 4,2 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Средњи Јалак пресеца локалне путеве. У 2019.години радило се на чишћењу корита од наноса и биљне вегетације, на целом свом току. Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња.

Саловник

1. ОПИС ВОДОТОКА

карактер водотока: бујични поток
слив: река Јасеница
дужина: око 1,3 км
објекти: пропусти

2. ОЦЕНА ОПШТЕГ СТАЊА ВОДОТОКА

Саловник тече плодним ораницама. У 2019.години радило се на чишћењу корита од наноса и биљне вегетације. Корито потока је углавном обрасло растињем.

3. МЕРА

Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња.

Старо корито Јасенице је канал за одводњавање плодних пољопривредних површина. У 2019.години радило се на чишћењу корита од наноса и биљне вегетације. Очишћено је 1800м д од укупно 5600м. Корито је углавном обрасло растињем. Потребно је извршити сечење шибља и другог растиња.

На подручју обухваћене овим планом могућа су плавлјења изазвана следећим појавама:

- приливом бујичних атмосферских вода ка уређеним градским површинама у залеђу одбрамбене линије - заштитних водопривредних објеката и изливањем из корита неуређених водотока, градских атмосферских колектора услед загушења или недовољне пропусне моћи,

- појавом високих, успорених (подземних и површинских) вода на заштићеном подручју у залеђу заштитних водопривредних објеката у условима повишених водостаја у регулисаним водотоцима,

- појавом слабих места на одбрамбеној линији заштитних водопривредних система и настанку опасности од преливања одбрамбене линије у условима повишених водостаја у регулисаним водотоцима,

- појавом загушења у регулисаним и неуређеним водотоцима изазваних дејством леда.

За све водотоке, сливове и делове подручја који се сматрају потенцијално угроженим штетним дејством вода, наведене појаве морају се конкретизовати у оквиру општинске

техничке документације за одбрану од поплава (активност Г.Х.А.1. из основне шеме активности).

Проблеми на територији општине Рача могући су под утицајем превазилажења степена одбране постојећих водних објеката, оштећења постојећих водних објеката, високог нивоа подземних вода, таложењем атмосферских падавина и то :

- Адровац, Рача и Доња Рача - река Рача, Доловски поток и поток Сипић
- насеље Рача – поток Бошњак
- Сараново и Сепци – Јсеница, Блатар

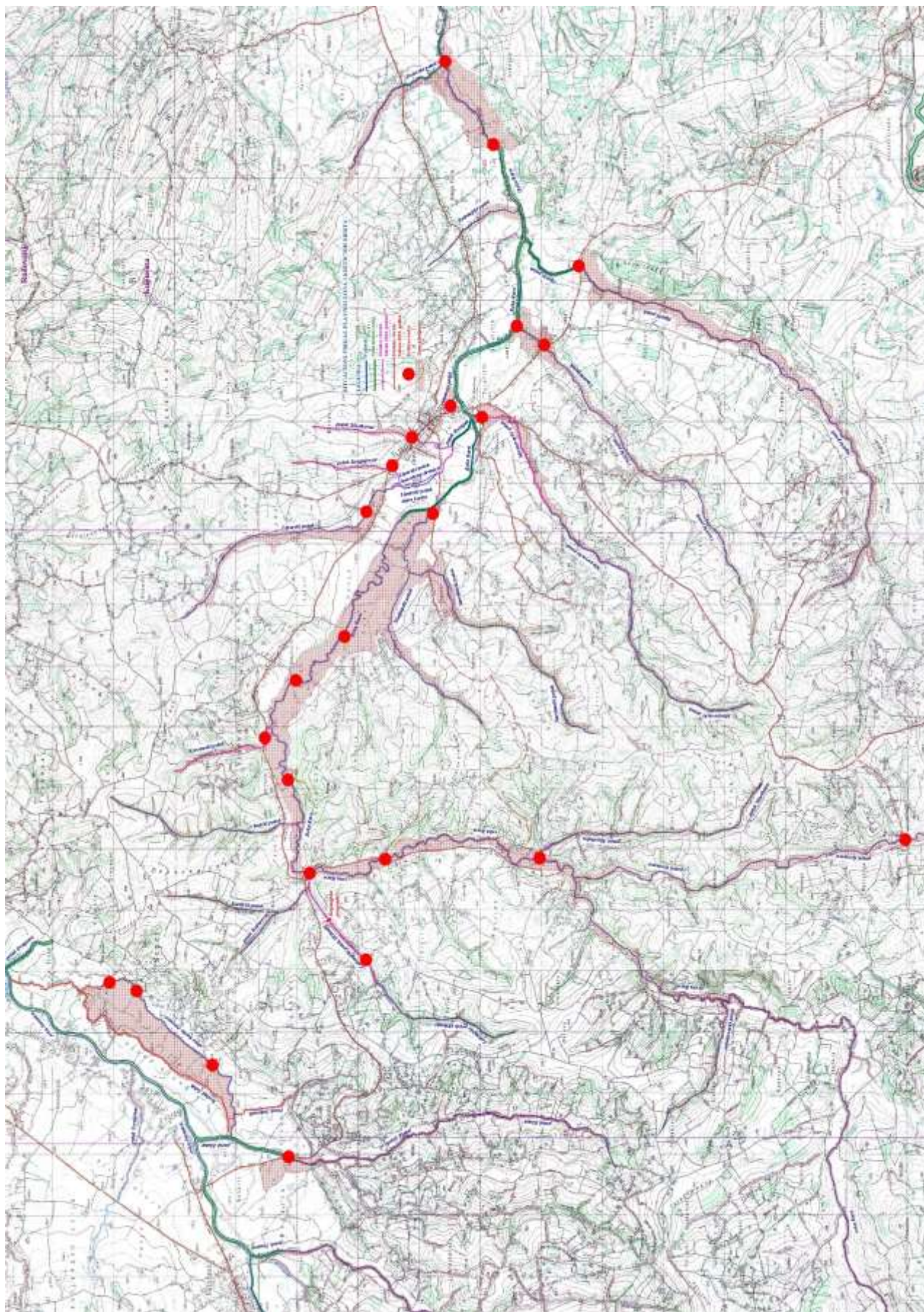
За поменута места надлежни су Дирекција за воде и АД «Водопривреда» С. Паланка.

- Борци, Доње Јарушице, Ђурђево, Вишевац, Поповић, Вучић, и Доња Рача, на делу МЗ Мирашевац-река Рача - око 2000 хектара.

- Сараново и Сепци – река Јасеница – око 200 хектара
- Велико Крчмаре и Борци – Крчмара - око 50 хектара.

За поменута места надлежни су Дирекција за воде и «Водопривреда» Смедерево.

Потребно је да одговорне институције за спровођење превентивних мера заштите од поплава, предузму све потребне мере заштите, у циљу квалитетнијег начина спровођења правовремених и свеобухватних мера заштите људи, животиња, животне средине, материјалних и културних добара.

Ситуациони приказ критичних тачака и рејона

Т.2. ПРЕГЛЕД КРИТИЧНИХ РЕЈОНА И ОБЈЕКТА И ПРОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ

ред. бр.	Водоток	Критични рејон	Критична тачка	Угроженост					
				Домаћинства	Становништво	Стамбени објект	Пољопривредна земља	Објекти инфраструктуре	Остали објекти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Рача	Борци, Доње Јарушице, Ђурђево, Вишевац, Поповић, Вучић, и Доња Рача, на делу МЗ Миращевац	Најнижи делови алувијалних равни и укрштања са локалним путевима				2000 ха		
2.	Старо корито Јасенице	Сараново и Сепци	Најнижи делови				200 ха		
3	Крчмара	Велико Крчмарје и Борци	Зона моста у В. Крчмару				50 ха		
4	поток Смрдан	Поповић							
5	Крагујевчић до ушћа у Липарски поток ,поток Мићаковац поток Миращевац и Вучић код ушћа у реку Рачу,		околно плодно обрадиво земљиште				2000ха		

4.2. Процена угрожености нештићених подручја. Оцена ризика од поплава – сценарио појаве поплавних таласа и плављења

На територији општине Рача водотокови II реда су изразито бујичног карактера (ИБК). Ово подручје је специфично и по малм броју вештачких токова који одводе површинске воде. Појава плављења површина на подручју општине Рача, за описано присуство природних и вештачких токова, може се јавити под околностима које су систематизоване по узроцима, значају и рангу штета.

Ове околности се могу сматрати сценаријима. За сваки сценарио поплава, примениће се дефинисање надлежности и подела улога у спровођењу активности и мера у одбрани од поплава.

На основу датих сценарија поплава, због карактера појаве, могућности прогнозе и најава у циљу спровођења благовремених мера, потребна је интегрална одбрана.

1. Значајне поплаве и штете могу се десити при изливању из неуређених корита бујичних токова посебно на критичним тачкама (КТ).

Овакве поплаве формирају опасан и деструктиван плавни талас, који са собом носи муљ, камење, грање и отпад. Ризик од поплава условљен је интензитетом и трајањем бујичних киша и пропусном моћи корита. Особеност ових поплавних таласа је велика брзина концентрације и брза појава. Ранг штета је при томе директно условљен и близином вредних добара, па је због тога опасност од поплава већа у приобаљу водотока која протичу кроз насеље.

У зони ушћа притока у матичну реку, ризик од поплава је условљен водостајем у матичној реци и стањем корита у зони ушћа. Поплаве приобаља ових токова узводно од ушћа су неминовна и при мањим дотоцима.,

2. Поплаве се могу десити при бујичним кишама у деловима насеља.

Ризик од поплава условљен је интезитетом и трајањем киша, пропусном моћи и стањем одводника површинских вода и могућностима за ефикасну евакуацију. Особеност ових поплава је велика брзина концентрације и брза појава. Ранг штета је далеко мањи од штета које се могу десити услед изливања из бујичних природних токова.

На подручју општине Рача плављење приобаља се, према томе, може десити по следећим сценаријима:

А) Услед поплавног таласа са сливова неуређених потока при високим водостајима у њима. Плављење је последица недовољно пропусне моћи и утицаја успора.

Б) Изузетно, могућа су плављења површина у насељима општине у условима јаких киша.

У Табели на претходној страни дата је процена угрожености нештићених подручја. Детаљна анализа и закључци, везани за оцену ризика од поплава, може се дати на основу будућих истраживања у сарадњи са стручним лицима из ЈВП "Србијаводе" Ћуприја и на основу праћења и евидентирања поплава догађаја на територији општине Рача, што је у надлежности Стручно-оперативног тима, формираног од стране Општинског штаба за ванредне ситуације општине Рача.

ЗАКЉУЧАК

1. Водотокови II реда на територији општине Рача су углавном изразито бујичног карактера.
2. Активностима на превентивним радовима у претходном периоду смањен је у великој мери ризик од плављења, поготову у насељеним местима, а посебно је значајно уређење Липарског потока, потока Мићаковац, Крагујевчића, Миравачког потока, Крчанског потока и Лукањског у зонама критичних места.
3. Потребно је предузимати и у следећем периоду све потребне мере заштите, у циљу квалитетнијег начина спровођења правовремених и свеобухватних мера заштите људи, животиња, животне средине, материјалних и културних добара.

4.3. Оперативне мере одбране од поплава

- Праћење водостаја и процена угрожености од поплава,
- Израда привремених насипа на угроженим деоницама,
- Увођење сталног дежурства у Штабу за ванредне ситуације општине Рача,
- Активирање оперативних веза на подручју угроженом од поплава,
- Ангажовање водопривредних организација за одбрану од поплава у складу са утврђеним плановима,
- Обустављање и ограничавање саобраћаја на комуникацијама на подручју угроженом од поплава,
- Мобилизација грађана на одбрани од поплава,
- Ангажовање на одбрани од поплава предузећа која располажу покретним средствима неопходним у изради насипа, просека, и др. радова битних за одбрану од поплава,
- Ангажовање специјализованих јединица за спасавање на води,
- Ангажовање јединица ЦЗ на заштити и спасавању становништва и материјалних добара од поплаве,
- Евакуација становништва и материјалних добара из подручја угроженог поплавом,
- Збрињавање угроженог и пострадалиг становништва,
- Снабдевање здравом пијаћом водом за подручја угрожена од поплава,

- Организација и спровођење санације терена и објеката на подручју захваћеног поплавом,
- Информисање јавности.

4.4. Критеријуми за проглашење стања приправности, редовне и ванредне одбране од поплава

У складу са Општим планом за одбрану од поплава („Службени гласник РС“ број 218/2019), Одбрана од поплава услед наилаaska великих вода организује се и спроводи у зависности од степена опасности као редовна и ванредна одбрана од поплава.

На водама II реда редовна, односно ванредна одбрана од поплава проглашава се на деоницама на којима постоје изграђени заштитни водни објекти тј. на деоницама на којима се спроводи одбрана од поплава, по испуњењу утврђених критеријума за проглашење редовне, односно ванредне одбране од поплава из локалног оперативног плана.

На водама II реда на којима не постоје изграђени заштитни водни објекти стање приправности се проглашава по испуњењу утврђених критеријума за проглашење стања приправности из локалног оперативног плана.

На територији општине не постоје локалне референтне водомерне и кишне станице, те се добијене информације тумаче искуствено.

За проглашавање одбране од поплава на подручју општине Рача утврђују се следећи критеријуми:

назив водотока	Фазе одбране од поплава	
	редовне	ванредне
Рача (нештићено подручје)	1,00м до изливања воде из основног корита на критичним локацијама (накнадно ће се одредити)	0,50м до изливања воде из основног корита на критичним локацијама (накнадно ће се одредити)
Остали водотоци поменути у Плану	1,00м до изливања воде из основног корита на критичним локацијама (накнадно ће се одредити)	0,50м до изливања воде из основног корита на критичним локацијама (накнадно ће се одредити)

Уобичајени приступ одбрани од великих вода на већим рекама са увођењем степена редовне и ванредне одбране није могуће применити код водотока са бујичним хидролошко-хидрауличким режимом. Нагли надоласак и кратко трајање великих вода најчешће не оставља довољно времена ни за проглашавање одбране од поплава.

Критеријум проглашења може бити само хидролошка и метеоролошка прогноза меродавне кише у односу на степен засићености тла и очекиваних (прогнозираних) водостаја. У већини бујичних поплава до сада, на подручју општине Рача, нису се предузимале никакве активне мере одбране, већ су само пасивно санирале последице поплава.

Имајући у виду хидролошки режим бујичних водотока, као и хидролошку неизученост ових водотока (јер се на већини водотока не врше хидролошка осматрања), критеријуми за проглашење одбране од поплава не могу се везати за водостаје. Једино је реално и могуће да се ови критеријуми вежу за атмосферске падавине у сливу.

Предлажу се следећи критеријуми одбране од поплава на бујичним водотокима:

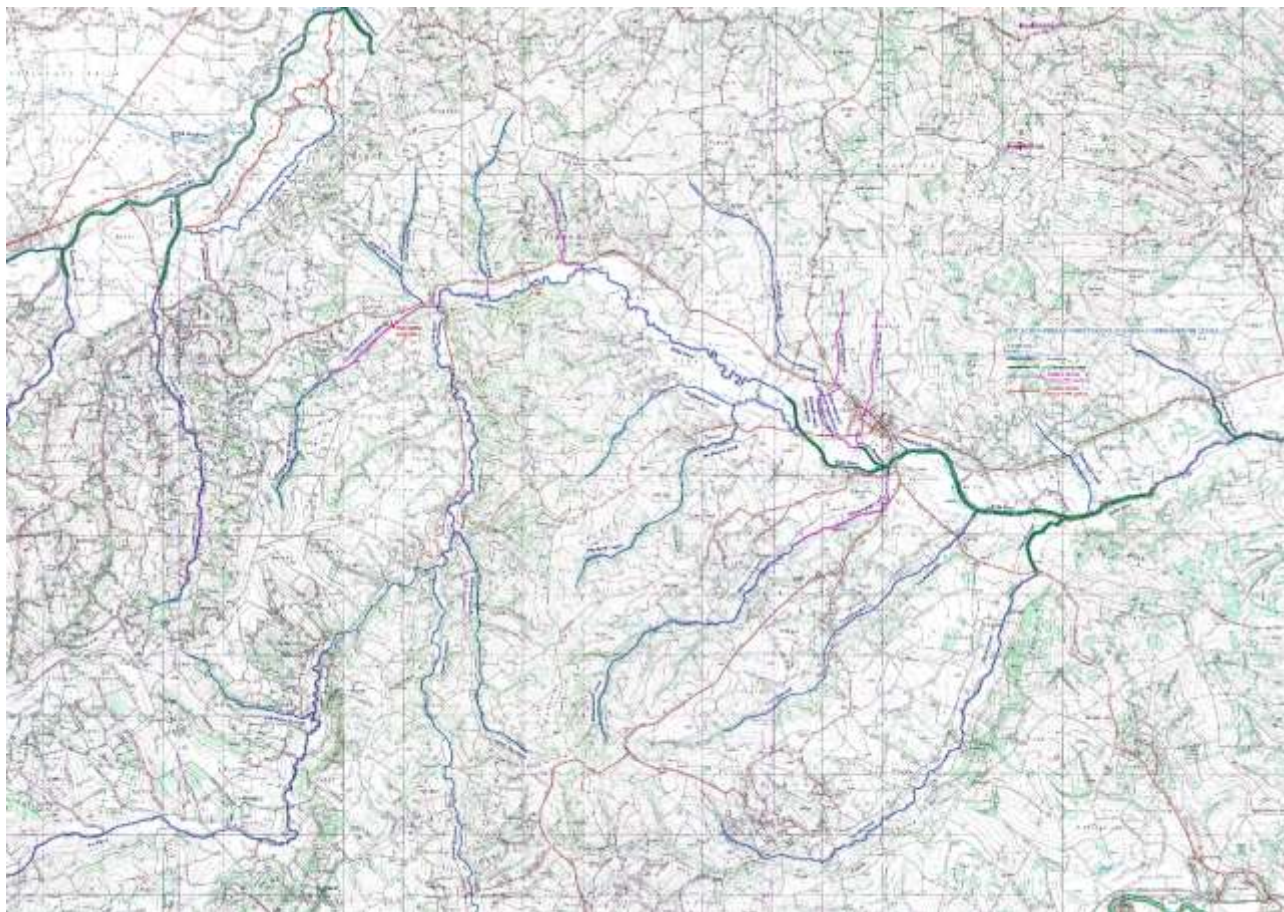
1. У пролећно и летње време, могу се десити и **провале облака** са количином, падавина већом од 70 л/м² за 24 часа, када се проглашава РЕДОВНА ОДБРАНА, а уколико се количина повећа на 100 л/м² за исти временски период, проглашава се ВАНРЕДНА ОДБРАНА, од поплава на територији општине Рача.
2. Уколико **пљусковите кише** непрекидно падају дуже од 36 часова, проглашава се РЕДОВНА, а ако падају преко 48 часова, проглашава се ВАНРЕДНА ОДБРАНА од поплава на територији општине Рача.
3. Наглим топљењем снега услед јужног ветра или непрекидно падање кише, на снег у трајању од 24 часа, изазива проглашење РЕДОВНЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА, а уколико киша пада 48 часова, проглашава се ВАНРЕДНА ОДБРАНА ОД ПОПЛАВА.

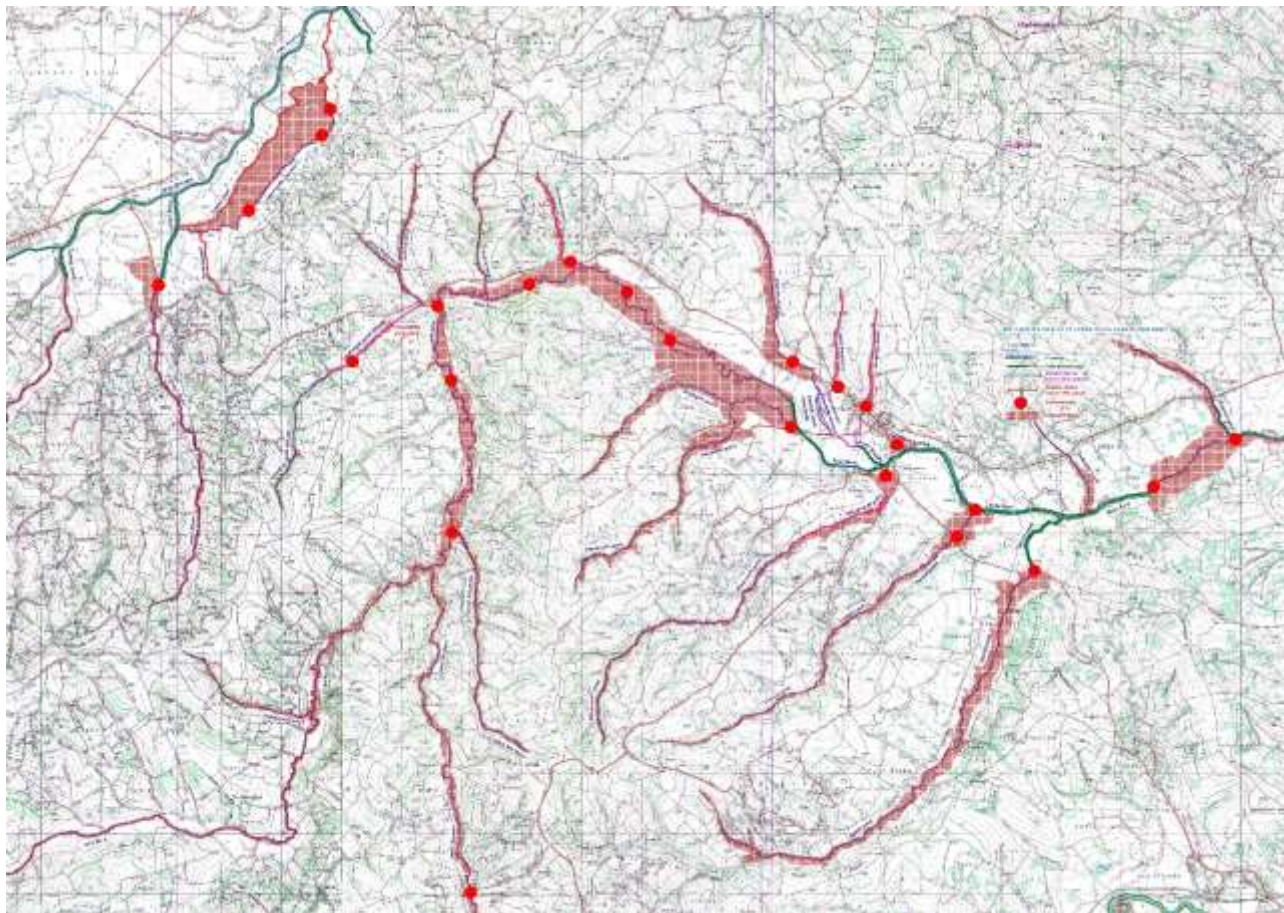
У редовној одбрани од поплава ВП "Водопривреда" Смедеревска Паланка је дужно да обезбеди свакодневно осмочасовно дежурство руководећег особља (по Републичком Оперативном плану одбране од поплава).

У периоду ванредне одбране од поплава обезбеђује се особље за дежурство од 24 часа (две смене по 12 часова).

V ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

1. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ВОДОТОКОВА I И II РЕДА И ОДБРАМБЕНИХ ЛИНИЈА
2. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ПЛАВНИХ ЗОНА И КРИТИЧНИХ МЕСТА

13.1.1.1.2 VI ОРГАНИЗОВАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

6.1.ОРГАНИЗОВАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА И ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

6.1.1. ШЕМА ОСНОВНИХ АКТИВНОСТИ У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

Одбрана од поплава и других видова штетног дејства вода на подручју општине

14 Водопривредне активности у надлежности ЈВП “Србијаводе”		14.1 Активности у надлежности општине
На водотоцима на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти		Водотоци на којима нису изграђени заштитни објекти и подручје у залеђу одбрамбене линије
В.А.А.1. Устројство водопривредног оперативног плана за о.о.п.	Административне активности	Г.А.А.1. Устројство градског оперативног плана за о.о.п.- усагалашавање са водопривредним за о.о.п
В.А.А.2.Расподела задужења и координација-разрада оперативног плана за о.о.п.		Г.А.А.2. Расподела задужења и координација-разрада и имплементација оперативног плана за о.о.п.
В.А.А.3. Обезбеђење услова за интегрално спровођење о.о.п. на подручју града-ангажовање помоћника руководиоца у оквиру градског штаба за о.о.п.		Г.А.А.3 Обезбеђење услова за интегрално спровођење о.о.п. на подручју града-ангажовање градског штаба за о.о.п.
		Г.А.А.4. Информисање и едукација јавности
В.Х.А.1. Израда и верификација техничке документације за о.о.п. за секторе Д.3. и М.1.	Хидротехничке активности	Г.Х.А.1. Израда и верификација техничке документације за о.о.п. на подручју града
В.Х.А.2. Прогноза хидролошких појава -процедура најаве и упозорења		Г.Х.А.2. Прогноза хидролошко метеоролошких појава-разрада модела прогнозе и процедуре најаве и упозорења
В.Х.А.3. Активности на одбрамбеној линији у различитим фазама одбране		Г.Х.А.3. Активности у залеђу одбрамбене линије-превентивне и ванредне интервенције
Водотоци на којима нису изграђени заштитни објекти и подручје у залеђу одбрамбене линије	Комуналне активности	Г.К.А.1. Обезбеђење услова за функционисање виталних система
В.К.А.4. Пружање стручне помоћи у људству, механиз. и опреми у ванредним ситуацијама, на подручјима без изграђених заштитних објеката		Г.К.А.2. Безбедност људи и имовине и контрола саобраћаја
		Г.К.А.3. Алармирање и евакуација становништва
		Г.К.А.4. Отклањање последица од штетног дејства вода

НАПОМЕНА:

Овом шемом није дефинисана динамика спровођења активности. Свака активност обухвата три фазе:

- **превентивно ангажовање** - у периоду редовних хидролошких околности,
- **интензивно ангажовање** - у периоду настанка опасности,
- **ванредно стање** - у околностима директне угрожености становништва и добара од поплава и штетног дејства вода без могућности одбране.

6.2. РУКОВОЂЕЊЕ ОДБРАНОМ ОД ПОПЛАВА ЗА ВОДЕ II РЕДА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

Руковођење одбраном од штетног дејства вода II реда засновано је на принципима јасне субординације и координације директних и индиректних субјеката.

Специфичност заштите подручја општине Рача условљава обезбеђење услова за интегрално спровођење одбране од штетног дејства уз учешће:

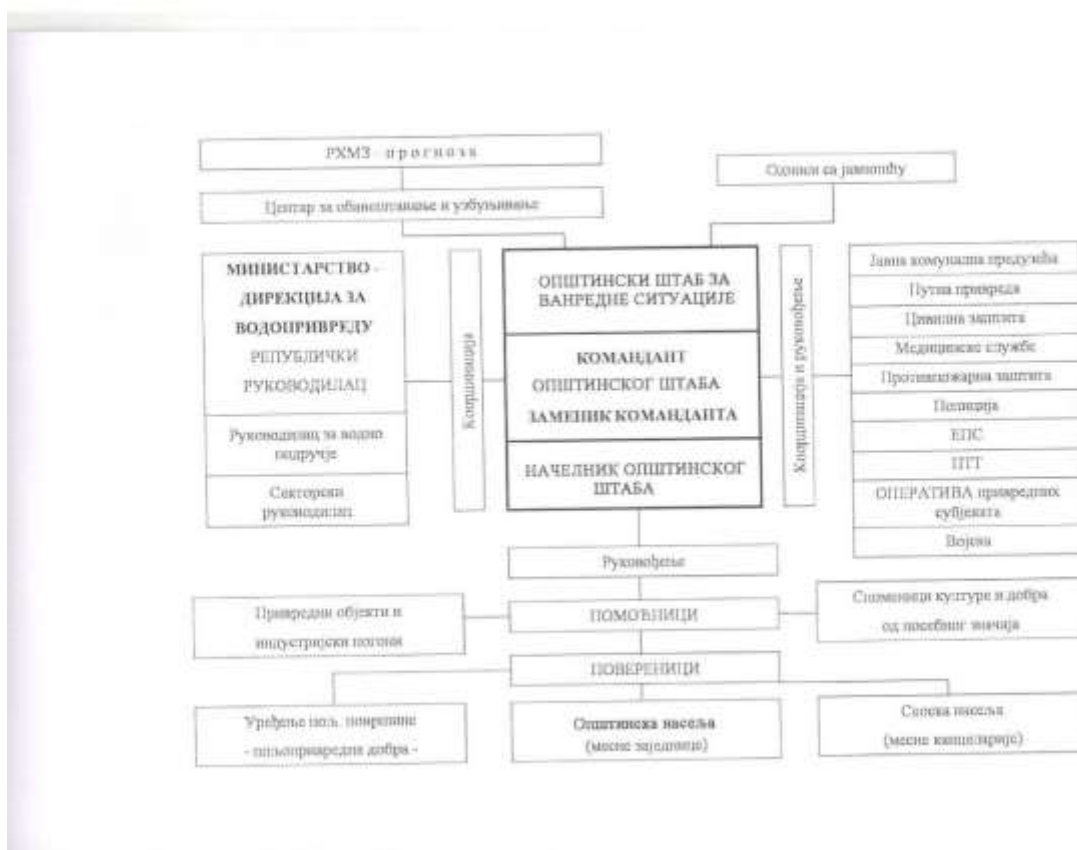
- **субјеката општине Рача**- надлежне службе Скупштине општине, одговорна лица – повереника за делове подручја града (месне заједнице) и производне системе који се као целине морају засебно штитити, градски комунални системи и расположива оператива која мора бити ангажована у одбрани;

- **виталних система на подручју општине** - институције са седиштем на подручју општине без којих се не може одвијати функционисање општине у ванредним условима-задовољење потреба становништва и производње, односно институција које могу обезбедити ефикасно спашавање становништва и добра.

Шемом руковођења дефинисани су правци руковођења, правци индиректне и директне координације ових субјеката уз поштовање принципа хијерархије и субординације.

6.2.1. Шема руковођења одбраном од поплава вода II реда на подручју општине

6.2.1.1. ГЕНЕРАЛНА ШЕМА РУКОВОЂЕЊА И КООРДИНАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА ОД ВОДА II РЕДА

6.2.2. Субјекти руковођења одбраном од поплава за воде II реда на подручју општине - одговорности и координација субјеката руковођења у одбрани од поплава

6.2.2.1. Одговорна лица - повереници штаба за ванредне ситуације општине Рача

Поверенике и заменике повереника именује Штаб за ванредне ситуације Закључком о именовању. Списак повереника и заменика повереника са подацима је саставни део плана.

6.2.2.2. Штаб за ванредне ситуације општине Рача

Централну улогу у руковођењу одбраном од поплава за воде II реда на подручју општине Рача има Штаб за ванредне ситуације општине Рача. Овакво место у хијерархијском ланцу руковођења, на основу благовремених и правилних одлука о мерама, активностима и радовима, условљава специфичну структуру и кадровски састав Штаба, јасан делокруг рада, дефинисане одговорности чланова Штаба са јасном улогом команданта Штаба и његовог заменика.

Начин формирања Штаба

Формирање Штаба за ванредне ситуације општине Рача, у надлежности је скупштине општине Рача, која је донела Решења о образовању и именовању команданта, заменика команданта, начелника и чланова штаба за ванредне ситуације општине Рача. Списак чланова Штаба са подацима је саставни део плана.

Организација и структура Штаба

Штаб чине командант, заменик команданта, начелник и чланови Штаба.

Штабом руководи командант штаба директно или посредством свог заменика.

Координацију рада Штаба и повереника обавља начелник Штаба.

Чланови Штаба организовани су у три целине:

- **технички сектор:** стручна лица из институција које се баве проблематиком одбране од поплава А.Д. Водопривреда - С.Паланка ; стручна лица из предузећа која својом оперативом директно учествују у одбрани од поплава (ЈКП Рача).

- **представници општинских виталних система** –Дом здравља, ПС...

- **представници привредних система** који у одбрани представљају посебну целину.

Делокруг рада Штаба и одговорност чланова Штаба

Штаб за ванредне ситуације задужен је за руковођење и координацију учешћа ових субјеката у одбрани од поплава вода II реда, у синхронизованом спровођењу свих планираних мера заштите од вода.

Штаб за ванредне ситуације руководи свим активностима означеним у шеми активности у надлежности јединице локалне самоуправе (административне, хидротехничке и комуналне активности), у периоду редовних хидролошких околности, као и у периоду ванредних хидролошких околности – од момента најаве поплаве вода II реда, до престанка опасности.

У току одбране, Штаб је у пуној приправности.

Технички сектор – ЈКП Рача за потребе Штаба обезбеђује благовремено стручне оцене очекиване опасности (хидролошке услове и тенденције) и дефинише техничке могућности одбране и извођења превентивних и ванредних интервенција расположивим људством, механизацијом и опремом. Основ за ове активности је техничка документација за одбрану од поплава вода II реда, за подручје општине (даље: општинска техничка документација за одбрану од поплава вода II реда).

Технички сектор задужен је за израду програма за израду техничке документације за одбрану од поплава за подручје општине.

Остали чланови Штаба задужени су за имплементацију општинског оперативног плана и обезбеђење учешћа институција из којих су именовани као чланови Штаба.

Сви чланови Штаба имају своје заменике у институцијама из којих су именовани.

Седиште Штаба и систем веза

Седиште Штаба је зграда општине, са постојећим системом комуникације – телефон, факс, радио веза и електронска комуникација.

6.2.2.2.1. Командант штаба за ванредне ситуације општине Рача

Командант штаба за ванредне ситуације општине Рача, за време одбране од поплава врши нарочито следеће послове:

У зависности од фазе одбране од поплава које су дефинисане у Општем плану одбране од поплава („Службени гласник РС“ број 18/2019) **Командант општинског штаба за ванредне ситуације** координира рад са општинским и државним институцијама, односно виталним системима задуженим у одбрани од поплава.

У првој фази–припреме за одбрану од поплава Командант општинског штаба за ванредне ситуације врши следеће послове:

- Заказује и руководи седницама одговорних општинских институција за одбрану од поплава на којима се усвајају планови рада;
- Обезбеђује услове за имплементацију општинског Плана код свих општинских субјеката;
- У случају да постоји потреба врши усаглашавање оперативног плана са општим планом за одбрану од поплава Владе Републике Србије и оперативним планом Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде;
- Обезбеђује услове за рад, за интегралне и координиране активности у имплементацији оперативних планова за одбрану од поплава и организован рад у ванредним условима;
- Обезбеђује услове за израду техничке документације за одбрану од поплава за подручје општине Рача;
- Обезбеђује услове за реализацију програма мера и активности за информисање и едукацију јавности;
- Организује, у сарадњи са другим субјектима, и спроводи програм мера и активности за обезбеђење прихватних центара за прихват људи и имовине у ванредним условима;
- Прати реализацију радова у складу са усвојеним плановима рада;
- Прима и прати информације у вези са наиласком олујних облака који му доставља Хидрометеоролошки завод;

У другој фази – ванредна одбрана од поплава, Командант општинског штаба за ванредне ситуације врши следеће послове:

- Руководи радом Штаба за ванредне ситуације;
- Координира активност са задуженим за одбрану од поплава;
- Сарађује са руководством за одбрану од поплава;
- Сарађује са руководством за одбрану од поплава из националног оперативног плана;
- Сарађује са оперативним руководством за одбрану од поплава у области цивилне заштите и оперативним лицем националног центра за обавештавање и узбуњивање;
- Издаје наредбу о предузимању мера на заштити здравља људи и добара која се односе на ангажовање радне снаге, механизације и других средстава;
- Даје предлог надлежном органу за евакуацију становништва и имовине у ванредним околностима у координацији са Штабом за ванредне ситуације;
- Даје предлог за проглашење ванредне ситуације;

У трећој фази–ванредна ситуација, Командант општинског штаба за ванредне ситуације обавља следеће послове

-У случају када постојећи и планирани одбрамбени систем није довољан и прети изливање воде и налет бујице тада се приступа локалном привременом надвишењу одбрамбене линије слагањем врећа пуњених песком или земљом;

- Ако претходне мере нису довољне Командант штаба проглашава ванредну ситуацију;
- Организује, руководи и координира спровођење програма евакуације становништва до прихватних центара у ванредним околностима у координацији са Штабом за ванредне ситуације.

У четвртој фази – отклањање последица поплава- Командант општинског штаба:

- Обезбеђује услове за спровођење мера и руководи активностима и радовима на отклањању последица поплава по престанку опасности.
- Обезбеђује услове за контакт са институцијама за благовремено пружање финансијске и материјалне помоћи угроженом становништву и привреди на подручју града.

6.2.2.2.2. Заменик команданта штаба

У одсуству Команданта Штаба или по његовом налогу, у свему га замењује.

6.2.2.2.3. Руководилац одбране од поплава

Руководилац одбране од поплава (помоћник) – Члан Штаба за ванредне ситуације, врши следеће послове у свим фазама одбране, као и у фази ванредног стања, односно у фази отклањања последица штета:

1. Директно обезбеђује имплементацију оперативног плана код субјеката који учествују у одбрани од поплава за воде II реда;
2. Координира рад повереника и о томе обавештава руководиоца Штаба;
3. Врши непосредан увид стања на подручју које може бити угрожено у синхронизацији са повереником, у фази превентивних активности и предлаже потребне мере из свог домена;
4. Врши непосредан увид стања на угроженом подручју у сарадњи са општинским Штабом и предлаже потребне мере;
5. Спроводи наредбе руководиоца општинског штаба, информисе га о стању на терену и предлаже предузимање радова и мера који изискују материјалне трошкове у току одбране као и за отклањање последица поплава;
6. Издаје налоге повереницима и оперативи и организује све хитне радове.
7. Води евиденцију о предузетим радовима, мерама и утрошеним средствима у току одбране и отклањању последица поплава;
8. Подноси извештај команданту штаба по завршетку одбране од поплава вода II реда, а обавезно у току одбране.

У зависности од обима активности може бити одређено више помоћника.

6.2.2.2.4. Повереници Штаба

Повереници штаба за ванредне ситуације врше нарочито следеће послове у свим фазама одбране као и у фази ванредног стања, односно у фази отклањања последица штета:

1. Врше непосредан увид у стање на надлежном подручју и достављају информације Штабу;
2. Предлажу спровођење радова и мера на свом терену у зони одбране у току;
3. Организују и руководе хитним радовима и мерама у свом реону (улици),
4. Извештавају помоћника-руководиоца одбране о предузетим мерама и воде евиденцију о стању на терену, ангажованом људству, механизацији и др.

Посебним документима, који чине саставни део овог Плана, именовани су повереници Штаба и њихови заменици за делове подручја у сливовима са извршеном реонизацијом.

Овим документима обухваћени су сви потребни подаци од значаја за комуникацију у различитим фазама одбране.

Упозоравање

Уочавање поплаве и прогноза

За локални центар за пријем упозорења одређује се канцеларија телефонске централе Општинске управе Општине Рача, са бројем телефона 034/751-175. У случају немогућности коришћења телефона, комуникација се успоставља преко радио станице из система општинских веза.

Шефови месних канцеларија, задужени су да благовремено обавесте локални центар за пријем упозорења о порасту водостаја на реци Рачи и Јасеници, као и о стањима осталих водотока на својим теренима.

Уколико се поплава деси ван радног времена, шефови МК обавештавају руководиоца одбране од поплава на телефон број 034/751-175 или преко Полицијске станице - Рача на број телефона 034/569-486 или 192.

На основу добијених информација са терена, командант штаба за ванредне ситуације врши њихову проверу код следећих извора:

Командант штаба проверава добијене информације и изласком на терен.

На територији општине не постоје локалне референтне водомерне и кишне станице, те се добијене информације тумаче искуствено.

При прогнозама РХМЗ о изузетно великим количинама падавина, руководиоца одбране од поплава телефоном налаже активирање осматрача водостаја на водотоцима и одређује учесталост осматрања.

За осматраче се одређују шефови месних канцеларија Сениша Миловановић, Драган Ђорђевић и Мирослав Карић који визуелно осматрају водостај и достављају повратну информацију локалном центру за пријем упозорења.

У случају да су повратне информације од ЈВП "Србијаводе" ВПЦ "Морава" Ниш, такве да се очекује наилазак поплавног таласа већег обима, активира се штаб одбране од поплава за рад током 24 часа.

Са успостављањем двадесетчетворочасовног рада, обавезе осматрача су да свака два сата јављају о стању водостаја. Јављање је телефонски или радио станицом из месне канцеларије.

Са осматрањем се престаје након налога од стране општинског руководиоца одбране од поплава.

Оглашавање упозорења

Упозорења морају бити самерена са очекиваном јачином поплаве, координирана и компатибилна са РХМЗ, а утврђена од стране Оперативног тима за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача.

При прогнозама о већим поплавним таласима, информације о могућим опасностима и последицама искључиво се преносе Штабу за ванредне ситуације општине Рача и надлежним субјектима укљученим у систем заштите и спасавања од поплава (ЈКП "Рача", Дирекција за изградњу општине Рача, Дом здравља, Полицијска станица Рача). Уколико се процени долазак поплавног таласа у року већем од два часа, порука се упућује у писаној форми - обавештење, у супротном се упућује телефоном о чему се сачињава службена белешка.

Обавештења шаље руководиоца преко курира, а доставнице морају бити потписане од стране руководиоца ових организација.

По пријему и провери информација са терена врши се и обавештавање грађана о наилазећој опасности од поплава.

За формулисање и пласирање информација, задужен је члан Штаба за ванредне ситуације општине Рача, Ненад Голубовић са бројем телефона 069/8084-040, а на основу добијеног налога од Команданта Штаба за ванредне ситуације.

Лице за информисање доставља информације о најлажећим опасностима од поплаваа :

- локалној радио станици,
- шефовима месних канцеларија, како би усмено обавештавали становништво
- повереницима – председницима Месних заједница, како би усмено обавештавали становништво

Информисање јавности

На основу донетих одлука Штаб за ванредне ситуације, лице задужено за пријем и прослеђивање информација у јавност, а у периоду пре, за време и одмах након поплава, прима и прослеђује информације, које у себи укључују и:

а) претходно опажање, упозорење и поруку о евакуацији. Поруку исказати речима, које ће допринети максималној позорности јавности;

б) податке о томе које ће акције бити предузете, о локацијама које су безбедне, о просторима које треба избећи, о локацији прихватних центара и податке о начинима како добити ургентну помоћ;

в) податке о акцијама које су предузете или ће бити предузете у вези са одбраном од поплава;

г) позиве за радну снагу, опрему или другу врсту потребне помоћи за евакуацију, смањење штете или о активностима на уклањању последица од поплаве.

Лице задужено за информисање јавности у сарадњи са Штабом за ванредне ситуације вршиће пријем, обраду и дистрибуцију добијених информација, које треба пласирати, а с обзиром на:

- а) форму и садржину појединог типа информације;
- б) процедуру како и коме се упућују упозорења и друге релевантне поруке;
- в) извор и веродостојност поруке;
- г) повезаност комуникацијске опреме.

6.2.2.2.5. Стручно-оперативни тим

Стручно-оперативни тим за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача, по налогу и одлукама Штаба организације одбрану од поплава зависно од степена опасности а према следећим фазама: припрема за одбрану, редовна и ванредна одбрана од поплава а у складу са овим Оперативним планом и о свим предузетим мерама подноси Извештај Штабу за ванредне ситуације општине Рача.

6.3. СУБЈЕКТИ СПРОВОЂЕЊА ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА ЗА ВОДЕ II РЕДА

6.3.1. Територијално водопривредно предузеће

Подручје општине Рача подељено шемом реонизације на водно подручје “Морава”, које покрива А.Д.“ ВОДОПРИВРЕДА“ - С. Паланка, са задужењима која проистичу из Уговора са Дирекцијом за воде – Београд, о одржавању заштитних објеката и спровођењу одбране од поплава на водотоцима са изграђеним заштитним објектима.

Улога људства, механизације и опреме А.Д.“ ВОДОПРИВРЕДА“ - С. Паланка у целини у одбрани од поплава дефинисана је Годишњим оперативним планом за одбрану од поплава Министарства пољопривреде и заштите животне средине (за сектор М.3. и М.4. водно подручје “Морава”), као и водопривредном техничком документацијом за одбрану од поплава.

Посебну улогу ово предузеће има у спровођењу одбране на заштитним објектима у синхронизацији са одбраном на водотоцима означеним општинским планом.

6.3.2. Витални системи заштите подручја општине Рача

У ванредним околностима неопходно је обезбеђење услова за несметани рад виталних система општине и подручја у целини, који су делом и активни учесници у спровођењу одбране.

Овим Планом дефинише се првенствено заштита и обезбеђење објеката и седишта ових виталних система, али и њихова улога у пружању помоћи учесницима који непосредно учествују у одбрани.

Оз нака	ВИТАЛНИ СИСТЕМИ (ИНСТИТУЦИЈА)	УЛОГА У ВАНРЕДНИМ ОКОЛНОСТИМА
ЖКП	Систем за водоснабдевање града, приградских и сеоских насеља ЖКП Рача	- обезбеђује поуздано водоснабдевање конзума, - преузима посебне превентивне мере заштите својих виталних објеката система за водоснабдевање који могу бити угрожени штетним дејством вода, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране и фази одклањања последица у складу са шемом руковођења и координације.
ПЗП	Саобраћајнице, путеви веће важности и путеви од значаја за одбрану од поплава Предузеће за путеве Крагујева	- обезбеђује сопствене објекте и опрему од директног утицаја поплава, - обезбеђује заштиту објеката у склопу путева од штетног дејства воде (редовно чишћење канала, сливника, пропуста, мостова у склопу пута, - обезбеђује прилазе за одбрану од поплава, - обезбеђује поуздано функционисање сопствене оперативе у ванредним околностима, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране и фази одклањања последица у складу са шемом руковођења и координације.
ЖКП	Одржавање јавних површина (ЖКП Рача)	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директног утицаја поплава, - одржавање чистоће на саобраћајницама и јавним површинама од значаја за одбрану од поплава, у складу са приоритетима (приступни пут до одбрамбених линија, заштитних објеката и путеви на којима се формира градски бујични талас), - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране и фази одклањања последица у складу са шемом руковођења и координације.
ЖКП	Одржавање атмосферске и фекалне канализације (ЖКП Рача)	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директног утицаја поплава, - одржавање система атмосферске канализације по утврђеном приоритету - одржавање система фекалне канализације, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране и

		фази одклањања последица у складу са шемом руковођења и координације.
МУП	МУП Србије-Сектор за ванредне ситуације	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директног утицаја поплавних вода, - усаглашавање и имплементација општинског оперативног плана за одбрану од поплава са планом цивилне заштите, - директно учешће у различитим фазама одбране.
ПС	МУП Србије-Сектор за ванредне ситуације	-планирање и организација кадрова, опреме и медицинских средстава за пружање помоћи учесницима у одбрани од поплава на угроженом подручју у различитим фазама одбране.
ПС	МУП Србије-Сектор за ванредне ситуације	- планирање и организација кадрова, опреме и средстава за противпожарну заштиту објеката и имовине, - пружање помоћи другим учесницима у одбрани од поплава у различитим фазама одбране.
ПС	Безбедност људи и имовине и контрола саобраћајница МУП Србије ПУ - ПС Рача	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директних утицаја поплавних вода, - контрола и организација саобраћаја за елиминацију загушења и обезбеђењу приступа до одбрамбене линије, - безбедност људи и имовине на угроженом подручју.
ЕПС	Обезбеђење снабдевања електричном енергијом и заштита имовина	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директних утицаја поплавних вода, - заштита људи и имовине од опасности од електричних удара на угроженим подручјима, - планирање и организација кадрова, опреме и средстава за пружање помоћи учесницима у одбрани од поплава, - довод електричне енергије до локалитета за напајање мобилних пумпних агрегата.
ПТТ	Обезбеђење телекомуникационих веза (“Телеком Србије”)	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директних утицаја поплавних вода, - обезбеђење поузданих комуникационих веза у ванредним околностима, - планирање, организација кадрова, опреме и материјала за одржавање система веза у функционалном стању у ванредним околностима.
ВС	Војска Србије	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од директног утицаја поплавних вода, - планирање људства, опреме за пружање помоћи учесницима у одбрани од поплава и становништву на угроженом подручју у различитим фазама одбране.

Плановима заштите и спасавања и посебним актима-наредбама у случају потребе, дефинисаће се обавезе поменутих субјеката виталних система у спровођењу одбране добара од штетног дејства вода на подручју општине.

6.3.3. Остали субјекти – учесници у одбрани од поплава

Спровођење одбране добара од поплава на подручју општине и штетног дејства вода II реда, својим људством, стручним кадровима, механизацијом, опремом и материјалом, врше субјекти одбране – привредне организације.

6.4. ПЛАН МЕРА, АКТИВНОСТИ И РАДОВА У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА ПРАТЕЋИХ ПОЈАВА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА

6.4.1. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И РАЗРАДА СИНХРОН ПЛАНА МЕРА, АКТИВНОСТИ И РАДОВА

Основном шемом активности (поглавље II-1 Плана) дефинисане су три групе активности (мера и радова) у одбрани од штетног дејства вода уз генералну поделу на водопривредне активности и активности у надлежности .

За дефинисане субјекте и њихова задужења у одбрани од штетног дејства вода из поглавља II/3 овог плана, по дефинисаној детаљној шеми општине руковођења координације и субординације (поглавља II-2.1.1.) од стране субјеката руковођења, дефинише се синхрон план интегралних активности у одбрани од поплава и штетног дејства вода II реда на подручју општине.

Овим планом дефинисано је редовно спровођење ових активности, тренутна оцена спремности - (степен реализације), критеријум за проглашење почетка и престанка спровођења одбрамбене активности, субјекти извршења (са задужењима) и субјекти руковођења

Напомена: Овај синхрон план је основ за предузимање конкретних активности у различитим фазама одбране. Конкретизација синхроног плана за одређене делове подручја општине и водотоке који угрожавају подручја извршиће се кроз техничку документацију за одбрану од штетног дејства поплавних вода II реда на подручју општине Рача.

6.4.2. СИНХРОН ПЛАН МЕРА, АКТИВНОСТИ И РАДОВА У ИНТЕГРАЛНОЈ ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА ВОДА II РЕДА

Синхрон план активности, мера и радова

Интегрална одбрана у садејству општинских субјеката са водопривредним субјектима

и одбрана од бујичних поплава и других видова штетног дејства вода на подручју општине Рача

15 Група активност и са поделом надлежности зависно од категорије водотока и фаза одбране	16 Водопривредне активности у надлежности		17 ЈВП “Србијаводе”- В. А.	17.1 Активности у надлежности општине - О. А.	17.2 задужења		
	18 На водотоцима на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти, заштићене и незаштићене касете	Водотоци са недовршеним заштитним системима незаштићене касете			субјекти руководјења	Субјекти који су задужени за извршење	листа задужења
			Бујични водотоци на којима нису изграђени заштитни објекти и подручје у залеђу одбрамбене линије (незаштићене касете)		а)В. А. б)О.А.	а)В. А. б)О.А.	а)В. А. б)О.А.
I Припрема за одбрану од поплава							
<u>Критеријум:</u> припрема за одбрану и најава поплавне кише							
А.А. <u>Административне активности</u> у фази припреме и организације одбране од свих видова штетног дејства вода	В.А.А.1.Устројство водопривредног оперативног плана за о.о.п. за текућу годину		О.А.А.1. Имплементација општинског оперативног плана за о.о.п.-усагалашавање са водопривредним оперативним планом за .о.о.п	а) Секторски руководилац М.3. и М.4.	а) ЈВП, Водоприв. предузећа	а) дефинисана Општим планом за о.о.п.	
	В.А.А.2.Расподела задужења и координација-разрада оп.плана за о.о.п.		О.А.А.2. Расподела задужења и координација-разрада и имплементација оперативног плана за о.о.п.	б) Руководилац Општинског Штаба	б) Општински Штаб	б) дефинисана Општим делом Општинског плана за о.о.п.	
	В.А.А.3.Обезбеђење услова за интегрално спровођење о.о.п. на подручју општине- ангажовање секторског руководиоца у оквиру Општинског штаба за о.о.п.		О.А.А.3 Обезбеђење услова за интегрално спровођење о.о.п. на подручју општине				
			О.А.А.4.Информисање и едукација јавности				
Х.А: <u>Хидротехничке активности</u>	В.Х.А.1.Израда и верификација техничке документације за о.о.п. за сектор М.3. и М.4.		О.Х.А.1.Израда и верификација техничке документације за о.о.п. на подручју општине	а) Секторски руководилац М.3. и М.4.	а) ЈВП, Водоприв. предузећа	а) дефинисана Општим планом за о.о.п.	

у свим фазама одбране	В.Х.А.2.Прогноза хидролошких појава - процедура најаве и упозорења (РХМЗ)		О.Х.А.2.Прогноза хидролошко метеоролошких појава-разрада модела прогнозе и процедуре најаве и упозорења; комуникација СО-ЈВП, РХМЗ, Водопривредна предузећа	б) Руководилац Општинског Штаба	б) Општински Штаб	б) дефинисана Опш. делом и Оперативним делом Општ. плана за о.о.п.
19 Група активност и са поделом надлежности зависно од категорије водотока и фаза одбране	20 Водопривредне активности у надлежности 21 ЈВП “Србијаводе”- В. А.		21.1 Активности у надлежности општине - О. А.	21.2 задужења		
	22 На водотоцима на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти, заштићене и незаштићене касете	Водотоци са недовршеним заштитним системима незаштићене касете	водотоци на којима нису изграђени заштитни објекти и подручје у залеђу одбрамбене линије (незаштићене касете)	субјекти руководјења а)В. А. б)О.А.	субјекти који су задужени за извршење а)В. А. б)О.А.	листа задужења а)В. А. б)О.А.
II Ванредна одбрана од поплава Критеријум: Најава и појава поплавне кише дужег времена трајања						
Х.А: <u>Хидротехничке активности</u> у свим фазама одбране	В.Х.А.3.Активности на одбрамбеној линији у различитима фазама одбране (ЈВП, Водопривредна предузећа)		О.Х.А.3.Активности у залеђу одбрамбене линије по фазама одбране	а) Секторски руководилац М.3. и М.4. б) Руководилац Општинског Штаба	а) ЈВП, Водоприв. предузећа б) Општински Штаб	а) дефинисана Општим планом за о.о.п. б) дефинисана Опш. делом и Оперативним делом Општ. плана за о.о.п.

		В.Х.А.4. Спровођење одбране добара на другој одбрамбеној линији или локалном заштитом у садејству са општином, пружање стручне помоћи у људству, механизацији и опреми у ванредним ситуацијама на подручјима без изграђених заштитних објеката		а) Секторски руководилац М.3. и М.4. б) Руководилац Општинског Штаба	а) ЈВП, Водоприв. предузећа б) Општински Штаб	а) дефинисана Општим планом за о.о.п. б) дефинисана Опш. делом и Оперативним делом Општ. плана за о.о.п.
23 Група активност и са поделом надлежности зависно од категорије водотока и фаза одбране	24 Водопривредне активности у надлежности 25 ЈВП “Србијаводе”- В. А.		25.1 Активности у надлежности општине - О. А.	25.2 задужења		
	26 На водотоцима на којима су изградјени заштитни водопривредни објекти, заштићене и незаштићене касете	Водотоци са недовршеним заштитним системима незаштићене касете	водотоци на којима нису изграђени заштитни објекти и подручје у залеђу одбрамбене линије (незаштићене касете)	субјекти руковођења а)В. А. б)О.А.	субјекти који су задужени за извршење а)В. А. б)О.А.	листа задужења а)В. А. б)О.А.
III Ванредно стање						
Критеријум: Најава изливања и изливање поплавног таласа из основног тока у условима непрекидних падавина у сливу и повремених јаких пљусковитих киша на меродавном делу слива						
О.К.А. <u>Комуналне активности</u> у надлежности општине у свим фазама одбране као и у фази отклањања			О.К.А.1.Обезбеђење услова за функционисање виталних система	а)Сект.Руков М.3. и М.4. б) Руковод. Општинског Штаба и одг. лица Вит. сист.	а) ЈВП, Водоприв. предузећа б) Општински Штаб	а) дефинисана Општим планом за о.о.п. б) дефинисана Опш. делом и Оперативним делом Општ. плана за о.о.п.
			26.1.1.1 О.К.А.2.Безбедност људи и имовина и контрола саобраћаја	а)Сект.Руков М.3. и М.4. б) Руковод. Општинског Штаба и одгов. лица Вит. сист.	а) ЈВП, Водоприв. предузећа б) Општински Штаб Витални системи одбране	

последица поплава и штетног дејства вода			О.К.А.3. Алармирање и евакуација становниства <u>О.К.А.3/1</u> План евакуације . Разрада процедуре алармирања субјеката виталних система <u>О.К.А.3/2</u> Разрада процедуре алармирања становништва <u>О.К.А.3/3</u> Идентификација одредишта и обезбеђење услова за прихват. <u>О.К.А.3/4</u> Организација евакуације људи, стоке и имовине <u>О.К.А.3/5</u> Обезбеђење здравствене заштите становништва и стоке	б) Руководилац Општинског Штаба одељење НО и УЗБ	б) Општински Штаб. витални системи одбране, становништв о	б) дефинисана Опш. делом и Оперативним делом Општ. плана за о.о.п. и плановима НО и УЗБ
---	--	--	---	---	--	---

Руковођење одбраном од леда на притокама реке Велика Морава је у надлежности Штаба за ванредне ситуације.

6.4.3. ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ, ПРАТЕЋЕ ПОЈАВЕ ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА И ОДБРАНА ОД ГРАДА

Интегрална одбрана од штетног дејства вода II реда подразумева поред поменутих активности на одбрани од поплава и предузимање одређених активности, радова и мера на деловима подручја општине који су потенцијално угрожени штетним дејством вода II реда у условима који се третирају елементарним непогодама:

Бујичне кише и бујични феномени

Одбрана од ових појава се третира као одбрана од поплава уз посебне мере које се предузимају на подручју које је потенцијално угрожено приливом бијучног наноса (бујичне лаве), клизишта и одрона. Специфичност ових појава не омогућавају одбрану у моменту настанка, тако да се одбрана своди **на превентивне активности** у циљу смањења могућности настанка:

- идентификација локалитета на којима се продукују ови феномени,
- идентификација подручја које може бити угрожено овим феноменом,
- систематско спровођење санационих мера и радова на овим локалитетима,
- превентивно планирање начина коришћења простора на угроженом подручју.

Реализација ових активности је у надлежности Скупштине општине, ЈКП Рача и Преузећа за путеве Крагујевац.

Руковођење овим активностима врши руководиоца општинског штаба по утврђеној шеми руковођења.

Град, ледене и снежне падавине

Одбрана од града спроводи се расположивим противградним средствима на постојећим противградним станицама над којима кординацију у функционисању спроводи Радарски центар "Букуља" – Аранђеловац, у оквиру Сектора за противградну заштиту Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

6.4.4. Фазе одбране од поплава

Планом за одбрану од поплава се дефинишу следеће фазе одбране.

ФАЗА 1. Припрема за одбрану од бујичних поплава

ФАЗА 2. Редовна одбрана од поплава

ФАЗА 3. Ванредна одбрана од поплава

ФАЗА 4. Отклањање последица штетног дејства вода

ФАЗА 1 - припрема за одбрану од поплава има највећи значај, с обзиром на природу бујичних поплава, где је по правилу расположиво време за реаговање на појву бујичних падавина веома кратко. У овом периоду, неопходно је предузети све потребне мере како би се таласи бујичних вода, које се неминовно најављују, спровели до реципијента, уз минимум штета. То пре свега значи детаљно упознавање проблема, добро планирање неопходних радова, обезбеђење неопходних средстава за ове радове, као и њихова реализација.

ФАЗА 2 - наступа са појавом кише ЈАКОГ ИНТЕНЗИТЕТА и дужег трајања, у сливу који гравитира ка браћеном подручју. Предузимају се активности, мере и радови у складу са Планом одбране од бујичних поплава.

ФАЗА 3 - наступа са најавом и појавом изливања поплавног таласа из основног корита, у условима непрекидних падавина у сливу и јаких пљусковитих киша на меродавном делу слива. Уводи се ванредно стање, посебне мере у саобраћају, по потреби евакуација становништва и добара.

ФАЗА 4 - наступа након проласка бујичних падавина и поплавних таласа. Након детаљно евидентираних штета насталих за време поплава, спроводе се потребне мере и врше се неопходни радова да се отклоне последице поплава.

6.5. ЉУДСТВО, МЕХАНИЗАЦИЈА, ОПРЕМА И МАТЕРИЈАЛ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДБРАНЕ ОД ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ПОПЛАВНИХ ВОДА И ПРАТЕЋИХ ПОЈАВА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА

6.5.1. Људство и стручни кадрови

За спровођење одбране од поплава вода II реда на подручју општине, ангажовање људства у потребном броју зависно од степена одбране, обезбеђују сви субјекти одбране у складу са Синхрон планом активности, мера и радова.

Организација транспорта људства до одбрамбене линије и угрожених локалитета подручја, као и опремање људства материјалом, алатом и опремом за одбрану по позиву - наредби команданта Штаба за ванредне ситуације, благовремено спроводи субјекат одбране који је и одговоран за извршење наредбе. Субјекат одбране дужан је да на захтев команданта Штаба за ванредне ситуације и његових помоћника благовремено ажурира податке о расположивом људству и стручним кадровима који могу бити ангажовани у ванредним околностима.

Руковођење ангажовањем људства, субјеката одбране у различитим фазама одбране одвија се по детаљној шеми руковођења.

Помоћ у руковођењу људством пружају повереници и расположиви стручни кадрови субјеката одбране.

6.5.2. Опрема, механизација и материјал

Ангажовање радне снаге, механизације, опреме и материјала врши се на основу Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама ("Сл.гласник РС", бр..87/2018), Закона о водама ("Сл.гласник РС", бр..30/10, 93/12, 16/2016, 95/2018 и 95/18-др.закон) и Одлукама надлежних органа општине, наредби команданта Штаба за ванредне ситуације општине Рача и важећих прописа и аката везаних за одбрану од поплава.

За потребе спровођења редовне и ванредне одбране од поплава на располагању је механизација Јавних предузећа.

Механизација је у погонској спремности и зависно од потребе може се у потпуности ангажовати.

Алат за спровођење одбране од поплава наменски опредељен не постоји. У интервенцијама се користи алат предузећа који је у свакодневной употреби.

Материјал за спровођење одбране од поплава постоји на стовариштима локалних предузећа, исти одговара намени и може се обезбедити по потреби као и што је до сада при интервенцијама коришћен.

Систем веза-за пријем упозорења и комуникације користиће се телефон дежурне службе Општинске управе Општине Рача број 034/751-175. У случају немогућности коришћења телефона, комуникација се успоставља преко радио станице из система општинских веза.

Активности и расположиви капацитети у људству и техници у ванредним околностима ЈКП "Рача", Рача

ЈКП "Рача" из Раче ангажовала би све расположиво људство и механизацију у одбрани од поплава, као и санирању последица од штета, које би поплава нанела. Такође, снабдевало би грађане водом из цистерни до нормализације водоснабдевања.

Преглед материјално техничких средстава којима располаже ЈКП "Рача", Рача, која могу бити ангажована у заштити од поплава

- Камион ФАП т 19/21.....1
- Камион МАН 3721
- Радна машина ИЦБ 4х4.....1
- Радна машина булдозер.....1

*Локација на којој се налази механизација је плац ЈКП "Рача" у улици Опленачкој бб у Рачи.
Контакт телефон: 751-339 или 069/8084-160.*

Поред наведених материјално техничких средстава, у поступку отклањања последица од поплава биће ангажована и одговарајућа средства у власништву других правних субјеката и физичких лица са подручја општине Рача у складу са важећим прописима из ове области.

Права и дужности грађана и правних лица у одбрани од поплава и бујица су радна и материјална обавеза. Дужности из претходног става грађани и правна лица извршавају на основу Наредбе руководиоца одбране од поплаве и бујица. Радна обавеза грађана у периоду одбране од поплаве састоји се у извршавању одређених послова и задатака. Радној обавези подлежу сви грађани који су навршили 16 година живота и други на основу Закона. За потребе одбране од поплава грађани су дужни да ставе на располагање: моторна, превозна и специјална возила, грађевинске и друге машине и црпне пумпе.

Сви субјекти који су у оперативном плану укључени за одређене специфичне активности везане за спровођење одбране од поплава, дужни су да их извршавају стручно и у складу са важећим прописима.

6.5.2.1 СПИСАК ПЛАНИРАНЕ НАБАВКЕ ОБАВЕЗНЕ ОПРЕМЕ И СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ДРУГИХ НЕСРЕЋА И ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

У циљу одбране од поплава предвиђају се мере обезбеђења, како потребних новчаних средстава тако и материјално техничких средстава. Потребно је формирати приручни магацин на територији општине Рача, у коме би била смештена сва приручна средства за одбрану од поплава и бујица. У ту сврху, од материјално-техничких средстава процена је да да за одбрану од поплава и бујица на територији општине потребно обезбедити следећа приручна средства:

- цакове-комада 1000
- гумене чизме комада 30
- крампове комада 20
- лопате комада 20
- мотике комада 20
- фењерње-акумулаторе-лампе комада 20
- дрвене ручне маљеве комада 10
- даске комада 100
- штафне комада 50
- даске цоловаче комада 20
- летве комада 100
- ручна колица комада 20
- песак депонован на месту ван плавног подручја доступан за интервенцију-150м3
- заштитне рукавице комада 30
- секире од 2 до 4 кг комада 5
- ручне тестере комада 5
- моторне тестере комада 2
- паљена жица од 1,5мм-6 кг
- разне врсте ексера 15 кг
- чекићи од 5кг-5комада

Месне заједнице заједно са општинском комуналном инспекцијом су дужне да предузму све потребне мере указивања потребе да свако домаћинство узме учешћа у заштити око угрожених површина, које би редовним одржавањем биле оспособљене за одбрану од поплава.

6.5.3. Потребни потенцијали

Општинском техничком документацијом за одбрану од поплава за воде II реда дефинисаће се реалне потребе у људству, механизацији, опреми, алату и материјалу, уз усаглашавање са водопривредном техничком документацијом за одбрану од поплава.

Конкретизација интервенција и радова за воде II реда и локалитете угроженог подручја, у оквиру поменуте техничке документације, основ је за планирање реалних потреба.

6.5.4 Планирана средства за реализацију мера и активности

Средства за реализацију Локалног оперативног плана одбране од поплава за 2022. годину обезбеђују се из буџета општине Рача, у складу са Законом.

Општинско веће доноси прописе о начину утврђивања накнаде и исплати грађанима и предузећима за коришћење њихових средстава употребљених у периоду одбране од поплава.

У случају проглашења ванредне ситуације, Председник ће се, за евентуално недостајућа средства, обратити посебним захтевом надлежним републичким државним органима.

26.1.1.1.1 6.6. СИСТЕМ ВЕЗА У СПРОВОЂЕЊУ ОДБРАНЕ

Систем веза за организовање и спровођење одбране од поплава за воде II реда на подручју града обезбеђен је применом постојеће телефонске везе за везу свих субјеката у одбрани, телефакс веза, радио веза и електронске везе.

Мобилне везе обезбеђене су за руководство Штаба за ванредне ситуације општине Рача.

Режим комуникација путем веза између субјеката у одбрани од поплава за воде другог реда и Штаба, одвија се по датој шеми руковођења и координације.

ПРЕГЛЕД

ПРАВНИХ ЛИЦА ОПРЕМЉЕНИХ И ОСПОСОБЉЕНИХ ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

Списак правних лица од интереса за одбрану од поплава

I Организационе јединице МУП-а

р. бр.	Назив субјекта	Име и презиме руководиоца	Телефони	
			Посао	Мобилни
1	2	3	4	5
1.	МУП – ПС - Рача	Дејан Златић	034/569-486	/
2.	МУП – Ватрогасно спасилачка јединица Рача	Немања Миладиновић	034/569-487	/

II Органи Општине Рача

р. бр.	Функција	Име и презиме руководиоца	Телефони	
			Посао	Мобилни

1	2	3	4	5
1.	Председник општине	Бранко Радосављевић	034/751-001	069/8084-092
2.	Заменик председника општине	Душан Ђоковић	034/751-131	069/8084-001
3.	Председник Скупштине општине Рача	Ненад Савковић	034/751-175	069/8084-000
4.	Секретар Скупштине општине	Марија Стевановић	034/751-175	060/4939219
5.	Начелник Општинске управе	Јована Бетулић	034/751-003	064/0158714

III Организационе јединице великих техничких система

р. бр.	Назив субјекта	Име и презиме руководиоца	Телефони	
			Посао	Мобилни
1	2	3	4	5
1.	ЕПС – ЕД Крагујевац, Радна једеница Рача	Милан Трунић	034/751-262	
2.	ТЕЛЕКОМ ИЈКГ, Рача		034/751-699	
4.	ЈП СРБИЈА ШУМЕ Шумско газдинство Крагујевац		034/381-424	

IV Остале организације

р. бр.	Назив субјекта	Име и презиме руководиоца	Телефони	
			Посао	Мобилни
1	2	3	4	5
1.	ЈКП "Рача" Рача	Дејан Вељковић	034/751-221	069/8084-163

V Списак поверника (Председника Месних заједница)

ПОВЕРЕНИК	Име и презиме	МЗ	КОНТЕКТ ТЕЛЕФОН
Повереник за Рачу	Ђорђе Јовичић	Рача	066/5189-222
Повереник за Вучић	Срећко Радуновић	Вучић	065/666-2128
Повереник за Мирашевац	Радослав Милетић	Мирашевац	065/400-6776
Повереник за Поповић	Владан Глишић	Поповић	065/8685-893
Повереник за Борци	Радослав Петровић	Борци	060/0531-588
Повереник за Доње Јарушице	Дарко Петровић	Доње Јарушице	062/877-5234

Повереник за Мало Крчмаре	Слободан Васић	Мало Крчмаре	060/05715256
Повереник за Велико Крчмаре	Дејан Танасијевић	Велико Крчмаре	034/571-434 069/571-43-44
Повереник за Трску	Драган Голубовић	Трска	034/763-257 066/95-34-106
Повереник за Сипић	Радослав Живуловић	Сипић	064/2832632
Повереник за Бошњане	Веселин Јовичић	Бошњане	034/752-057 064/2530441
Повереник за Вишевац	Дејан Илић	Вишевац	060/4939214
Повереник за Ђурђево	Драгослав Срећковић	Ђурђево	063/7843610
Повереник за Сараново	Немања Тодоровић	Сараново	064/5015862
Повереник за Сепце	Пера Благојевић	Сепци	064/1942011
Повереник за Доњу Рачу	Предраг Милошевић	Доња Рача	063/626833

III-9 ПРЕГЛЕД ОВЛАШЋЕНИХ И ОСПОСОБЉЕНИХ ПРАВНИХ ЛИЦА ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

р. бр.	Назив правног лица и седиште	Руководилац	Делатност оспособљеног правног лица	Планирани задатак
1	2	3	4	5
1.	Дом здравља "Милоје Хацић Шуле"	Дејан Милосављевић 063/620-180	Здравствена заштита	Прва и медицинска помоћ становништву
2.	Ветеринарска станица Рача	Саша Николић 034/751-243	Ветеринарске активности	Заштита животиња и санација
3.	Црвени крст Рача	Милан Игњатовић 060/0933953	Социјални рад	Збрињавање угрожених, избеглих и евакуисаних
4.	Центар за социјални рад Одељење Рача	034/751-266	Социјална заштита	Збрињавање угрожених, избеглих и евакуисаних

СИСТЕМ КООРДИНАЦИЈЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

У случајевима када дође до превазилажења обима поплава и насталих штета, из надлежности Штаба за ванредне ситуације општине Рача, односно у случају евентуалних ванредних ситуација, координацију, примењивање мера и спровођење активности горе наведеног Штаба, преузима републички Штаб за ванредне ситуације.

СПИСАК ЧЛАНОВА ШТАБА ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ ОПШТИНЕ РАЧА

Општински штаб, за извршавање специфичних задатака заштите и спасавања може образовати стручно-оперативне тимове.

Задатак општинског штаба је да:

1. руководи и координира рад субјеката система заштите и спасавања и снага заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на спровођењу утврђених задатака;
2. руководи и кординира спровођење мера и задатака цивилне заштите;
3. разматра и даје мишљење на предлог Процене угрожености и предлог Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама;
4. прати стање и организацију заштите и спасавања и предлаже мере за њихово побољшање
5. наређује употребу снага заштите и спасавања, средстава помоћи и других средстава која се користе у ванредним ситуацијама;
6. стара се о редовном информисању и обавештавању становништва о ризицима и опасностима и предузетим мерама;
7. разматра организацију, опремање и обучавање јединице цивилне заштите, овлашћених, оспособљених правних лица;
8. сарађује са надлежним органима заштите и спасавања суседних држава у ванредним ситуацијама;
9. процењује угроженост од настанка ванредне ситуације;
10. доноси наредбе, закључке и препоруке;
11. сарађује са штабовима суседних јединица локалне самоуправе;
12. именује менаџера заштите и заменика менаџера заштите у насељеним местима;
13. разматра и предлаже доношење одлуке о организацији заштите и спасавања на територији општине;
14. ангажује оспособљена правна лица и друге организације од значаја за општину;
15. обавља и друге послове у складу са Законом.

Критеријуми за проглашење редовне и ванредне одбране од загушења ледом

Редовна одбрана од загушења ледом на водотоцима Дунав, Сава и Велика Морава настаје при покривености водног огледала ледом од 40% са тенденцијом повећања површине под ледостајем.

На водотоцима Тиса, Тамиш, Стари и Пловни Бегеј, Колубара, Брзава, Моравица, Тимок, Дрина и *Западна Морава* редовна одбрана **настаје при покривености водног огледала од 40% и дебљином леда већом од 5 цм**. На осталим водотоцима редовна одбрана настаје при покривености водног огледала 100% и дебљином леда већом од 5 цм у периоду када се очекује покретање леда.

Ванредна одбрана од загушења ледом на водотоцима Дунав, Сава и Велика Морава **настаје при покривености водног огледала већој од 60%.**

На осталим водотоцима ванредна одбрана настаје када, након ледостаја, почиње покретање и нагомилавање леда.

Р. бр.	Име и презиме	Функција у штабу	Радно место	Телефони
1.	Бранко Радосављевић	Командант Штаба	председник Општине	069/8084-092
2.	Ђорђе Иванковић	Заменик команданта	Заменик Председника општине Рача	069/24-90-572
3.	Слађана Недовић	Начелник Штаба	Шеф одсека за инспекцијски надзор у Одељењу за цивилну заштиту и управљање ризиком у УВС у Крагујевцу	063/6123-58 064/8929-014
4.	Ненад Савковић	Члан	Председник СО-е Рача	069/8084-000
5.	Александар Сенић	Члан	Члан Општинског већа општине Рача	062/500052
6.	Милан Домановић	Члан	Члан Општинског већа општине Рача	060/4430322
7.	Драган Игњатовић	Члан	Члан Општинског већа општине Рача	034/751-175
8.	Дејан Златић	Члан	командир ПС у Рачи	034/569-486 064/8920-166
9.	Ненад Голубовић	Члан	Службеник ОУ Рача	069/8084-040
10.	Драгана Прокић	Члан	Службеник ОУ Рача	069/8084-021
11.	Горица Танасијевић	Члан	Директор Дирекције за управљање и развој инфраструктурних објеката општине Рача	069/2646556
12.	Дејан Милосављевић	Члан	Директор ДЗ	063/620-180
13.	Дејан Вељковић	Члан	Директор ЈКП Рача	069/8084-163
14.	Немања Миладиновић	Члан	Командир ватрогасно спасилачке јединице Рача	064/8924448
15.	Јована Бетулић	Члан	Начелник Општинске управе Рача	0640158714
16..	Милан Трунић	Члан	ЕПС – ЕД Крагујевац, шеф пословнице у Рачи	064/8593371
17..	Драган Маринковић	Члан	приватни предузетник	
18.	Милан Игњатовић	Члан	Црвени Крст Рача	060/0933953
19.	Весна Вићентијевић	Члан	Директор ОШ "Карађорђе" у Рачи	062/8121275
20.	Ана Петровић	Члан	в.д.Директор СШ "Ђура Јакшић" у Рачи	064/2910-380
21.	Нташа Павловић	Члан	Директор ПУ "Наша радост" у Рачи	0698084-244
22.	Слађана Срећковић	Члан	Центар за социјални рад-Одељење у Рачи	060/4939201
23.	Саша Николић	Члан	Ветеринарска станица "Рача" у Рачи	034/751-243
24.	Мајор Милутин Милуновић	Члан	ВП 3262 Крагујевац, ул. Крагујевачког октобра бб, 34000, Крагујевац	

VII ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПОПЛАВНИХ ДОГАЂАЈА

Евидентирање поплавних догађаја обавља Стручно оперативни тим именован од стране општинског Штаба за ванредне ситуације. Задатак тима је да у ситуацији поплавних појава изврши обилазак угрожених локација и да евидентира на прописаном обрасцу обухват поплављене локације, датум и време настанка поплаве и о свему хитно обавести штаб за ванредне ситуације, а на основу горе наведених података формираће се база евидентираних поплавних догађаја (БЕПД).
Евидентирање поплавних догађаја

Лице задужено за евидентирање поплавних догађаја на водама II реда у базу података која ће се користити за новелирање прелиминарне процене ризика од поплава је Ненад Голубовић, члан Штаба за ванредне ситуације општине Рача, са бројем телефона 069/8084-040, e-mail: opstina@raca.rs.

VIII ГОДИШЊИ ПРОГРАМ МЕРА И РАДОВА ЗА СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД ПОПЛАВА НА ВОДОТОЦИМА II РЕДА ЗА 2023. ГОДИНУ

8.1. Увод.

8.2. Водотоци II реда на територији општине Рача.

8.3. Стање на водотоковима II реда на територији општине Рача.

8.4. Радови на водотоковима на територији општине Рача.

8.5. Преглед мера и активности на смањењу ризика од поплава са финансијским планом.

8.1. УВОД

Сходно Закону о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018-др. закон) и Одлуци о одређивању граница водних подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 75/2010), односно Одлуци о утврђивању пописа вода I реда („Службени гласник републике Србије број 83/2010), општина Рача у поступку припреме Оперативног плана одбране од поплава за 2022. годину и у складу са Општим планом за одбрану од поплава („Службени гласник РС“ , број 18/2019), следећи обавезе проистекле из Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, има обавезу сачињавања Годишњег програма мера и радова на смањењу ризика од поплава на водотоцима II реда.

Нацртом Оперативног плана за одбрану од поплава на водотоцима II реда, за 2022. годину, наведене су основне активности у одбрани од поплава, дефинисано руковођење у одбрани од поплава, као и план и активности на одбрани од поплава и штетног дејства вода на водотоцима II реда и план комуникације учесника у одбрани од поплава. Оперативни план општине Рача је интегрални документ, што значи да приказује и делове Републичког оперативног плана за одбрану од поплава на водотоцима I реда, следећи принципе интегралне одбране од поплава на водотоцима који су у надлежности локалне самоуправе односно, на водотоке II реда.

Како је и оперативни планом наведено, подручје општине Рача припада сливовима река Дунав и Велика Морава, са рекама Јасеница и Рача, на којима су изграђени или делимично изграђени заштитни објекти за одбрану од поплава и о којима се стара ЈП „Србијаводе“, преко водних подручја ”Дунав” и ”Морава”. Осим ових, водотока, подручје општине Рача, испресецано је разгранатом хидрографском мрежом мањих водотока, од којих неки припадају водотодима I реда, са изграђеним или делимично изграђеним заштитним објектима, а остали водотоцима II реда, који су сви бујучног карактера са делимично изграђеним заштитним објектима.

Поплаве настале приливом бујичних вода идентификују се следећим потенцијалним узроцима плављења:

-приливом бујичних атмосферских вода ка уређеним урбаним површинама у залеђу одбрамбене линије-заштитних водопривредних објеката и изливањем из корита неуређених водотока, градских атмосферских колектора, услед гушења или недовољне проусне моћи;

-појавом високих, успорених (подземних и површинских) вода на заштићеном подручју у залеђу заштитних водопривредних објеката, у условима повишених водостаја у регулисаним водотоцима;

-појавом слабих места на одбрамбеној линији заштитних водопривредних система и настанку опасности од преливања одбрамбене линије у условима повишених водостаја у регулисаним водотоцима;

-појавом гушења у регулисаним и неуређеним водотоцима, изазваних дејством леда.

Одбрана од бујучних поплава се третира и као одбрана од поплава уз посебне мере, које се предузимају на подручју које је потенцијално угрожено приливом бујичног наноса, клизишта и одрона. Специфичност ових појава је да не омогућавају одбрану у моменту настанка, тако да се одбрана своди на превентивне активности циљу смањења могућности настанка:

-идентификација локалитета на којима се производе ови феномени

-идентификација подручја које може бити угрожено овим феноменом

-систематско спровођење санационих мера и радова на овим локалитетима

-превентивно планирање начина коришћења простора на угроженом подручју.

Имајућу у виду хидролошки режим бујичних водотока, као и хидролошку неизученост ових водотока, одбрана од поплава на бујичним водотоцима би се спроводила кроз следеће фазе одбране:

ФАЗА 1. Припрема за одбрану од бујичних поплава

ФАЗА 2. Редовна одбрана од поплава

ФАЗА 3. Ванредна одбрана од поплава

ФАЗА 4. Отклањање последица штетног дејства вода

ФАЗА 1 - припрема за одбрану од поплава има највећи значај, с обзиром на природу бујичних поплава, где је по правилу расположиво време за реаговање на појву бујичних падавина веома кратко. У овом периоду, неопходно је предузети све потребне мере како би се таласи бујичних вода, које се неминовно најављују, спровели до реципијента, уз минимум штета. То пре свега значи детаљно упознавање проблема, добро планирање неопходних радова, обезбеђење неопходних средстава за ове радове, као и њихова реализација.

ФАЗА 2 - НАСТУПА СА ПОЈАВОМ КИШЕ ЈАКОГ ИНТЕНЗИТЕТА И ДУЖЕГ ТРАЈАЊА, У СЛИВУ КОЈИ ГРАВИТИРА КА БРАЊЕНОМ ПОДРУЧЈУ. Предузимају се активности, мере и радови у складу са Планом одбране од бујичних поплава.

ФАЗА 3 - настапа са најавом и појавом изливања поплавног таласа из основног корита, у условима непрекидних падавина у сливу и јаким пљусковитих киша на меродавном делу слива. Уводи се ванредно стање, посебне мере у саобраћају, по потреби евакуација становништва и добара.

ФАЗА 4 - настапа након проласка бујичних падавина и поплавних таласа. Након детаљно евидентираних штета насталих за време поплава, спроводе се потребне мере и врше се неопходни радови да се отклоне последице поплава.

Како воде II реда које су у надлежности општине Рача имају изразити бујични карактер, највећи значај у одбрани од штетног дејства вода морају имати превентивне активности из фазе 1, тј. припремне активности за одбрану од бујучних поплава, с обзиром на природу бујичних поплава, где је по правилу расположиво време за реаговање на појаву бујичних падавина веома кратко. У овом периоду, неопходно је предузети је предузети свепотребне мере, како би се таласи бујичних вода спровели у реципијенте уз минимум штета. То значи детаљно упознавање ситуације, добро планирање неопходних радова, обезбеђење неопходних средстава за ове радове, као и њихова реализација.

У оквиру припрема за одбрану од поплава неопходно је :

1. Извршити фазну реализацију студијско-истражних радова израде техничке документације за сваки водоток појединачно. Овом документацијом дефинишу се два основна сегмента:

-документација о водотоку и сливу

-документација о брањеном подручју

Техничка документација о водотоку који угрожава посматрано подручје, има основни значај за одбрану од поплава, јер ствара основ за процену степена угрожености приобаља од великих вода.

2. Спровести хидротехничке интервентне мере на неистраженим и неуређеним водотоцима које подразумевају:
 - Преглед свих бујучних водотока на територији општине
 - Уклањање свих предмета, растиња, и препрека које могу угрозити несметано отицање воде у реципијенту
 - Приказ угрожених насеља, саобраћајница и пољопривредних површина у приобаљу сваког бујичног водотока (који се мора ажурирати сваке године)
 - Приказ критичних локалитета и уских грла за пролаз бујичних таласа (мостови, објекти у речном кориту и на обалама и сл.) на сваком бујичном водотоку.

С обзиром на карактер и динамику бујичних процеса највећи значај имају превентивне мере заштите. Основни циљ превентивних мера заштите од поплава на бујичним водотоцима је **смањење вероватноће изливања великих вода и редукација потенцијалних штета од поплава**. Узимајући у обзир основну особину малих водотока-нераздвојну повезаност појава у сливу и у речном току, превентивне мере заштите од поплава на бујичним водотоцима морају обухватити просторну целину водотока, приобаља и слива. Превентивне обавезе надлежних субјеката приказане су као:

Обавезе надлежних субјеката у спровођењу превентивних мера и радова у циљу припреме за одбрану од поплава ван периода у којем се спроводи одбрана од поплава

Надлежни субјект	Превентивне обавезе надлежних субјеката
ЈКП Рача	Систем за водоснабдевање града, приградских и сеоских насеља -обезбеђује поуздано водоснабдевање конзума, - преузима посебне превентивне мере заштите својих виталних објеката система за водоснабдевање који могу бити угрожени штетним дејством вода, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране .
Предузеће за путеве Крагујевац	Саобраћајнице, путеви веће важности и путеви од значаја за одбрану од поплава - обезбеђује сопствене објекте и опрему од могућег утицаја поплава вода, - обезбеђује превентивну заштиту објеката у склопу путева од штетног дејства воде (редовно чишћење канала, сливника, пропуста, мостова у склопу пута, - обезбеђује прилазе за одбрану од поплава, - обезбеђује поуздано функционисање сопствене оперативе у ванредним околностима, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране .
ЈКП Рача	Одржавање јавних површина - обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућег утицаја поплава вода,

	- одржавање чистоће на собраћајницама и јавним површинама од значаја за одбрану од поплава, у складу са приоритетима (приступни пут до одбрамбених линија, заштитних објеката и путеви на којима се формира градски бујични талас), - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране.
ЈКП Рача	Одржавање атмосферске и фекалне канализације - обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућег утицаја поплавних вода, - редовно одржавање система атмосферске канализације, - редовно одржавање система фекалне канализације, - учествује својом оперативом у реализацији оперативних мера, активности и радова у превентивној фази одбране.
МУП Србије- Сектор за ванредне ситуације	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућег утицаја поплавних вода, - директно учешће у различитим фазама одбране.
МУП Србије- Сектор за ванредне ситуације	- пружање помоћи другим учесницима у одбрани од поплава у различитим фазама одбране.
ЕПС "Дистрибуција" Огранак	Обезбеђење снабдевања електричном енергијом и заштита имовина - обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућег утицаја поплавних вода, - редовна заштита људи и имовине од опасности од електричних удара на потенцијално угроженим подручјима, - планирање и организација кадрова, опреме и средстава за пружање помоћи учесницима различитим фазама одбране од поплава, - одржавање довода електричне енергије до локалитета за напајање мобилних пумпних агрегата.
Телеком Србија	Обезбеђење телекомуникационих веза - обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућих утицаја поплавних вода, - редовно обезбеђивање поузданих комуникационих веза, - планирање, организација кадрова, опреме и материјала за одржавање система веза у функционалном стању у различитим фазама одбране од поплава.
Војска Србије	- обезбеђење сопствених објеката и опреме од могућег утицаја поплавних вода, - планирање људства, опреме за пружање помоћи учесницима у одбрани од поплава и становништву на угроженом подручју у различитим фазама одбране.

8.2. ВОДОТОЦИ II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

На територији општине Рача, осим уређених и делимично уређених водотока са изграђеним заштитним објектима и који су садржани у републичком плану за одбрану од поплава и у надлежности су ЈП „Србијаводе“, постоје и водотоци II реда, а то су : **а) потоци:** Гочобијски поток (око 3км) и Јабуковачки поток (око 2км) у Д. Јарушицама, Лукањски поток (око 5км) у Ђурђеу, Бошњански поток (око 6 км), протиче кроз Бошњане и Адровац, Доловски поток (око 5,5 км) чини границу

општине према великопланској општини, Крчмара (око 12 км), Мучибаба (око 5 км), Изиповац (око 3,5 км), Поповићски поток (око 4 км), Миравеачки поток (око 10 км) и Сипићски поток (око 11 км).

Река Рача извире југозападно од територије општине испрод брда Светиње (450 м) у селу Чумићу на 410 м надморске висине а улива се у В. Мораву источно од Марковца на 96 м надморске висине., према томе укупан пад Раче је 314 м а просечан пад је 6,8%. Од изворишта Рача тече према истоку у Горње Јарушице одакле креће према североистоку и северу где улази на рачанску територију код Доњих Јарушица. Овај правац задржава до села Ђурђево где прави лакат и скреће према истоку до Вишеваца, а потом тече према југоистоку до варошице Раче, одакле углавном има источни правац до напуштања рачанске територије код села Доња Рача. Код уласка у рачанску територију у насељу Д. Јарушице ток реке је на око 200м над.висине а код Доње Раче при изласку на око 112 м нд.висине. Према томе на дужини од око 30 км пад реке Раче је око 88 м, међутим стварни падови се крећу између 0,5 и 1м на километар дужине. Од варошице Раче она има карактер праве равничарске реке са изразито вијугавим током, плитким коритом и са много растиња.

Највећа и најдужа десна притока Раче, на територији општине је Крчмара, која извире са површине Собовице на надморској висини од 240м. Она има скоро меридијански правац Ј-С и улива се у Рачу код села Борци.

Јасеница, највећа и најбогатија водом река у Шумадији, протиче северозападним делом територије рачанске општине кроз села Сараново и Сепце, правцем ЈЗ-СИ. Тече са падине Рудника од главног извора Теферича до ушћа у Велику Мораву код Орашја, дужином тока од 79 км са површином слива 1345 км² и просечним протицајем 7,70м³/сек. Јасеница је у овом подручју типично равничарска река, која је пре регулације корита често плавила своју пространу алувијалну раван наносећи велике штете пољопривредним усецима.

Отицање воде у сливу карактеришу два периода и то :

- период великих вода у коме отекне 60-70% укупних годишњих вода, разарајући и плавећи пољопривредно земљиште, угрожавајући насеља, индустрију и саобраћајнице.

- период малих вода у коме отекну преостале количине воде. Овај период пада у доба вегетације, када је вода пољопривреди најпотребнија.

Однос великих и малих вода у сливу Велике Мораве је веома велики – 1: 128.

-Ниво подземних вода у алувионима река је доста висок.

Као потенцијална опасност за појаву поплава територије и насеља у општини Рача (Воде II реда) издавају се потоци:

- у сливу реке **Јасенице**: поток Трнава, поток Блатар и пото Буковац (К.О Сараново); Трешљанац, средњи Јалак и Мртваја (К.О Сепци)
- у сливу реке **Раче**: Лева притока реке Раче: Гочобијски поток (око 3км) и Јабуковачки поток (око 2км) у Д. Јарушицама, Лукањски поток (око 5км) у Ђурђеву, Бошњански поток (око 6 км) (протиче кроз Бошњане и Адровац и улива се западно од варошице Раче), Доловски поток (око 5,5 км) чини границу општине према великопланској општини. Са десне у Рачу се уливају Крчмара (око 12 км), Мучибаба (око 5 км), Изиповац (око 3,5 км), Поповићски поток (око 4 км), Миравеачки поток (око 10 км) (са потоком Бурделина и Вучићски) и Сипићски поток (око 11 км).
- Генерално, карактер и вредност добара, потенцијално угрожених поплавним водама, дефинише потребан степен заштите, према обиму очекиваних штета.
- **У потенцијално плавној зони су насеља:**
 - **приобаље реке Јасеница**
 - Сараново и Сепци
 - **приобаље реке Рача**
 - Доња Рача, Рача, Мали Миравеац, Миравеац, Поповић, Вишевац, Ђурђево, Борци, Доње Јарушице
- **Ван домена утицаја великих површинских токова су насеља:** Адровац, Бошњане, Велико Крчмаре, Војиновац, Вучић, Мало Крчмаре, Сипић и Трска.

Јединица локалне самоуправе је дужна да за потребе новелирања плана управљања водама, евидентира све појаве и радове који могу да утичу на промену стања ерозије и бујица и да податке о томе доставља Јавном водопривредном предузећу једном годишње, у складу са чл.61. ЗОВ-а. Потребно је донети **План за проглашење ерозионих подручја на територији општине**, и на основу њега предвидети против ерозионе мере на ерозионим подручјима, које утврђује надлежни општински орган (у складу са чланом 62. Закона о водама). Наведеним планом утврђују се ерозиона подручја.

8.3. СТАЊЕ НА ВОДОТОЦИМА II РЕДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

Карактеристика водотока II реда на територији општине Рача је да су сви водотоци изразито бујичног карактера, са трајањем високих водостаја до неколико сати по престанку падавина, са јаком ерозијом терена, посебно у вишим деловима водотока. Водотоци су значајно обрасли шибљем и другим растињем, што у неким ситуацијама делује повољно по водоток, спречава превелику ерозију, а у неким ситуацијама, посебно у комбинацији са неодговорним односом према природи, одлагањем смећа и шута у речно корито, долази до затварања корита па су могућа озбиљна изливања бујице, углавном на пољопривредне површине.

За Доњу Рачу и насеље Рачу је доста урађено на регулацији потока, тако да је пољопривредно подручје заштићено. На територији Миращевца, Раче, Адровца, Вишевца и Ђурђевог, у претходном периоду су изведени радови на уређењу водотокова, тако да је ово подручје делимично заштићено.

Постојеће стање водотока II реда обезбеђује проток воде интензитета падавина који се јавља једном у десет година, јер се у претходном периоду изводили радови на чишћењу истих.

Утицај човека на стање уређености бујичних водотокова на подручју општине Рача, огледа се на два начина-пасиван и активан:

- **Пасиван утицај** човека односи се на одсуство било каквих мера и радова за отклањање негативних ефеката природних процеса, на пример чишћење корита бујичних водотокова од пањева и растиња.

- **Најнегативнији утицај** човека на стање уређености бујичних водотока на подручју општине Рача односи се на **активно**, директно погоршање постојећих природних услова, нпр. стварање дивљих депонија у коритима бујичних водотока.

На основу сагледавања стања водотокова II реда на територији општине Рача у тачки 4.1, а у циљу смањивања горе наведених утицаја човека на стање водотокова, континуирано се спровode мере и активности на уређењу водотокова и смањењу ризика од поплава. Наведене мере и активности са финансијским планом у 2022. години дате су у делу 8.5.

8.4. РАДОВИ НА ВОДОТОВОЦИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

8.4.1. Реализовани радови током 2019. године

- Чишћење корита потока Саловник у МЗ Сараново у дужини од 1000м од ушћа у Средњи Јалак, узводно до локалног пута. Деоница је потпуно очишћена од крупне дрвне масе, пањева и густог шибља.

поток Саловник

- Чишћење корита Средњег Јалка у МЗ Сепци и МЗ Сараново од ушћа у старо корито Јасенице узводно у дужини од 4200м. Деоница је у потпуности очишћена од дрвне масе, пањева и густог шибља и уклоњен је муљ како би се повећао протицајни профил.

Средњи јалак

- Чишћење старог корита реке Јасенице од ушћа у регулисано корито Јасенице, узводно до локалног пута у МЗ Сепци у дужини од 1800м. Деоница је очишћена од дрвне масе, пањева и густог шибља. На ушћу у реку Јасеницу, изграђен је нов пропуст, са два реда цеви $\Phi 1000$, жабљим поклопцем и колским прелазом.

Пропуст на ушћу старог корита Јасенице у реку Јасеницу са колским прелазом

Жабљи поклопац на ушћу у реку Јасеницу

8.4.2. Радови реализовани током 2020. године

- Чишћење корита потока Рибник (Лукањског потока) у Ђурђеву, од ушћа у реку Рачу узводно у дужини од 2100м. Деоница је комплетно очишћена од крупне дрвне масе, повађени су пањеви и корито је очишћено од муља. Поред чишћења од вегетације и наноса, изграђена је и депонијска преграда која, обзиром на изразито бујични карактер потока, има улогу

ублажавања поплавног таласа.

поток Рибник

депонијска преграда на потоку Рибник

- Чишћење Влашићког потока од ушћа у реку Рачу узводно до регионалног пута Рача- Топола – 220м. Деоница је очишћена од дрвне масе и муља и направљен је зечији насип дуж корита потока.
- Чишћење Кречанског потока од ушћа у реку Рачу, узводно у дужини од 1000м. Деоница је очишћена од дрвне масе и муља и изграђен је цевасти пропуст $\Phi 1000$ на путу за ловачки дом

Крчански поток – низводно од пута Рача – Топола

Крчански поток – пропуст на путу за ловачки дом

- Чишћење потока Крагујевчић, од ушћа у реку Рачу, узводно 1200. Деоница је комплетно очишћена од вегетације и муља. Посечена је крупна дрвна маса, извађени пањеви и изтарупирано дебело шибље. Постављена су два пропуста на одговарајућим локацијама у складу са потребама мештана. Један, цевasti $\Phi 1000$, је постављен у близини стамбених зграда узводно од асфалтног пута, а други, сандучасти (2,5m x 2,5m), је постављен поред фабрике „Јура“. Такође, корито потока је на неколико деоница обложено каменом у цементном малтеру.

поток Крагујевчић

поток Крагујевчић – сандучасти пропуст код фабрике „Јура“

- Чишћење Мићаковачког потока од ушћа у Липарски поток, узводно 1500м. Комплетна деоница је очишћена од крупне дрвне масе, пањева и густог шибља. Такође, уклоњен је нанос из корита како би се повећао протицајни профил. Поред чишћења, изведени су и регулациони радови на водотоку. Каменом у цементном малтеру је обложено корито на ушћу у Липарски поток и деоница поред предузећа „Интеркомерц“ и поред сточне пијаце, где је постављен и цевасти пропуст $\Phi 1000$, а дно корита избетонирано како би се спречила ерозија корита.

Мићаковаки поток – цевасти пропуст $\Phi 1000$ код сточне пијаце

Мићаковачки поток – корито обложено каменом у цементном малтеру

- Чишћење безименог потока поред новоизграђене фабрике за паковање меда у дужини од 550м. Деоница је очишћена од вегетације и наноса, а на једном краћем делу потока од 115м је избетонирано корито. Поред естетике, тиме је и осигурано да у будућем периоду не дође до ерозије косина што би угрозило површину на којој се налази фабрика.

Безимени поток код фабрике меда – бетонско корито

- Чишћење безименог потока испод фабрике „Јура“ који се улива у Липарски поток у дужини од 200м. Деоница од фабрике „Јура“ па до ушћа у Липарски поток је скроз очишћена од дрвне масе и муља и направљен је зечији насип.

Безимени поток испод фабрике „Јура“ – зечији насип

- Чишћење Мирашевачког потока од ушћа у реку Рачу, узводно 1200м. Деоница је очишћена од крупне дрвне масе, шибља, пањева као и муља. Поред чишћења потока, изграђен је цевasti пропуст $\Phi 1000$ и каменом је обложено корито потока на ушћу у реку Рачу, тј извршено је осигурање ушћа у реку Рачу и изграђени успорни насипи у дужини од 35м.

Мирашевачки поток - осигурање ушћа у реку Рачу са успорним насипима

- Чишћење корита Липарског потока од ушћа Мићаковачког потока па до пута Рача - Топола. Деоница потока је комплетно очишћена од дрвне масе и наноса како би се повећао протицајни профил. Поред чишћења, део потока је измештен како би се траса прилагодила плановима за пролазак будуће саобраћајнице. Измештена је траса од пута за насеље Поповић, узводно 920м. Ушће потока Крагујевчић у Липарски поток и деоница Липарског потока узводно од ушћа је обложена каменом у цементном малтеру целим профилем корита.

ново корито Липарског потока

8.4.3 Активности надлежног водопривредног предузећа у 2020.години

У оквиру својих обавеза, у склопу редовног одржавања објеката за одбрану од поплава и објеката за одводњавање на територији општине Рача, тј на секторима М.3 и М.4 који по оперативном плану обухватају водотоке на територији општине Рача, надлежно предузеће АД „Водопривреда“ Смедеревска Паланка је у току 2020. године изводила радове које је обавезна сваке године по Уговору да изведе, а односе се на кошење траве и тарупирање шибља на свим водотоцима првог реда. Кошени су насипи на реци Рачи од ушћа Доловског потока све до насеља Поповић, насипи на Доловском, Сипићком, потоку Бошњак, потоку Драгонеж, Блатар и на реци Јасеници као и потоку Трнава.

8.4.4. Радови реализовани током 2021. године

У оквиру радова на одбрани од поплава на водотоковима 2. реда, заштити од ерозије и заштити подземних вода, у 2021. години реализовани су следећи радови, све према елаборату изведеног стања које је израдило предузеће АД "Водопривреда", Смед.Паланка, израђен 2021.г, примопредаја радова извршена 04.10.2021.г.:

- Изградња цевастог АБ пропуста на Вучићком потоку;
- Радови на Чесманском потоку са бочним уливним каналом (100м) од ушћа у реку Рачу км 0+000 до км 0+320;
- Радови на потоку Крчмара у селу Велико Крчмаре у зони моста од км 6+240 до км 6+640;
- Радови на потоку Рибник (Лукањски поток) од ушћа у реку рачу км 0+000 до км 2+100;

ИЗВЕДЕНИ РАДОВИ:

1. Геодетско снимање деоница потока Вучић, потока Крчмара, потока Рибник и Чесманског потока.
2. Сеча дрвне масе на потоку Вучић, потоку Крчмара, потоку Рибник и Чесманском потоку.
3. Тарупирање шибља механизовано-багером дуж трасе деонице потока Вучић, потока Крчмара, потока Рибник и Чесманског потока.
4. Сеча Дрвне масе, кресање грана и метрење, вађење пањева масе на потоку Вучић, потоку Крчмара, потоку Рибник и Чесманском потоку с одвозом вишка дрвне масе на депонију камионима.
5. Ископ корита потока Вучић, потока Крчмара, потока Рибник и Чесманског потока, шарпирање косина, измуљивање на потоку Рибник и одвоз земљаног материјала на депонију.
6. Изградња цевастог пропуста Ф1600 на потоку Вучић са израдом уливно – изливне бетонске главе и крилних зидова и насипањем туцаника преко цеви како би се обезбедио прелаз механизације.
7. Израда просека на потоку Крчмара и зечијег насипа од материјала из ископа.
8. Изградња цевастог пропуста на уливу Чесманског потока у реку Рачу Ф1000 испод насипа реке Раче. Израда бетонске уливно-изливне главе и крилних зидова са уградњом жабљег поклопца на изливној глави.
9. Доградња постојеће депонијске преграде на потоку Рибник.
10. Снимање изведеног стања објеката на потоцима Вучић, Крчмара, Рибник и Чесманског потока и израда елабората изведеног стања објекта.

8.4.5. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2021.години

У складу са одговором на захтев Општинске управе Рача, бр.325-2/22-IV-03-2 од 08.02.2022.г., ЈВП" Србијаводе" Водопривредног центар "Морава" Ниш, бр.1718/1 од 22.02.2022.г., у 2021.години радило се редовном одржавању водних објеката за заштиту од поплава:

- Уклањање вегетације (кошење и тарупирање) са насипа и из корита реке Раче од ушћа

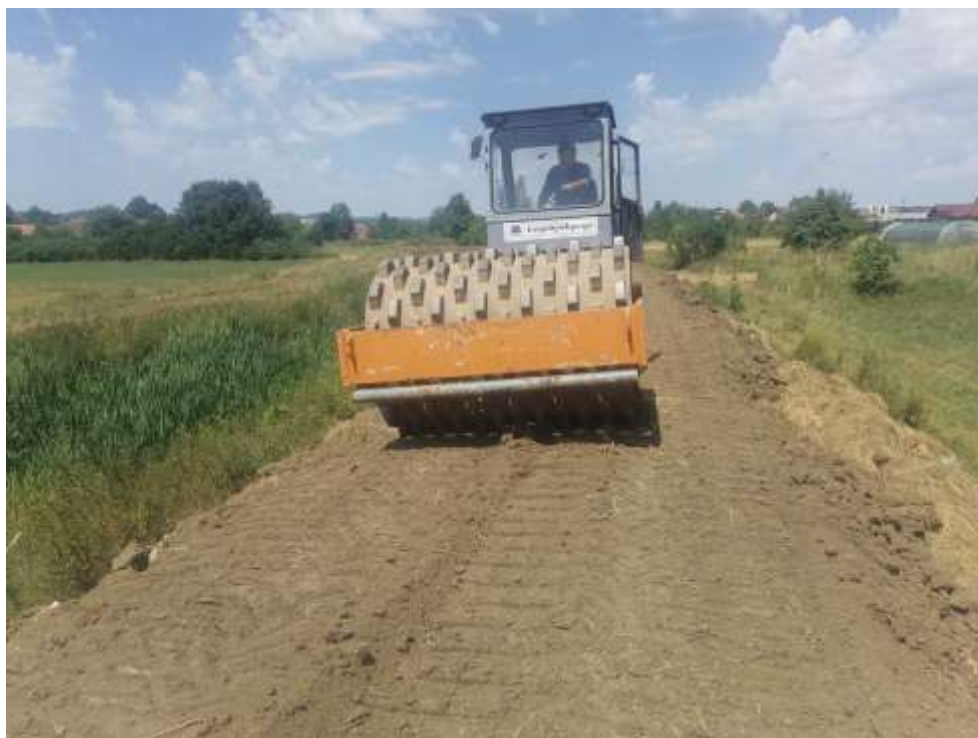
Доловском потока до краха регулације км 19+230, Доловског потока, Сипићког потока и потока Бошњак

- Чишћење корита за малу воду од наноса реке Раче од км 15+500 до км 16+150
- Надвишење левообалног насипа потока Бошњак од км 0+000 до км 0+700
- Санација оштећења минор корита и насипа реке Раче од км 12+130 до км 15+500 и од ушћа потока Бошњак од км 16+150 до км 19+230

Према наведеном допису од 22.02.2022.г., још увек није био донет Програм пословања ЈБП 'Србијаводе' за 2022.годину о мерама, активностима и радовима у току 2022.године на водотоковима I реда у оквиру редовног одржавања, тако да нису достављени прецизни подаци.

Поток Бошњак

Надвишење левообалног насипа потока Бошњак

Надвишење левообалног насипа потока Бошњак

Надвишење левообалног насипа потока Бошњак

Санација реке Раче вађење пањева и тарупирање

Санација реке Раче

Санација реке Раче

Санација реке Раче-пропуст

8.4.6. ИЗВЕДЕНИ РАДОВИ У 2022. ГОДИНИ**1. ВУЧИЋКИ ПОТОК , км 0+350-0+800**

Уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса

2. ПОТОК РИБНИК, заштита косине корита Л=50м

Заштита еродиране косине корита у конкавној кривини од даље ерозије ролираним каменом са потребном ножицом

3. ЛИПАРСКИ ПОТОК, км 0+500-1+1200

Уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса

4. ПОТОК МИЊАКОВАЦ, км 0+100-0+500 и 0+700-1+100

Ручно чишћење наноса и вегетације на регулисаном делу од 0+100+0+500 као и механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса на делу 0+700-1+100

5. ПОТОК КРАГУЈЕВЧИЋ, км 0+000-0+700

Уклањање вегетације из корита, механизовано вађење пањева са одвозом, земљани радови на отварању протицајног профила и уклањање наталоженог наноса

Планираним радовима се знатно смањио степен ризика од изливања горе наведених водотока, а тиме и потенцијална штета.

Изведени радови у 2022. години

8.4.7. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2022.години

У складу са одговором на захтев Општинске управе Рача, бр.325-6/22-IV-03-2 од 28.12.2022.г., ЈВП "Србијаводе" Водопривредног центар "Морава" Ниш, бр.68/1 од 17.01.2023.г., у 2022.години радило се редовном одржавању водних објеката за заштиту од поплава:

- Уклањање вегетације (кошење и тарупирање) са левообалног насипа и из корита реке Раче од 8+610 до 19+310 са обостраним насипима уз поток Бошњак и деснообалног насипа уз Рачу од високог терена (км 9+710) узводно, са обостраним насипима Сипићког потока
 - Чишћење корита за мали воду од наноса Сипићког потока у дужини од 1.412 м и Доловског потока у дужини 915 м
 - Санација оштећења деснообалног насипа реке Раче на ушћу Вучићког потока
- У оквиру хитних санационих радова изведени су радови у циљу повећања протицајног профила минор корита реке Раче од ушћа Широког потока до ушћа Доловског потока (од км4+760 до км 8+060)

8.4.8. ИЗВЕДЕНИ РАДОВИ У 2023. ГОДИНИ

У току 2023.године, ЈЛС Рача није спроводила превентивне мере, активности и радове у циљу смањења ризика од поплава на водотоковима II реда.

8.4.9. Активности надлежног водопривредног предузећа у 2023.години

У складу са одговором на захтев Општинске управе Рача, бр.325-1/23-IV-03-2 од 22.01.2024.г., ЈВП "Србијаводе" Водопривредног центар "Морава" Ниш, бр.1148/1 од 07.02.2024.г., у 2023.години радило се редовном одржавању водних објеката за заштиту од поплава:

- Уклањање вегетације (кошење и тарупирање) са левообалног насипа и из корита реке Раче од 8+610 до 19+310 са обостраним насипима уз поток Бошњак и деснообалног насипа уз Рачу од високог терена (км 9+710) узводно, са обостраним насипима Сипићког потока
- Посебан рад-Уклањање шибља из корита реке Раче од км 10+230 до км 11+230
- Посебан рад-Санација оштећења левообалног насипа реке Раче на км 16+150 у зони улива потока Бошњак

У оквиру интервенција на територији општине Рача током јунских поплава, извођени су радови на санацији левообалног насипа реке Раче низводно од ушћа Доловског потока, вршено је

препумпавање вода са околног терена у поток Бошњак и допремање цакова за постављање дуж линије заштитних водних објеката.

8.5. ПРЕГЛЕД МЕРА И АКТИВНОСТИ НА СМАЊЕЊУ РИЗИКА ОД ПОПЛАВА СА ФИНАНСИЈСКИМ ПЛАНОМ У 2024.ГОДИНИ

Обзиром да је годинама уназад спроводила у континуитету активности на смањењу ризика од поплава ЈЛС-општина Рача у оквиру буџета општине Рача за текућу 2024.годину, определила је средства у износу од 500.000,00 рсд, за извођење радова на смањењу ризика од поплава на водотоковима II реда на територију општине Рача, од стране надлежног органа није донет Програм мера и активности на смањењу ризика од поплава за 2024.годину са Предмером и предрачуном радова превентивних мера за спровођење одбране од поплава на водама II реда. Уколико се створе финансијски услови у току текуће године ЈЛС ће спроводити активности у циљу смањења ризика од поплава.

IX ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

9.1. ПРОЦЕНА ШТЕТА ШТЕТНОГ ДЕЈСТВА ВОДА II РЕДА

9.1.1. Идентификација материјалних штета на подручју

Након престанка опасности од штетног дејства вода другог II реда и обезбеђења услова за приступ угроженом подручју, посебна комисија коју организује општина извршиће детаљан обилазак подручја у циљу идентификације материјалних штета по врсти објеката и добара и благовремене израде извештаја са одговарајућом фото-документацијом.

Начин и делокруг рада ове комисије дефинише посебан акт општине.

9.1.2. Критеријуми за процену штета

Поменути општински акт посебно дефинише и критеријуме за процену штете уз усаглашавање са важећим критеријумима за процену штете републичких институција којима се доставља извештај.

9.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ И УЗБУЊИВАЊЕ ЈАВНОСТИ

Штаб за ванредне ситуације општине Рача, у оквиру својих активности, предузима мере да се преко средстава јавног информисања упозори становништво са свим битним околностима у вези предстојеће поплаве, о предузетим мерама док је поплава у току, као и о престанку опасности од поплава и о предузимању даљих мера за отклањање последица поплаве.

У спровођењу ових активности, јавност се обавештава о следећем:

- извору, учесталости и потенцијалној јачини поплаве,
- систему за препознавање поплаве и начину упућивања упозорења јавности,
- површини која ће вероватно бити поплављена и евакуисана за сваки ниво очекиване поплаве,
- активностима које се предузимају да би се смањила штете на имовини и сл.

Узбуњивање јавности се извршава на основу донетих закључака Штаба за ванредне ситуације, а на основу процена стручно оперативних тимова са терена и у сарадњи са Сектором за ванредне ситуације. Узбуњивање се врши путем медија, повереника цивилне заштите, сирена за узбуњивање и слично.

9.3. ИЗМЕНЕ ПЕРСОНАЛНИХ РЕШЕЊА

У случају персоналних промена лица именованих у Оперативном плану за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача и Штабу за ванредне ситуације општине Рача, сарадник за опште и административне послове Штаба, се задужује да у сарадњи са надлежним Одељењем Општинске управе настале промене у смислу нових персоналних решења ажурира и оне ће и оне ће се сматрати саставним делом Оперативног плана.

9.4. ФИНАНСИРАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА

9.4.1. Финансирање одбране од поплава за воде II реда

Одбрана од поплава, од вода насталих на нерегулисаним водотоцима обухваћеним општинским оперативним планом, финансира се из Буџета општине.

9.4.2. Финансирање одбране од леда

Одбрана од ледених појава на водотоцима обухваћених оперативним планом, финансира се из Буџета општине.

9.4.3. Финансирање одбране од елементарних непогода и појава које прате штетно дејство вода II реда

Средства за вршење мера, радова и активности на спречавању и отклањању последица елементарних непогода и појава које прате штетна дејства вода II реда на подручју општине, а која се појаве ван система функционисања изграђених заштитних водопривредних објеката, обезбеђује општина.

9.4.4. Приоритети у финансирању

Приоритети обезбеђења потребних средстава за финансирање одбране од поплава, леда и појава које прате штетно дејство вода, у потпуности су усаглашени са приоритетима реализације ургентних активности за изграђене заштитне водопривредне објекте и за водотоке обухваћене општинским планом.

X ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оперативни план за одбрану од поплава за воде II реда на територији Општине Рача за 2024. годину, објавити у “Службеном листу општина Рача”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

У складу са чланом 55. Законом о водама ("Службени гласник РС", број 30/10, 93/2012, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон), одбрану од поплава организује и спроводи на водама I реда надлежно јавно водопривредно предузеће, у складу са Општим планом одбране од поплава и Оперативним планом одбране од поплава за воде I реда. Оперативни план за воде I реда припрема јавно водопривредно предузеће у складу са општим планом, а доноси Министарство за територију Републике Србије, најкасније до 31. децембра текуће године за наредну годину.

Уредбом Владе Републике Србије утврђен је Општи план за одбрану од поплава („Службени гласник РС“ број 18/2019).

Одбрана од поплава на водама I реда организује се и спроводи у складу са Оперативним планом за одбрану од поплава за 2024. годину. Наредбом Владе РС утврђен је Оперативни план за одбрану од поплава за 2024. годину („Службени гласник РС“ број 117/2023 од 27.12.2023.г.).

Оперативни план за воде II реда доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз прибављено мишљење јавног водопривредног предузећа. Оперативни план за воде II реда доноси се у складу са Општим планом и Оперативним планом за воде I реда, за период од једне године, најкасније 30 дана од дана доношења Оперативног плана за воде I реда.

Чланом 55. став 6. Закона о водама прописано је да Оперативни план нарочито садржи: податке потребне за ефикасно спровођење одбране од поплава, критеријуме за проглашавање одбране од поплава, имена руководиоца и називе субјеката одбране од поплава, начин узбуњивања и обавештавања..

По један примерак Оперативног плана за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача за 2024. годину доставља се Министарству унутрашњих послова-Сектору за ванредне ситуације и Јавном водопривредном предузећу "Србијаводе", ВПЦ. "Морава" Ниш, ради повезивања са Оперативним планом одбране од поплава за воде I реда и праћења управљања истим.

На основу свега напред наведеног указујемо:

Предложеним НАЦРТОМ Оперативног плана за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Рача за 2024. годину омогућава се организована одбрана од поплава на

подручју општине Рача у складу са Законом о водама. Обезбеђује се дефинисана организациона структура одбране од поплава са именованим субјектима и хијарархијом руковођења.

Наглашавамо, дописом бр.325-1/2024- IV-03-2 од 31.01.2024.годину, овај орган обратио се надлежном орагну-Председнику општине Рача, Информацијом и захтевом за израду Годишњег Програма мера и радова на смањењу ризика од поплава за воде другог реда на подручју општине Рача за 2024.годину. За наведене радове предвиђена средства у буџету општине Рача за 2024.годину износе 500.000,00 рсд.. Предложени Нацрт плана не садржи преглед мера и активности на смањењу ризика од поплава са финансијским планом за 2024.годину, обзиром да од стране надлежног органа није донет Програм мера и активности на смањењу ризика од поплава за 2024.годину са Предмером и предрачуном радова превентивних мера за спровођење одбране од поплава на водама II реда, (израђен од стране овлашћених лица одговарајуће лиценце).

Предвиђеним дужностима, одговорностима и овлашћењима и субјектима који учествују у одбрани од поплава, омогућава се организовано, контролисано и ефикасно спровођење одбране од поплава и спречава угрожавање људских живота и материјалних добара од штетног дејства вода.

НАПОМЕНА:

Графички прилози из Тачке V и то:

1. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ВОДОТОКОВА I И II РЕДА И ОДБРАМБЕНИХ ЛИНИЈА
2. СИТУАЦИОНИ ПРИКАЗ ПЛАВНИХ ЗОНА И КРИТИЧНИХ МЕСТА

Дати су као прилог на ЦД-у, обзиром да није било услова да се исти израде у потребном формату.

По утврђивању Предлога ЛОП-а од стране Општинског већа општине Рача и прослеђивања истог надлежном водопривредном предузећу ради прибављања Мишљења у складу са Законом о водама, неопходно је приложити графичке прилоге уз Предлог плана.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-77/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

На основу члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 30/2018), члана 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености (“Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017-др.закон и 49/2021) и члана 40. став 1. тачке 4) Статута општине Рача (“Сл. гласник општине Рача”, бр. 3/2019), Скупштина општине Рача, на предлог Општинског већа општине Рача, на седници одржаној 09.05.2024. године, усвојила је:

ЛОКАЛНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2024.ГОДИНЕ ДО 2026. ГОДИНЕ

УВОД

Акциони план запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године, израђен у складу са Акционим планом за период од 2024. до 2026. године за спровођење Стратегије

запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године (у даљем тексту: Акциони план) представља документ јавне политике који се доноси ради операционализације и остваривања општег и посебних циљева предвиђених Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 18/21).

Општи циљ Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године (у даљем тексту: Стратегија) је успостављен стабилан и одрживи раст запослености заснован на знању и достојанственом раду, док су као посебни циљеви утврђени:

1. Остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерене на унапређење понуде рада и тражње за радом;
2. Унапређен положај незапослених лица на тржишту рада;
3. Унапређен институционални оквир за политику запошљавања.

Стратегијом је предвиђено доношење два акциона плана ради остваривања циљева и планираних мера. Предвиђено је да се усвоји Акциони план за период од 2021. до 2023. године и Акциони план за период од 2024. до 2026. године.

Обавеза локалних самоуправа јесте да израде локалне планове запошљавања на локалном нивоу за период од 2021. до 2023. године и период од 2024. до 2026. године.

Пре истека периода важења другог трогодишњег плана запошљавања приступиће се изради извештаја о резултатима спровођења плана, односно резултатима о реализацији активности предвиђених планом.

На основу резултата спроведених активности, а пре истека другог трогодишњег акционог плана, започеће се са процесом израде трећег плана који треба, заједно са реализованим активностима из другог трогодишњег плана запошљавања, да доведе до реализације општег и посебних циљева утврђених Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период од 2027. до 2032. године.

Општина Рача је у протеклом периоду израдила локални план запошљавања (ЛПЗ) за период од 2021. до 2023. године. Кроз мере активне политике запошљавања, које су дефинисане Локалним планом запошљавања за наведени период, као мере финансирања изабрани су: Субвенција за самозапошљавање и Стрчна пракса.

У периоду од 2021. до 2023. године на територији општине Рача кроз меру Субвенција за само запошљавање запошљено је 6 лица, док је кроз меру Стручне праксе запошљено 1 лице.

Осим наведених мера, у општини Рача, су реализовани и јавни радови. У 2021. години реализован је јавни рад „Чисте јавне површине у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 592.052,44 динара. Четири месеца је било запослено 4 лица. У 2022. години реализован је јавни рад „Уређење животне средине у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 1.026.562,28 динара. Четири месеца је било запослено 7 лица. У 2023. години реализован је јавни рад „Одржавање јавних површина у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 749.030,80 динара. Четири месеца је било запослено 5 лица.

Укупан број запослених лица кроз реализацију мера Акционог плана запошљавања на територији општине Рача је 9.

Укупан број запослених лица кроз јавне радове је 16.

У 2022. години 1 лице је запошљено кроз програм „Моја прва плата“, који се финансира средствима Националне службе за запошљавање.

Укупан број запослених лица кроз реализацију мера Акционог плана запошљавања општине Рача и конкурсе Националне службе за запошљавање у период од 2021. до 2023. године је 26 лица.

Локални акциони план запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године (у даљем тексту: ЛАПЗ) је оквир за планиране активности за период од 2021. до 2023. године. Њиме се дефинишу приоритети и циљеви и утврђују програми и мере политике запошљавања које ће се

реализовати током 2021., 2022. и 2023. године на територији општине Рача, како би се допринело остварењу циљева и постигло одрживо повећање запослености.

Правни основ за доношење плана запошљавања је одредба 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености "Службени гласник РС", број 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/17, 113/17-други закон и 49/2021) којим је утврђено да надлежни орган локалне самоуправе може по прибављању мишљења Локалног савета за запошљавање усвојити локални плански документ у области запошљавања.

Локални план запошљавања је у сагласности са Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 18/21) и Акционим планом запошљавања за период од 2024. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 30/21).

Успешно остваривање Локалног плана запошљавања и предвиђених приоритета и мера подразумева активно учешће и сарадњу свих институција и социјалних партнера. Општина Рача у реализацији ових приоритета рачуна на партнерство и подршку надлежних министарстава Републике Србије, Националне службе за запошљавање и Регионалне Агенције за економски развој Шумадије и Поморавља.

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Скупштина општине Рача формирала је Одлуком број 020-68/2024-I-01, од 12.04.2024. године, радну групу задужену за израду Локалног плана запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године.

Радна група формирана је у следећем саставу:

1. Бојан Милетић, председник Савета за запошљавање,
2. Ђорђе Иванковић, заменик председника општине Рача,
3. Ивана Богдановић, шеф Одељења за изградњу, урбанизам и локални економски развој,
4. Снежана Мацић, шеф Одељења за привреду, пољопривреду, буџет и финансије,
5. Сандра Живковић, запослена у Одељењу за привреду, пољопривреду, буџет и финансије,
6. Анкица Михајловић, извршилац за локални економски развој, израду и праћење реализације пројеката.

Приликом израде Предлога плана, узет је у обзир Извештај о реализацији Локалног акционог плана запошљавања за период од 2024. до 2026. године, као и други аналитички материјали и подаци на основу којих је сачињен преглед реализованих активности који је представљао основ за планирање активности у новом акционом плану у циљу постизања општег и посебних циљева утврђених Националним акционим планом запошљавања.

Консултативни процес током израде плана спроводио се континуирано. Организована су два састанка Радне групе, а нацрт плана представљен је члановима Радне групе на другом састанку Радне групе, који су имали прилику да дају додатне сугестије и коментаре. Предложене и усвојене активности од стране чланова Радне групе су унете у текст плана запошљавања. Нацрт плана упућен је локалном Савету за запошљавање на сагласност 15.04.2024. године. Након сагласности Савета за запошљавање, Нацрт плана прослеђен је Општинском већу општине Рача.

Нацрт плана запошљавања био је предмет јавне расправе у периоду од 15. априла 2024. до 29. априла 2024. године (текст Нацрта акционог плана постављен је на интернет страници Општине Рача, <https://www.raca.rs/javne-rasprave-i-konsultacije/>).

Дана, 30.04.2024. године, након одржане јавне расправе, Општинско веће утврдило је предлог Локалног плана запошљавања и исти упутило Скупштини општине Рача.

Скупштина општине Рача, на седници одрженој дана 09.05.2024. године, усвојила је Локални план запошљавања општине Рача.

1. ПРОФИЛ ОПШТИНЕ РАЧА

1.1. Географски положај

Општина Рача је једна од седам општина Шумадијског округа. Смештена је у источном делу Шумадије и захвата сливано подручје средњег и једног дела горњег тока реке Раче. Њеној територији припада крајњи северни део округа тј. области око реке Раче и Јасенице које пружају разнолике природне и привредне могућности. Она се северозападним делом своје територије налази у долини реке Јасенице. Њен положај је одређен координатама између $44^{\circ} 6' 10''$ (најјужнија тачка у Собовици у атару села Војиновац) и $44^{\circ} 17' 10''$ (најсевернија тачка у Горњем пољу у селу Сепци) северне географске ширине и $20^{\circ} 49' 00''$ (најзападнија тачка у селу Сараново) и $21^{\circ} 3' 30''$ (најисточнија тачка у долини реке Раче, која је истовремено и најнижа тачка општине) источне географске дужине. Рачанска општина данас има повољан географски положај.

Општина Рача обухвата 9,04% укупне површине Шумадијског округа. На њеној територији поред варошице Рача налази се још 17 насеља а формирано је 16 месних заједница и то: Рача, Вучић, Миравецац, Велико Крчмаре, Мало Крчмаре, Трска, Сипић, Доња Рача, Бошњане, Ђурђево, Сараново, Сепци, Доње Јарушице, Поповић, Вишевац и Борци. Преко територије Општине Рача води шумадијски попречни савремени магистрални пут Марковац – Рача – Наталинци – Топола – Аранђеловац – Лазаревац који спаја ауто-пут Београд – Ниш на истоку, са Ибарском магистралом на западу. Друмске саобраћајнице које пролазе средином рачанске општине дају јој транзитни значај јер представља важну везу између Великоморавске долине и Колубарске долине. Примарну мрежу путева, на подручју општине Рача, чине државни путеви I и II реда, општински (локални) путеви, улице у насељу Рача, као и остали некатегорисани путеви.

1.2. Становништво

Табела 1.

	Рача	Србија
- Укупан број становника (2023) :	9.638	6.647.003
- Стопа природног прираштаја	-88	-46.503
- Промена 2015-2023	-11,57%	-6,32%
- % од укупног броја становника РС	0,14%	100%

* Извор података : РЗС

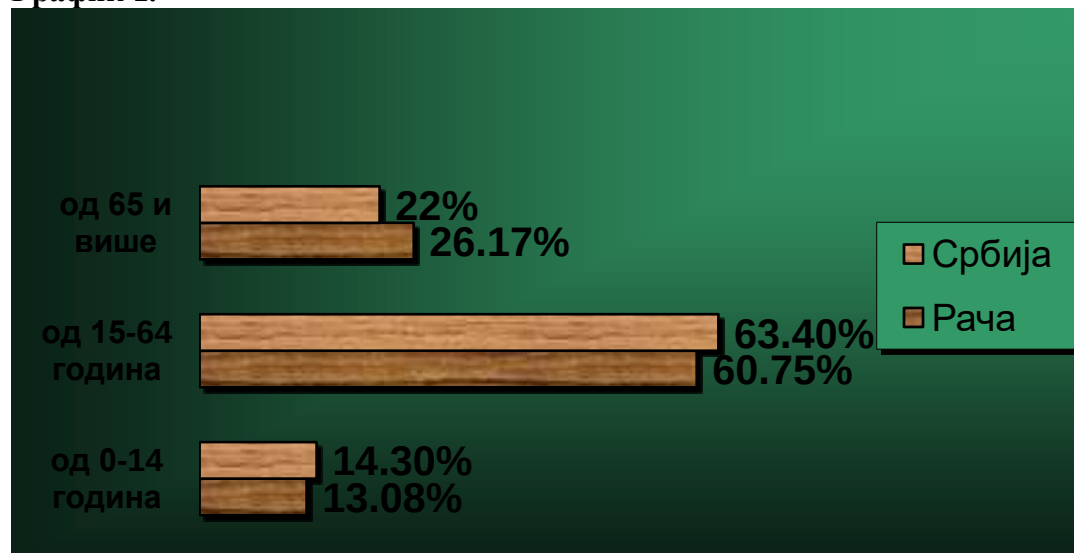
1.2.1 Структура становништва по старости

Табела 2.

	Рача	%	Србија	%
. од 0 -14 година број/%	1.261	13,08%	955.452	14,3 %
. од 15 - 64 година	5.855	60,75%	4.222.696	63,4 %
. од 65 и више	2.522	26,17%	1.468.855	22 %
- Просечна старост	45,83		43,85	

*Извор података:РЗС

График 1.

1.2.2. Образовна структура становништва

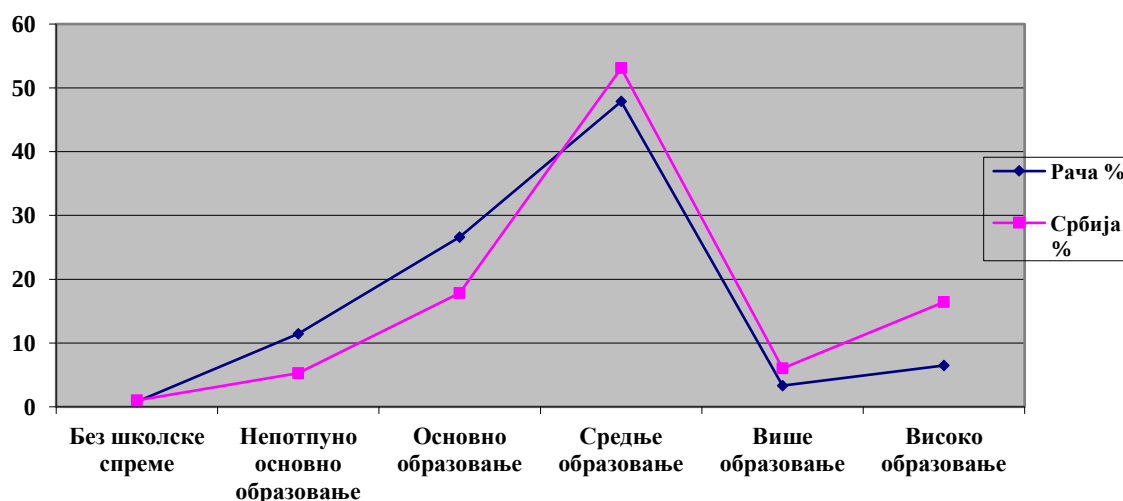
Становништво старо 15 и више година по школској спреми

Табела 3.

Попис 2022	Без школске спреме	Непотпуно Основно образовање	Основно образовање	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање
Р.Србија	57.667	299.739	1.013.067	3.020.958	344.056	933.340
%	1,01	5,27	17,8	53,08	6,05	16,4
Рача	67	985	2.481	4.009	278	544
%	0,8	11,44	29,62	47,86	3,32	6,49

Извор података:РЗС

График 2.

1.3 Економски показатељи

1.3.1. Стање привреде и предузетништва

Најважнија привредна грана у структури рачанске привреде је пољопривреда, на шта су утицали пре свега природни фактори, односно повољан састав земљишта. Највећим делом заступљено је ратарство и сточарство. Према подацима Управе за трезор, на територији општине Рача, укупан број активних регистрованих пољопривредних газдинстава у 2023. години је 2.608. Поред пољопривреде у Рачи је развијена и производња електроинсталација. Општина Рача је препознатљива у Републици Србији по успешном пословању јужнокорејске компаније “YURA CORPORATION”, која од марта 2010. године послује на територији општине Рача. Према подацима кадровске службе “YURA CORPORATION” ДОО Рача, у 2023. години, укупан број запослених у овом предузећу је 1.271. Од укупног броја запослених у “YURA CORPORATION” у Рачи, према евиденцији кадровске службе на дан 09.04.2024. године, из Општине Рача је запослено 768 лица.

Најзначајнија предузећа у општини Рача су: “YURA CORPORATION” ДОО Рача, “АГРО ЈЕВТИЋ” ДОО Сипић (178 запослених), “Интеркомерц”, ДОО Рача (67 запослених), “SWISS PAPIER” (46 запослена), “АСТРУМ ГРУП” ДОО (31 запослених), “JN&SL” ДОО Рача (20 запослена), “Шиге” ДОО (29 запослена).

(Извор података: Агенција за привредне регистре - податак за 2022. годину)

У општини Рача је “YURA CORPORATION”, разврстана у велико предузеће, остала су мала и средња.

Број привредних субјеката на територији општине Рача

Табела 4.

Број привредних друштава

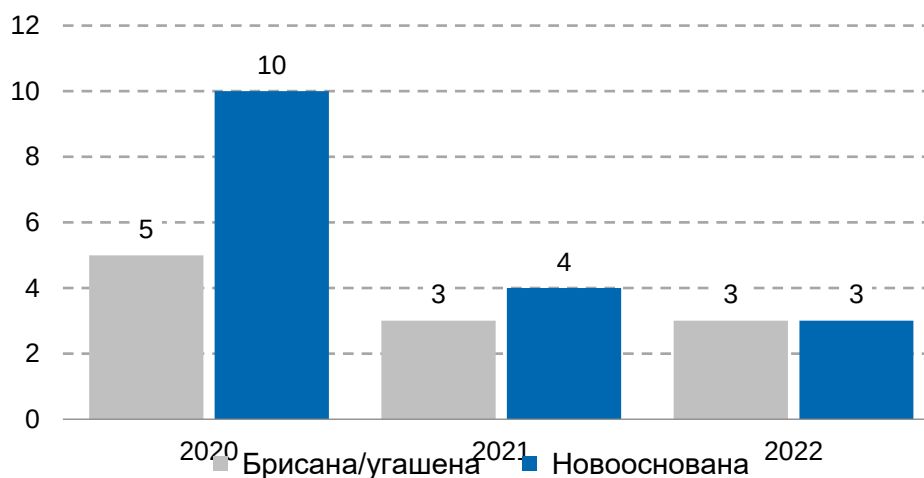
	2020	2021	2022
01. Активних	69	73	70
02. Новооснованих	10	4	3
03. Брисаних /угашених	5	3	3

Извор података: DevInfo, РЗС

Табела 5.

График3.

Брисана/угашена и новооснована привредна друштва, 2020—2022.

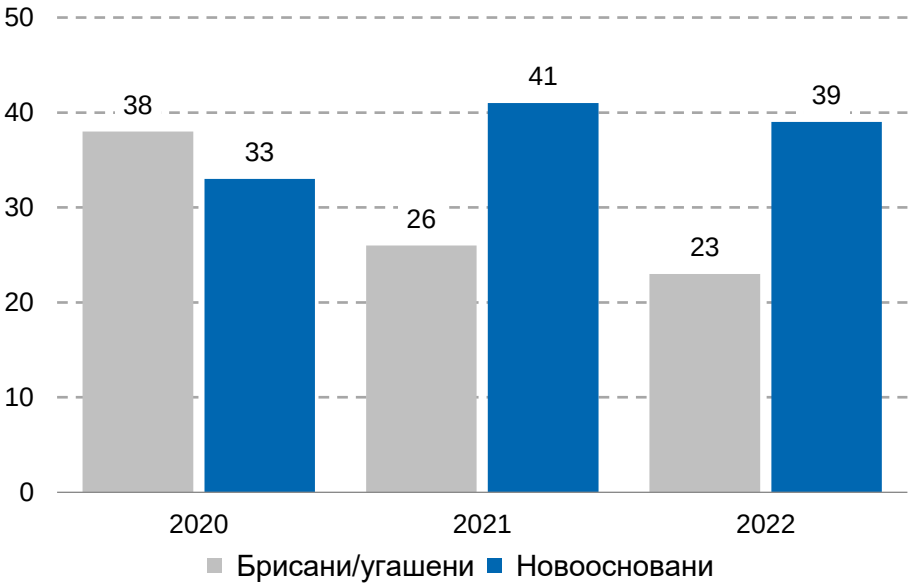
Табела 6.

Број предузетника

	2020	2021	2022
01. Активних	316		352
02. Новооснованих	33	41	39
03. Брисаних /угашених	38	26	23

Извор података: Извор података:DevInfo , РЗС

График 4.
Брисани/угашени и новоосновани предузетници, 2020—2022.

Спољно-трговинска размена привреде Рача за период I-XII 2023. године

Година	Сектор КД	Назив сектора КД	Вредност у 000 РСД		Вредност у 000 USD		Вредност у 000 EUR	
			Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
2023		Укупно	69.476.071	23.370.551	639.957	215.434	592.521	199.315
2023	01	Пољопривреда, шумарство и рибарство	22.779	30	209	0	194	0
2023	03	Прерађивачка индустрија	69.169.926	23.116.871	637.137	213.095	589.911	197.152
2023	06	Грађевинарство	257.247	52.885	2.371	487	2.194	451
2023	07	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	26.049	17.786	239	163	222	152
2023	08	Саобраћај и складиштење	61	1.206	1	11	1	10
2023	13	Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	11	180.498	0	1.667	0	1.539
2023	14	Административне и помоћне услужне делатности	-	1.275	-	12	-	11

Општина	Укупан обим	Извоз	Увоз	Суфицит	Покривеност увоза извозом
Рача	791,84	592,52	199,32	330,2	33,64 %

Извор података: Републички завод за статистику

У 2023. години, привреда општине Рача остварила је укупан обим спољнотрговинске размене у вредности од преко **791,84** милиона евра, од чега је **извоз 592,52** милиона евра, а **увоз 199,32** милиона евра, те је остварен **суфицит од 330,2** милиона евра. Покривеност увоза извозом је 33,64 %. Главни извозни и увозни производи су у сектору прерађивачке индустрије, грађевинарства, стручне, научне, иновационе и техничке делатности.

1.3.2 Запосленост и зараде

Табела 7.

	Општина Рача	Србија
- Број запослених 2023. година	2.584	2.306.955
- Број запослених у односу на укупан број становника - 2023. година у %	26,81%	34,71%
- Просечна зарада без пореза и доприноса по запосленом РСД-децембар 2022	64.116,00	84.227,00
- Просечна зарада без пореза и доприноса по запосленом РСД-децембар 2023	71.115,00	95.093,00

Извор података: РЗС-Број запослених од 30.01.2024...г.и

Просечне зараде по запосленом од 26.02.2024.г.,

Запослени у општини по секторима делатности

Табела 8

Запослени у општини по секторима делатностима					
Привреда	2022		2023		Повећање/смањење у периоду од 12 месеци у %
	Број запослених	% од укупног броја запослених	Број запослених	% од укупног броја запослених	
Пољопривреда, шумарство и рибарство	33	1,3	37	1,4	0,1
Прерађивачка индустрија	1351	53,38	1368	52,29	-1,09
Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром	17	0,67	19	0,73	0,06
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	26	1,03	25	0,97	-0,06
Грађевинарство	198	7,82	219	8,48	0,66
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	311	12,29	312	12,07	-0,22

Саобраћај и складиштење	32	1,26	34	1,32	0,06
Услуге смештаја и исхране	27	1,07	26	1,01	-0,06
Информисање и комуникације	11	0,43	14	0,54	0.11
Финансијске делатности и делатности осигурања	4	0,16	3	0,12	-0,04
Пословање некретнинама	1	0,04	0	0	-0,04
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	55	2,17	55	2,13	-0,04
Административне и помоћне услужне делатности	19	0,75	19	0,74	-0,01
Државна управа и обавезно социјално осигурање	138	5,45	139	5,38	-0,07
Образовање	165	6,52	167	6,46	-0,06
Здравствена и социјална заштита	104	4,12	105	4,06	-0,06
Уметност, забава и рекреација	11	0,43	11	0,43	0
Остале услужне делатности	28	1,12	31	1,2	0,08
Укупно	2.531	100%	2.584	100 %	53

Извор података: РЗС Регистрована запосленост у општинама и градовима у 2019. године

Укупан број запослених на територији општине Рача, према подацима Републичког завода за статистику у 2023 години је 2584, што је за 53 запослених више у односу на 2022 годину. Од укупног броја запослених 1368 лице (52,29 %) је запослено у прерађивачкој индустрији, док је 167 лица (6,46%) запослено у образовању, 105 лица (4,06%) у здравственој и социјалној заштити, и 139 лица (5,38) у државној управи и обавезном социјалном осигурању.

График 4.

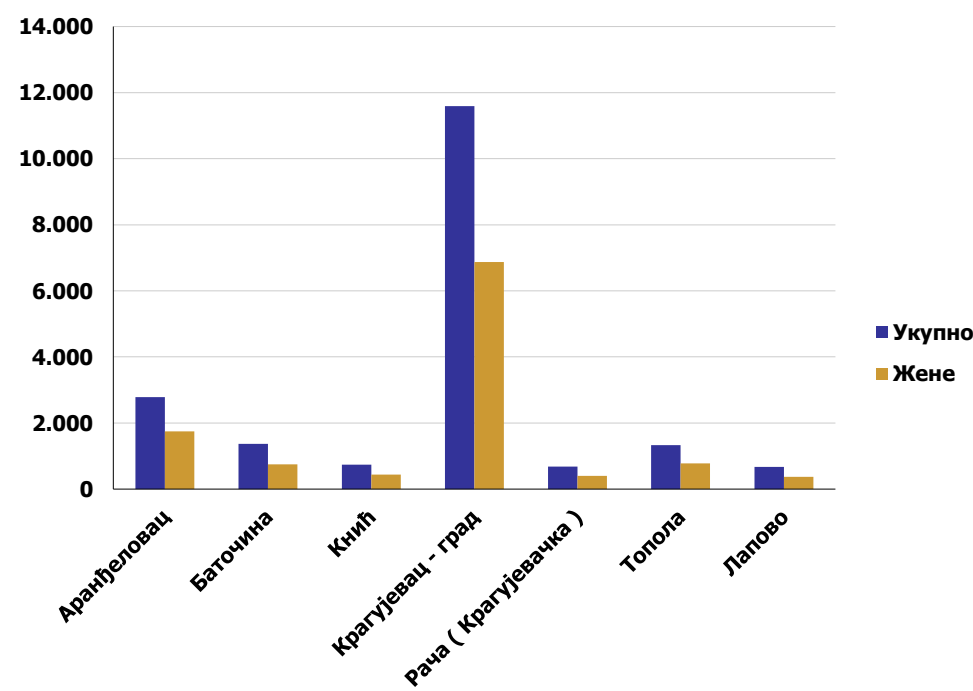
1.3.3 Подаци о тржишту рада и незапослености
Подаци о тржишту рада и незапослености

Табела 9.

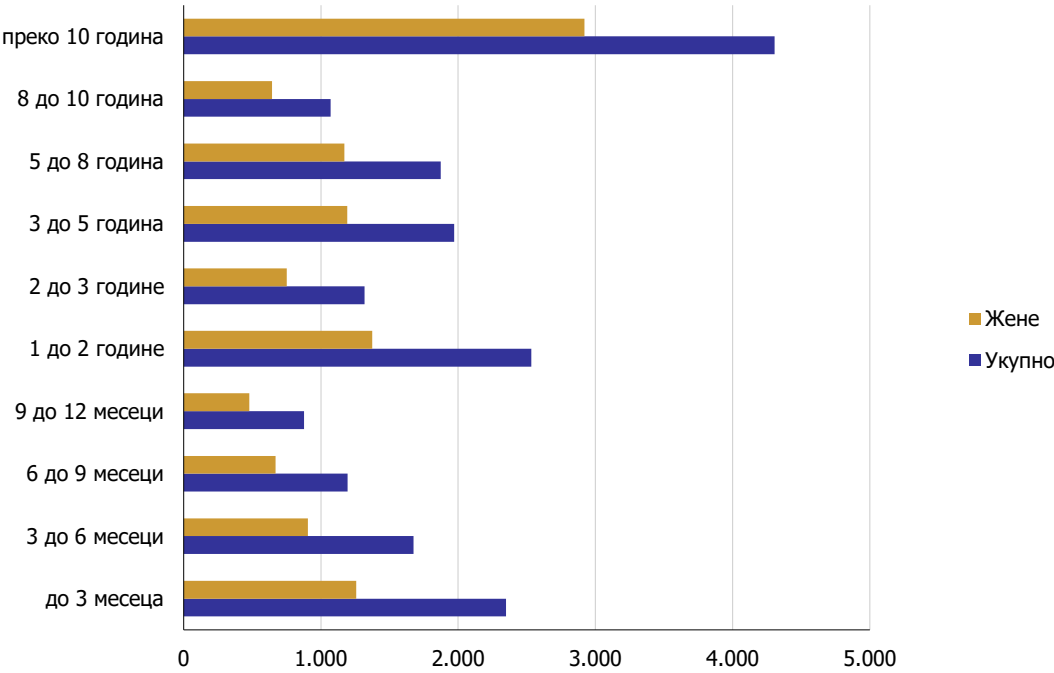
Подаци о тржишту рада и незапослености	Рача
Укупан број незапослених лица пријављених на евиденцију НСЗ 2023.год.	712 (од тога 376 жена)
Укупан број незапослених лица пријављених на евиденцију НСЗ 2024.год.(март)	679 (од тога 399 жена)
Повећање или смањење у периоду од децембар 2023. год.- март 2024.год.	-33
Укупан број дугорочно незапослених лица 2024. година (март)	459
% дугорочно незапослених лица/укупан број незапослених лица –2024.година	67,6 %

Извор података: НСЗ

Незапосленост на територији Шумадијског округа

Незапослена лица у општини Рача према трајању незапослености и полу на крају марта 2024. године

Табела 10.

	Рача/март2024*
Структура незапослених лица %	
- Млади до 30 година старости	18,26%
- Од 30-50 година	38,44%
- Од 50-65 година	43,3%
-	100 %

Извор података: НСЗ

* податак за март 2024. године

Табела 11.

Незапосленост по степену образовања

	Рача/март 2024
Незапосленост по степену образовања у односу на укупан број незапослених	
- VII/VIII	2,5%
- VI/1/2	4,57%
- III-V	48,45%
- I+II	38,88%

Извор података: НСЗ

* податак за март 2024. године

Од укупног броја незапослених лица од 679 (податак из марта 2024.године), 399 лица на евиденцији тржишта рада чине жене, или 58,76%. Највише незапослених има са трећим и четвртим степеном стручне спреме (48,45). Према годинама старости на евиденцији тржишта рада највише има незапослених старосне доби од 50 до 65 година (43,3%).

Пријављене потребе послодаваца и незапослених лица у 2023. години

Према подацима Националне службе за запошљавање, Дирекције Крагујевац, Одељења у Рачи, у 2023. години суфицитарна занимања су била бравар, продавац, електротехничар за рачунаре, туристички техничар.

Дефицитарна занимања у 2023. години су била доктор стоматологије, дипломирани просторни планер, биолог, логопед, професор српског језика, мастер учитељ, мастер економиста, мастер инжењер саобраћаја, еколог, инжењер пољопривреде и пословни информатичар.

У 2023. години незапослена лица у општини Рача су била заинтересована за следеће мере активне политике запошљавања: програм самозапошљавања, јавних радова и стручне праксе.

1.4. Извештај о реализацији Локалног акционог плана запошљавања општине Рача за период од 2021. до 2023. године

У циљу смањења запослености, у периоду од 2021. до 2023. године реализоване су следеће мере:

1. **Субвенција за самозапошљавање** – ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос, у делатностима дефинисаним у складу са потребама локалног економског развоја у ЛАПЗ.

2. **Стручна пракса** – подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци.

1. СУБВЕНЦИЈА ЗА САМОЗАПОШЉАВАЊЕ

Планирани број лица на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
3 лица укупно (2 лица + 1 лице- ОСИ)	3 лица укупно (2 лица + 1 лице- ОСИ)	3 лица укупно (2 лица + 1 лице- ОСИ)
Планирана финансијска средства на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
400.000,00 динара из буџета општине Рача 370.000,00 средства НСЗ-а	400.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а	400.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а

Запослена лица на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
4 лица укупно	Није било запослених лица.	4 лица укупно (1 ВСС и 3 ССС)
Исплаћена финансијска средства на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
526.900,00 динара из буџета општине Рача 473.100,00 средства НСЗ-а	Није било исплаћених средстава.	790.350,00 динара из буџета општине Рача 709.650,00 средства НСЗ-а

1. СТРУЧНА ПРАКСА

Планирани број лица на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
3 лица ССС 3 лица ВСС	3 лица ССС 3 лица ВСС	3 лица ССС 3 лица ВСС
Планирана финансијска средства на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
600.000,00 динара из буџета општине Рача 528.000,00 средства НСЗ-а	600.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а	600.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а

Запослена лица на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
Није било запослених лица.	Није било запослених лица.	1 лице ВСС
Исплаћена финансијска средства на годишњем нивоу		
2021.г.	2022.г.	2023.г.
Није било исплаћених финансијских средстава.	Није било исплаћених финансијских средстава.	46.121,95 динара из буџета општине Рача 41.412,60 средства НСЗ-а

РЕАЛИЗОВАНИ ЈАВНИ РАДОВИ НА КОЈИМА СЕ АНГАЖУЈУ НЕЗАПОСЛЕНЕ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА У ПЕРИОДУ ОД 2021. ДО 2023. ГОДИНЕ

У 2021. години реализован је јавни рад „Чисте јавне површине у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 592.052,44 динара. Четири месеца је било запослено 4 лица.

У 2022. години реализован је јавни рад „Уређење животне средине у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 1.026.562,28 динара. Четири месеца је било запослено 7 лица.

У 2023. години реализован је јавни рад „Одржавање јавних површина у општини Рача“. Средства су обезбеђена од стране Националне службе за запошљавање у укупном износу од 749.030.80 динара. Четири месеца је било запослено 5 лица.

Укупан број запослених лица кроз реализацију мера Акционог плана запошљавања на територији општине Рача је 9. Укупан број запослених лица кроз јавне радове је 16.

У 2022. години 1 лице је запошљено кроз програм „Моја прва плата“, који се финансира средствима Националне службе за запошљавање.

Укупан број запослених лица кроз реализацију мера Акционог плана запошљавања општине Рача и конкурсе Националне службе за запошљавање у период од 2021. до 2023. године је 26 лица.

2. СТАЊЕ НА ТРЖИШТУ РАДА

2.1. SWOT анализа - Процена ризика и потенцијала тржишта рада

S- снаге	W- слабости
1. Повољан географски положај општине; 2. Развијена прерађивачка индустрија ; 3. Разноликост делатности приватних послодаваца; 4. Национална Стратегија запошљавања за период 2021-2026.година; 5. Национални акциони план запошљавања за период 2024-2026. 6. Расположена радна снага различитог профила; 7. Добра искуства са страним инвеститорима;	1. Присутан недостатак средстава за инвестирање у приватном сектору; 2. Неусклађеност потреба привреде са образовним профилима; 3. Недовољна повезаност привреде, образовања и НСЗ. 4. Ниска мобилност радне снаге; 5. Недостатак практичних знања по завршеној школи; 6. Висок удео старијих људи у радној снази; 7. Недовољно активно удружење предузетника 8. Одлив кадрова

8. Постојање Плана развоја општине Рача и Локалног савета за запошљавање;	
О-шансе	Т-претње
1. Издвајање већих средстава за мере активне политике запошљавања; 2. Коришћење средстава ЕУ фондова. 3. Улагања у пословну инфраструктуру; 4. Присуство страног капитала и страних инвестиција; 5. Организовање Сајмова запошљавања, 6. Програми подршке привреди од стране надлежних Министарства	1. Присутна економска криза 2. Раст каматних стопа; 3. Недовољна заступљеност нових технологија 4. Недостатак повољних кредита;

Резултати SWOT анализе:

Као **снаге** општине Рача на пољу запошљавања и тржишта рада препознате су географски положај, развијена прерађивачка индустрија, разноликост делатности приватних послодаваца, расположива радна снага различитих профила, добра искуства са различитим инвеститорима, постојање стратегије запошљавања и акционих планова на националном и локалном нивоу.

Да се постојеће снаге ефикасније користе, потребно је:

- ❖ Промовисати инвестиционе потренцијале општине;
- ❖ Системски радити на подизању предузетничког духа код младих;
- ❖ Покренути од стране локалне самоуправе системске активности за подршку активностима МСП-а;

Као **слабости** општине Рача на пољу запошљавања и тржишта идентификовани су недостатак средстава за инвестирање у приватном сектору, неусклађеност потреба привреде са образовним профилима, недовољна повезаност привреде, образовања и НСЗ, ниска мобилност радне снаге, недостатак практичних знања по завршеној школи; висок удео старијих људи у радној снази, недовољно активно удружење предузетника, одлив кадрова.

Локалним планом запошљавања могуће је постићи напредак у областима:

- ❖ Системски радити на побољшању (пословне) инфраструктуре;
- ❖ Спроводити посебне програме ради повећања атрактивности локација за инвеститоре ван седишта општине;
- ❖ Континуирано реализовати курсеве који ће повећати шансу угоржених категорија незапослених;
- ❖ Дефинисати квалитетне програме преквалификације у сарадњи са свим заинтересованима, одредити носиоце тих процеса;
- ❖ Утврдити услуге које могу поспешити рад привредних друштава на територији општине и организовати пружање истих;

Као **шансе** општине Рача на пољу запошљавања и тржишта рада препознате су издвајање већих средстава за мере активне политике запошљавања, коришћење средстава ЕУ фондова, улагања у пословну инфраструктуру, присуство страног капитала и страних инвестиција,

организовање Сајмова запошљавања, програми подршке привреди од стране надлежних министарства.

Локалним акционим планом запошљавања планирају се следеће активности ради претварања шанси у снаге на територији општине Рача:

- ❖ Обезбедити средства поред републичких средстава и са општинског нивоа, која ће бити усмерена у суфинансирање програма или мера активне политике запошљавања које подржава надлежно министарство.
- ❖ Системски обезбедити привредним субјектима квалитетан приступ информацијама о доступним средствима ЕУ
- ❖ Обезбедити (техничку) подршку за започињање приватног бизниса;

Као **опасности** на пољу запошљавања и тржишта рада у општини Рача идентификовани су углавном могући макроекономски трендови који су ван контроле локалне самоуправе: недостатак повољних кредита за инвестиције, присутна економска криза, раст каматних стопа, недовољна заступљеност нових технологија.

Локалним акционим планом запошљавања се планирају активности у складу са капацитетима локалних самоуправа да утичу на ове процесе. Оно што се препознаје као потребно је:

- ❖ системски радити на умрежавању кадрова по привредним гранама (струковна удружења, кластери и сл...)
- ❖ остварити добру сарадњу и комуникацију са свим субјектима и релевантним институцијама које креирају пословно окружење на државном нивоу.

2.2 Мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ

Мере активне политике запошљавања спроводи Национална служба за запошљавање у складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом и прописима о државној помоћи, а критеријуми, начин и друга питања од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања уређују се општим актима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Националне службе за запошљавање.

Програми и мере активне политике запошљавања утврђени Националним акционим планом запошљавања, које ће у периоду од 2024. године до 2024. године спроводити НСЗ су:

1. **Посредовање у запошљавању и пружање подршке за запошљавање**
2. **Професионална оријентација и саветовање о планирању каријере**
3. **Мере активног тражења посла**
4. **Додатно образовање и обука**
(Програм стручне праксе, Програм подстицања запошљавања младих „Моја прва плата“, Приправништво за младе, Стицање практичних знања, Обуке за тржиште рада, Обуке на захтев послодавца за незапослене, Обуке за потребе послодавца за запосленог, Функционално основно образовање одраслих)
5. **Субвенције за запошљавање и samozapošljavanje**
Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих
Подршка samozapošljavanju
Субвенција зараде за особе са инвалидитетом без радног искуства
6. **Мера активације особа са инвалидитетом на тржишту рада**
Радна активација особа са инвалидитетом,
Јавни радови на којима се ангажују особе са инвалидитетом
7. **Мере активне политике запошљавања за особе са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима**
Прилагођавање радног места,

Пружање стручне подршке новозапосленој особи са инвалидитетом

8. **Индивидуализована подршка лицима укљученим у мере активне политике запошљавања**

Подршка изради и реализацији локалних планова запошљавања

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености у периоду од 2024. до 2026. године наставиће се са одобравањем учешћа у финансирању мера активне политике запошљавања из средстава опредељених за реализацију Акционог плана, и то следећих мера:

- 1. **Мера стручне праксе**
- 2. **Мера приправништва за младе**
Мера приправништва за младе са високим образовањем
Мера приправништва за младе са средњим образовањем
- 3. **Мера стицања практичних знања**
- 4. **Мера обука на захтев послодаваца за незапослене**
- 5. **Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих**
- 6. **Субвенција за samozapošljavanje**
- 7. **Јавни радови на којима са ангажују особе са инвалидитетом**

**III. ОСТВАРИВАЊЕ ОПШТЕГ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА
СПРОВОЂЕЊЕМ МЕРА**

У наставку текста дат је преглед општег циља, посебних циљева и мера утврђених Стратегијом и Националним акционим планом за период од 2024. године до 2026. године, као и мере Локалног акционог плана запошљавања општине Рача, док су у поглављу V. Табела Акционог плана, приказане појединачне активности за спровођење сваке од мера општине Рача.

ОПШТИ ЦИЉ	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	МЕРЕ
Успостављен стабилан и одрживи раст запослености заснован на знању и достојанственом раду	1. Остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерене на унапређење понуде рада и тражње за радом	1.1. Унапређење услова за развој квалитетне радне снаге
		1.2. Повећање исплативости и квалитета рада
		1.3. Подстицање креирања послова
		1.4. Интегрисање корисника услуга социјалне заштите на тржиште рада
		1.5. Јачање локалне политике запошљавања
	2. Унапређен положај незапослених лица на тржишту рада	2.1. Реализација мера активне политике запошљавања
		2.2. Унапређење спровођења и креирање нових мера активне политике запошљавања
		2.3. Унапређење праћења стања и кретања на

		тржишту рада и система праћења и вредновања исхода и утицаја мера активне политике запошљавања
		2.4.Унапређење положаја жена на тржишту рада
		2.5.Побољшање положаја младих на тржишту рада
		2.6.Побољшање положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада
		2.7.Побољшање положаја незапослених Рома и Ромкиња на тржишту рада
	3. Унапређен институционални оквир за политику запошљавања	3.1.Унапређење законодавног оквира
		3.2. Јачање капацитета носилаца послова запошљавања, унапређење координисаног деловања и дијалога у области политике запошљавања

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2024-2026	ПРОГРАМИ И МЕРЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2024-2026	УСКЛАЂЕНОСТ СА МЕРАМА НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА
РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА	Програм подршке самозапошљавању а. Континуирано реализовати едукацију која ће повећати шансу угрожених категорија незапослених на тржишту рада б. Систематски радити на подизању предузетничког духа код младих	1.1. Унапређење услова за развој квалитетне радне снаге 1.3. Подстицање креирања послова 1.4. Интегрисање корисника услуга социјалне заштите на тржиште рада 2.4. Унапређење положаја жена на тржишту рада 2.5. Побољшање положаја младих на тржишту рада 2.6. Побољшање положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада 3.2. 3.2. Јачање капацитета носилаца послова запошљавања, унапређење

	с. Едукација намењена почетницима у пословању, стицање основних знања за започињање бизниса и припрема „Бизнис плана“	координисаног деловања и дијалога у области политике запошљавања
	Програм подршке привреди д. Едукативне ообуке за привреднике (информације о јавним позивима, конкурсима, кредитима,...) е. Јачање капацитета одељења за ЛЕР и Локалног савета за запошљавање са циљем унапређења система подршке бизнису	
II СТВОРИТИ ПОВОЉНЕ УСЛОВЕ ЗА ПОВЕЋАЊЕ НИВОА ИНВЕСТИЦИЈА У ПРИВРЕДУ ОПШТИНЕ РАЧА	Програм израде планске документације 2.1. Доношење планова детаљне регулације за радне и комерцијалну зону	1.5. Јачање локалне политике запошљавања 2.2. Унапређење спровођења и креирање нових мера активне политике запошљавања 2.3. Унапређење праћења стања и кретања на тржишту рада и система праћења и вредновања исхода и утицаја мера активне политике запошљавања
	Програми промотивних активности за привлачење инвестиција 2.2. Промоција инвестиционих потенцијала општине 2.3. Утврдити услуге које поспешују рад привредних друштава на територији општине и организовати пружање истих	

	2.4 Инвестициони дан у општини Рача 2.5. Сајам микро и породичног бизниса Програм подршке оснивању и развоју предузећа 2.6.Подршка оснивању нових и развоју постојећих start up предузећа	
III МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	Програми у партнерству са другим субјектима : Јавни радови, Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих, Субвенција за самозапошљавање 3.1.Подстицати запошљавање теже запошљивих лица коришћењем субвенција за запошљавање 3.2.Субвенције за самозапошљавање 3.3.Стручна пракса 3.4.Јавни радови 3.5.Програм стицања практичних знања за неквалификована лица, вишкове запослених и дугорочно незапослене 3.6. Приправништво за младе са високим образовањем 3.7. Приправништво за младе са средњим образовањем 3.8.Сајам Запошљавања 3.9.Формирање клуба за тражење посла	2.1. Реализација мера активне политике запошљавања 2.6. Побољшање положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада 2.7. Побољшање положаја незапослених Рома и Ромкиња на тржишту рада

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА НЕОПХОДНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Документ ЈП:	Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године План развоја општине Рача за период од 2021. до 2028. године Акциони план за период од 2024. до 2026. године за спровођење Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године
Акциони план:	Локални план запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године
Координација и извештавање о Акционом плану општине Рача	Савет за запошљавање, Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој

Планом запошљавања предвиђено је да се општи циљ реализује кроз три посебна циља, чија имплементација ће се остваривати кроз мере и активности дефинисане у оквиру мера у периоду од 2024. до 2026. године.

За реализацију мера и активности предвиђених Локалним планом запошљавања средства се обезбеђују у буџету Општине Рача, у оквиру Програма Локални економски развој, у делу Мере активне политике запошљавања.

На Функционалној класификацији 411 Општи економски и комерцијални послови, Програм 1501 Локални економски развој, Активност 0002 Мере активне политике запошљавања, планиран је износ од 1.000.000,00 динара

Опредељена средства по мерама исказана су у поглављу V. Табела Акционог плана.

У оквиру поглавља V. Табела Акционог плана, у делу Извори финансирања мере, приказани су и донатори који потенцијално могу својим средствима директно финансирају обуке, семинаре, анализе и друге активности.

V ТАБЕЛА АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ РАЧА

Стратешки циљ 1.						
РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА						
1.Програм: Програм подршке самозапошљавању						
Број мере	Веза са Планом развоја општине Рача	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори

1.1.		Континуирано реализовати едукацију која ће повећати шансу угрожених категорија незапослених на тржишту рада	-НСЗ -ЦСР -РРА -ЛС -МРЗБСП	+	-Буџет РС Пројекти-конкурси	-Број учесника у преквалификацији и доквалификацији -Број новооснованих предузећа из редова едукованих
1.2.		Систематски радити на подизању предузетничког духа код младих	НСЗ, Канцеларија за младе, ЛС МОС, Организације цивилног друштва	+	Пројектно финансирање	Број младих укључених у програм Број младих који покрену самостални бизнис
1.3.		Едукација намењена почетницима у пословању, стицање основних знања за започињање бизниса и припрема „Бизнис плана“	-ЛС -РЕДАСП -надлежна министарства	+	Пројектно финансирање	-Број младих који су похађали обуку -Број младих предузетника

2. Програм: Програм подршке привреди

Број мере	Веа са Планом развоја општине Рача	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори
1.4.		Едукативне обуке за привреднике (информације о јавним позивима, конкурсима, кредитима,...)	-ЛС -РЕДАСП -надлежна министарства	+	Буџет ЛС Буџет РС	-број едукација -број едукованих привредника

1.5.		Јачање капацитета одељења за ЛЕР и Локалног савета за запошљавање са циљем унапређења система подршке бизнису	-НСЗ -ЛС -РРА -надлежна министарства	+	-Пројектно финансирање	-Број обука запослених у ЛЕР-у и чланова ЛСЗ -Број и врста предузетих акција у области запошљавања
------	--	---	---	---	------------------------	---

*Стратешки циљ 2.***СТВОРИТИ ПОВОЉНЕ УСЛОВЕ ЗА ПОВЕЋАЊЕ НИВОА ИНВЕСТИЦИЈА У ПРИВРЕДУ ОПШТИНЕ РАЧА****1.Програм: Програм израде планске документације**

Број мере	Веза са СОР	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори
2.1.	1.1.1.	Доношење планова детаљне регулације за радне и комерцијалну зону	-ЈЛС, -ОУ	+	Буџет РС, буџет ЛС, пројектно финансирање	Усвојени ПДР за радне и комерцијалну зону

2.Програм: Програми промотивних активности за привлачење инвестиција

Број мере	Веза са СОР	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори
2.2.	1.1.1.	Промоција инвестиционих потенцијала општине	-ЛС -РРА, - Министарство привреде -РЕДАСП	24.526,40 буџет ЛС+буџет РС	Буџет ЛС, РРА Буџет РС	Број активности, укупна висина средстава искоришћених за ову намену
2.3.	1.1.2.	Утврдити услуге које поспешују рад привредних друштава на територији	-РРА Општинска управа, одељење за ЛЕР	-	Пројектно финансирање	-Број анкетираних предузећа

		општине и организовати пружање истих	-Социјални партнери			- Број дефинисаних нових услуга
2.4.	1.1.1.	Инвестициони дан у општини Рача	-ЛС -РЕДАСП -РАС -надлежна министарства	25.000 буџет ЛС++буџет РС		-број посетилаца -број нових инвестиција
2.5.	1.1.1.	Сајам микро и породичног бизниса	-ЛС -надлежна министарства	+	-Буџет ЛС -Буџет РС	-број посетилаца -број излагача
3. Програм: Програм подршке оснивању и развоју предузећа						
Број мере	Веза са СОР	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори
2.6.	1.1.2.	Подршка оснивању нових и развоју постојећих start up предузећа	-ЛС -НСЗ -РЕДАСП -надлежна министарства	+	-Буџет ЛС -Буџет РС	-Број новооснованих предузећа

Стратешки циљ 3.

МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Програм : Програми у партнерству са другим субјектима : Јавни радови, Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих, Субвенција за samozapošljavanje

Број мере	Веза са СОР	Мера	Партнери	Финансијска средства за период од 2021. до 2023. године	Извори финансирања	Индикатори
3.1.		Подстицати запошљавање теже запошљивих лица коришћењем субвенција за запошљавање незапослених лица из	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	+	Буџет РС Буџет ЛС	Број нових радних места

		категорије теже запошљивих				
3.2.		Субвенција за samozapošljavanje	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	На годишњем нивоу- 930.000,00 динара од чега 530.000- 56% из буџета општине Рача, 400.000 НСЗ	Буџет РС Буџет ЛС	Број нових радних места
3.3.		Стручна пракса	НСЗ	+	Буџет РС Буџет ЛС	Број лица на стручној пракси
3.4.		Јавни радови на којима се ангажују особе са инвалидитетом	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	На годишњем нивоу- 800.473,60 динара од чега 420.473,60 из буџета општине Рача, 380.000,00 НСЗ	Буџет РС Буџет ЛС	Број лица ангажованих кроз јавне радове
3.5.		Програм стицања практичних знања за неквалификована лица, вишкове запослених и дугорочно незапослене	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	+	Буџет РС Буџет ЛС	Број нових радних места
3.6.		Приправништво за младе са високим образовањем	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	+	Буџет РС	Број нових радних места
3.7.		Приправништво за младе са средњим образовањем	НСЗ, ЛС, -надлежно министарство	+	Буџет РС	Број нових радних места
3.8.		Сајам Запошљавања	НСЗ	+	Буџет РС	- Број незапослених

						лица која су учествовала на сајму , - Број послодаваца који су учествовали на сајму
3.9.		Формирање клуба за тражење посла	НСЗ	+	Буџет РС	-број лица која су похађала едукације у оквиру клуба

VI МЕРЕ ЗАПОШЉАВАЊА У ОПШТИНИ РАЧА У ПЕРИОДУ ОД 2024. ДО 2026. ГОДИНЕ

Општина Рача је Буџетом општине за 2024.-у годину укупно издвојила 1.000.000,00 динара у циљу спровођења мера активне политике запошљавања. Исти износ планиран је и за пројекције буџета за 2025. и 2026. годину.

Кроз анализу и процену потреба на терену, а у сарадњи са НСЗ, имајући у виду искуства из претходног периода, као и кретања у привреди општине, утврђене су мере којим би се смањила незапосленост и задовољиле потребе послодаваца у смислу ангажовања радника, оспособљавање лица за самостално обављање посла, и др. Наведене мере, које ће се на годишњем нивоу спроводити, имају за циљ смањење броја незапослених лица на територији општине Рача, смањење сиромаштва, а обухватају следеће програме:

- 1. Субвенција за самозапошљавање-** ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос, у делатностима дефинисаним у складу са потребама локалног економског развоја у ЈАПЗ.
- 2. Јавни радови на којима се ангажују особе са инвалидитетом-** Јавни радови на којима се ангажују особе са инвалидитетом се могу организовати у области социјалне заштите и хуманитарног рада, одржавања и обнављања јавне инфраструктуре, одржавања и заштите животне средине и природе и културе, кроз заједничко учешће у финансирању из буџета Републике Србије и буџета јединица локалних самоуправа у складу са поглављем X. Акционог плана.

1. СУБВЕНЦИЈА ЗА САМОЗАПОШЉАВАЊЕ

Подршка самозапошљавању обухвата стручну помоћ и средства у виду субвенције за самозапошљавање.

Стручна помоћ коју може да оствари незапослени који се самозапошљава састоји се од информативних и саветодавних услуга, обуке за развој предузетништва, као и подршке у првој години пословања која се реализује кроз менторинг програм и специјалистичке обуке у Националној служби за запошљавање, регионалним развојним агенцијама и др.

Средства за самозапошљавање у 2024. години одобравају се незапосленом лицу у виду субвенције, у једнократном износу од 300.000,00 динара по кориснику ради оснивања радње, задруге, или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос.

Одобравање субвенције за самозапошљавање одређује се на основу оцене бизнис плана и припадности категорији теже запошљивих лица.

Предност за укључивање у меру имају жене, посебно жене из мање развијених и девастираних подручја.

У случају самозапошљавања особа са инвалидитетом субвенција се у 2024. години одобрава у једнократном износу од 330.000,00 динара по кориснику, ради оснивања радње, задруге, или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач у њему заснива радни однос.

Национална служба за запошљавање, на годишњем нивоу, објављује посебан јавни позив за подршку самозапошљавању припадника ромске националне мањине.

Национална служба за запошљавање може обезбедити и екстерну менторинг подршку за кориснике субвенције за самозапошљавање.

У 2025. и 2026. години средства за самозапошљавање износе 380.000,00 динара односно 420.000,00 динара за особе са инвалидитетом.

Реализација се прати 12 месеци.

У 2024. години планирано је самозапошљавање 4.000 незапослених лица, од којих је 100 особа са инвалидитетом.

У 2025. и 2026. години планирано је самозапошљавање 4.000 незапослених лица, од којих је 80 особа са инвалидитетом, у свакој календарској години.

Планирани број лица на годишњем нивоу		
2024.г.	2025.г.	2026.г.
3 лица укупно (2 лица + 1лице- ОСИ)	3 лица укупно (2 лица + 1лице- ОСИ)	3 лица укупно (2 лица + 1лице- ОСИ)
Планирана финансијска средства на годишњем нивоу		
2024.г.	2025.г.	2026.г.
530.000,00 динара из буџета општине Рача 400.000,00 средства НСЗ-а	530.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а	530.000,00 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а

3. ЈАВНИ РАДОВИ НА КОЈИМА СЕ АНГАЖУЈУ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Јавни радови на којима се ангажују особе са инвалидитетом се могу организовати у области социјалне заштите и хуманитарног рада, одржавања и обнављања јавне инфраструктуре, одржавања и заштите животне средине и природе и културе, кроз заједничко учешће у финансирању из буџета Републике Србије и буџета јединица локалних самоуправа у складу са поглављем Х. Акционог плана.

Јавни радови у које се укључују особе са инвалидитетом, могу бити одобрени за радно ангажовање најмање три незапослене особе са инвалидитетом.

Послодавац који спроводи јавне радове закључује са незапосленим уговор о радном ангажовању у складу са прописима о раду и јавним конкурсом. Средства се намењена за организовање јавних радова користе се за:

1) исплату накнаде за обављен посао лицима ангажованим на јавним радовима (по основу уговора о привременим и повременим пословима у висини до 30.000,00 динара на месечном нивоу за пун фонд радних часова, односно сразмерно времену радног ангажовања на месечном нивоу, која се увећава за припадајући порез и доприносе за обавезно социјално осигурање и која обухвата и трошкове доласка и одласка са рада);

2) накнаду трошкова спровођења јавних радова послодавцу (највише до 2.000,00 динара по лицу, једнократно, у зависности од трајања јавног рада);

3) накнаду трошкова обуке (у једнократном износу од 1.000,00 динара по ангажованом лицу које је завршило обуку), која се у зависности од врсте и сложености послова може организовати по интерном програму послодавца извођача јавног рада или програму образовне установе. По завршетку обуке лицу се издаје интерна потврда о стеченим компетенцијама или јавно призната исправа уколико је обуку реализовао јавно признати организатор активности образовања одраслих.

Приоритет за укључивање у меру имају лица из наведене категорије која се први пут ангажују на јавним радовима.

Право учествовања у поступку организовања јавних радова имају органи аутономне покрајине и органи јединица локалне самоуправе, јавне установе и јавна предузећа, привредна друштва, предузетници, задруге и удружења.

У 2024. и 2025. години планирано је укључивање по 500 особа са инвалидитетом, а у 2026. години планирано је укључивање 550 особа са инвалидитетом.

Планирани број лица на годишњем нивоу		
2024.г.	2025.г.	2026.г.
4 лица ОСИ укупно	4 лица ОСИ укупно	4 лица ОСИ укупно
Планирана финансијска средства на годишњем нивоу		
2024.г.	2025.г.	2026.г.
420.473,60 динара из буџета општине Рача 380.000,00 средства НСЗ-а	420.473,60 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а	420.473,60 динара из буџета општине Рача + средства НСЗ-а

Реализацијом Локалног акционог плана за запошљавање на територији општине Рача за период од 2024. године до 2026. године допринело би се активном решавању проблема незапослености у нашој општини.

Спровођењем мера Субвенције за запошљавање знатно би се допринело смањењу незапослености и повећању броја запослених лица у општини Рача, као и унапређењу капацитета људских ресурса.

Спровођењем мере Јавни радова на којима се ангажују особе са инвалидитетом знатно би се допринело активацији особа са инвалидитетом на тржишту рада као и унапређењу квалитета рада код послодавца кроз обезбеђивање додатне радне снаге, као и област у којој би лица била ангажована, области социјалне заштите и хуманитарног рада, одржавања и обнављања јавне инфраструктуре, одржавања и заштите животне средине и природе и културе. План је да се у 2024.години ангажују 4 лица ОСИ на период од 4 месеца.

За реализацију ових мера, и промоцију инвестиционих потенцијала и инвестициони дан у Општини Рача, из средстава локалне самоуправе, планирано је укупно 1.000.000,00 динара на годишњем нивоу, док се од ресорног министарства очекује подршка овом програму у износу који зависи од програма и расписаних конкурса НСЗ.

**VII ПРАЋЕЊЕ, ОЦЕНА И ИЗВЕШТАВАЊЕ
О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЛПЗ-А**

Праћење, оцену и извештавање о реализацији Локалног плана запошљавања на годишњем нивоу вршиће Савет за запошљавање општине Рача, који је основан Решењем Скупштине општине Рача („Службени Гласник општине Рача, број: 4/2023). Савет ће вршити праћење реализације мера предвиђених Локалним акционим планом запошљавања и припремити извештај о реализацији Акционог плана, степену остварених резултата и постигнутим ефектима.

Табела 12.

Табела праћења и оцене реализације ЛАПЗ

Мера/активност	Индикатор	Временски оквир	Одговорност
- потписивање споразума о сарадњи са НСЗ	-потписан споразум	Јун	ЈЛС и НСЗ
- расписивање јавних позива	- расписано ху јавних позива	Јул	ЈЛС и НСЗ (уз учешће ЛСЗ)
- укупан број лица по поднетим захтевима који су у поступку одлучивања (по мерама)	- ху лица (по мерама)	Август	ЈЛС и НСЗ
- одлучивање по захтевима	- ху захтева одобрено	Август	ЈЛС и НСЗ (уз учешће ЛСЗ)

- укупно укључена лица у мере	- ху лица у мерама (по мерама и циљним групама)	Септембар - , праћење на месечном нивоу док мера траје	ЈЛС и НСЗ (ЈСЗ)
- укупан број лица која су завршила меру	- ху лица у мерама (по мерама и циљним групама)	По завршетку мере	ЈЛС и НСЗ (ЈСЗ)
- ефекат мере на запошљавање (брuto ефекат)	- ху лица запослено (по мерама и циљним групама)	6 месеци по изласку из мере/уговорне обавезе	НСЗ (ЈСЗ)
- утрошак средстава	- утрошак средстава по мерама	Након реализације свих финансијских обавеза	ЈЛС и НСЗ
- анализа успешности ЛАПЗ	- израђена анализа	Након завршетка мера ЛАПЗ	ЈСЗ
- припрема извештаја о реализацији ЛАПЗ	- извештај припремљен и верификован	У првом кварталу наредне године за претходну	ЈСЗ
- прикупљање података за припрему ЛАПЗ	- подаци идентификовани, прикупљени, анализирани и инкорпорирани у ЛАПЗ	континуирано	ЈСЗ
- израда нацрта ЛАПЗ/ревизије ЛАПЗа и давање инпута за припрему локалног буџета	- израђен Нацрт ЛАПЗ - пројектован потребан износ средстава саставни део Нацрта буџета ЈЛС	новембар	ЈСЗ
- израда Предлога ЛАПЗ и усвајање	- усвојен ЛАПЗ	децембар-јануар	ЈСЗ и ЈЛС

Овај план објавити у „Службеном гласнику општине Рача“.

О б р а з л о ж е њ е

Чланом 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) одређено је да документ јавних политика јединице локалне самоуправе усваја скупштина јединице локалне самоуправе, осим ако је другачије прописано посебним законом.

Чланом 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености ("Службени гласник РС" број 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017-др.закон и 49/2021) је утврђено да надлежни орган локалне самоуправе може по прибављању мишљења Локалног савета за запошљавање усвојити локални план запошљавања.

Скупштина општине Рача формирала је Одлуком, број: 020-68/2024-I-01, радну групу задужену за израду Локалног плана запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године. Радна група је припремила нацрт Локалног плана запошљавања општине Рача за период од 2024. до 2026. године и након усвајања на седници одржаној дана 15.04.2024. године проследила је нацрт плана Локаланом савету за запошљавање на сагласност. Локални савет за запошљавање је дао

сагласности на нацрт Плана, број: 021-103/2024-II-02 и број: 021-120/2024-II-02, и исте проследио Општинском Већу на даљу надлежност. Општинско Веће, Одлуком број: 021-123/2024-II-01 утврдило је предлог Плана.

У складу са Чланом 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), Чланом 41. став 1. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености ("Службени гласник РС", број 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/17 и 113/17-други закон и и 49/2021), Одлуком Општинског већа број: 021-123/2024-II-01, предлаже се Скупштини општине Рача да донесе Одлуку о усвајању Локалног плана запошљавања у општини Рача за период од 2024. до 2026. године.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РАЧА

Број: 020-79/2024-I-01
Дана: 09.05.2024. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ РАЧА
Ненад Савковић, с.р.

Према решењу Министарства за информисање Републике Србије, број 632-00590/93-03 од 13.05.1993. године, Службени гласник општине Рача уписан је у регистар средстава јавног информисања под редним бројем 1461 од 11.05.1993. године.

Издаје Општинска управа Рача; Главни и одговорни уредник Марија Стевановић, секретар Скупштине општине Рача, тел. 034/751-175, 751-205.
